

Barikat

Aylık Sosyalist Dergi
Kasım/Aralık 2013
Sayı: 7 / 3 TL (KDV Dahil)

- Gezi Direnişinin Açtığı Yoldan Mücadeleye Devam
- Adalet, Eşitlik, Özgürlük İçin Mücadeleye
- Terör Hukuku ve Hukuk Düzeni
- Güncel Süreçte Kürt Sorunu ve İttifak İlişkisine Yeniden Bakış
- Devrimci Muhafazakarlık Mı Devrimci Sosyalizm Mi?
- Bu Daha Başlangıç
- Kıdem Tazminatı Hakkı Gaspedilemez
- Eğitimin Metalaşma Sürecine Dair Notlar

Adalet, Eşitlik, Özgürlük İçin Mücadeleye

Merhaba

Oligarşinin bir türlü söndüremediği Haziran yangınının sıcaklığıyla tüm okurlarımıza bir kez daha "Merhaba" diyoruz.

Barikat'ın bu sayısında yeni yazarlarla karşılaşacaksınız. Haziran'dan bu yana sokaklarda hepimizi şaşkırtan gücün ve zenginliğin sayfalarımıza yansımaması doğrusu üzücü olurdu. Daha fazlasını da yapacağız, her yerde ve her biçimde.

Adalet, Eşitlik, Özgürlük; Haziran günlerinin ortaya çıkardığı gibi, ekmek kadar, su kadar yaşamsal bu taleplerle mücadelenin her cephesinde bir adım daha öne çıkmanın zamanı olduğunu vurgulayan yazımızın tüm okurlarımıza bir çağrı niteliğinde olduğunu da buradan vurgulayalım. Oligarşinin kuşatma çabalarına karşı Gezi ile başlayan hamlelerin arkası gelmedikçe onlar, yeniden çemberi kapamaya ve daha da daraltmaya devam edecekler.

Bu kuşatmanın hukuk cephesini inceleyen bir başka yazımızın ardından ülkenin en önemli politik gündemi olan Kürt Sorununa dair bir yazımızı bulacaksınız. Devrimci kültürdeki bir ufuk daralmasına dikkat çeken bir başka yazımının ardından Gezi'yi tartışmaya devam edeceğiz. Patronların doymak bilmez midelerinin bugünlerdeki hedefi olan kıdem tazminatı hakkına dair bir başka yazımının ardından eğitim üzerine bir başka değerlendirmemizi bulacaksınız. Okurlarımızın bakış açısını zenginleştireceğini umduğumuz konuk yazarımızın kentsel dönüşüm ve kültürel miras ilişkisini ele alan yazısını da sizlere sunuyor ve bir sonraki sayımızda görüşmek üzere iyi okumalar diliyoruz.

İÇİNDEKİLER

Gezi Direnişinin Açtığı Yoldan Mücadeleye Devam.....	1
Adalet, Eşitlik, Özgürlük İçin Mücadeleye.....	3
Terör Hukuk ve Hukuk Düzeni.....	10
Güncel Süreçte Kürt Sorunu ve İttifak İlişkinine Yeniden Bakış.....	20
Devrimci Muhafazakarlık mı	
Devrimci Sosyalizm mi?	29
Bu Daha Başlangıç.....	42
Şehitlerimizin Yolundan.....	62
Kıdem Tazminatı Hakkı Gasp Edilemez.....	64
Eğitimin Metalaşma Sürecine Dair Notlar.....	71
Kentsel Dönüşüm Projelerinde Kültürel Mirasın Rantsal İşlevi.....	74
Dünden Yarına Mektuplar.....	80

19 Aralık 2000. Saat sabaha karşı 04:00. Katiller işbaşında. Cezaevlerindeki 28 tutsak devrimcinin canını almak için. Katillerin elebaşı Bülent Ecevit, katliamdan sonra hiç utanmadan "zaiyat beklediğimizden az oldu" diyecekti. Bu sözleri hiç unutmadık. Hiçbir katili affetmedik, affetmeyeceğiz. 19-22 Aralık katliamında ölümsüzleşen Alp Ata AKÇAYÖZ Yoldaşımızın değişik

Alp Ata Akçayöz

yazılarımızda hep sevecenliğinden, neşesinden söz ettik. Ama onun bir de öfkesi vardır. Bu delikanlı öfke, katillerin yakasını asla bırakmayacak. 19 Aralık katliamında ölümsüzleşen Alp Ata Akçayöz, Ahmet İbili, Fidan Kalşen, Murat Ördekçi, Umut Gedik, İlker Babacan, Fahri Sarı, Sultan Sarı, Yazgülü G. Öztürk, Şerifnur Tezgel, Nilüfer Alcan, Özlem Ercan, Gülser Tuzcu, Seyhan Doğan, Frat Tavuk, Ali Ateş, Aşur Korkmaz, Cengiz Çalıkoparan, Mustafa Yılmaz, Murat Özdemir, Ali İhsan Özkan, İrfan Ortakçı, Hasan Güngörmez, Berrin Bıçkılar, Yasemin Cancı, Halil Önder, Rıza Poyraz ve Ercan Polat ölümsüzdür!

YAŞIYORLAR, SAVAŞIYORLAR

Güler ÖZDURAN
2 KASIM 1978

Zeki YUMURTACI
11 KASIM 1980

Suat İĞLİ
2 KASIM 1984

Kasım AKKURT
11 KASIM 1984

Hüseyin BİLİR
22 KASIM 1978

Recep GÜVELOĞLU
25 ARALIK 1978

Akile Yeşilyurt
31 ARALIK 1979

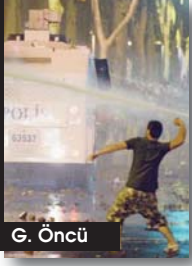
BARİKAT/Aylık Sosyalist Dergi / Sayı: 7 / Kasım-Aralık 2013 Fiyatı: 3 TL (KDV Dahil)

Sahibi ve Sorumlu Yazışmaları Müdürü: Mehmet Sinan Dardimet Yönetim Yeri: Şehit Muhtar Mah. Yoğurtçu Faik Sk. No:12-14/4 Beyoğlu / İstanbul
Basıldığı Yer: Özdemir Matbaacılık Davutpaşa Cad. Güven San. Sitesi C Blok No: 242 Topkapı/İSTANBUL Tel: 0212 577 54 92

Abonelik için: Hasan Yüksel, Garanti Bankası Hesap No: 459-6673507

Web: www.barikat-lar.de, e-mail: sbarikat07@gmail.com

Avrupa Web: www.eoc-avrupa.org, e-mail: avrupa.emekozgurluk@googlemail.com

G. Öncü

Gezi Direnişinin Açtığı Yoldan Mücadeleye Devam

11 yıllık AKP iktidarı için, bir anlamda sonun başlangıcı yaşanıyor. Seçim rüzgarlarının yeniden esmeye başladığı şu günlerde, AKP'nin "büyük oy kaybı" yaşayacağını, iktidardan düşeceğini söylemiyoruz. Şimdilik, oligarşi kendi içinde, AKP dışında yeni ve başka bir iktidarı düşünmüyor. Sadece oligarşi değil, emperyalizm için de AKP hala tek seçenek durumunda. Kim ne derse desin, eğer büyük alt-üst yaşanmıyorsa, kitleler sokakta kendi kaderini eline almamışsa, bu ülkede hiç bir iktidar "halkoyu" ile düşmez, "halkoyu" ile başka bir burjuva iktidar kurulmaz. Tam tersine "halkoyu" için sadece bir kısımdır, hatta birazda önemsiz kısımdır; asıl güç emperyalizm ve tekelci sermayedir. Bu açıdan bakılınca, AKP hala tek "seçenek".

Ama biz burada, sürekli faşizmi gizleyen "demokrasi oyunu" üzerinden AKP için "sonun başlangıcı" demiyoruz. Bunun için "koşulların uygunluğundan" da söz edemeyiz. Çünkü sadece emperyalizm ve oligarşi için AKP tek seçenek konumunu korurken, burjuva siyasal alanda AKP'ye karşı ciddi bir alternatif söz konusu değildir. CHP, çapsız bir genel başkan etrafında çapsız bir muhalefet yürütüyor, tek sermayesi çoktan zemini zayıflayan "Cumhuriyet ve Atatürk"tür. Bizim asıl işaret ettiğimiz sokaktır; Gezi ve Diyarbakır'da simgelenen, Türkiye ve Kürt ülkesinde sokağın sesidir. Hem Gezi ve Haziran halk direnişi, hem direnerek ayakta kalan Kürt halkının direnişi burada en önemli unsurdur. Yurtsever hareket ve önderi A. Öcalan'ın başlatmış olduğu tek yanlı "görüşme süreci" tıkanmıştır; halkları "seçim, demokrasi" gibi politik oyunlarla daha fazla uyutmak mümkün değildir. Bundan dolayı, AKP'nin ayağının altındaki toprak kaymaktadır, AKP için sonun başlangıcı söz

konusudur.

Peki, emperyalizm ve oligarşi AKP'den vaz mı geçti? Hayır, vazgeçmedi. Tabi, 11 yılın sonunda AKP için bu ilişkiler de çok sorunsuz değildir. Bir yandan bazı sermaye gruplarıyla rekabet ve çelişki var, diğer yandan Mısır, Irak, Suriye gibi konularda AKP duvara tosladı, Çin füzesi, El Kaide'ye destek emperyalist çevrelerin canını sıkıyor. Yani burada da her şey güllük gülistanlık değil; ama bu çelişkilerden yola çıkılarak yeni bir burjuva iktidarı oluşturmak için henüz erken. AKP tek parça da değildir; bir koalisyondur. İşler sarpa sardıkça, sadece bazı cemaatlerle değil, kendi içinde çeşitli iktidar odaklarıyla da çelişkiler su yüzüne çıkıyor. Ama hala ortak çıkar AKP'de. Bundan dolayı AKP hala tek seçenektir.

AKP'de tüm bunların farkındadır...

AKP, şimdi, özellikle Gezi direnişi sonrası (ki aslında önceki seçimden bu yana) "demokrasi ve özgürlük" söylemini bir yana attı, siyasal gericiği her alana taşıdı; sadece polis baskısı ve şiddetini sokağa taşımadı, eğitimden sağlığa, barınmadan çevreye, başörtüsünden öğrenci evlerine kadar yeni bir yaşam biçimini dayattı, sorunları derinleştirdi.

Tüm bu saldırılara karşı direnmek ise meşrudur, haktır. Eşitlik, adalet, demokrasi ve özgürlük için direnmeliyiz. Bu talepleri devrim ve sosyalizm kavgasına bağlayarak direnmeliyiz.

Tek yol budur!

Kürt halk direniş çizgisinden yürüyor...

Peki, AKP Kürt ulusunun özgürlük sorununu çözüyor mu? Hayır, çözmüyor ve çözemeye de. Kürt ulusunun özgürlüğü sorunu tarihsel ve güncel bir sorundur; emperyalizm ve oligarşinin, bunun bir parçası olan AKP'nin bu sorunu

barikat

çözecek ne siyasal gücü vardır, ne de böylesi demokrasi geleneği. AKP, bu devasa sorunda oyalama taktiği izliyor, A. Öcalan ve yurtsever hareketin başlatmış olduğu “görüşme süreci” ise tıkanmış durumdadır. Özünde AKP için “görüşme” de çok önemli bir yerde durmuyor; görüşme oyalama taktiğinin hizmetindedir.

Bırakalım bu ağır sorunu çözmeyi, bu yönde iyi niyet sahibi olan bir iktidar, hiç utanç duvarları örer mi, sömürge savaşını Rojava'ya taşır mı, yeni bir savaş için hazırlıklar yapar mı?; “demokrasi paketleri”nin ise koca bir yalan olduğu açıktır. Ama Kürt halkı tüm bunları boşa çıkarır; hiç bir oyalama taktiği tutmaz, direne direne özgürlüğü koparır alır. Kürt halkı bu yolda, direniş yolunda yıllardır yürüyor, yürüyeceği de açıktır...

Gezi'den seçime...

Gezi direnişi sol ve devrimci hareket içinde yeni bir süreci işaret ediyor. Sol ve devrimci hareket bu gerçeğin ne kadar farkındadır, bunu ne kadar bilince çıkarmıştır; bu tartışılır. Bazı olgular birden fark edilmez; kitlesel direnişlerin bir dizi sonuçları da birden açığa çıkmaz, süreç yayılır. Bu açıdan bu direnişin anlamı ve sonuçlarını tartışa tartışa, ilerleyen süreçle öğreneceğiz.

Gezi direnişinde öncü değil artçı olduk; öncü olmak için bu direnişi iyi okumalıyız. Sol ve devrimci hareketin tutucu bir damarı var; bu damarın bunu iyi okuyacağı umudumuz zayıf, onlar çeşitli kalıplar içinde olguları yorumlamaya çalışsınlar. Ama bu süreç, en önemlisi de Kürt hareketinin katkılarıyla yeni adımlar ortaya çıkarıyor. Özünde önceki seçimden bu yana başlayan, kendini HDK'nde somutlaştıran adımlar yeni bir partiye, HDP'ne evrildi.

Bu gelişmeleri halkların yararına, devrim ve sosyalizm savaşımında izlemek, değerlendirmek görevimizdir...

Tam burada, hem Gezi direnişi hem de tüm gelişmeler, biraz da seçim sürecinde kendini dışa vuracaktır. Bu açıdan seçim süreci sol ve devrimci hareket için önemli bir yer tutacak; süreçleri ne kadar anlıyoruz, işçi sınıfı ve halklar için neler yapıyoruz, devrimci siyaset halk için mi yoksa kendimiz için mi yapılır gibi ana sorular bir kez daha yanıt bulacaktır.

Elbette devrimci sosyalizm kendi yolunda yürüyor, yürüyecektir. Ülkenin seçim sürecine girdiği şu günlerde, konuya ilişkin politik tutumumuz ileriye giden günlerde açıklayacağız. Ancak, biz her sorunu devrimci sosyalizm açısından ele alırız; bizim için işçi sınıfı ve halkların çıkarı her şeyin önündedir. En genel olarak ifade etmek gerekirse “boykot” tavrının, içinde bulunduğumuz sürece, demokrasi ve özgürlük mücadelesine, devrim ve sosyalizm mücadelesi-

ne yararı yoktur. Halkın AKP ve CHP arasında kalması çözümsüzlük üretiyor. Sol ve halkçı bir seçenek sadece bu iki burjuva seçeneğe karşı değil, aynı zamanda kitlelerin yönünü sola dönmesi açısından da anlamlıdır. Sol bir dalga ile kendi devrimci çalışmamız ters orantılı değildir; tam tersine birbirini besler. Devrim ve demokrasi için Türkiye halkları ile Kürt halkının ittifakı zorunludur. Tüm bunları düşünerek, hiç bir seçim oyunu ve hesabı içinde olmadan, sol ve halkçı bir seçenek için mücadele ediyoruz, seçim sürecini de bu yönde değerlendirmek mümkündür.

Seçim bu açıdan önemli kazanımlar içeren bir süreç olabilir, olmalıdır da...

Kendi yolumuzdan yürüyoruz...

Bugün devrimci sosyalizm hem sol ve devrimci hareket içinde hem de halk içinde güçlü bir seçenek değildir; buna alışmak, bunu kanıksamak ise büyük politik yanılgıdır. Devrimci sosyalizmin politik bir eksen olması, önüne koymuş olduğu dönemseller görevlerle bire bir ilişkilidir. Bu açıdan, devrimci bir partinin örgütlenmesi, devrimin örgütlenmesidir; devrimci bir partinin örgütlenmesi devrimci sosyalizmin politik bir harekete dönüşmesidir.

Büyük hedeflere küçük adımlarla ulaşılmaz; küçük ama emin adımlar atmaman büyük adımlarla devrim yürüyüşünü gerçekleştiremez. Büyük ya da küçük tüm adımlar bir biriyle ilişkilidir; tümü devrimci partinin ve devrimin örgütlenmesinin hizmetindedir.

Bu açıdan, sadece doğru bir siyasal çizgi de yeterli değildir; bu çizgiye bağlı taktik adımlar atmak, bunun için emek ve örgütlenme seferberliği içinde olmak zorunludur. Emek, örgüt gibi devrimci değer ve kavramlar solun elinde aşınmıştır; böylece söyleyen ama yapmayan, elitist, inançsız, iddiasız bir devrimcilik kapıya dayanmakla kalmamış, evin içinde gezmektedir. Devrimci bir partinin inşası, devrimci sosyalizmin doğru politik çizgisi üzerinden, doğru bir devrimcilikle başarılacaktır. İç devrim bundan zorunludur, iç devrim devrimci eylemin içte somut biçim almasıdır. Devrimci parti, bununla birlikte devrimci halk hareketi, ancak bu politik çizgide, emek ve örgütlerle ete kemiğe bürünecektir.

İşte o zaman, sol ve devrimci hareket, halk, hatta düşman başka şeyler tartışacaktır....

Bu görevler için yürüyoruz...

Bu görevler için küçük adımlar atıyoruz. Adalet, Eşitlik Ve Özgürlük İçin Mücadele, tüm güçlerimizin seferber olduğu yeni bir adımdır. Küçük ama tarihsel, siyasal değeri büyük bir adımdır. Bu adımı daha başka adımlarla büyütme, dönemin hedeflerini inşa etmek görevimizdir.

Şahin Şimşek

Adalet, Eşitlik, Özgürlük İçin Mücadeleye

Önümüzdeki mücadele sürecini yeni bir politik-örgütsel kampanya ile karşılıyoruz. İçinden geçtiğimiz bu süreçte önümüze koymuş olduğumuz “Adalet, Eşitlik, Özgürlük İçin Mücadeleye” kampanyamız bir toplumsal ve siyasal zemin üzerinden yükseliyor, yükselecektir. Bu zemin ise, hem birçok gündemi içinde barındırıyor, hem de bir dizi çelişki ve çatışmayı içermektedir.

Her şeyden önce bu toplumsal ve siyasal zemini anlamak için, özetle, bir kaç noktaya işaret etmekte yarar vardır.

Krizle Karşı Direniş Yükseliyor

Bir: Dünyada, emperyalist-kapitalist sistemin krizi derinleşiyor; buna karşı ise yeni sınıfsal-toplumsal mücadele dinamikleri ortaya çıkıyor. Daha önce çeşitli yazılarımızda ifade ettiğimiz üzere, mevcut kriz ne yenidir, ne de gelip geçici bir olgudur. Tam tersine uzun yılları kapsıyor, yapısaldır, emperyalist-kapitalist sistemde içseldir. Kapitalizm 19. yüzyılın sonlarında emperyalizme dönüşürken, sadece serbest rekabetçilikten tekelci kapitalizme dönüşmedi, bununla birlikte kapitalizmde içsel olan kriz dinamiklerini genelleştirdi ve her yere yaydı. Bu anlamda, “emperyalizm” ya da “tekelci kapitalizm” ile “kriz” yan yana, iç içe, birlikte anılır, ikisini birbirinden koparmak mümkün değildir.

Dönem dönem derinleşen, tüm emperyalist-kapitalist sistemi alt-üst eden bu kriz sarmalı,

1970 sonrası yeni bir düzeye sıçradı. Kriz içinde büyüme stratejisi izleyen emperyalist-kapitalist sistem, bu kez derinleşen sürekli ve genel krize karşı, yeni bir sömürü modeli geliştirdi. Bu modelin adı: ekonomik, siyasal, ideolojik ve kültürel ayakları olan neo-liberalizmdir. Her şeyin metalaşıp kapitalist pazarda satıldığı, finans sermayenin asıl köşeleri tuttuğu, üretimden çok rant ve faize dayalı bu sömürü modeli sadece pervasız bir sömürüyü dayatmadı, reel sosyalizmin çözülmesinin ortaya çıkardığı bir dizi zemini de kullanarak emperyalist sermayeyi dünyanın her köşesine taşıdı. Böylece yeni sömürge ülkelerde, bir yandan yeni sömürgecilik derinleşti, işgal ve savaşlar yaygınlaştı, öte yandan işçi ve emekçilerin tüm kazanımları budandı, “sosyal devlet” politikaları bir yana atıldı, sadece emek vahşice sömürülmedi, kentler, ormanlar, sular talan edildi.

Bu süreç derinleşerek devam ediyor...

Ama bu aynı zamanda neo-liberalizmin sınırlarını tükettiği, yaşanan ve emperyalist-kapitalist sistemin merkezlerini vuran (ABD’de yaşanan ve 2011 yılından bu yana ABD’yi vuran son kriz bunun en açık örneğidir) krizin, mevcut sistem içinde çözüm üretmediğini, bir açmazı işaret ediyor.

Parçalı, çok merkezli, hiyerarşik bir düzen içinde çok katmalı olan emperyalist-kapitalist sisteme karşı, bu kriz sarmalına karşı, bir tasnif yapmak gerekirse, iki ana kanalda itiraz,

karşı duruş, mücadele dinamikleri ortaya çıkıyor. Birincisi, ABD, Avrupa'yı içine alan, farklı süreçlerde farklı farklı isimler alan (en son İspanya'da Indignados (öfkeli), ABD'de "işgal et" gibi isimlerle anılan) kitle hareketi. Bu kitle hareketi, parçalı, katmanlı, geniş kesimleri kapsıyor, çok merkezli ve yatay özellikler taşıyor; klasik kitle gösterisinden daha çok kamp ve işgal biçimi alıyor. Burada, bu kitle hareketinde sadece yeni iletişim araçları kullanılmakla kalınmıyor, çok sesli, doğrudan demokrasi örnekleri ortaya çıkıyor. İkincisi ise, özellikle Ortadoğu'da ortaya çıkan halk hareketleridir. Yeni sömürgecilik zemininde, katı diktatörlüklere karşı, eşitlik ve özgürlük şiarıyla ortaya çıkan, insanca bir yaşam taleplerini ileri süren bu halk hareketleri, Libya ve Suriye örneğinde olduğu gibi, emperyalist saldırı ve işgaller için, gerici temelde de kullanılıyor. Ancak Mısır'dan Türkiye'ye, Tunus'tan Kürdistan'a, her ülkede özgün dinamiklerle somut biçimler alan bu halk hareketleri, özünde emperyalist-kapitalist sisteme, bu sistemin üretmiş olduğu krize karşı halkın tepkisi ve direnişidir. Tahrir'den Gezi'ye uzanan halk hareketi budur; yeni dönemin bir dizi işaretini, dinamiklerini içinde taşımaktadır.

Tüm bunları, herhangi bir yerden değil, devrimci sosyalizmin penceresinden ele almak, değerlendirmek, buradan çıkan sonuç ve olgularla devrimci siyaseti, politik mücadeleyi, sol ilişkileri, tüm sorunlu alanları bütünlüklü biçimde yeniden kurmak da görevimizdir.

Neo-Liberal Düzen AKP İle Sürüyor

İki: Türkiye, bu sistemin, sınıfsal ve siyasal çelişkilerin önemli bir halkasında duruyor. Emperyalizme yeni sömürgecilikle bağımlı, faşizmin sürekli olduğu ülkemizde, sınıfsal ve sosyal çelişkiler yoğunlaşıyor, başta Kürt sorunu olmak üzere demokrasinin tüm sorunları ağırlaşıyor, çözümsüzlük derinleşiyor. Kapitalist sömürü, neo-liberalizm ekseninde adeta sınırlarını tüketmiştir; bir yandan emperyalizme bağımlılık derinleşirken öte yandan, sınıfsal sömürü hiç bir kural tanımıyor, kentler, ormanlar, doğal kaynaklar talan ediliyor. Bu vahşi sömürde insani değerler yoktur, her şey "kar" içindir; her şey metalaşmış, eğitimden sağlığa, barınma hakkından çevreye her alanda vahşi bir sistem oluşmuştur. Bu anlamda neo-liberal sömürü, 12 Eylül açık faşizmi ve 24 Ocak kararlarını bu sürecin başlangıcı olarak ele alırsak, bugün, geldiği noktada kendi içinde oturduğu, bu temelde tüm sosyal ve siyasal çelişkilerin açığa çıktığı, ama kapitalizm içinde buna yönelik yeni bir politikanın üretilmediğini söyleyebiliriz.

Bu açıdan deniz tükenmiştir...

Üç: Bu sömürü ve zulüm düzeni, son 11 yıldır AKP eliyle sürüyor. AKP, tekelci sermayenin partisidir; AKP sadece neo-liberal sömürü modeliyle, yeni bir sermaye birikimi modeliyle tekelleşen sermayenin değil, tüm tekelci sermayenin en örgütlü partisidir. AKP; elbette sadece bu tekelci sermayeye dayanmıyor, bu sömürü modelinden çıkarılan burjuvaları, orta burjuvaları da etrafında topluyor. Yer yer "anti-AKP" temelinde siyaset üreten ve ulusal sol kesimleri de içine alan kesimlerin ileri sürdüğü gibi, AKP "İslamcı" bir parti de değildir; AKP, İslam'ı kullanan, bunu da neo-liberal söylemle ele alan neo-liberal bir partidir. AKP, bu anlamda, Menderes-Demirel-Özal ekolünün devamı bir partidir. AKP'nin 24 Ocak ve 12 Eylül açık faşizmi ile devreye giren, ülkenin ve toplumun kaderini çizen bu sömürü modeli ve bunun üzerinden inşa olan kurumsal faşizmle sorunu, çelişkisi yoktur. Bu anlamda, AKP, sadece neo-liberal sömürüyü devam ettirmek için değil, bununla birlikte onun üzerinde biçim alan, açık ve gizli faşizmin iç içe uygulandığı, "düşük yoğunluklu demokrasi" modelini, 12 Eylül açık faşizmi sonrası devreye giren, farklı süreçlerde emperyalizm ve tekelci sermayenin yeni ihtiyaçları temelinden "yeniden yapılanan" bu devlet biçimini sürdürmekle de görevlidir.

Bu anlamda, AKP'den demokrasi beklemek büyük bir yanılsamadır, liberal hayallerdir.

Peki, AKP neden sık sık "demokrasi ve özgürlük" söylemine başvurdu?

AKP'nin iktidarlaşma süreci aynı zamanda

2000 yıllarının yeni ihtiyaçları ve bu temelde “yeniden yapılanma” sürecidir. Bu süreç doğal olarak, bu ülkede en çok istismar edilen “demokrasi ve özgürlük” söylemiyle inşa edilebilirdi; bu bir. İkinci olarak, bu aynı zamanda oligarşi içi çatlağın derinleştiği bir süreçtir ve AKP, bu süreci “demokrasi ve özgürlük” söylemine başvurmadan aşamazdı. Üçüncü olarak, biriken ve devasa boyutlar kazanan başta Kürt özgürlük sorunu olmak üzere demokrasinin tüm sorunları eski söylemle devam edemezdi. Demokrasi adına hiç bir ciddi politika ve projesi olmayan AKP, demokrasinin bu sorunları karşısında bu söyleme ihtiyacı vardı. Nitekim AKP'nin 11 yıllık bu sürecini ikiye ayırırsak, birinci “demokrasi ve özgürlük” söylemine başvurduğu ama ciddi tek bir adım atmadığı iki seçim dönemi; ve neo-liberal sömürünün oturduğu, oligarşi içi çatlağın AKP lehine dönüştüğü referandum ve seçim sürecinden bu yana olan dönemden bahsedebiliriz (Daha ayrıntılı değerlendirmeler, daha önce, örneğin “AKP'nin Ekonomi Politikası” gibi başka yazılarımızda yapılmıştır). Artık AKP için “ustalaşma” dönemi söz konusudur, bu dönemde “demokrasi ve özgürlük” AKP'nin elinden çıkmış ve ezilen kitleler için bir anlam taşımaktadır. AKP demokrasi ve özgürlük değil, her alanda gericiлик ve faşizmi e-gemen kılmaktadır.

İçte siyasal gericiлик dışta emperyalizme tam bağımlılık; faşizm, baskı, şiddet, kontra taktikleri, işbirlikçilik, savaş kışkırtıcılığı gibi somut biçimler alıyor...

İçte, AKP her alanda, önce “demokrasi ve özgürlük” adına umut yayılıyor, bu politik talepler istismar ediliyor, sonra 12 Eylül açık faşizminin tüm kaleleri, iktidar odakları tek tek ele geçiriliyor, bunun üzerinden halka karşı gericiлик ve baskı yeniden, neo-liberal söylemle iç içe pompalanıyor. Sadece politik şiddet, oligarşinin açık zor yöntemleri değil, ideolojik ve kültürel şiddet aygıtları AKP'nin elinde devreye sokuluyor. İşçi ve emekçi sınıflar neo-liberalizmin vahşi sömürüsüyle kuşatılıyor, tüm kazanımları tek tek elinden alınıyor; işçi ve emekçi sınıfların politik özgürlük ve örgütlenme hakları yok sayılıyor, ağır bir baskı sistemi kuruluyor. Kırsal alanda çözülen köylü, bu neo-liberalizmden en ağır biçimde nasibini alıyor, tarım tümünden çöküyor, yoksullaşma eğilimi hızla yayılıyor. “Köylü milletin efendisidir” sözü unutulalı çok oldu; köylü çoktan burjuvazinin, neo-liberal sömürü modelin kölesi, adı bile unutulmuş toplumsal kesim oldu. Yoksulluk her gün yeniden büyüdü; sadece işsiz, güvencesiz kesimleri değil, ücretli işçi ve emekçileri, orta sınıfları içine alan bir düzeye sığdırdı. Alevilerin eşit yurttaşlık talepleri, sözde “açılım”lar ile “sunileştirme-

nin” bir aracı oldu, Alevilik Sunni ulemanın fetvasına teslim edildi. Farklı inanç ve kültür sahipleri hala yok sayılıyor. Eğitimden sağlığa sadece özelleştirme değil, aynı zamanda gericiлик hakim kılındı. Farklı yaşam biçimlerini benimseyenlere ayar verildi; kimin nasıl doğum yapacağı dikte ettirildi, içkiden internete her şeye gericiлик pompalandı, türban özgürlüğü kullanıldı, evlerde kimin nasıl yaşayacağını tartışmaya açtı. Kürt ulusunun özgürlük talepleri istismar edildi, Kürt ulusunun halkı ve meşru talepleri görüşme ve inkar ikilemi içinde, süreçte yayarak yürütülmeye çalışıldı. Kısaca demokrasi, hadi daha açık adını koyalım burjuva demokrasisi adına tek bir ciddi adım atılmadı, tam tersine elde edilen her kazanım bol bol istismar edildi.

Dışta ise, “sıfır sorun” yerini çoktan düşmanlığa bıraktı. AKP için adeta Irak savaş tezkeresi, Mart tezkeresi ve o günlerde yaşanan kendi içindeki çatlak dönüm noktası oldu; şimdi boydan boya emperyalizme uşaklık var. Emperyalizm adına “dost İslam ülkeleri” unutuldu, Libya'dan Suriye'ye, Irak'tan İran'a her yerde işbirlikçi, hatta uşaktan daha çok uşaklık politikası izlendi. Şimdi tüm Ortadoğu halkları düşmandır. Sunni ve İslamcı çeteler beslendi, en son Suriye'de olduğu gibi iç savaşta taraf olundu. Bu öyle bir pervasızlıktı ki, yer yer efendisi ABD uyararak zorunda kaldı. İki yıl önce “bir iki haftada, bir iki ayda Şam'da namaz kılacağız” diyenler, şimdi seslerini çıkaramaz oldu. Besledikleri, Hatay başta olmak üzere güney sınırında örgütlenip gönderilen, resmi belgelerle sabit olan İslamcı-gerici çetelere destek ABD'yi bile ürkütmekle kalmadı, uşaklık ve çıkar çatışmasına yeni bir düzey kazandırdı. Son günlerde Hakan Fidan için yapılan yayınların, Çin ile yapılan füze anlaşmasının, Hindistan'a satılmak istenen helikopterlerin bu yeni düzeyle doğrudan bağı vardır. Besledikleri çeteler şimdi Rojava'da Kürt halkına saldırıyor, Kürtler ve Aleviler için “karısı ve mülkü helaldır” diye fetvalar veriliyor; Kürt ulusuyla yürütülen sömürge savaşı şimdi de Rojava'ya taşınıyor, yeni utanç duvarları örülüyor.

Özetle şu: bir yandan ABD başta olmak üzere emperyalizmin “ılımlı İslam” projesi iflas ederken, AKP Gezi sürecinde de görüldüğü gibi, biraz da bunun paniğini yaşarken, Mısır'dan Suriye'ye dış politikası çöktü. Öte yandan “demokrasi” adına atılan sözde adımlar, asıl olarak da Kürt ulusunu oyalama ve istismara yönelik “demokrasi paketleri” ise tam bir fiyasko oldu; dağ fare bile doğurmuyor. AKP için deniz tükendi, artık baş aşağı iniş başladı. Bir yandan emperyalizme uşaklık, Ortadoğu halkları için açık saldırganlığa dönüştü, “komşularla sıfır

sorun" yerini tüm Ortadoğu halklarıyla düşmanlığa ve yeni sorunların ortaya çıkmasına bıraktı. Öte yandan, başta Kürt sorunu olmak üzere, hiç bir demokratik sorunu çözemedi, işçi sınıfı ve halkların talepleri karşısında siyasal gericilikte ısrar etti.

Demokrasi ve özgürlük adına ne oligarşinin ne de onun bir parçası olan AKP'nin atacağı ciddi bir adım yoktur. Demokrasi ve özgürlük, işçi ve emekçi sınıfların, Kürt ulusu ve Alevilerin, tüm ezilenlerin talebidir; ancak bu sınıf ve toplumsal kesimlerin mücadelesiyle kazanılacaktır.

Gezi Direnişi Yolu Açtı

Dört: Gezi ve Haziran halk direnişi tüm bunların açığa çıktığı bir süreç oldu. Gezi ve Haziran halk direnişi, daha önceki sayımızda ele aldığımız ana değerlendirmemizde görüleceği üzere (Haziran Halk Direnişi Ve Görevlerimiz), sadece AKP karşıtlığı üzerinden gelişmedi; neoliberal sömürü ve onun üzerinde biçim alan sisteme bir tepkiydi, çok sesli, çok katmanlı, tüm halkı içine alan, halkın korku duvarlarını yıktığı bir direniş olarak yerini aldı. Hem emperyalizmin 4. bunalım döneminin, hem de bu dönemde ortaya çıkan çelişkilerin ülkemizde biçim alması, bu direnişin zemini oldu. Bu yanı sıra, sadece direniş biçimleri değil, aynı zamanda ortaya çıkan yatay, çok sesli, halkın doğrudan katıldığı ve forum şeklini aldığı örgütlenme biçimleriyle de üzerinde tartışılacak, irili ufaklı, olumlu olumsuz dersler içeren bir süreçtir.

Sol ve devrimci hareket Haziran halk direnişinin bir parçasıdır, ancak bu direnişte "öncü" değil, "artçı" konumdadır. Sol ve devrimci hareketin önünde iki yol vardır; ya bu kapsamlı ve önemli bir yerde duran direnişten azami ders alıp, devrimci temelde yenilenme eğilimini güçlü kılacak, ya da tutucu, muhafazakar, şabloncu yanlarıyla süreci bile anlamaktan uzak bir yerde duracaktır. Hiç şüphesiz bu eğilimler birden, bir adımda, bir süreçte sonuç vermez, bir dizi süreç ve adımlarda birçok biçim aralar gelişir. Örneğin, bir biçimde devam eden bu süreç, belki de seçim gibi bir süreçte yeniden biçim alacak, sol ve devrimci hareket için alınan derslerin bir ölçüsü olacak. Yaşayacağız ve göreceğiz.

Gezi ve Haziran halk direnişinin ana talepleri, özgürlük, eşitlik, adalet olmuştur. Bu talepler, dar, sadece devrimci güçlerin kapsadığı bir alanla sınırlı kalmamış, sokakların, halkın sesi olmuştur. Bu süreç aynı zamanda, direnişin de sadece sol ve devrimci güçlerle sınırlı olmadığı, halkın direnişin öznesi olduğu bir süreçtir.

Örgütlü Kürt Halkı Yenilmez

Beş: Kürt ulusunun özgürlük sorunu yeni bir aşamada ve yeni biçimlerde sürüyor. Kürt ulusu için özgürlük ve eşitlik ana, temel bir şiarıdır, taleptir. Dahası, bu talepler, büyük bir direnişle adım adım kazanılmakta, çok daha önemlisi, sömürge zinciri içinde tutsak bir ulus, direnişle yeniden inşa edilmektedir. Artık Kürtler örgütlü bir halktır; öncüsüyle, örgütlü güçleriyle siyasal ve toplumsal bir olgudur.

Bir önceki sayımızda son bir yıllık süreç için bir değerlendirme yapmıştık; bugün, gelinen yerde bu değerlendirmelerin yerli yerine oturduğunu görmekteyiz. Yurtsever hareketin, onun önderi A. Öcalan'ın başlatmış olduğu görüşme ve müzakere süreci, çözümsüzlükte ısrar eden oligarşi ve AKP'nin tutumuna bağlı olarak tıkanmıştır. Halkların eşitliği ve özgürlüğü temelinde bir çözüm için ilk koşul, ezilen ulusu, yani Kürt ulusunu ve onun öncü güçlerini tanımaktır. Görüşmelerin açık ya da örtülü bu yanı vardır; bu bir kazanımdır, Kürt özgürlük hareketi bunu dövüğe dövüğe kazanmıştır. Bize düşen görev bu kazanıma destek sunmaktır. Bu süreçte ortaya konan politik strateji ve onun unsurları ise sorunludur; bunlar bizim için eleştiri konusudur. Eleştiri ve birlik; işte halkların eşitliği ve özgürlüğü için, Türkiye ve Kürdistan halklarının ortak kavgası için iki ana kavram budur.

Bu süreçte, son 10 ayda görüldü ki, oligarşi ve AKP'nin "demokrasi ve özgürlük" söylemi koca bir yalandır, bu devasa sorunu bırakalım çözmeyi, ciddi biçimde ele aldığı bile söylenemez. Yaşanan şudur: yurtsever hareket barışta

ısrar etmektedir, bu yönelim stratejiktir. Tek taraflı, yurtsever hareketin ve Kürt halkının atmış olduğu adımlar vardır. Bazı yönleriyle açığa çıkan görüşme ve yol haritasına oligarşi ve AKP uymamıştır. AKP, tıpkı Oslo sürecinde olduğu gibi, seçimlere endeksli bir taktik izlemiştir, izlemektedir. AKP görüşme sürecinde çözümlü değil, seçimi esas almıştır. Ve gelinen yer tıkanmadır.

Peki, sürecin kazananı kim?

Eğer bu sürece, stratejik değil, taktik bir anlam yüklersek (ki A. Öcalan'ın Newroz mesajı bunun tam tersidir ve bu nokta sorunludur, bizim için eleştiri konusudur), kim ne derse desin bu sürecin kazananı halklar olmuştur. Bu süreçte Gezi ve Haziran halk direnişi ortaya çıkmış; sömürge savaşının pompaladığı ve Türkiye halkını teslim alan şovenist prangalar etkisiz kalmıştır. Bu süreçte, örgütlü Kürt hareketi içinde PKK ve KCK kongresi de olmak üzere 5 önemli kongre ya da konferans yapmış, ana yönelimini yeniden ve yeniden netleştirmiş, örgütlülük düzeyini yükseltmiştir. Çok daha önemlisi, Rojava Devrimi ikinci yılında ete kemiğe bürünmüş, sömürgecilik bu coğrafyada, yani Rojava'da kırılmış, halkın özyönetimi oluşmuştur.

Görüşme süreci, müzakereye dönüşmemiştir. AKP sömürge savaşını Rojava'ya taşımış, kurduğu, beslediği İslamcı gerici örgütleri Rojava halkı üzerine sürmüştür.

AKP ve oligarşi kaybedecektir. Bunu ifade etmek için fala bakmaya gerek yoktur.

Direneceğiz ve Kazanacağız

Şimdi, özel bir yeri işaret edersek Gezi ve Haziran halk direnişi ve sonrası AKP'yi korku sardı. Siyasal gericilik, AKP'nin elinde her alanda dizginsiz devam ediyor, tüm hak arayışları şiddetle bastırılıyor, bin bir yalan ve psikolojik savaş taktikleriyle sol ve devrimci harekete, yurtsever Kürt hareketine saldırılıyor, halklar tehdit ediliyor. Kürt yurtsever hareketinin tek taraflı çabasıyla başlayan "görüşme süreci"nin ise AKP tarafından oyalama ve seçimi atlatma taktiği ile sınırlı olarak ele alındığı tümünden açığa çıktı ve süreç tılandı, önümüzdeki günler yeni çatışmalara gebe.

Bu açıdan önümüzde yeni bir süreç vardır; bu süreçte çelişkiler yoğunlaşmakta, halkların ortak kavgası için daha güçlü zeminler ortaya çıkmaktadır.

Devrimci duruşumuzu, devrimci siyasetimizi bir kez daha yeniden kuracağız; yönümüzü halka ve mücadeleye dönecek, kendimizi, mücadeleyi ve devrimi örgütleyeceğiz.

Böylesi bir süreçte bir adım öne çıkıyoruz; yeni bir mücadele kampanyası örgütleyeceğiz.

Devrimci siyaset, halka rağmen olmaz, tam

tersine süreçlerin nesnel-öznel doğru bir analizine dayanır, halkın önce çıkan talepleri doğru biçimde formüle edilir, bunlara sahip çıkılır ve bunlar için en önde dövüşülür. Adalet, eşitlik, özgürlük öne çıkan taleplerdir; tüm toplumun, sadece Kürt ulusunun değil, işçi sınıfı ve emekçilerin, Alevi ve tüm inanç sahiplerinin, tüm ezilenlerin talebidir. Her adımda, her güncel gelişmede yeniden ve yeniden biçim alan bu talepler atlanarak, her şeyi devrime bağlamak soldan; sadece bu taleplerle kendimizi sınırlamak, bunu halk devrimine bağlamamak sağdan yürümektir. Biz ifade ettiğimiz ve yanlış olan her iki sapmadan uzağız, kendi doğru yolumuzdan yürütüyoruz.

Çok daha önemlisi, bu temelde mücadele etmeden, dövüşülmeden hiç bir şey kazanılamaz. Güncel adım ve politikalar dönemselsel adım ve politikalara, dönemselsel adım ve politikalar stratejik adım ve hedeflere bağlanır; dönemi kazanmanın yolu günceli kazanmak için dövüşmeden geçer, dönem kazanılmadan stratejik hedefler kazanılamaz. Direneceğiz, dövüşeceğiz!

Sömürü ve zulüm, bir avuç azınlık, yani oligarşi dışında, toplumun her kesimini içine alıyor. Bir yanda neo-liberal politikalar halka dayatılıyor, bu temelde sorunlar, açlık, yoksulluk, işsizlik, çevrenin tahribi, insanın hiçleşmesi gibi halkı sarsan sorunlar derinleştiriyor ve güncel yaşamın bir parçası haline dönüşüyor. Öte yandan, kuruluşundan bu yana, Kemalizm'den bu yana adalet, eşitlik, özgürlük kavramına düşman olan bu düzende, yeni sömürge düzende, şimdi bu ana talepler her kesimden insan için somut bir biçim alıyor, güncel yaşamın bir parçasına dönüşüyor. Sınıfsal çelişki, diğer çelişkilere, toplumsal, ulusal, cinsel çelişkilere yön veriyor.

Bu düzene, onun kurum ve baskı aygıtlarına karşı direnmek meşrudur, haktır; direneceğiz!

Adalet en çok kullanılan ama bir o kadar da yıpranan, adaletsizliği örten bir kavram olarak ortaya çıkıyor. Sadece devrimciler değil, bu düzene muhalif, AKP karşıtı herkes, adaletsizlikten nasibini alıyor. Gezi ve Haziran halk direnişinde 6 şehit, 10 bine yakın yaralı var, en pervasız saldırılar yaşandı yaşanıyor; ancak düzen, AKP buna karşı şiddet ve baskıyı kurumsallaştıran yeni adımlar atıyor, katilleri koruyor, sokaklara yansıyan şiddeti uygulayanlara övgüler diziliyor. Binlerce Kürt yurtsever hapisanelere atılıyor, basın açıklaması yaptı diye, kitle gösterisine katıldı diye, en doğal ve meşru hakkı olan direnme hakkını kullandı diye yüzlerce devrimci tutuklanıyor, ağır cezalarla tehdit ediliyor. Adalet AKP elinde şiddet ve devlet terörünün bir aracı oluyor.

Başta Gezi şehitleri olmak üzere herkes için, her toplumsal kesim için, işçiler, emekçiler, Kürtler, Aleviler ve tüm ezilenler için adalet istiyoruz. AKP ve oligarşiden hesap sorarak, halk için adaleti koparıp alacağız!

Ezen ve ezilen eşit olamaz; bizim eşitlik mücadelemiz sınıfsaldır, toplumsaldır. İşçi ve emekçilerin, Kürtler, Aleviler ve tüm ezilenlerin eşit yurttaş olduğu bir düzen için savaşıyoruz. Neo-liberal sömürünün AKP elinde derinleştiği, sınıfsal ve toplumsal farklılığın katlanarak büyüdüğü bu düzeni yıkmak asıl hedefimizdir. Bu düzenini yıkacağız, ezen ve ezilenin olmadığı, tüm insanların eşit olduğu yeni bir dünya kuracağız.

Özgürlük büyük bir şiardır; işçiler, emekçiler, Kürtler, Aleviler ve tüm ezilenler özgür olmadan, insanca yaşam, eşit ve adaletli bir toplum inşa edilemez. Kürtler özgür olmadan, işçi ve emekçiler özgür olamaz. Emeğin, Kürtler ve tüm ezilenlerin özgürlüğü için oligarşinin bu düzenini yıkacağız.

AKP, Kürtlere, Alevilere, başka inanç sahiplerine, işçi ve emekçilere özgürlük sunmuyor, sunamaz. O insanların yaşam biçimine müdahaleler yaparak, eğitimi özelleştirip gericiliği dayatarak, sahte demokrasi paketleriyle halkı oyalayarak bize saldırıyor. Emperyalizm ve oligarşinin üzerimize saldırdığı AKP'nin bu saldırılarına direneceğiz!

Sadece bu taleplere sahip çıkmakla kalmayacağız, sadece direnmeyeceğiz; bununla birlikte Adalet, Eşitlik, Özgürlük için yeni ve özgür bir ülke kurup insanca yaşamı inşa edeceğiz.

Bir Adım Öne

Türkiye toplumu devrime gebedir. Bu ana tanımlamanın, yani "toplumun devrime gebe" olmasının hareket noktası, devrim için nesnel koşulların olgun olduğudur. Bir başka ifade ile devrimci durum ülkemizde sürekli. Ancak, bunu ifade etmek, devrim için iki ana alanın bir yanına işaret etmektir ve devrimler için, sosyalistler için asıl önemli olan ise, bu nesnel koşullarla bütünlük gösteren öznel bir dizi koşulun bir araya gelmesidir. Devrimin nesnel koşulları ancak öznel koşullarla birbirini bütünlük ve tamamlarsa devrimci durum devrime dönüşür. Bu anlamda, bizim için asıl sorun ve devrimci mücadelede öne çıkan olgu, bizim kendimizdir, önümüze koyduğumuz uzak ve yakın hedeflerdir, bunlar için bıkmıp usanmadan mücadele etmektir.

Bu sürecin, yani "devrimci durumun" birden, aniden, bir ya da birkaç vuruş, direniş ya da ayaklanma ile tamamlanmayacağı açıktır. Bu anlamda, uzun süreli bir halk savaşı zorundur. Ancak, devrimci bir parti önderliğinde uzun süreli bir halk savaşı, başka ifade ile politikleşmiş askeri savaş, bu devrimci durumu devrime taşıyabilir. Devrimci sosyalizmin en önemli kavramları, bizi başkalarından ayıran ideolojik-politik çizgi ve ona karakterini veren kavramlar da burada öne çıkar, önem kazanır.

Gezi ve Haziran halk direnişi bir devrim değildi; ama uzun yıllara yayılan yenilgi atmosferinin kırılması, halkın korku duvarlarını yıkması, bizzat halkın direnişin öznesi olması açısından son derece önemliydi, önemlidir. Gezi ve Haziran halk direnişi, sadece belirli sınırlar içine hapis olmuş siyaset ve politik tutumlarla, rutin ve emekten yoksun bir çalışmayla bir şeyin başarmayacağını ifade etmekle kalmadı; bizlerin önüne devrimci partinin inşasını, halk hareketinin yeni olgulara dayanarak örgütlenmesini, yeni bir ittifak ve siyaset biçiminin öne çıkmasını, bunun için atılan her adımın boşa atılmadığını da gösterdi.

Bu anlamda, her süreç ya da politik-örgütsel kampanyalar, politik tutum ve devrimci çalışmalar, bizim için bu hedeflere, yani her şeyden önce devrimci partinin inşası ve buna kopmaz biçimde bağlı devrimci halk hareketinin örgütlenmesine bağlıdır. Her süreç ya da adım, bu hedefe bizi yakınlştırır; uzun süreli bir devrimci çalışmayla halk devrimi halkların özleminden öte somut bir olgu olur.

O halde, bir kez daha ifade edelim; Adalet,

Eşitlik, Özgürlük İçin Mücadele Kampanyamız, devrim kavgasının, yeniden inşa sürecimizin bir parçasıdır.

Hangi aşamada olursak olalım, devrimci siyasette, her adımın, her sürecin kendi içinde bir ya da birkaç hedefi vardır, kendi içinde birkaç ayak üzerine kurulur. Eğer hedefin büyükse, adımında büyük olacaktır; küçük adımlarla büyük hedefler yakalanamaz, adımın büyükse hedefinde büyük olur. Devrimci siyasette “büyük hedef” koyup “küçük adım” atmak ya da “hiç adım atmamak” ise koca bir hayal kırıklığıdır; sol ve devrimci harekette bol örneği olduğu üzere “projecilik” özünde budur. Biz özgüçümüze güveniyoruz, hedeflerimizi de buna göre belirleriz, hedeflerimiz için bıkip usanmadan çalışırız.

Bu anlamda, Adalet, Eşitlik, Özgürlük İçin Mücadele Kampanyamızın politik hedefi, sadece sürecin öne çıkan taleplerine sahip çıkmak değil, yeniden inşa yolunda yeni bir adım atmak, içe kapanma eğilimini kırmak, adım adım düzenden kopan kitleleri devrim ve parti saflarında örgütlemektir. Örgütsel hedefi ise, iç devrimi sürekli kılmak, “tüzük devrimciliği” temelinde “devrimciler örgütünü” sağlamlaştırmaktır.

Bunu başaracağız!

Anlaşılacağı üzere, önümüze koymuş olduğumuz Adalet, Eşitlik, Özgürlük İçin Mücadele Kampanyamız, sadece politik bir kampanya değil, aynı zamanda örgütlenme kampanyasıdır. Bunun için, güncel, dönemsel ve stratejik hedefler doğrultusunda, yeni bir genç kuşağa, yeni insan ve ilişkilere ulaşmak hedeflerimiz arasındadır. Sadece örgütlü güçlerimiz değil, başta çevre ilişkilerimiz olmak üzere, daha geniş bir kesimi kampanyamızın parçası, öznesi haline dönüştürmeliyiz. Örgütlü güçleri, çevre ilişkilerini, sıradan işçi, genç, kadını seferber etmek hem sol ve devrimci hareketin hem de bizim zayıf karnımızdır; bunu kırmalı, aşmalı ve zayıf yanımızı güçlendirmeliyiz. Bunun için hem doğru ve devrimci anlayış, hem de tarz ve yaklaşım bizde vardır; ama bunu her devrimci kurtuluşçunun özümsemesi, pratik karşılığını inşa etmesi zorunludur. Bu anlamda, doğru devrimci anlayışımızı her adımda yeniden kurmalı ve kendimizi örgütlemeliyiz.

Kendini örgütlemeyen, sol kesimleri, çevre ilişkilerini, halkı örgütleyemez. Önce evimizin içini temiz tutup, kendimizi örgütleyeceğiz; buradan dalga dalga, çevre ilişkilerine ve tüm halka yayılacağız. Kendimizi ve halkı örgütlemeyi ciddiye alacağız; kendini ciddiye alamayan partiyi, devrimi ve halkı örgütleyemez. Halka ulaşmak, halkı örgütlemek kendiliğinden değil, örgütlü adım ve araçlarla olur. O halde, hala yer

yer ayağımıza takılan kendiliğinden örgüt anlayışı ve pratiklerine yer yoktur. İşleyişte tüzük devrimciliğini inşa edeceğiz, bunda ısrar edeceğiz; bunu her alana, söylem ve duruş olarak yayacağız. Komitelerimizi sunulan ana bakış açısı ve ilkeler temelinde işleteceğiz, komite çalışmasını her alana yayacağız. Her yeni insana koşacağız, onlara emek vereceğiz, onlara örnek olacağız. Burnu havada, “komutan” edalarıyla bir kişi bile örgütlemeyen tüm pratik ve anlayışı elimizin tersiyle itekleyeceğiz, “emek, örgüt, özveri” gibi devrimciliğin özünü öne çıkaracağız. Askersiz komutanlara, emek cimrilere, kendine yabancılaşmışlara, içe kapanan ve kastlaşmış küçük dünya sahiplerine, “örgütlü örgütsüzlere” ihtiyacımız yok; devrim ve parti için dövüşenlere, kendini namuslu biçimde yenileyenlere, parti, devrim ve sosyalizm uğrunda ölümü göze alanlara ihtiyacımız var.

Yeni bir mücadele kampanyası yeni bir adım olacaktır. Gezi ve Haziran halk direnişi gösterdi; her adımın şu ya da bu biçimde devrim için bir karşılığı vardır. Ödenen hiç bir bedel boşa ödenmedi; devrim için her adım anlamlıdır, önemlidir, değerlidir. Bizim için meşru olmak önemlidir; halka zarar veren her şeyden uzak olacağız, meşru eylem çizgisinde yürüyecek, tüm meşru eylemleri örgütleyeceğiz. Bedel ödemeyi göze alarak öne çıkacağız; yeni bir devrimci hareket için adım adım örgütlü yapımızı inşa edeceğiz.

Köksüz değiliz; bu ülkede 40 yılı aşkın sağlam bir ideolojimiz, koca bir mücadele tarihimiz, direniş çizgimiz, devrimci geleneğimiz vardır. İdeolojik-politik çizgimiz ve tarihimizin lekeli sembolleri şehitlerimiz önümüzde yürüyor, bize yol gösteriyor. Bu tarih ve direnişten güç alarak, şimdi bir adım öne çıkıyoruz. Gece-mizi gündüzümüze katarak bu sürecin bize yüklediği görevlere sahip çıkacağız, “emek” ve “örgütü” her şeyin başına alacağız, Adalet, Eşitlik, Özgürlük İçin Mücadele Kampanyamızı örgütleyeceğiz, halka taşıyacağız.

Şimdi durmak, beklemek, mevcutla idare etmek zamana değildir; şimdi bir adım öne çıkmanın, kendimizden başlayarak ilişkileri, halkı örgütlemenin, değişmenin ve değiştirmenin zamanıdır. Şimdi kavganın zamanıdır; örgütlü bir kavga için ileri bakmanın, yeni adımlar atmanın zamanıdır.

Yeni adımlar atıyoruz, ilerleyeceğiz!

KASIM 2013

G. Özgür

Terör Hukuku ve Hukuk Düzeni

Reel sosyalizmin, yani Sovyetler Birliği ve diğer doğu bloğu ülkelerindeki rejimlerin yıkılmasıyla birlikte, emperyalizm, yeni bir saldırı dönemi başlattı. Emperyalist güçler ve burjuva ideologları “sosyalizmin öldüğünü”, “tarihin sonu”nun geldiğini ilan etti; artık “kızıl hayaletin” yeryüzünü ilelebet terk ettiği söyleniyordu. Bu aynı zamanda hem kapitalist sömürü modelinde yeni bir dönemi işaret ediyordu; hem de bundan kaynaklanan tüm çelişkiler yeniden biçim alıyordu.

“Komünizm tehditi” yeryüzünden silindiğine göre, sosyalizme ve halk hareketlerine karşı geliştirilen anti-komünist yasalar ne olacaktı? Büyük bir yalanla, korkunç bir demagojiyle “demokrasinin zaferi”nden, “özgürlük ve demokrasi” için yeni bir dönemden bahsedildi; anti-komünist yasalar kalktı yerini anti-terör yasaları aldı. Oysa sergilenen şey, basit bir komediden ibaretti. Emperyalizmin “silah gömme” görüntüsüyle yaptığı şey aslında, dönemsel zaferinin gücünden ve sınıf hareketinin yaşadığı moral zaafiyetten yararlanarak, anti-komünist yasaları anti-terör yasalarıyla ikame etmektir.

Nitekim, anti-komünist yasaların yerini alan anti-terör yasaları, somut bir hedefe yönelmiyor, gerektiğinde düzenin her çeşit siyasal muhalifini “terörist” tanımı içerisine alabiliyor ve geçmiş dönemde, “olağanüstü” durumlarda uygulanabileceği kabul edilmiş olan özel tedbirleri genel bir yaklaşım haline dönüştürüyordu.

Veli Yılmaz, 1993 yılında bu durumu şöyle

anlatıyor:

“Soğuk Savaş Döneminde ve uzantısı yıllarda Batı sistemi, komünizmi önleme yasaları ile, yıkıcı cereyanlara karşı savaş yasaları ile, 141-142 benzeri yasalarla kendini güvencede hissediyordu. Soğuk Savaş yılları Amerikasında görüldüğü gibi yıkıcı cereyanlara karşı savaş yasaları, kendi doğal gelişmesi içerisinde anti-terör yasalarına, devlet terörünü meşrulaştıran yasalara evrildi.

(...) ‘Terörizm’ tehlikesi karşısında, insanın ‘tehlikeli’ bir biçimde haklarını kullanması karşısında, sistem, kendisini hukuki bir zırhla korumaya, hukuki zırhını sağlamlaştırmaya gereksinim duyuyor.

Yunanistan ve Büyük Britanya örnek alınabilir; düşünce ve basın özgürlüğü artık Terör Yasalarının ördüğü duvara çarparak kırılıyor. Yunanistan’da 7 büyük gazetenin genel yayın yönetmenleri, 1991 Eylülünde tutuklanıyor. BBC Dünya Servisi, ilk kez 1985 yılında susuyor. (...) ‘Suç’ ve ‘terör’ tanımına yeni bir açıklık getiriliyor. Almanya’da her tür siyasal etkinliğin, daha baskıcı koşullarda, ‘terör’ tanımı içerisine yerleştirilmesi mümkün hale geliyor.

Türkiye’de (...) TCK’nın 141-142. madde hükümleri Terör Yasasına aktarılıyor. (...) Her tür muhalif siyasal etkinliğin, yasal platformda Terör Yasasıyla karşılanması amaçlanıyor. 1991 Nisanında yürürlüğe giren Terör Yasası, Büyük Britanya’nın 1974 tarihli Terör Yasası ile ve Almanya’da Ceza Yasası’na eklenen 29/a madde-

si ile çok büyük bir paralellik gösteriyor.”¹

Alıntıda belirtilen, TCK 141-142. maddelerin “kaldırılmasından” sonra 1991 yılında kabul edilen Terörle Mücadele Kanunu, yine terör yasalarının tüm dünyadaki seyrine paralel olarak, 2000’lerde, 11 Eylül saldırıları sonrası emperyalist terör politikaları doğrultusunda genişletilerek halen yürürlükte olan halini aldı.

Her türlü ifade ve örgütlenme olanağının önünde yüksek bir duvar ören ve baskı güçlerine “kanuni yollardan” sınırsız saldırı imkanı veren terör yasaları, şüphesiz ki devrimci mücadelenin önünde bir engel teşkil etmektedir; işçi sınıfı ve halklara yönelik, devletin niteliğini de açığa çıkaran açık bir saldırdır.

Bu yazımızda, özel olarak bu tür terör yasaları yoluyla uygulanan terör hukukuna karşı takınılması gereken tavır ve mücadele perspektifi, genel olarak ise hukuk düzenine nasıl yaklaşım içinde olmalıyız; bu konularda birkaç noktaya kısaca değineceğiz.

İlk olarak mevcut Terör Kanunu’nun neyin nesi olduğuna bir göz atalım.

I - Terör Hukuku: Süresiz Sıkıyönetim

Türkiye’de “3713 Numaralı Terörle Mücadele Kanunu”, diğer bir deyişle Terör Kanunu, kendisine dönük geniş bir muhalefetin -devrimci ve demokrat çevrelerle, “hukukun evrensel ilkeleriyle, düşünce özgürlüğünün ve savunma hakkının” yılmaz savucusu aydın kesimlerin, hukuk örgütlerinin ve baroların- itirazlarını göğüsleyip 12 Nisan 1991’de kabul edildi.

O tarihte İstanbul Barosu Başkanı olan Av. Turgut Kazan, “Hepimiz terörden bunalmıştık, bu doğrudur. Teröre mutlaka engel olunmalıy-

dı.”² diyerek terörle arasına muayyen bir mesafe koymayı da unutmadığı yazısında, henüz kabul edilmiş olan kanunla ilgili olarak şöyle diyordu:

“Sınırı, tanımı ve unsurları belirsiz yepyeni düşünce suçları üretiyorlar. Basının haber verme, insanların haber alma hakkını sınırlıyorlar. Gazete sahipleri ve yazı işleri müdürleri için bir fırtına estiriyorlar. İşkenceye arka çıkıyorlar. Kolluk güçlerini suç işlemeye özendiriyorlar. Adam öldüren polis için tutuklama yasağı getirmenin, başka hiçbir anlamı yoktur. Bu anlayış devlet terörü yaratır ve korktuğumuz terörü kışkırtır.

(...) Bilindiği gibi bu yasaya ‘Terörle Mücadele YASASI’ deniliyor. Gerçekten 3. madde ‘Terör Suçları’, 4. madde ‘Terör Amacıyla İşlenen Suçlar’ başlığını taşıyor. Bu maddeleri dikkatle okuyorsunuz, hiç yeni suç yaratılmıyor. TCY’na atıf yapıp bırakılıyor. O zaman, 1. ve 2. maddelere bakıyor, durup düşünüyorsunuz. İlkine “terörün tanımı”, ikincisine “terör suçlusu” başlıkları konulmuş. Dikkat ediyorsunuz 1. maddedeki terör tanımının 3 ve 4. maddedeki terör suçlarıyla ilgisi yok. Tümünü düşünceyi amaçlayan apayrı bir düzenleme yapılıyor. (...) Kim ki, 1. maddede sayılan amaçlara ulaşmak için, yine 1. maddede belirlenen yöntemleri izlerse terörist sayılacaktır. Örneğin bir muhalefet partisinin anayasadaki ekonomik düzeni değiştirmek amacıyla miting yapması veya çevreci bir grubun kol kola girerek koruluktaki ağaçları kesmeye giden belediye görevlerinin önüne yatması terör tanımına tastamam uyacaktır. Çünkü 1. olayda anayasadaki ekonomik düzeni değiştirmenin, 2. olayda devlet otoritesini zafaya uğratmanın amaçlandığı ve miting yapıp bağırarak veya görevlilerin önüne yatarak sindirme, baskı, korkutma yöntemlerinin uygulandığı benimsenip insanlar mahkum edilebilir. Elbet, böyle bir terör tanımına karşı çıkmamız gerekir.”³

Gerçekten de Terör Kanunu ile herhangi bir yeni suç tanımı getirilmez. İlk iki maddede, tam da Kazan’ın belirttiği gibi, her tür muhalefeti kapsayabilecek şekilde ucu açık olarak oluşturulmuş bir terör tanımı⁴ ve bu tanımdaki “amaçlara” ulaşmak için tek başına ya da başkalarıyla birlikte faaliyet yürüten, yahut somut hiçbir şey yapmasa dahi ilk maddedeki amaçlardan birini hedefleyen örgüte üye olan kişiyi betimleyen terör suçlusu tanımı yapılır.

Terör suçları başlığını taşıyan 3. ve 4. maddelerde ise sadece Türk Ceza Kanununa atıf yapılır.

Söyle ki, 3. maddede, Türk Ceza Kanununun “Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükmeler” başlıklı dördüncü kısmının, “Devletin

Güvenliğine Karşı Suçlar” başlıklı dördüncü bölümünde “iç tehdit” olarak kabul edebilecek suçlarla, “Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar” başlıklı beşinci kısmın tamamı ve “Milli Savunmaya Karşı Suçlar” başlıklı altıncı kısmın bir maddesi için “bu suçlar terör suçudur” ifadesi kullanılmaktadır.

3. maddede belirtilen bu “suçlar”, rejimin korunması amacıyla siyasal muhalefeti hedef alan ve doğrudan “siyasi suç” tasnifi içerisinde yer alabilecek olan “suçlardır”.

Ancak kanunun 4. maddesi bu tanımı iyice genişleterek, cinayet, yaralama, konut doku-nulmazlığını ihlal, eğitim öğretimin engellenmesi, yağma, mala zarar, uyuşturucu imal ve ticareti, kaçakçılık, yurt dışına tarihi eser kaçırma, evrakta sahtecilik, kalpazanlık, araç kaçırma, toprak işgali, orman yakma, suç işlemeye tahrik, suçu ve suçluyu övme, bilişim sistemlerine girme, bilişim verilerini bozma, kamu görevlisine görevi yapturmamak için direnme gibi suçların yanı sıra, olağanüstü hal ilan edilmesine sebep olan suçların tamamı ile Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçları, hatta radyasyon yayma, atom enerjisi ile patlamaya sebebiyet verme, radyoaktif-biyolojik-kimyasal madde ithalatı yapma, suları zehirleme, sağlığı tehlikeye düşürme gibi genellikle sermaye tarafından işlenen ve dolayısıyla kovuşturmaya pek yer olmayan suçları ve Türk Ceza Kanununda tanımlanan daha pek çok suçu, “*terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde terör suçu*”⁵ saymaktadır.

Peki Terör Kanunu yeni bir suç tanımı yapmıyorsa ve terör suçunu tarif ederken, zaten TCK’da tanımlanan ve halihazırda bir cezai karşılığı bulunan suçları tekrar anmaktan başka bir şey yapmıyorsa, bu kanun ne işe yaramaktadır?

Ancak cezadan söz açan her kanun, suç tanımı yapmaz. Bazısı da baskı aygıtının saldırı biçimini formüle eder. İşte bu kanun da, yalapaş bir “terör terörist” tanımı yapıp, TCK’da tanımlanan suçların epey bir kısmını “duruma göre” terör suçu sayacağını belirttikten sonra esas sözünü söyleyeceği yere gelmektedir.

Kanunun 5. maddesi ve sonrası “terörist”in tabii tutulacağı muameleyi düzenlemektedir. Bunlar, cezalandırılırken yapılacak artırımları, yani TCK’da tanımlanan suçun aynısını işleyen herhangi birine göre “teröristin” alacağı yarı oranında fazla cezayı, fazladan gözaltı süresini, yine aynı suçu işleyen ama “terörist” olmayan birinin gözaltında sahip olabileceği ancak “teröriste” tanınması mümkün olmayacak hakları (avukatla görüşme gibi), yargılanacağı olağanüstü mahkemeyi ve bu mahkemenin olağanüstü yetkilerini, “teröristin” yargılanması sırasında kısıtlanabilecek savunma hakkını, verilen cezanın infazının gerçekleşeceği “yüksek güvenlikli” olağanüstü hapisaneyi ve buradaki tecrit hücrelerini, yine “terörist” olmayan kişilerin cezalarının 2/3 infaz edildikten sonra yararlandığı şartlı tahliyeden, “teröristin”, her şey yolunda giderse, ancak cezasının 3/4’ünün infazı gerçekleştikten sonra yararlandırılmasını ya da genel olarak gözleendiği gibi hiç yararlandırılmamasını sağlayan düzenlemeler ve bunların yanı sıra, polisin nasıl korunacağına, işken-ce sanığı olan polisin avukat giderlerinin devletçe nasıl karşılanacağına, terörle mücadele polisinin kimliğini açık edenin, anasından emdiği sütün nasıl burnundan getirileceğine vb. dair düzenlemelerdir.

Görüldüğü gibi Terör Kanununda suç tanımı yapılmamasına rağmen, yargılamaya, ceza-ya ve infaza dair epeyce tarif yapılmaktadır. Bu tür kanunlar için, yürürlükteki bir diğer örnek de 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunudur. Orada da aynı Terör Kanununda olduğu gibi, yeni bir suç tanımı yapılmamasına rağmen, TCK’daki pek çok suça atıf yapılarak, bu suçların sıkıyönetim mahkemelerinin yetki alanında bulunduğu belirtilmiş, gözaltı, yargılama usulleri düzenlenmiştir.

Ancak Sıkıyönetim Kanununu, Terör Kanununa göre daha “samimi” bulabiliriz. Çünkü bir kere, Sıkıyönetim kanununun bir savaş durumu kanunu olduğunu kimse inkar etmez. Diğer yandan ve daha önemlisi, Sıkıyönetim Kanunu, TCK’daki suçlara atıf yaparken, “bunlar sıkıyönetim suçudur” gibi anlamsız bir ifade kullanmaz. O suçları sıkıyönetim mahkemelerinin yetki alanında sayar, ama kanunun öngördüğü cezayı verir.

Terör Kanunu ise, “Terör Suçu” diye bir tanım yapıyormuş gibi görünüp, yeni bir tanımlama getirmeden, bir yığın suçu bu kapsama alarak, anılan suçlara kanunun öngördüğü cezadan yarı oranında fazla ceza vermeyi öngörür.

Ayrıca Sıkıyönetim Mahkemelerinin kararlarıyla TMK 10. madde ile yetkili olağanüstü mahkemelerin kararlarını kıyaslarsak, TMK 10. madde ile yetkili olağanüstü mahkemelerin “teröristi cezalandırırken” nasıl da eli açık olduğunu görürüz. Yine duruşma tutanaklarını kıyaslarsak, TMK 10. madde ile yetkili olağanüstü mahkemelerin yargılama sırasında, Sıkıyönetim Mahkemelerini rahatça geride bırakan düşmanca tavrını fark ederiz.

Bu noktada Terör Kanununa yapılan en yaygın eleştiriyi hatırlatmakta yarar var.

Daha önce belirttiğimiz gibi, Sıkıyönetim Kanunu, bir savaş durumu kanunudur ve hukukun “İstisna Hali” olarak tanımladığı hallerde

uygulanır. Ancak Terör Kanunu her an yürürlükte ve zaman ve mekandan bağımsız olarak, yakalanan her “teröriste” uygulanır. Terörist tanımının da açık olmayışı, bu durumun, “olağanüstü halin olağanlaştırılması”, “İstisna Hali'nin genelleştirilmesi” yoluyla bir sistem değişikliğine gidildiği yönünde yorumlar oluşmasına yol açmaktadır.

Bu noktada Veli Yılmaz'ın şu ifadesini anmakta yarar var:

“Her ‘olağanüstü’ yapılanma, olağan dönemin değerlerini ve ölçülerini zorlar, ama olağan değerlerin toplamının oluşturduğu değerler sisteminin dışında, ayrı bir kategori oluşturamaz.” ⁶

Şu halde, “olağanüstü hal olağanlaştırılarak” bir sistem değişikliği yaratılmaz. Çünkü olağanüstü hal, zaten her zaman için emperyalist-kapitalist sistemin olağan haline içkindir.

Olağanüstü hal, sınıf mücadelesinde, emperyalizm ve oligarşilerin içine düştüğü tehlike karşısında başvurduğu bir silahtır. Reel sosyalizmin çözülmeden, yani 3. bunalım döneminde gelişmiş kapitalist ülkelerde daha seyrek kullanılmakla birlikte, yeni sömürge ülkelerde yaygın ve bilindik bir biçimde kullanılıyordu. Ancak sınıf mücadelesinin şiddeti, emperyalizm ve oligarşilerin kullanacağı her yeni saldırılara karşı işçi sınıfı ve halkların direnci, her zaman emperyalizm ve oligarşiler için rahat bir ortam hazırlamıyordu. Özellikle gelişmiş kapitalist ülkelerde yaygın olağanüstü hal tedbirlerine başvurulmasında gösterilen çekincenin ana kaynağı işte bu, her silahın yeni silahlarla karşılaşacağı olgusuydu. Yeni sömürge ülkelerde artan emperyalist baskılar, kurtuluş mücadelesi veren halkların direnci ise hem bunalımı derinleştiriyor, hem de emperyalizmin sonunu yaklaşıyordu.

Ancak reel sosyalizmin çözülmesi, sosyalizm adı altındaki revizyonizmin iflasi, emperyalizmin “kızıl hayaletin kovulması” biçiminde halklara pompaladığı kara propaganda, bu süreçte yaşanan moral zaafiyet; emperyalizm ve oligarşiler için kullanmaya çekindiği silahları devreye koyması fırsatını ve böylece de yeni saldırı imkanlarını yarattı. Bir yanda yoğunlaşan neo-liberal sömürü, öte yandan bu sömürü modelinin doğrudan devamı olarak kapitalist devlet biçimlerinin yeniden yapılanması yalnız yeni sömürge ülkelerde değil, tüm gelişmiş kapitalist ülkeler için geçerli oldu; yeni sömürge ülkelerde faşizm süreklileşti, gelişmiş kapitalist ülkelerde burjuva dikkatörlüğü yeni biçimler aldı.

Bu haliyle Terör Kanunları, bir savaş sonrası, galipler tarafından mağluplara kabul ettirilen bir mütarekeye benzetilebilir.

Emperyalist-kapitalist sömürü düzeni statik

değildir, sınıf mücadelesinin seyrine göre şekillenir. Bu bakımdan düzendeki her kıpırtıyı, sistem ya da rejim değişikliği olarak kabul etmek yersizdir. “Olağanüstü hal olağanlaşıyor, bu sistemsel bir değişikliktir” biçimindeki bir kabul, “olağan hal”e dair, burjuvazinin “demokrasi” yalanına inanmayı da beraberinde getirir.

Kıscacası Terör hukuku yoluyla, ceza kanunlarında belirtilen pek çok suçun istendiği takdirde siyasi suçta dönüştürülebilmesi, “işleyenlerin” siyasi yargılamalara tabi tutulup cezalandırılabilmesi, herhangi bir sistemsel dönüşümden değil, emperyalizmin dönemsel, taktik siyasi üstünlüğünden kaynaklanmaktadır.

II - Cezalandırma Erki ve İktidar İlişkisi

“Ceza adaleti kimin elinde ise iktidar ondadır.” ⁷

Her ne kadar “saf hukuk”un idealist savunucuları, “kuvvetler ayrılığı ve bağımsız yargı erki” sayesinde ceza adaleti ile siyasi iktidarın birbirinden uzak tutulabileceğini iddia ederek, bize itiraz edecek olsalar da, bizce bu sözü tersinden okumak da mümkündür. Yani “İktidar kimin elineyse, ceza adaleti de ondadır.”

Bu cenahın, savımıza bir diğer itirazı da, “iktidarın müdahalesiyle gerçekleşen ceza yargılamasında “adalet” olmaz, iktidarın müdahalesi ile “adalet” kavramları yan yana gelmez” biçiminde olabilir.

Bu itiraz da adaleti kör tanrıça Themis imgesiyle düşleyenlerin politik körlüğünün dışavurumudur, idealizmdir, gerçek değildir. Çünkü özel mülkiyet üzerinde biçim alan, bunun en son biçimi olan kapitalist bir toplumda, terazileri, kılıçları ve zarif entarileriyle dolaşan gözleri bağı, akça pakça tanrıçalar yoktur. Üretici güçler, üretim ilişkileri ve bunun üzerinde biçim alan üst yapı kurumları vardır. Yine kapitalist bir toplumda, yasalar, gökten zembille inmiş evrensel ilkeler değillerdir. İktidarı ellerinde tutan sınıflarca yapılan ve en başta üretim ve mülkiyet ilişkilerini düzenleyen kurallardır.

O halde, ne kadar “bağımsız yargı” salçası sürülmüş anlatımlarla gizlenmeye çalışılırsa çalışılsın, iktidarın sahibi, cezalandırma erkini de sahibidir.

Bunu, tekeli burjuvazinin, siyasi iktidar üzerindeki ağırlığı güçlenmez ona önüne gelene ceza yağdıracak düzenlemeler yapmasına bakarak kolayca anlayabiliriz. Reel sosyalizmin çözülmesi sonrası emperyalizmin, dönemsel galibiyetini “Terör Kanunları” koyarak kutlaması ve hemen her suçu istediği takdirde “terör suçu” tasnifi içerisine dahil ederek, “suçluları” siyasi yargılamaya tabi tutması, bu gerçeğin en basit delilidir.

Bir önceki bölümde, Terör Kanununun TCK'nın dördüncü kısmı içerisinde yer alan doğrudan "siyasi suç" tasnifi kabul edebileceğimiz, "Devletin Güvenliğini Karşı Suçlar"la, "Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar"ı, terör suçu olarak tanımladığını belirtmiştik. Diğer yandan Terör Kanunu, bu tasnifi aşarak, TCK'daki pek çok suça atıf yapıyor ve "cebir ve şiddet kullanılarak rejimin değiştirmeye çalışılmasını amaçladığı" takdirde hepsini birer terör suçu haline getiriyordu.⁸

Şimdi biz bu tabloya biraz farklı bakacağız ve diyeceğiz ki: **"Cebir ve şiddet kullanılarak rejimin değiştirilmeye çalışılmasını amaçlamayan tüm suçlar siyasi suçtur!"**

Bu tasnifin içerisine her tür adi cinayet, hırsızlık, soygun, yağma, cinsel saldırı, gasp, dolandırıcılık, uyuşturucu kaçakçılığı gibi suçların tamamı girer, bunların hepsi siyasi suçtur.

Peki bu siyasi suçu işleyen kimdir? Katil mi? Hırsız mı? Uyuşturucu kaçakçısı mı?

Hayır. Bu siyasi suçların hepsinin faili, yoksulluğun, yozlaşmanın, sömürünün her gün her an yeniden üretildiği bir siyasal düzenin iktidarına sahip bir sınıf olarak burjuvazinin kendisidir.

III - "Hukukun Üstünlüğü", "Suç ve Cezanın Şahsiliği", "Yasalar Önünde Eşitlik" İlkelerine Bakış

Şu soruyla başlayalım:

*"İktisadî ilişkiler, hukuksal kavramlar tarafından mı düzenlenmiştir, yoksa, tersine, hukuksal ilişkiler iktisadî kavramlardan mı doğar?"*⁹

Öncelikle Arapça bir kelime olan "hukuk" kelimesini Türkçeye çevirelim, Türk Dil Kurumu'nun tanımına bakarsak hukuk, "toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünüdür."

Eğer hukuk, devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünü ise ve devletlerin kendisi de, onların yaptırım gücünü düzenleyen tüm yasalar da üretim ilişkileriyle birlikte ortaya çıktığına göre, Marx'ın "sorusunu", "hukuksal ilişkiler iktisadî kavramlardan doğar" biçiminde yanıtlayabiliriz.

Demek ki hukuk, üretim ilişkilerinden bağımsız değerlendirilemez ve o halde sınıfların üstünde bir hukuk olamaz.

Somutlarsak, bugün üretim araçlarının mülkiyetine sahip olan sınıf burjuvazi olduğuna göre burjuvazinin üzerinde bir hukuk olamaz.

Bu noktada şu soru sorulabilir: burjuvazinin üzerinde bir hukuk olamazsa, hukukun üstünlüğü prensibi nerededir? Hukuk bu dar çemberin dışına çıkarılamaz mı? Burjuva hu-

kukunu aşmak ve saf bir hukuk düzeni oluşturmak mümkün değil midir?

Marx, burjuva hukukunun aşılmasının önkoşullarını şöyle sıralıyor:

*"Komünist toplumun daha yüksek bir evresinde, bireylerin işbölümüne kölece boyun eğmesinin ve onunla birlikte de kafa emeği ile kol emeği arasındaki çelişkilerin ortadan kalkmasından sonra; emek, yalnızca yaşam aracı değil, yaşamın birincil gereksinmesi haline gelmesinden sonra; bireylerin her yönüyle gelişmesiyle birlikte, üretici güçlerin de artması ve bütün kolektif zenginlik kaynaklarının gürül gürül fişkirmesinden sonra — ancak o zaman, burjuva hukukunun dar ufukları tümüyle aşılmış olacaktır."*¹⁰

Burada sözü Lenin'e devredelim:

*"Kuşkusuz burjuva hukuk, tüketim nesnelерinin bölüşümü bakımından, zorunlu olarak burjuva devlet'e dayanır; çünkü koyduğu kurallara uymaya zorlamaya yetenekli bir aygıt olmaksızın, hukuk hiçbir şey değildir."*¹¹

Peki burjuva hukukunun dar ufukları tümüyle aşıldığında ne olacak? İşçi sınıfının ya da halkın hukuk kuralları mı egemen olacak? O zaman her şeyin üzerinde saf hukukla karşılaşabilecek miyiz? Burjuva hukuk burjuva devlete dayanıyorsa, burjuva devleti yıkıldığında, işçi sınıfının saf hukuk kurallarıyla bağlanan bir devlet aygıtı oluşturup artık "hukukun üstünlüğünden" söz edebilecek miyiz?

Lenin'in bu sorulara cevabı çok nettir:

*"Burjuva hukuk kurallarından başka hukuk kuralı yoktur."*¹²

O halde biz, hiçbir zaman hukukun üstünlüğünün egemen olduğu özgür bir devlette yaşamayacak mıyız?

Özgür bir devlet... Bu maalesef sorunlu bir ifade olmaktan öteye geçememektedir. Eğer ifadenin ne kastettiğini anlamaya çalışmayı bir yana bırakıp olduğu gibi kabul edersek, "özgür devlet" in pek de özlenecek bir şey olmadığını teslim etmemiz gerekir.

Engels şöyle diyor:

*"Özgür bir devlet kendi yurttaşlarına karşı özgür olan devlettir. Yani despotik bir hükümeti olan devlettir. Devlet üzerine bu gibi gevezeliklere son vermek gerek (...) Devlet, savaşında, devrimde devrim düşmanlarını bastırmak için yararlanmak zorunda olduğumuz geçici bir kurdan başka bir şey olmadığına göre, özgür halkçı bir devletten söz etmek saçmadır: proletaryanın devlete gereksinmesi olduğu sürece, o, bunu, özgürlük için değil hasımlarını alt etmek için kullanacaktır. Ve özgürlükten söz edilmesi olanaklı olduğu gün, devlet, devlet olarak ortadan kalkmış olacaktır."*¹³

Toparlarsak, bilimsel sosyalizmin ustaları-

nın da belirttiği gibi, burjuvazinin dar ufkunu aşarak bir proleter hukuk anlayışı oluşturmak, bu hukukun egemen kılındığı, özgür bir devlette mutlu yaşamak ancak düşsel bir dünyada mümkün olabilecektir. Çünkü temelden birbirine bağlı olan devlet ve hukuk, özgürlüğün gerçekten gelişmesine bağlı olarak sönecektir. Devlet ve hukuktan herhangi birinin varlığı, öbürünün de varlığını sürdürmesi demektir ve gerçek anlamda özgürlüğün varlığı ikisinin de yok olmasını gerektirmektedir.

Özgür bir devletin var olamayacağını belirttik. Peki hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir devlet neye benzemektedir? Bu noktada, hukukun üstünlüğü ilkesine biraz dikkatli bakmak icap edecektir. Ve dikkatli bakıldığında bu ilkenin kaynağını burjuvazinin devlet aygıtını aristokrasiden koruma gayesinden aldığı rahatlıkla fark edilebilir.

Burjuva devletinden önce, önceden belirlenmiş ve yasa koyucular da dahil olmak üzere herkesçe uyulması zorunlu bir yasalar bütününden yani hukuktan söz etmek olanaklı değildi. O güne dek kullanıla gelen feodal kanunlar ve kilise dogmaları, aristokrasinin gündelik tavırlarına ya da kilisenin fetvalarına göre değişkenlik gösteren ve kanun koyucuları bağlaması beklenmeyen, geçerliliği tebaa ile sınırlı kurallardı.

Burjuvazinin devlet aygıtını eline geçirmesi sonrası ilk yaptığı şeylerden biri hukukun üstünlüğü prensibini kabul etmek olmuştur.

Bu prensip sayesinde burjuvazi, devlet aygıtının işletilmesinde, önceden belirlenen kurallara, kendisi dahil herkesin tabi olması gerektiğini savunuyor, böylece her ne kadar bu kurallara tabi olmak zaman zaman kendi elini zayıflatacaksa da, aristokrasiyi ve diğer iktidar namzetlerini de kendi kurallarını kabul etmeye

zorlayarak, bu iktidar namzetlerinin bir biçimde özel muameleye tabi tutulmasını ve kendi ittifak güçleri onlarla işbirliği yapsa dahi, en nihayet bu kurallara tabi olmanın dışına çıkamayacaklarından, iktidarının zaafa düşürülmesinin önüne geçmeyi amaçlıyordu.

Aristokrasinin iktidar mücadelesi içerisinde herhangi bir yeri olmadığı günümüzde bu ilke çoğu zaman rafa kalkmakta, ancak burjuva iktidarını zorlayan herhangi bir ciddi reaksiyonda, iktidar düşmanları yargılanırken, yahut iktidarın zor araçları tahkim edilirken, sıklıkla “yüce yasalardan” dem vurularak, “hukukun üstünlüğü” ilkesine sığınılmaktadır.

Burjuvazi hukukun üstünlüğünü, yani devletin tüm organlarının dahil olmak üzere, ülke içindeki tüm unsurların tamamının hukuk çerçevesinde hareket etmesi gerektiğini ve hiçbir unsurun kendini yasaların üzerinde göremeyeceğini savunurken, sanki bu yasalar herkesin doğal olarak uyması gereken evrensel doğrularmış gibi davranmaktadır. Yasaların uygulayıcısını da, kendini evrensel doğruların eline bırakmış yüce ve tarafsız bir erk gibi gösterir. Oysa bu yüce yasalar, burjuvazinin kendi icat ettiği baskı kurallarından başka bir şey değildir. Ve kolayca tahmin edilebileceği gibi her şeyden önce burjuva devletin korunmasını, güvenliğinin sağlanmasını ve burjuva düzeninin devamının sağlanmasını hedefler.

Pek çok ülkenin anayasasına, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine ve benzeri uluslararası aktürlere bakılırsa ne demek istediğimiz anlaşılacaktır.

Örneğin “tapılası bir evrensel değer” kabul edilen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, hak ve özgürlük dağıtmakta olduğu kadar onları sınırlama serbestisi tanıma noktasında da gayet bonkördür. Sözleşmenin ifade özgürlüğünü düzenleyen 10. maddesi, “Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir”¹⁴ dedikten sonra ekliyor:

“Bu madde devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

2.(...) bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen demokratik bir toplumda, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağliğin veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”¹⁵

Yine sözleşme, toplantı ve dernek kurma özgürlüğünü düzenleyen 11. maddesinde “Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hak-

kına sahiptir.”¹⁶ dedikten sonra, maddenin 2. fıkrasında, 10. maddenin 2. fıkrasındaki ifadelerle benzer bir ifadeyi yineliyor. Bu maddenin 2. fıkrasında bulunan, 10. maddenin 2. fıkrasından farklı olan cümle ise şöyledir:

“Bu madde, silahlı kuvvetler, kolluk kuvvetleri veya devlet idaresi mensuplarınca yukarıda anılan hakların kullanılmasına meşru sınırlamalar getirilmesine engel değildir.”¹⁷

Şu halde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi dahi, asker ve polisin toplantı ve gösterilere müdahalesini “meşru” sınırlamalar biçiminde olduğu sürece kabul etmekte, ne idüğü belirsiz bir ahlakın bekkılığını yapmakta ve “kamu düzeni” diyerek burjuva toplum düzenini, “ulusal güvenlik ve toprak bütünlüğü” diyerek, burjuva devletin hakimiyet alanını korumaktadır. Bunların yanı sıra, sözleşmeye göre, hükümetin bazı politikaların sert biçimde eleştiren bir kimse, etkili bir konuşma ile dinleyicilerinin, TCK 312’de tanımlanan ve doğrudan siyasi suç tasnifi içerisinde saydığımız suçlardan biri olan, “hükümetin görevini yapmasını kısmen engellemeye teşebbüs” etmesini sağlayabileceği, yani suç işlenmesine sebep olabileceği gerekçesiyle yaptırma tabi tutulmasında insan hakları açısından bir engel yoktur. Burada “suç işlenmesinin önlenmesi” ifadesi ile AİHS, önleyici tedbiri desteklemekte, suç daha oluşmadan, suçun işlenmesini önlemek amacıyla yaptırım uygulanmasını reddetmemektedir.

Benzer şekilde, 1919 tarihli Schenck v. US kararında kaydedilen ve ifade özgürlüğüne ilişkin kısıtlar belirleme yolunda ilk düzenlemelerden kabul edilerek, her nasılsa “ifade özgürlüğünün uluslararası güvencesi”ymiş gibi muamele gören, “açık ve mevcut tehlike ölçütü”, ifade özgürlüğünü suça teşvik ve tahrik halinde ya da oluşacak bir zararın önlenmesi amacıyla sınırlayabiliyor.

Bütün bu örnekler hukukun neyi koruduğunu ve nelerden üstün olduğunu göstermektedir. Görülebileceği gibi, hukukun üstünlüğünü savunmak, aslında tam da burjuvazinin üstünlüğünü savunmaktır. Ve burjuvazinin, her tür ihtilafı konuda yaptığı gibi ya da düzenin siyasal muhaliflerinin yargılanmasında da hukukun üstünlüğü prensibine ve son sözü saf ve yüce yasaların söyleyeceğine yaptığı vurgu, Themis’in entarisinin altına sığınır gibi görünerek aslında kendi sınıf egemenliğinin sarsılmazlığını perçinlemektedir.

Düzenin siyasal muhaliflerinin yargılanması sırasında burjuvazinin durmadan gündeme getirdiği bir prensip daha vardır. O da “suç ve cezanın şahsiliği” prensibidir. Elbette burjuvazi bu prensibi tüm yargılamalarda uygular ama siyasal yargılamalarda bu uygulamanın, yazı-

mızın “sonuç” kısmında değineceğimiz özel bir yeri vardır.

Bu prensibe göre, suç ve ceza şahsidir, herkes kendi işlediği suçun ceza sorumluluğunu tek başına yüklenir. TCK’nın 20. maddesinde bu esas şöyle tanımlanıyor: Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden ötürü sorumlu tutulamaz. Oysa “suçlu” işlediği suçun ceza sorumluluğunu tek başına yüklenirken, cezalandırma erki egemen sınıfın elindedir, yani toplumsaldır. Hukuki yaptırımın doğası gereği, cezanın kendisi de toplumsaldır.

Burada şöyle bir soruyla karşılaşırız, ceza toplumsalken, suç nasıl şahsi olabilmektedir?

II. Bölümde, kendi siyasi suç tanımımızı yaparken, burjuvazinin egemenliğini yıkmayı amaçlamayan her suç, yani genel olarak “adi suç” olarak tanımlanan her suç, bizce burjuvazinin siyasal suçudur demiştik.

Burjuvazi işte tam da bu yüzden her yargılamayı bu prensibe göre yapar. Böylece hırsızlıkla suçlanan sanığın, o ekmeği neden “çaldığı” değerlendirilirken, bu eylemin üretim ilişkilerinin doğal bir sonucu olduğu ortaya çıkmayacak ve buradan da mülkiyet hakkının niçin korunması gerektiği tartışılması açılmayacak ve bütün bu tartışmaların sonucunda bir sınıf olarak burjuvazi suçlanmayacaktır. Burjuvazi bu prensip sayesinde kendi siyasal suçunu ekmek “çalan” basit bir adamı yargılayıp, şu kadar sene ceza vererek örtbas etmektedir. Burjuvazinin suçunun ceza sorumluluğunun da tek başına ekmek “çalan” bir adama yüklendiği göz önüne alınırsa, ceza sorumluluğunun şahsiliği prensibi daha en baştan iflas etmeye mahkumdur. Zira ekmek “çalan” bu adam işlemediği bir suçun cezasını çekmektedir. Suçun aslı bir adamın bir ekmeği “çalması” değil, yığınların emek değerlerinin çalınması ve bir adamın ekmek “çalmaya” mahkum edilmesidir.

Sonuç olarak şahsi suç yoktur. Gerçekten suç kabul edilebilecek her suç toplumsaldır dolayısıyla gerçekten suç kabul edilebilecek her suç siyasaldır.

Bu noktada burjuvazinin dört elle sarılacağı bir diğer prensip ise “yasa önünde eşitlik” prensibidir. Yani prensibe göre, ekmek “çalan” bu adamla, ekmek fabrikasının sahibi yasalar karşısında eşit olacaklardır. Yine yasaları kendi çıkarları doğrultusunda yapan burjuvazi ile, hayati boyunca onun ceza sorumluluğunu yüklenip duran kişi yasalar önünde eşit olacaklardır. Kırk beş kilo ağırlığında iştahsız bir adamla, doksan kiloluk bir boksörün önüne “eşit” miktarda yemekle beslenmesi ve sonra da ringde “eşit koşullarda” karşı karşıya çıkarılmasında ne kadar eşitlik varsa, yasalar önünde eşitlik

prensibinde de o kadar eşitlik vardır.

Lenin bu tür eşitlik anlayışına dair şöyle diyor:

*“Burjuva demokrasisi, insan kişiliğinin genel eşitliği görünüşü altında, mülk sahibi ile işçinin, sömüren ve sömürülenin biçimsel veya yasal eşitliğini ilan eder ve bunun sonucunda da ezilen sınıfları büyük bir aldanmaya sürükler. Meta üretimi ilişkilerinin bir yansıması olarak eşitlik düşüncesinin kendisi, insan kişiliğinin mutlak eşitliği bahanesiyle, burjuvazi tarafından sınıfların ortadan kaldırılmasında kullanılan bir silaha dönüştürülür.”*¹⁸

Görüldüğü gibi, hukukun temel prensipleri diye allanıp pullanıp ünümüze konulan söylemler, tıpkı hukukun kendisi gibi burjuva devletinin ve sömürü düzeninin devamını sağlamaktan başka bir işe yaramamaktadır.

Sonuç:

Sorunun Marksist-Leninist Kavranışı

Fazlaca genişlettiğimiz konuyu tekrar terör hukuku bahsine getirirsek, şunu söylemek mümkündür, emperyalizmin dönemsel zaferi ve geçici siyasi üstünlüğü sayesinde işlettiği terör kanunları, sınıf mücadelesinde burjuva baskı aygıtının, sosyalistlere, devrimcilere ve tüm muhalif kesimlere karşı en etkin biçimde kullanılması sonucunu doğurmaktadır.

Kuşkusuz bu durum, devrimci kurtuluş mücadelesinin örgütlenme ve çalışma koşulları açısından belirli engeller teşkil etmektedir.

Şu halde terör kanunlarının kaldırılmasını sağlamak, bu demokratik talepler için mücadele etmek devrimci kurtuluş mücadelesinin daha sağlıklı koşullarda, daha fazla imkânla yürütülmesi ve tutsak devrimcilerin tekrar alanda, halkın içinde mücadeleye katılabilmesi açısından tartışmasız bir kazanım olacaktır.

Ancak bu sırada dikkat edilmesi gereken birkaç küçük, ama bir o kadar kritik nokta vardır.

Öncelikle bilinmesi gerekir ki, kaynağını düşmanın, politik üstünlüğünden alan terör hukukuna karşı yürütülecek mücadele kesinlikle sadece “hukuk mücadelesi” değildir; “hukuk mücadelesi” bu temelde yürütülen mücadelenin bir parçasıdır, ama asıl olan buna karşı yürütülen politik mücadeledir. Politik mücadele, genel olarak ideolojik, ekonomik, demokratik mücadelelerin ana eksenidir, temel mücadele biçimidir. Sözünü ettiğimiz “hukuk mücadelesi” özünde devlete, oligarşiye karşı mücadeledir; burada politik mücadele temeldir, “hukuk mücadelesi” ise, bu temel mücadeleyi tamamlayan demokratik mücadelenin sadece bir biçimidir. Bu bakımdan tek başına “hukuk mücadelesi” hiçbir şeydir, politik mücadeleden ay-

rı, ondan bağımsız ele alınamaz.

Yine bu mücadelenin gayesi, “burjuvaziyi kendi hukukuna uygun davranmaya zorlamak” gibi “yüce” bir amaç değil, yalnızca devrimci kurtuluş mücadelesinin sürdürülebilmesi bakımından kolaylaştırıcı bir takım pratik politik olanakların elde edilebilmesidir.

Bu dar hedefi olduğundan biraz daha geniş yorumlamak devrimci kurtuluş mücadelesi açısından ciddi sorunlar oluşmasına sebep olabilir.

Bu noktada İngiliz hukukçu Hugh Collins’in sözlerine bir göz atalım:

“Marksist stratejinin köşetaşı olarak almak suretiyle, bazı hukuki koşulların işçi sınıfı hareketinin birleşmesi için gerekli olanakları artıracığı açıktır. Kullanışlı olabilecek hak türleri, siyasi örgütlere katılma, toplantı ve gösteri düzenleme ve yayın yapma özgürlüğüdür.

*(...) Elbette burada radikal için bir tehlike vardır, bu temel özgürlükler burjuva toplumunu dönüştürme ileri hedefinin araçları olmaktan çok, kendi içinde bir sonuç olarak algılanır. Bir başka deyişle, siyasi oluşumlara katılma ve etkili kampanyalar yürütme özgürlüğünün varlığı, eşit bir güç dağılımı ve gerçek bir özgürlük olarak algılanabilir. (...) Bir radikal için burjuva özgürlüklerin sağladığı özgür siyasi ajitasyon güvenceleri siyasetin amacı değildir. Komünist bir üretim tarzına dayalı gerçek bir demokrasiye doğru sıçrama tahtasıdır.”*¹⁹

Gerçekten de bu tür pratik politik olanak mücadelelerinde, Collins’in de değindiği gibi kendi içinde bir tehlike vardır. Eğer bir Marksist-Leninist, mücadele sırasında bilimsel sosyalizmin yöntemlerini bir an için esnetirse şirazesini şaşırabilir ve bir anda ne için mücadele ettiğini unutarak kendini “hukukun evrensel ilkelerini” savunurken bulabilir. Bu çok ciddi bir taktiksel hata olacaktır. Mücadele perspektifi bir önceki bölümde söz ettiğimiz, “hukuk prensiplerini”, “insan haklarını”, “uluslararası sözleşmelerce tanınmış olan ifade özgürlüğünü” vesaire savunma noktasında seyredirse, özellikle ülkemiz gibi sürekli faşizmin olduğu ülkelerde, burjuva iktidarını tahkim etmekten, hayali “burjuva demokrasi” arayışlarından başka işe yaramaz.

Yine böyle zamanlarda, sağlam bir politik hatta sahip olmayan, kafası karışık devrimci, kendini bir anda burjuva/küçük burjuva liberalleriyle aynı söylemleri paylaşırken bulur.

Burada samimi Marksist-Leninist’i yanılgıya düşürecek birden fazla etken vardır. Kuşkusuz reformizm ve oportünizm bunlardan en tehlikelidir. Politik hattını güçlü ve doğru istikamette oturtmamış olan devrimci, içine düşeceği söylem keşmekeşinde, kendine biçimsel olarak

en doğru görünen söylemleri samimi biçimde savunur. Oysa çoğu zaman biçimsel olarak doğru olan bu söylemler, sınıf mücadelesinin üzerinin örtülmesinde kullanılmaktadır.

Bir örnekle ne anlatmak istediğimizi açıklayalım. Hatırlanacağı üzere, yakın bir dönemde, ülkemizde, “üstünlerin hukuku değil, hukukun üstünlüğü” biçimindeki zıvra ifade her köşebaşında karşımıza çıkmaktaydı. Bu, zıvra bir ifadedir çünkü “hukukun üstünlüğü” ile “üstünlerin hukuku” aynı şeydir.

Bu konuda, ülkemiz reformist yayınlarından birinde şu ifadeler yer veriliyordu:

“Bir ülkede düşünsel ortama egemen olan sıradanlığın ve kısırlığın, birbirine zıt gibi görünen iki şaşmaz göstergesi vardır.

Birinci gösterge: Aslında akıyla zoru olmadıkça hiç kimsenin itiraz edemeyeceği bir deyiş, ha bire yineleniyorsa ortada bir sorun var demektir.

(...) Birinci göstergenin örneği ‘üstünlerin hukuku değil, hukukun üstünlüğü’ lafidir.

Herhangi birinin buna karşı çıkıp, ‘yok arkadaş, ben üstünlerin hukukundan yanayım’ demesi mümkün müdür?

Aslında kapitalist toplumlarda hukukun daha en başından ‘üstünleri’ gözetecek şekilde, yani üstünlerin hukuku olarak kurulduğu gerçeğini bir yana bırakalım. Diyelim, hiç olmazsa mevcut hukuk sistemi içinde yargılamalar adil yapılıp, kararlar adil verilsin isteniyor. İyi, ama sıradan hırsızlık, cinayet, yolsuzluk vb. vakalarını bir yana bıraktığımızda siz şimdiye kadar dünyada olsun Türkiye’de olsun önemli siyasal olaylarda üstünlerin değil de hukukun üstün geldiği kaç örnek verebilirsiniz?

Böyle olaylarda hukukun üstünlüğünden söz etmek saçmadır, başat olan, o uğrağın üstünleri her kimse, de facto onların hukukudur.”²⁰

“Akıyla zoru olmadıkça hiç kimsenin itiraz edemeyeceği” bu deyişe biz itiraz ediyoruz. Üstelik bunu yazının devamında belirtildiği gibi, “zaten ‘de facto’ üstünlerin hukuku var”, gibi dolaylı söylemlerle değil doğrudan söylemin mantığına dönük olarak yapıyoruz.

Bu tavrımız, kaynağını, III. bölümde aktardığımız, bilimsel sosyalizmin ustalarının saptamalarından ve üretim ilişkilerini nesnel gerçekliğinden almaktadır.

Devamla yazar, “aslında kapitalist toplumlarda hukukun daha en başından ‘üstünleri’ gözetecek şekilde, yani üstünlerin hukuku olarak kurulduğu gerçeği”ne —hemen bir yana bırakıvermesine rağmen— değiniyor. Merak ediyoruz hangi toplumda “hukuk”, “üstünleri gözetmeyecek şekilde” kuruluyormuş? Proletaryanın devrimci diktatörlüğünde denirse bu doğru de-

ğildir, zira biz proletaryanın devrimci diktatörlüğüne bir geçiş dönemi olarak ve Engels’in de tabiriyle “hasımlarımızı alt etmek için” ihtiyaç duyuyoruz ve geçiş döneminde hala burjuva hukuk tümden aşılmamıştır. Lenin’in de belirttiği gibi,

“Komünist toplumun (genellikle sosyalizm adı verilen) ilk evresinde, ‘burjuva hukuk’ tamamen değil, ancak ekonomik devrimin yapıldığı ölçüde, yani ancak üretim araçlarıyla ilgili yürürlükten kaldırılmıştır.”²¹

Ancak komünist toplumun üst evresinde herhangi bir biçimde “üstünleri gözetecek hukuktan” söz edilemez, çünkü en başta bu toplumda “üstünler” yoktur. Ancak bir detay daha var ki, bu toplumda hukuk da yoktur. Kendisi devletle birlikte “sönmüştür.”

Neyin ne olduğunu kendisi de gayet iyi bilen yazarın, tamamen karmaşanın egemen olduğu, her konuya şöyle değinip, hemen bir yana bırakıverdiği yazısında, aslında tek yaptığı ortalığı bulandırıp kavramları birbirine karıştırma yoluyla “hukuk”la uzlaşarak, kendi reformist amaçlarının yolunu yapmaya çalışmaktır.

İşte reformist oportünist çarptırmalar derken bu gibi halleri kastediyoruz.

Devrimci kurtuluş mücadelesinde, işlevli araçlardan etkin biçimde yararlanmak adına terör hukukuna karşı yürütülen mücadele, asla “doğal hukuk” ya da “hukukun üstünlüğü” gibi kavramlarla uzlaşmayı içinde barındırmaz. Bu mücadele süresince, terör mahkemelerindeki adaletsizliğin teşhirini, kesinlikle burjuvaziyi “hukuka ve yasalara uygun davranmaya davet ederek” burjuva hukukla uzlaşmak yoluyla değil, ama tam tersine hukukun ne olduğunu, en genel ve anlaşılır biçimiyle işçi sınıfına ve tüm devrimci sınıflara kavratarak gerçekleştirmelidir. Bunun dışındaki yöntemler, devrimci sınıf bilincinin oluşmasını geciktirerek tarihsel bir hataya yol açabilir.

Ayrıca, devrimci sınıf bilincini yükseltme ve hukukun kapsamlı teşhirine girme görevini üstlenmeden terör hukukuna karşı yürütülecek mücadelede, hukuk prensipleriyle yapılacak sözümona pragmatik uzlaşmaların yaratacağı ciddi pratik zafiyetler de mevcuttur.

Örnek verecek olursak, mevcut terör kanunlarına göre, bir “terör örgütünün” yöneticisi, örgütün diğer bileşenlerince “işlenen suçların” her birinden, ayrı ayrı sorumlu tutulmaktadır. Benzer şekilde, basın yoluyla propagandayı düzenleyen kanun maddesiyle de, “basın özgürlüğü” kapsamında bir “terör örgütü” ile ilgili haber yapan gazeteciye, bir ilişkisi olmayan “terör örgütünün” haberini yaptığı eyleminden dolayı ceza sorumluluğu yüklenebilmektedir.

Bunlar daha kanunun yürürlüğe ilk konu-

ğu zamanda da, küçük burjuva liberal hukukçuların aydın bir kesimi tarafından, hem suç ve cezanın şahsiliği prensibine, hem de TCK'nın 20. maddesindeki ceza sorumluluğunun şahsiliği tanımına aykırı bulunmuş ve itirazlara yol açmıştı.

Küçük burjuva liberal aydınlarının itirazları, bilimsel olmamakla birlikte kendi sınıfsal bakışı açısından yerinde ve tutarlıdır. Ancak Marksist-Leninistler itiraz noktasını onlardan kopya eder ve teşhiri bu biçimde gerçekleştirirlerse, bu devrimci kurtuluş mücadelesi açısından ciddi anlamda sorunlu bir tavır olur.

Yazımızın II. Bölümünde burjuvazinin toplumsal sorunları "bireysel suç" kategorisine indirgeyerek kendini temize çıkardığını görmüştük. Burjuvazi bu indirgemeci prensibini, düzenin siyasal muhalifleri için, doğrudan toplumsal eylemi bireysel "suç" görüntüsüyle yansıtmaya biçiminde tecrit etme amacıyla uygular. Böylece sınıf mücadelesinin, sanki tek tek devrimcilerle, hukukun üstünlüğünün egemen olduğu tarafsız devlet iktidarı arasında bir kapışmaymış gibi bir görüntü alması amaçlanmaktadır.

Benzer şekilde, gündelik siyasette, dar pragmatik kazançlar elde etmek uğruna, örneğin işkenceci bir polisin üç beş yıl ceza almasıyla, halka "gördünüz mü bakın, işte bu ülkede işkence var" diyebilmek uğruna, "yasalar önünde eşitlik" ilkesini savunma gafletine düşen kişi ya da anlayış, aslında sömürücülerle eşit koşullarda "hukuk" mücadelesi vermeyi kabul etmiş olur.

Marksist-Leninistler mücadele biçimlerini seçerken, liberalizmin ya da reformizmin bilim dışı lafızlarına kapılmamaya, kendilerini "burjuva hukukunun dar ufkuna" sıkıştırmamaya özen göstermelidirler.

Bunun tek yolu politik düzeyi yüksek tutmak, hiçbir koşulda bilimsellikten sapmamak, ve her zaman, her sorunu bilimsel sosyalist, maddeci metotlarla tahlil etmektir.

Terör Hukukuna karşı mücadelede, Marksist-Leninistlerin neler kazanabileceği açıkça bellidir. Bu talepler uğruna mücadele demokratik kazanımları sağlar ama bunlar nihai kazanımlar değildir.

Bu noktada, Marksist-Leninistler terör kanunlarının kaldırılması, engellenen mücadele alanlarının açılması ve tutsak devrimcilerin halkın içinde mücadeleye dönmesi için, bu mücadelede direktmelidirler. Ama bunu kurulu düzene "burjuva hukuk" kazanımları kazandırmak değil, sürekli faşizmin, onun hukukunun topyekün teşhirini gerçekleştirerek ve proletarya ile birlikte tüm devrimci sınıfların, burjuvaziye ve onun hukuk düzenine karşı devrimci sını-

fların bilincini yükselterek yapmalıdırlar. Unutmayalım, biz "hukuk toplumu" değil, komünist toplum istiyoruz.

KASIM 2013

Dipnotlar:

1) Terör Hukuku Avrupa Birliği Demokrasisi, Veli Yılmaz, Hak Sınırlama Hakkının Evrensel Ölçütleri

2) Onlar İfadeye Çağırıldı Biz Dergi Çıkıyoruz, İstanbul Barosu Başkanı Av. Turgut Kazan, İstanbul Barosu Dergisi Anti Terör Yasası Özel Sayısı, Nisan-Mayıs-Haziran 1991

3) a.g.y.

4) Son aylarda hep birlikte görmekte olduğumuz "çevreci terör"e karşı devlet, TMK'yı işleterek, 1991 yılında Terör Kanunu oluşturulurken yapılan öngörülerini doğrulamıştır.

5) 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu

6) Terör Hukuku Avrupa Birliği Demokrasisi, Veli Yılmaz, İç-Savaş Hukuku

7) Devlet Güvenlik Mahkemeleri Hakkında TBB Yönetim Kurulu Raporu, 1976

8) Burada bir noktayı atlamamakta fayda var, küçük burjuva reformistlerimizin esas itirazı ikinci noktada gözlenir. Burjuva demokrasisinin evrensel ilkelerine sıkıca bağlı olan bu kimseler, "cebir ve şiddet kullanılarak rejimin değiştirilmeye çalışılmasının" siyasi suç tasnifi içerisinde yer almasına itiraz etmezler. Onları asıl endişelendiren tüm diğer suçların "bu amaçla işlenebileceği" ve bu takdirde hepsinin siyasi suç tasnifi içerisinde yer alacağı hükmüdür. Böylece düşünce özgürlüğü, kişi hak ve özgürlükleri gibi "evrensel değerler" tehdit altına girecektir.

9) Gotha Programının Eleştirisi, Karl Marx, Alman İşçi partisi Programının Kenar Notları, I. Bölüm

10) a.g.y.

11) Devlet ve İhtilal, V.I. Lenin, Bölüm V. Devletin Sönmesinin Ekonomik Temelleri, 4. Komünist Toplumun Üst Evresi

12) Devlet ve İhtilal, V.I. Lenin, Bölüm V. Devletin Sönmesinin Ekonomik Temelleri, 3. Komünist Toplumun Birinci Evresi

13) A. Bebel'e Mektup, Friedrich Engels

14) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

15) a.g.y.

16) a.g.y.

17) a.g.y.

18) Lenin'den aktaran: Evgeny Pashukanis, Lenin ve Hukuksal Sorunlar, Çağımızda Hukuk ve Toplum, Yaz 2008

19) Marksizm ve Hukuk, Hugh Collins, 6. Sınıflar Mücadelesi ve Hukukun Üstünlüğü, Hukukun Biçimi

20) Saf Olmak Zorunda mıyız?, Metin Çulhaoğlu, Sol, 13 Ekim 2013

21) Devlet ve İhtilal, V.I. Lenin, Bölüm V. Devletin Sönmesinin Ekonomik Temelleri, 3. Komünist Toplumun Birinci Evresi

Ş Onursal

Güncel Süreçte Kürt Sorunu ve İttifak İlişkisine Yeniden Bakış

Kürt ulusunun özgürlük sorunu yeni boyutlar kazanarak derinleşiyor. Kürt ulusal kimliği başta olmak üzere Kürt ulusunun tüm ulusal- demokratik haklarının inkarı, zorla bastırma ve imhası üzerinde kurulan sömürgecilik artık dikiş tutmuyor. Örgütlü bir halk, Kürt halkı kendi özgürlük kavgasını yürütüyor. 100 yıllık bu sorunu yaratan emperyalizm ve Türk burjuvazisidir; Kürt ulusu ve Kürt coğrafyası kendi iradesi dışında parçalanmış, tüm ulusal-demokratik hakları yok sayılmıştır. Kürt ulusunun özgürlük sorunu, demokratik sorunların en başında yerini alıyor; demokrasi mücadelesinde stratejik bir yerde duruyor. Yürütülen sömürge savaşı, buna karşı direniş ise, özellikle Türkiye’de devrimci halk muhalefetinin zayıf olmasından kaynaklı, adeta demokrasinin tüm sorunlarını kilitliyor. Bu anlamda, Kürt ulusunun özgürlüğü sadece stratejik olmakla kalmıyor, aynı zamanda güncel süreçlerde öne çıkan bir sorun oluyor; bu sorun çeşitli boyutlarıyla derinleşerek devam ediyor.

Bundan dolayı, yer yer gündemden uzaklaşmış gibi görünse de, (örneğin Gezi ve Haziran halk direnişi sürecinde durum biraz budur) Kürt ulusunun özgürlüğü sorunu sürekli gündemde yerini alıyor. Tek bir gün yok ki, Kürt özgürlük sorunu kaynaklı sorunlar şu ya da bu biçimde gündemde yerini almasın; bu doğaldır.

Neo-liberal ideolojik saldırıların bir parçası olarak, sol ve devrimci hareketin Kürt ulusu-

nun özgürlüğü sorununda etki gücü olmayan, olsa olsa “işleri zorlaştıran, yokuşa süren”, mümkünse hiç dikkate alınmaması gereken bir unsur olarak ele alan anlayış ise tam bir sahtekarlık ve halk düşmanlığıdır. Yaratılan algı ve yanılısama, sol ve devrimci hareketin bu soruna yabancı olduğu, tüm tarihinde bu sorunu ele almadığıdır. Sol ve devrimci hareketin kendi içinde bir dizi zaaflı yanlarına rağmen, sanılanın ötesinde, Kürt özgürlük sorununu ana sorunlardan biri olarak ele aldığı; özellikle 1970 ve sonrası çeşitli biçimlerde gündemi olduğu bilinmektedir.

Devrimci sosyalizm, demokrasinin bu ana sorununda, Türkiye devrimci hareketi içinde doğru ve ciddi yaklaşıma sahip politik akım ve öznedir. Kendi içinde bütünsel bir çizgisi olan devrimci sosyalizmin, her konuda olduğu gibi, Kürt ulusunun özgürlüğü sorununda da sözü vardır; her adımda sözümüz yeniden ve yeniden biçim alacaktır. Dün söylediğimiz sözlerimizi bugün de devam ettiriyoruz, yarın da sözümüzü söylemeye devam edeceğiz.

Gelinen Yer: Tıkanma

Daha önce çeşitli yazılarımızda ifade ettiğimiz üzere, artık Kürt coğrafyasında devletlerarası sömürgecilik çöktü. Daha önce Kasr-ı Şirin anlaşmasıyla iki parçaya bölünen Kürt ülkesi, 1924 Lozan anlaşmasıyla (TC’nin bugünkü sınırı, daha önce ilan edilen Misak-ı Milli’den

farklıdır, daha dar bir alanı kapsar. 1920'de Ermenistan ve Sovyetler Birliği ile yapılan iki anlaşmayla, Batı Trakya sınırı Lozan ile belirlenmiş ve 1926 yılında Yunanistan ile yapılan protokol ile netleşmiştir. İran sınırı Kasr-ı Şirin Anlaşmasıyla çizildi; Suriye sınırı 20 Ekim 1921'de Fransızlarla yapılan Ankara Anlaşmasıyla; İngiltere'nin sömürgesi altında olan Irak'la ise, Lozan Anlaşmasıyla çizildi. Lozan Anlaşmasında en çok Musul sorunu tartışıldı ve bu sorun asıl olarak 1926 yılında İngiltere ile yapılan anlaşmaya bağlı olarak resmileşti. Bu ayrıntılara rağmen 1924 Lozan Anlaşması Kürdistan'ın parçalanmasında önemlidir ve simgesel bir değeri vardır) dört parçaya bölündü. Bölünme devletlerarası sömürgecilikte bir başlangıcı ifade ediyor; bunun üzerinden işgal ve asimilasyon, tüm ulusal-demokratik hakların reddi sömürgeciliği oluşturuyor. Ancak bu statü artık önemli ölçüde geride kalıyor. 1990 sonrası emperyalist saldırının Ortadoğu'ya uzanması, 1. Paylaşım Savaşı sonrası oluşan paylaşım ve statülerin yıkılmasına yol açtı. Güney Kürt coğrafyası, bu alt-üst oluşta, emperyalistlere dayanarak federatif bir yapıya kavuştu; bu devletlerarası sömürgeciliğin çözülmesinde ilk adım oldu. İkinci adım ise Rojava'da yaşandı. Rojava Devrimi, hiç bir emperyalist güce dayanmadan ortaya çıktı ve son iki yılda yeni bir model oluşturdu. Kürt coğrafyasının iki parçasında, Rojava ve Güney'de Kürt halkı kendi kaderini eline aldı, yeni bir toplumun inşasına başladı. Kürt coğrafyasının en geniş alanı, hem nüfus hem de coğrafi olarak TC oligarşisinin sömürgesi altındadır; ancak 30 (hatta 40) yıllık özgürlük mücadelesi, bu sömürgeciliği her yerinden aşındırdı, bu haklı ve meşru kavga Kürt ulusuna yeni bir biçim verdi, örgütlü bir halkı inşa etti. Bu açıdan, artık klasik sömürgecilik tutmuyor, inkar ve imha çözüm ol-

maktan çıkmıştır; ancak Kürt özgürlük mücadelesi Kürt ulusu için de yeni bir statü yaratmış değildir. Bu açıdan bir tür "ara aşama"dan söz edilebilir.

Bu "ara aşama" bugün ortaya çıkmadı, son 5-6 yılı, oligarşinin şiddetle sorunu çözemeyeceğini kavraması ve "demokratik açılım" söylemini benimsemesinden bu yana olan süreci kapsıyor. Bu "ara aşama" birçok unsuru, kendi içinde, görüşme, bazı kırıntılarla Kürt halkını teslim alma, oyalama, savaş, geri çekilme gibi bir dizi unsuru içeriyor.

Nihayet, en son uluslararası ve bölgesel gelişmelerin yanı sıra, Kürt halkının özgürlük mücadelesinin ulaştığı evreye bağlı olarak ortaya çıkan tablo yeni bir sürecin zemini oldu. A. Öcalan'ın başlatmış olduğu, adı sık sık "İmralı süreci", ya da "yeni süreç" olarak da tanımlanan yeni görüşme süreci ise son bir yılı içeriyor. Bu süreç bir anlamda "Oslo süreci"nin devamıdır, ama bir anlamda da "Oslo süreci"nden farklıdır. "Oslo süreci" oligarşik devletin yurtsever hareketle yapmış olduğu doğrudan görüşmedir; bu görüşmede üçüncü bir güç, bir ülke de vardır. İmralı sürecinde ise, üçüncü bir güç dışta tutuldu ve asıl görüşme A. Öcalan üzerinden yürütüldü, yürütülüyor. Bu süreç "Türk tipi" olarak da ifade ediliyor ve kendi içinde bir dizi zaafı yanları içeriyor. Ancak böylede olsa, Kürt ulusunun özgürlük sorununun demokratik çözümünde bu görüşmeler bir kazanımdır. Bu sürecin asıl politik öznesi ise A. Öcalan'dır; A. Öcalan ve Kürt yurtsever hareketinin omuzlarında gelişen bu sürecin geldiği yer ise gerginlik ve tıkanma olarak ortaya çıkıyor.

Bu satırların yazıldığı günlerde, bu sürecin esasta bittiği görülüyor, KCK'nin bu yöndeki çeşitli açıklamaları da bunun ifadesi olarak ortaya çıkıyor. Ama hala tümünden kopuş söz konusu değildir. Devletin ve AKP'nin değil, asıl olarak A. Öcalan'ın çabasıyla pamuk ipliğine bağlı biçim alan bu sürecin ciddi yaralar aldığı gözlenmektedir. Bu süreç nereye devinir? A. Öcalan'ın işaret ettiği "derinlikli müzakere"ye mi yoksa yeni bir gerginlik ve çatışma ortamına mı? Bunun yanıtını net vermek mümkün değil; ancak AKP'nin oyalama taktiğinde ısrar ettiği, bunu da hem yurtsever hareketin hem de kamuoyunun bildiği söylenebilir. Hala "demokratik açılım" ya da "demokrasi paketi" söylemine yer yer başvuran AKP'nin ortada ciddi bir projesi yoktur.

Buradan dönüp son bir yıla baktığımızda, "yaşanan nedir" sorusu önem kazanmaktadır. Bunları bazı ana başlıklarla ifade etmekte yarar vardır.

Bir. A. Öcalan, Oslo sürecinin kesilmesi ve AKP önderliğinde oligarşinin Kürt özgürlük ha-

reketine, Kürt halkına yönelik kapsamlı saldırıları karşısında yeni bir süreç başlattı. Basına yansıyan “görüşme notları”nda bu yeni girişim ve görüşme sürecinin ideolojik-politik zemini, Newroz mesajı ile çizilen politik strateji ve dayanakları bir hayli tartışmalıdır (Buna yönelik eleştiriler ve değerlendirmemizi “Yeni Bir Aşama: İmralı Görüşmeleri” ve “Newroz Mesajının Devrimci Eleştirisi” yazılarımızda, BARIKAT Haziran-Temmuz 2013 sayımızda yapmıştık). Ancak her şeye rağmen, bir devlet heyetinin, MİT heyetinin Kürt halkının önderi A. Öcalan ile yapmış olduğu görüşmelerin anlamlı olduğu, Kürt ulusunun özgürlük sorununda önemli bir aşamayı işaret ettiği, bunun bir kazanım olduğu bir gerçektir. Bu görüşmeler bir süre sonra sonuç verdi ve 2013 yılına rengini veren yeni bir süreç ve adımlar atıldı.

İki: Bugün mevcut tabloya baktığımızda özünde Kürt özgürlük hareketinin tek taraflı adımlar attığını açıkça ifade etmekte hiç bir sakınca yoktur. Bu bir yıl içinde, ortada MİT ve devletin de onayladığı bir yol haritası olmasına rağmen, tüm adımları Kürt yurtsever hareketinin attığı söylenebilir. Kürt yurtsever hareketi, önce elinde bulunan savaş esirlerini serbest bıraktı; bu yeni sürece samimi yaklaşımın bir ifadesiydi. Sonra geri çekilmenin çerçevesi tartışıldı. A. Öcalan ve yurtsever hareketin “üçüncü güç” denetiminde olması, parlamentodan yasal adımların çıkması önerileri reddedildi, T. Erdoğlan’ın “bana güvenin” sözü bu geri çekilmeye tek güvence oldu. AKP ve oligarşi hiç bir adım atmıyınca, yurtsever hareket kendi bildiği yoldan kendi gücüyle geri çekilmeyi başlattı. Görüşmelerin sağlıklı yürümesi için oluşturulan BDP heyetlerine sık sık AKP “ayar” verdi, kim AKP’yi eleştirmişse, kim Gezi direnişine katılmışsa o bir tür “cezalandırıldı”. Özünde buradaki tüm yaklaşımların AKP ve oligarşi için soruna nasıl yaklaştığının önemli ipuçlarını taşıdığı açıktı. 1 Haziran, birinci aşamanın tamamlanıp ikinci aşamanın, yani “yasal düzenlemelerin” başlayacağı tarih olarak ortaya çıktı; bundan sonra “yol temizliği” için, “normalleşme” için yasal adımlar atılacaktı, hiç biri yapılmadı, 3 adet “demokrasi paketi” (3, 4 ve en son paket) çıktı, tüm “paketler”de ciddi bir adım atılmadı. Böylece “merdiven teorisi” ilk adımda iflas etti. AKP bu süreci oyalama, sürece yayma, seçimi atlatma ve yeni bir savaşa hazırlanma yönünde kullanmıştır, kullanmaktadır.

Üç: AKP’nin en ciddi adımı, A. Öcalan ve yurtsever hareketin önerisiyle ortaya çıkan “akıl insanlar” adımı olmuştur. “Akıl insanlar” oluşumunda A. Öcalan ve yurtsever hareketin önerileri de var, ancak AKP’nin bunları çok dikkate almadığı ve hem oluşumunda hem de gö-

rev sınırlarının çizimde ipi elinde tuttuğu açıktır. Kendi içinde AKP’nin çeşitli müdahaleleri olsa da, kamuoyuna adeta AKP’nin “sorunu çözmek için bir adım” gibi sunulsa da, hem bu adım hem de kangrene dönüşen bu sorunun toplumda yaratmış olduğu beklentiler, demokratik bir barış için güçlü bir zemini ortaya çıkarmıştır. AKP, “akıl insanlar raporunu beklediğini, buna göre bir yol haritası çizeceğini” ileri sürdü; ama bu sözleri hemen unuttu, Akıl insanların sunduğu raporlar dikkate bile alınmadı ve ciddi bir adım atılmadı.

Dört: Gezi ve Haziran halk direnişinde görüldüğü gibi, AKP ve oligarşinin “Kürt halkına demokrasi”-“Türkiye halkına baskı” ya da tersini sunması mümkün değildir. Baskı, şiddet, gericilik içseldir; Kürt halkına baskı, inkar, imha aynı zamanda Türkiye halkına baskıdır, şiddettir. Gezi ve Haziran direnişi bu gerçeği bir kez daha açığa çıkarmıştır; nitekim “doğu”da olmayan “demokrasi”nin Gezi ve Haziran halk direnişiyle “batı”da da olmadığı gerçeği ortaya çıkmıştır. Emperyalizm ve tekeli sermayenin çıkarları temelinde “yeniden yapılanan” sömürü ve devlet biçimi, “demokrasi”yi değil, neo-liberal sömürü modeli üzerinden sömürge tipi faşizmi sürekli kılmıştır. İşçi ve emekçiye ekmek ve özgürlük vermeyen Kürt ulusuna ve tüm ezilenlere ulusal-demokratik haklar veremez. Bu süreç bunu bir kez daha açığa çıkarmıştır.

Burada sorun şudur: daha özel yerden ifade edersek, AKP’nin, Kürt ulusunun özgürlük sorununda, son bir yılda oyalama taktiği sürpriz mi?

Hayır, bizim için bu bir sürpriz değildir. Sömürgeciliğin kaynağı emperyalizm ve oligarşidir; emperyalizm ve oligarşinin, demokrasi adına, burjuva demokrasisi adına, bu temelde Kürt ulusunun kendi kaderini kendisinin tayin etmesi adına sunacağı tek bir ciddi projesi yoktur. Emperyalizm siyasal gericilik eğilimidir; Türk burjuvazisinin sınıf olarak ortaya çıktığından bu yana, kendi içinde tekelleşip oligarşik karakter aldığından bu yana, yaklaşık 200 yıllık tarihinden bu yana demokratik hiç bir özelliği olmamıştır, tam tersine ırkçı, şövenist ve gericidir. AKP’nin emperyalizmin desteğini alarak ortaya attığı ve bu süreçte defalarca iflas eden “demokratik açılım” projesi bu anlamda koca bir yalandır; sözde “demokrasi paketleri” ise bu yalanın, oyalama ve gericiliğin öteki adıdır. Kısacası bu sınıf, yani emperyalizm ve oligarşi, her şeyden önce sınıfsal olarak “demokratik” değildir, demokrasinin en baş sorunlarından biri olan Kürt ulusunun özgürlük sorununu çözmekten uzaktır. Bununla birlikte, demokratik tek bir adımı ve geleneği olmayan, neo-liberalizm savunucusu, Dini bu sömürü mo-

deli için kullanan AKP'nin de bu konuda tek bir ciddi politikası, projesi yoktur. 11 yıllık süreç de bunun ifadesidir.

AKP, bu süreci "çözüm süreci" olarak tanımlamıştı; ama onun "çözüm"den anladığı Kürt halkının silahsızlandırılmasıydı. Ona göre, gerilla sınırlardan çekilip silahsızlanırsa çözüm kendiliğinden olur; eh eğer bu olursa üstten bazı "kıvrıntı" atılabilir. Nitekim tüm stratejinin özü budur. Ancak bu çözüm değil, çözümsüzlüktür. Görüşmelerin diğer tarafı açısından ise Kürt ulusu, onun örgütlü gücü, işçi ve emekçi sınıflar, Türkiye halkı için çözüm, eşit ve özgür birlikteliktir. Yer ile gök kadar uzak iki strateji; buradan çözüm değil çözümsüzlük çıkar.

Bundan dolayı bizim için görüşmelerin biçimsel olmaktan öteye gitmemesi, sürecin tıkanması sürpriz değildir. Sürecin tıkanmasının da tek sorumlusu vardır: AKP ve devlettir.

Rojava Devrimi: Yeni Bir Yol

Son bir yılın en önemli kazanımı ise, Rojava Devrimi'nin artık somut bir olgu olmasıdır.

Hemen ifade edelim, Rojava Devrimi demokratik bir devrimdir, ufku demokratik özerklikle sınırlıdır ve bu açıdan politik strateji bağlamında tartışmalıdır. Ama Rojava Devrimi sadece Kürt ulusu için değil, Ortadoğu halkları için de kazanımdır. Reel sosyalizmin çözülmesi ve yaşanan kapitalist restorasyon sonrası, son 30 yılda işçi ve emekçi sınıflara, ezilen halklara dayatılan neo-liberal sömürü ve zulüm saldırılarına verilen en ciddi yanıtlardan (Nepal Devrimi, bu dönemde önemli bir adım olarak ortaya çıktı ama kendi içinde çözülme yaşadı. 4. bunalım döneminde, bunun içine en son Gezi ve Haziran halk direnişi de ekleyerek ifade edelim, Metropollerde yükselen kitle hareketini, Ortadoğu'da

yaşanan "Arap baharı" neo-liberal saldırılara karşı önemli bir çıkıştır. Bununla birlikte Kürt halkının son 30 yıldaki direnişi ve kazanımları önemli bir yerde durmaktadır) biridir.

Rojava Devrimi birinci yılını tamamladı, ikinci yılına girdi ve 19 Temmuz kazanımları çok daha belirginleşti. Kürt halkı, iki yıl önce eşitlik ve özgürlük için alanlara çıktı; iki gerici gücün savaşının yaratmış olduğu çatlaklardan yaralanıp halka dayandı ve kendi kaderini eline aldı. Tüm Kürt parti ve çevreler birleşti, özyönetim organları inşa etti, eğitimden sağlığa, belediyeden silahlı savunmaya kadar her alanda örgütlendi. Esat ve İslamcı gerici güçlere karşı vatanını, kendi yurdunu korudu. Böylece yok sayılan bir halk, eşitlik ve özgürlük için ayağa kalktı, demokratik devrimini yaptı (devrim devam ediyor), sömürge zincirini kırdı ve Ortadoğu'da halklar için yeni bir model ortaya çıktı.

Bir yanda Esat gericiliği, diğer yanda "Arap baharı"nın emperyalist işgal ve yayılma için kullanılan emperyalist ittifak ve gerici güçler. Eşitlik, özgürlük için sokaklara dökülen Ortadoğu halkları, sadece sömürüye değil, aynı zamanda diktatörlüklere karşı isyan etti, bu kıvrımcı yeni bir halk hareketi için yeni bir umut oldu. Ancak, yanan eşitlik ve özgürlük kıvrımcısının her şeyden önce kendi varlıklarına yöneleceğini bilen emperyalistler işin içine girmekten, kendileri için bunu kullanmaktan kaçınmadı. Mısır örneğinde olduğu gibi, başlayan isyan hareketini önce kontrol etme, sonra ortaya çıkan dengelelere bağlı kullanma eğilimi, Libya ve Suriye'de daha sıkı kontrole, buradan kendi pazarı ve çıkarları için kullanmaya yöneldi. Bundan dolayı, Suriye'de, önce eşitlik ve özgürlük için başlayan kitle hareketi, Rojava dışında, emperyalistler, bu arada onların işbirlikçisi Türkiye, Katar, S. Arabistan'ın devreye girmesiyle gerici bir yere devindi. İki yıl önce Suriye halklarının önüne ya Esat diktatörlüğü ya içinde Müslüman kardeşlerinde bulunduğu, emperyalist güçler ve Türkiye, Katar, S. Arabistan'ın elinin olduğu İslamcı gericiler bir seçenek olarak konmuştu. Hesap çok açıktı: iç ve asıl olarak da dış destekle Esat yıkılacak, Suriye emperyalist pazara açılacak, "bir iki haftada Şam'da namaz kılarız" hesabı yapan Türkiye de bundan kendince pay alacaktı. Hesaplar tutmadı: Türkiye ve AKP, yer yer ABD uyarılarına rağmen, futboldan bir terim kullanırsak, açık biçimde, hem de metrelerce ofsayta düştü.

Burada bir parantez açmakta yarar vardır: Oligarşi ve AKP'nin dış politikası iflas etmiştir ve hem bu iflası örtmek, hem de dış siyaseti iç siyasette kullanıp kendi tabanını kemikleştirmek için her şey yapmaktadır. AKP, "sıfır sorun" siyaseti izleyeceğini açıklamıştı, ama geli-

nen yerde dış siyaset tam bir çıkmaz ve sorun yumağıdır. Esat'ın hemen yıkılacağı üzerine bir strateji kuran AKP, sadece Suriye'de duvara çarpmakla kalmadı; Mısır'da her türlü desteğini sunduğu Mursi iktidarı da çöktü. Ortadoğu'da sunni bir kesime dayanarak, bu sunni kesimin sözde "abisi" olmaya oynayan AKP, bu politikasıyla emperyalistlerle de çeşitli sıkıntılar yaşadı, yaşıyor. Çok daha kötüsü ve AKP'nin çizgisini ve özünü oluşturan takkiye siyaseti, Suriye'den Mısır'a "özgürlükçü" bir söylemle, bunu iç siyasete dönüştürmek istemesidir.

Devam edelim; tüm bu hesaplar içinde hal-ka dayanan, eşitlik ve özgürlüğü gerçek anlamda savunan ise Rojava halkı ve devrimi oldu. Rojava'da Kürt halkı kendi yolunda yürüdü; Esat ve İslamcı gericiler dışında üçüncü bir yol olarak özgücüne dayanarak kendi özgürlüğüne sahip çıktı, özyönetim organları oluşturdu. Rojava, Ortadoğu'da stratejik bir yerde duran Kürt ülkesinin bir parçasıdır. Kürt ülkesi ve Rojava, Ortadoğu'ya açılan bir kapıdır; 4. bunalım döneminde çok daha nesnel zemini ortaya çıkan bölgesel devrimler için önemli bir yerde durmaktadır.

Hiç şüphesiz, İmralı görüşmelerinin, hatta geri çekilme sürecinin, bu süreçte izlenen taktik politikaların Rojava Devrimiyle doğrudan bağı vardır. Bu bağı hem yurtsever hareket, hem de oligarşi çok iyi bilmektedir. Yurtsever hareketin bu devrimi güçlendirmek, sömürgeci oligarşinin de bu devrimi söndürmek istediği de bir gerçektir. Bu anlamda, bugün Rojava'da yaşananlar, özünde Rojava sınırları içinde yaşamakla kalmıyor, emperyalist güçlerin, sömürgeci oligarşilerin eli, ayağı oraya kadar uzanıyor.

Nitekim AKP ve oligarşi, bir yandan İmralı ile görüşme, sahte umut yaratma, çözümü sürece yayma, Kürt sorununu "terör" sorunu olarak görüp gündemden çıkarma taktikleri izlerken, diğer yandan, bizzat örgütlediği paralı-İslamcı çetelerle savaşı Rojava'ya taşımakta, İslamcı gerici çeteleri Kürt halkının üzerine saldırtmaktadır. "Özgür Suriye Ordusu" denilen işbirlikçi gücün TC oligarşisi tarafından desteklendiği, internetlere düşen adreslerde merkez üssünün Hatay olduğu, Katar, S. Arabistan'ın da destek sunduğu bilinmektedir. El-Nusra çetesi'nin de desteklendiği belgelerle sabittir; dışişleri bakanı Davutoğlu'nun "dostumuz" dediği bilinmektedir. Bu öyle bir ilişki ki, ABD bile bundan rahatsızdır; son günlerde Hakan Fidan tartışmalarının özü de budur. Yani Rojava'da Kürt halkına yönelik katliam ve saldırıların arkasında oligarşi ve AKP vardır.

Rojava'da Kürt halkına baskı, sadece çetelerin yürütmüş olduğu savaş ve oligarşi ve

AKP'nin özel savaş yöntemleriyle sınırlı değildir. Bununla kopmaz biçimde, yine arkasında AKP ve oligarşinin olduğu, KDP üzerinden de kuşatma devam ediyor. KDP, suni biçimde sömürgeciler tarafından çizilen sınırdaki bu kuşatmaya katılıyor, Rojava halkına yönelik yardım çabalarına kapısını kapatıyor, kendine bağlı ve etkisiz grupların güçlenmesi için çalışıyor, dahası en son Salih Müslim örneğinde olduğu gibi, Rojava halkının iradesini kırmaya çalışıyor. TC oligarşisi suni sınırlarda duvarlar örüyor; KDP oligarşinin baskısıyla Kürt ulusal kongresinin toplanmasını engelliyor, Rojava'ya el uzatmadığı gibi, Rojava'nın tecridinde rol oynuyor.

Tüm bunlara bağlı olarak, Rojava'yı savunmak, sadece Kürt halkı için değil, Türkiye halkı başta olmak üzere, tüm Ortadoğu halkları için zorunludur, enternasyonal bir görevdir. Rojava özgün bir devrimdir; ufku demokratik özerklikle sınırlıdır, ama halkların özgücüsüyle kendi özyönetimini kuran, eşitlik ve özgürlüğü eksen alan bir devrimdir. Bir karış bile olsa özgür Kürdistan sadece Kürtler için değil, Ortadoğu'daki tüm halklar için kazanımdır. Bu anlamda Rojava'yı savunmak, devrim ve sosyalizmi savunmaktır, halkların eşitliği ve özgürlüğünü savunmaktır.

Demokrasi Ve Devrim İçin Kürt Halkı Stratejik Ortaktır

Hem Gezi ve Haziran halk direnişi, hem de Kürt ulusunun özgürlük mücadelesinin geldiği aşama, bir kez daha, Türkiye halkı ile Kürdistan halkının ilişkisini, bunun güncel süreçlerde aldığı biçimi öne çıkarmıştır. Bu aynı zamanda sol ve devrimci hareket için ayrışma, belirli eksenlerde yeniden saflaşma sürecidir.

Ama sorunu güncel biçimde ele almadan önce, stratejik arka planına yönelik bir özet yapmakta, özetle birkaç noktayı ifade etmekte yarar vardır. Çünkü, bu arka plan ya da stratejik yaklaşımlar anlaşılmazsa, stratejik yaklaşım ile güncel siyaset arasında diyalektik bağ kurulamazsa, sol ve devrimci harekette çeşitli biçimlerde ortaya çıkan tutarsızlıkları anlamak mümkün olmaz. Ayrıca bilinmelidir; güncel siyasal süreç ve politik tutumlar, özünde stratejik yaklaşımların yeniden ve yeniden almış olduğu biçimdir, güncel süreç ve politik tutumlar özünde stratejiyi içerir. Başka biçimde ifade edersek, güncel süreç ve politik tutum, stratejik yönelimden ayrı, ondan bağımsız, ondan kopuk değildir, stratejik yönelim bir dizi güncel süreçler ve politik tutumları doğrudan kesen ana çizgidir. Güncel süreç ve politik tutum stratejik yaklaşımı içinde taşır; stratejik yaklaşım güncel süreç ve politik tutumlarda biçim alır, onun görünümüdür.

Bir: Türkiye, bir yandan Ortadoğu'ya diğer yandan Avrupa ve Avrasya'ya açılan, kapitalizmin orta düzeyde geliştiği yeni sömürge bir ülkedir. Sadece bu jeo-politik önemden değil, aynı zamanda kapitalizmin gelişme düzeyi, işçi sınıfının nicel ve nitel konumu Türkiye devrimini önemli bir devrimci merkez konumuna yükseltmektedir. Türkiye devrimine gebedir, yeni sömürge bu ülkede emperyalist-kapitalist sistemin zincirinin kırılması, bugün, emperyalizmin 4. bunalım döneminde tıpkı Ekim Devrimin oynadığı rol gibi, önemli bir rol oynar. Türkiye devrimi bu potansiyele sahiptir.

Bu aynı zamanda, tek ülke devrimlerinin bölgesel devrimlere, bölgesel devrimlerin dünya devrimlerine ulaşmasında, Türkiye devrimini öncü konumuna yükseltir, ülke ve bölgesel dinamiklerin işaret ettiği yer budur.

İki: Kürdistan, Ortadoğu'da stratejik bir yerde durur; bu jeo-politik konum Kürdistan'ı sadece Türkiye'ye değil, İran, Irak, Suriye ve tüm Ortadoğu'ya açar, tüm Ortadoğu halklarıyla komşu yapar, onlarla bir dizi bağ kurar. Bununla birlikte, Kürt özgürlük mücadelesi, örneğin reel sosyalizmin çözülmesi ve sosyalizmin yaşadığı yenilgiye rağmen, böylesi önemli bir süreçte büyüdü, önemli kazanımlar elde etti. Eski devletlerarası sömürge statüsü, iki parçada, Rojava ve güneyde parçalandı, emperyalistler ve sömürgeci güçler tarafından çizilen sınırlar giderek anlamını yitirdi, Ortadoğu devrimi ve halkların özgürlüğü için, bu tarihsel süreç Kürt halkını ve örgütlü gücünü öne çıkardı.

Üç: Türkiye ve Kürdistan iki ayrı, komşu ülkedir; Kürt ve Türk ulusu iki ayrı ama komşu

ulusdur. Türkiye halkı, sadece Türk ulusundan oluşmaz, içinde Kürtlerinde olduğu çeşitli halklardan oluşur. Aynı biçimde, Kürdistan halkı da sadece Kürt ulusundan oluşmaz, içinde Türklerinde olduğu, çeşitli halklardan oluşur. İki ülke ve iki halk, hem iç sömürgecilik ilişkisi, hem kapitalizmin gelişme düzeyi, hem de tarihsel-sosyal-siyasal olgulara bağlı olarak birbirine bir zincirin iki halkası gibi bağlandı. Bu anlamda Türkiye devrimi Kürdistan devrimini, tersinden Kürdistan devrimi Türkiye devrimini doğrudan etkiledi, etkilemektedir.

Bu anlamda, hem halkların özgürlük mücadelesi, hem de iki ülke devrimi için, ortak mücadele zorunludur. İşçi sınıfı ve halkların kendi öz örgütlerini inşa etmesi, özgürlük ve devrim için öncü rol oynaması zorunludur, doğaldır. Ama bununla birlikte, eşit ve özgür ilişki temelinde mücadeleyi ortaklaştırmak da zorunludur. Bu açıdan, iki ülke iki devrim; ama ortak mücadele - işte stratejik ve doğru anlayış budur.

Dört: Türkiye devrimci hareketi, artık önemli ölçüde, Kürt ulusu ve ülkesi için daha doğru bir yerde durmaktadır. Kürtler ulus mu değil mi, Kürtlerin yaşadığı coğrafya ayrı bir ülke mi değil mi; bu tip tartışma ve tezler eskimiştir, artık tarihin çok ama çok gerisinde kalmıştır. Yine bu temelde, 1970 sonrasına ait olan ve sol ve devrimci harekette egemen eğilim olan, Misak-ı Milli, ulusalçı bakış açısı, Türkiye devriminin ya da işçi sınıfının Kürt ulusuna özgürlük vereceği, "önce devrim sonra Kürt halkı için referandum yaparız" anlayışları, bu temelde "büyük abi-küçük kardeş" ilişkisi bugün bir anlam ifade etmiyor. Her şeye rağmen sol ve devrimci hareket içinde bunları savunan yok mu? Elbette var, ama hem reel sosyalizm deneylerinin sonuçları hem de iki ülke-iki devrim gerçeği ve Kürt halkının özgürlük mücadelesinin geldiği yer, özünde o günlerde de doğru olmayan bu tezleri tarihin gerisine atmıştır. Dogmatik ve ulusal sol çizgileri içeren bu eski tezlerin kaynağı ise, işçi sınıfının öncü rolünü kavramayan, demokratik devrim ile sosyalizm arasına mesafe koyan, bunlarla birlikte Kemalizm'e soldan takviye olan ya da yoğun etkisinde olan bir anlayıştır.

Beş: Türkiye devrimci hareketi, ta ilk adımların atıldığı 1920'li yıllardan bu yana, Kemalizm'in yoğun etkisi altındadır. Bu etki, TKP somutunda, Kemalizm'e bel bağlamak, Kemalizm üzerinden demokrasiyi kazanmak biçiminde ortaya çıkmış, hatta Mustafa Suphi olayına rağmen, Kemalizm'e sınırsız destek sunulmakta kalmamış, 1925-40 Kürt ayaklanmaları ve katliamları karşısında, resmi ideolojinin, Kemalizm'in tezleri savunulmuş, Kürt isyanları

nın arkasında “emperyalizm ve feodal gericilik” aranmıştır. Kürt ulusunun özgürlük sorunu ile Kemalizm arasındaki bu bağ, Türkiye devrimi için utandırıcı bir tablo ortaya çıkarmıştır.

Kemalizm’in bu etkisi 1960 ve sonrası da devam etmiştir. Türkiye tarihini, örneğin D. Avcıoğlu’nun “Türkiye’nin Düzeni”nden öğrenen sol ve devrimci hareket, belki bu sol Kemalist kesimlerin cuntacı hamlelerine mesafeli oldu ama ideolojik etkisini kırdığı söylenemez. 71 devrimci hareketine de zemin olan ve TİP ve YÖN’de ifadesini bulan, bunu MDD tezleriyle savunan anlayış özünde budur. 71 silahlı devrimci hareketi, bu zeminden kopuşu ifade ediyor. İ. Kaypakkaya’nın Kemalizm eleştirisi ve değerlendirmesi, önemli ölçüde Şrunov’un “Türkiye Proletaryası” kitapçığında ifade edilen değerlendirmelerle birebir, bir kavram dışında (Şrunov, Kemalizm için “diktatörlük” kavramını kullanırken, İ. Kaypakkaya 1928 Kominternin anlayışına da paralel “faşizm” diyor) aynı olsa da çok önemli bir kopuş ifade eder. Aynı biçimde, Mahir Çayan ve öncü yoldaşlarımızın, “sol cuntacılığa” karşı savaşıma iradesi koymaları, bu dönemde TİP ve YÖN’ün etkisiyle ifade edilen yanlış Kemalizm tanımlamalarına rağmen politik bir kopuştur. Yine Denizlerin de politik savaşımları “ikinci milli kurtuluş” tezlerine rağmen Kemalizm’den politik kopuş olarak değerlendirmek mümkündür.

Bu etki çeşitli biçimlerde devam etti. Ancak, en çok da Kürt özgürlük talepleri ve savaşının yükselmesi, bu etkiyi sınırladı. Ama Kemalizm ile Kürt halkının özgürlük mücadelesi arasındaki çelişkiler sol ve devrimci harekete şu ya da bu biçimde yön verdi. Kürt özgürlük savaşı yükseldikçe, Kemalizm’i etkisi azaldı; ancak oligarşi de hiç boş durmadı, örneğin 28 Şubat gibi hamleler yaptı, Kemalizm yeniden parlatıldı, bu karşı devrimci operasyonlar sol ve devrimci hareketi etkiledi. Bu süreç bir hayli karmaşıktır ve bir dizi etki-tepkiyle bugüne ulaşmıştır. Bugün, bu etki 1960-70 dönemleriyle kıyaslasak bir hayli geridedir, ama güncel süreç ve politik tutumlarda, ulusal sol ve bazı melez hareketleri şu ya da bu biçimde etkilemektedir.

Bu stratejik yaklaşım ve bazı sonuçları ifade ederek güncel dönersek, iki olgu, iki direniş odağı bugün üst üste düşüp, güncel süreç ve politik tutumlara rengini veriyor. Bunlardan birincisi Gezi ve Haziran halk direnişidir. Sol ve devrimci hareket, başka eksenlerin yanı sıra Gezi ve Haziran halk direnişinin etrafında yeniden saflaşmaktadır. İkincisi ise, Kürt halkının mücadelesi ve onunla ilişkilerdir, bu süreçte yeniden biçimlenen politik tutumlardır. Bu iki dinamik, bu iki dinamikte temsil edilen Türkiye ve Kürdistan halklarının mücadelesi, doğru

ve enternasyonal bir çizgide ele alınmazsa, devrim ve sosyalizm mücadelesinin önüne ulusal ve dar anlayışların çıkacağı açıktır.

Gezi ve Haziran halk direnişi, odağına AKP hatta T. Erdoğan’ı aldı; ama asıl zemin ve talepler demokrasi, özgürlük, adalettir. Peki, Kürt ulusu ve tüm ezilenlerin talepleri nedir? Eşitlik, özgürlük, adalet ve demokrasidir. Gezi ve Haziran halk direnişinin talepleriyle Kürt ulusunun talepleri aynı mı aynı mı? Hayır, aynı değil, aynıdır. Peki, Gezi ve Haziran halk direnişine katılan politik güçlerin tümü, örneğin Kürt ulusunun özgürlüğünde sorumlu bir yerde mi duruyor? Hayır, durmuyor; hatta CHP, İP gibi politik güçler tümünden karşı tarafta duruyor. Peki, Kürt halkı eşitlik, özgürlük, demokrasi için uzun yıllar kavga ediyor, bedel ödüyor mu? Evet, ediyor, bedel ödüyor, hatta bu kavgada, Türkiye sol ve devrimci hareketinin yaşadığı krize bağlı olarak, bu kavganın asıl motor gücü oluyor. Demokrasi mücadelesinde burjuvazi öncülük yapabilir mi? Hayır, yapamaz; burjuvazinin demokrasi için öncü olduğu tarihsel dönem çoktan, 100 yılı aşkın zaman öncesi kapandı. Türk burjuvazisi ilk doğuştan bugüne demokrasi savaşımı verdi mi? Hayır, vermedi, tam tersine o ilk doğuştan bu yana demokrasiye düşmandır, kendinden zayıf ulus ve halklara karşı düşmanlıkla (Kürtlere, Ermenilere, Rumlara vb) büyüdü, şovenist ve ırkçıdır. Demokrasi mücadelesi, bugün, hatta emperyalist çağda kimlerin, hangi sınıfların omuzlarındadır? İşçilerin, emekçilerin, ezilen halk ve toplumsal kesimlerin. Bu coğrafyada demokrasi ve özgürlük kavgasında kim bedel ödedi, kimler, hangi sınıfların omuzlarında yükselecektir? Türkiye ve Kürdistan sol ve devrimci güçleri, işçi ve emekçiler, Kürt ulusu ve tüm ezilenler bedel ödedi, demokrasi ve özgürlük kavgasını bunlar sürdürdü, bundan sonrada bunların omuzlarında yükselecektir. Bu temelde başka sorularda sormak mümkündür, ama tüm soruların yanıtlar şudur; demokrasi ve özgürlük mücadelesi, burjuvazi ve onun çeşitli partilerinin (AKP, CHP, MHP vb) değil, işçi ve emekçi sınıfların, Aleviler ve farklı inanç sahiplerinin, Kürt ulusu ve tüm ezilenlerin omuzlarındadır.

Bu ana belirlemeyi yaptıktan sonra devam edelim. Gezi ve Haziran halk direnişinde kendine “Kemalist” olarak tanımlayan toplumsal ve siyasal kesimler şu ya da bu biçimde yer aldığı gibi, özellikle “ulusal sol” bir çizgide ama farklı tonlarda bugün kendini var eden sol ve devrimci kesimler de yer almıştır. AKP karşıtlığı üzerinden CHP, İP gibi karşı devrimci kesimler açık Kemalist kesimlerdir, bunlar demokrasi ve özgürlük için değil, AKP düşmanlığı, T. Erdoğan düşmanlığı için alanlarda şu ya da bu bi-

çimde yerini aldı. Sol ve devrimci hareketin bir parçası olan TKP, ÖDP, Halkevleri, Halk Cephesi gibi kesimler ise Kemalizm ile sorunlu bağlar kuran kesimlerdir. Nitekim bu kesimler hem Gezi ve Haziran halk direnişi sürecinde (ki bu süreç, zayıflasa da devam etmektedir), hem de yine AKP karşıtlığı üzerinden, yer yer birlikte hareket ettikleri açıktır. CHP ve İP karşı devrimci partilerdir; bunların işi "Cumhuriyeti ve Atatürk'ü savunmak"tır, bunların ideolojik-politik zemini Kemalizm'dir. Bunlar Kürt ulusuna düşmandır, Kürt ulusunun özgürlüğünü savunmazlar, tam tersine karşı cephede yer alırlar. Ama yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, Kemalizm'in "kapsama alanı", etki sınırı bunlarla sınırlı değildir, Kemalist etki TKP'yi içine alıyor, ÖDP, Halkevleri, Halk Cephesini farklı biçimlerde etkiliyor. Burada, devrimci siyaset açısından tümünü bir torbaya koymak doğru değildir. CHP ve İP dışta tutarsak, diğer ulusal sol kesimler arasında ton farkı vardır, tümünün ortak özelliği Kemalizm'in etkisi, Kürt halkından ve özgürlük hareketinden uzak olmak, demokratik devrim ile sosyalizm arasına mesafe koymak ve demokratizmdir.

Ama burada şu ana belirlemeyi yapmakta yarar vardır: Kemalizm burjuva ideolojisidir, Türk burjuvazisinin resmi ideolojisidir; politik açıdan, 1920'li yıllarda "kendi pazarına sahip çıkmak" için göstermiş olduğu sınırlı anti-empyalizmi ise geride (şiz bunu anti-Yunan okuyun, Yunanistan İngiltere'nin denetimindedir ve savaş Yunanlılara karşı verilmiştir; İngiltere, İtalya, Fransa ise yapılan anlaşmalarla geri çe-

kilmiştir) kalmıştır, gericedir, ırkçıdır ve Kürt halkının eşitlik ve özgürlük taleplerine kapalıdır, karşıdır. Bu anlamda, Kemalizm ile Kürt ulusunun özgürlüğü karşıt yerde durur.

Diğer yandan, Gezi ve Haziran halk direnişi, aynı zamanda Kürt özgürlük hareketi içinde sınav oldu. Kürt özgürlük hareketinin, Gezi ve Haziran halk direnişi sürecinden iki ayrı tutum içinde olduğu, doğal olarak kendi içinde de bir tartışma yaşadığı biliniyor. Gezi ve Haziran halk direnişine mesafe koyan eğilimin milliyetçi bir eğilim içinde olduğu, buna karşı halkçı ve sosyalist eğilimin ise bunu eleştirdiği, Gezi direnişinin talepleriyle Kürt ulusunun taleplerini aynı olduğu, birlikte mücadele edilmesi gerektiği üzerine kıymetli değerlendirmeler vardır.

Ama şu nesnel bir olgudur; bugün Gezi direnişi ve talepleriyle, Kürt halkının özgürlük talepleri daha güçlü iç içedir; Kürt hareketinde ortaya çıkan "sürece zarar verir" diyerek AKP'ye yakınlaşma eğilimi yada tersinden Kürt halkına mesafe koyan eğilimler çok anlamlı değildir.

Tüm bunlara bağlı olarak, hem demokrasi ve özgürlük mücadelesinde, hem de devrim ve sosyalizm mücadelesinde Kürt halkı ve onun öncü politik güçleri stratejik ittifaktır. Halkların kardeşliği ve birlikte mücadelesi, sadece demokrasi mücadelesi için değil, devrim mücadelesi için de stratejik önemdedir. Bu anlamda, devrimci sosyalizm yönünü Kemalizm'e değil, Kürt halkına döner. Kemalizm burjuva ideolojisidir, demokratik hiç bir özelliği yoktur, gerici ve ırkçıdır. Bu açıdan hem demokrasi mücadelesinde hem de devrim mücadelesinde stratejik düzeyde devrimci sosyalizmin ittifakı olmaz; olsa olsa, bazı taktik süreçlerde, örneğin AKP'ye karşı mücadelede dikkate alınması gereken politik güç olabilir.

Peki, bu stratejik boyutları olan ittifak ilişkisi güncel süreçlerde nasıl biçim alır?

Bu sorunun tek bir yanıtı yoktur; her süreçte kendine özgü dinamiklerle yeniden ve yeniden biçim alacağı açıktır. Nitekim 1960-70 sürecinde Türkiye merkezli, sol ve devrimci hareketin merkezde olduğu, buradan Kürt halkına uzanan bir ilişki söz konusuysa, 1970 ve sonrası Kürt özgürlük sorunun giderek daha güncelleştiği ve "ayrı örgütlenme" adımlarının atıldığı bilinmektedir. 12 Eylül açık faşizmi, sadece Türkiye sol ve devrimci hareketi için değil, Kürdistan sol ve devrimci hareketi için de yenilgi oldu. Ama bu yenilgiden yurtsever hareket başarıyla çıktı, 84 devrimci atılımı yeni bir yol açtı. Türkiye sol ve devrimci hareketinin yenilgisinin "kimlik bunalımına" kadar uzanması, bunun üzerinden sosyalizmin dünya ölçeğinde geriye düşüşü, yenilgiyi derinleştirdi. Ama bu süreçte, Kürt özgürlük mücadelesi yükseldi.

Böylece, devrimci merkez Türkiye'den Kürdistan'a kaydı. Tüm bu süreçlerde ise, stratejik ittifak farklı farklı biçimler aldı. Bazen cezaevlerinde ortak direnişte bu somutlandı, bazen sınırlı ittifak ilişkisinde.

Bu süreçlerde, özellikle 1993 ve sonrası yurtsever hareket "barış" politikasına bağlı olarak yer yer yönünü oligarşiye döndü. Sol ve devrimci hareketin Kürt halkına ve onun örgütlü gücüne yönünü dönmesi, yurtsever hareketin sol ve devrimci harekete yönünü dönmesi, her iki tarafın "ulusalci" anlayışlarının kırılması ve enternasyonal birliğin somutlanması için önemliydi; ama burada bir dizi sorun alanının da olduğu bir gerçektir. Burada bunların ayrıntılarına girmek, bu yazımız kapsamında çok da anlamlı değildir.

Devrimci siyaset somut yapılıdır. Bugün, hem sol ve devrimci hareket içinde hem de Kürt yurtsever hareket içinde bu doğru ilişkiyi kuramayan kesimlerin olduğu açıktır. Ancak, buna rağmen, yukarıda da ifade ettik, hem Gezi direnişi, hem de uzun süredir, ortak mücadele eğilimlerin güçlendiği de gözlenmektedir. Bu ortak mücadele eğilimi, farklılığı ortadan kaldırmadığı gibi, iki ülke-iki devrim gerçeğini de ortadan kaldırmıyor. Tam tersine bu gerçeğe bağlı olarak, ortak mücadele eğilimi yeni biçimler alıyor. Bu biçimler hangi mekanizmalarla, nasıl bir örgütle somut biçim alır? Son derece önemli ve somut soru budur; bu sorunun yanıtı, somut taktik ittifakın da biçimini belirlemektedir. Örneğin seçimler gibi taktik süreçlerde yapılan geçici ittifak, daha kapsamlı ve kalıcı bir ittifak ilişkisine dönüşebilir mi, bu konuda somut adım ve gelişmeler nelerdir? Tüm bu ve benzer sorular devrimci sosyalizmin gündemindedir.

Tüm bunları ayrıştırarak toparlayalım:

a) Kemalizm Türk burjuvazisinin ideoloji olarak doğmuştur ve 1920'lerin "ulusal pazara sahip çıkma" refleksi de tümünden aşılmıştır. Kemalizm, ırkçı, gerici ve şovenisttir; ittifak siyasetimiz içinde değildir. CHP ve İP Kemalizm'in politik temsilcileri olarak karşı devrimcidir.

b) Kemalizm'e soldan biçimler verme girişimleri de bugüne ait değildir; Kadro hareketi, Yön ve Devrim dergisi bu yönde rol oynamıştır, bugün sosyalizmle Kemalizm'i birleştirme eğilimleri de asıl buradan kaynaklanır. Bu aynı zamanda Kemalizm için bir örtü, yanılısına yararır.

c) Kemalizm'in etkisi altında sol ve devrimci kesimler vardır. Kemalizm'e anti-emperyalizm rolü veren, onu ittifak içinde gören, "ulusal sosyalizm" in çeşitli tonlarına sahip sol ve devrimci hareket ile Kemalistler aynı yerde değildir. Bu sol ve devrimci kesimler, demokrasi ve devrim kavgasında, devrimci sosyalizmin ittifak siyase-

ti içindedir. Somut şartlara bağlı, bu güçlerle, bugünkü haliyle, çeşitli ittifaklar kurulabilir, yan yana gelinebilir.

d) Kürt halkı ve onun öncü güçleri ise, devrim ve demokrasi mücadelesinde stratejik ittifaktır. Hem stratejik hem de taktik süreçlerde çeşitli biçimlerde yan yana gelmek, buradan ortak bir mücadele örgütlemek zorunludur.

Biz, stratejik bir yerde durarak güncel süreçleri ele alırız. Daha önemlisi, kendi çizgimizde, kendi yolumuzda yürürüz. Bizim için, kendi bağımsız çizgimiz ve duruşumuz son derece önemlidir; bu bizim varlık koşullarımızdan biridir. Bizim için "demokrasi" mücadelesi ayrı "devrim" mücadelesi" ayrı değildir; bunlar bir bütünün iki parçasıdır. Gerçek demokrasi, halk için demokrasi, işçi ve emekçi sınıflara, tüm ezilenlere dayanır, onların söz, yetki ve karar sahibi olmasını içerir. Demokratik taleplerin bir kısmı devrim öncesinde, bir kısmı devrim anında, bir kısmı da devrim sonrasında kazanılır; ama tümünün güvencesi halk için demokrasidir. Bu anlamda, devrimden kopuk ve ondan uzak bir demokrasi bizim için söz konusu değildir. Bu kavga uzun sürelidir, bir dizi aşamalardan gerecektir.

Bu süreçte, politik tutumlar da çeşitli biçimler alacaktır. Sol ve devrimci harekette yer yer görülen bir süreçteki politik tutumu "ilke" adı altında her süreç için savunmak ilkelliği sadece devrimci politika için değil, sorunları açıklamaktan da uzak olduğu için anlamlı değildir. Biz samimi anti-emperyalistleri, samimi Müslümanları da demokrasi kavgasında, ilkel ve kaba bir mantıkla dışta tutmayız; ama bununla birlikte sınıfsal ve politik değerlendirmelerle kimlerin demokrasi kavgasında yerini alacağını da açıkça ilan ederiz.

Kürt ulusunun özgürlük sorunu aynı zamanda sol ve devrimci hareket için ayrışma ve saflaşma sorunudur. Bu sorun karşısında da duruşumuz, politikamız nettir. Ne sonradan keşfedilen "Kürt severlik" ne de "ulusalci" eğilimlerle Kürt halkına uzaklık; biz kendi yolumuzda yürürüz, bu yürüyüşte Kürt halkı ve onun öncü güçleriyle yan yana oluruz.

Bu yürüyüşte eleştiri ve birlik; işte bu stratejik ve taktik yönelimlerde devrimci sosyalizmin ittifak ve birlik politikasının iki ana eksen budur.!

KASIM 1913

N. Karabin

*Beni burda tutan şey
şehit olmak vecdi mi?
Sanmıyorum.¹*

Devrimci Muhafazakarlık mı Devrimci Sosyalizm mi?

1) Giriş:

Türkiye sol ve devrimci hareketi bugün bir hayli karmaşık bir tabloyu ifade ediyor. Bu karmaşıklık, sadece bir dizi, irili-ufaklı çevre ve örgütten oluşması, bunların bileşkesinden oluşmasından kaynaklı değil, aynı zamanda kendi içinde ayırım çizgileri de şu ya da bu biçimde zayıflamış olmasından kaynaklanıyor. Hiç şüphesiz, bunun en önemli nedeni, sol ve devrimci hareketin kitlelerle ilişkisidir; sınıf mücadelesi içinde sol ve devrimci hareketin politik özne olup, sınıf mücadelesinde devrimci bir cephe açmaktaki zayıflığıdır. Sadece bu değil, bununla birlikte evrensel ve özgün bir dizi nedeni burada sıralamak mümkündür. Ama daha iyi anlaşılması için bu tabloyu, sol ve devrimci hareketin yaşadığı bir kriz olarak tanımlayabiliriz. Uzun yılları kapsayan bu kriz süreci bugün de aşılmış değildir.

Bu tabloyu, ayrıntıları bir kenara bırakarak bir kaç ana noktada tasnif edebiliriz. Strateji, program, Kürt sorunu, sosyalizm gibi ana sorunlar ve bunların alt başlıklarında sol ve devrimci hareket bir ayrışma içindedir. Ama burada, bu yazımızın ana eksenini açısından şunu belirlemekte yarar vardır; sol ve devrimci harekette bir yanda “devrimcilik” adına, hatta bu devrimciliği samimi bir biçimde yürütenlerin de içinde olduğu kaba, dogmatik bir devrimci eğilim varken, öte yanda, bunun karşısında yer alan liberal-tasfiyeciler bir eğilimin var olduğu a-

çıktır. Bu aynı zamanda devrimci ve reformist ayrışmasının dışa yansımalarıdır. Bu iki kesimin adeta birbirini beslediği açıktır. Bununla birlikte sağdan soldan etkilenen melez akım ve yapılar da hiç az değildir. Ayrıca sol ve devrimci hareket kriz eşliğini aşamadığı için, farklı etki ve basınçlara da açıktır. Hem dünyadaki gelişmelerden, hem de başta Kürdistan olmak üzere bölgedeki gelişmelerden etkilenen, bunların olumlu ya da olumsuz basıncı altında kendi varlığını sürdüren sol ve devrimci hareketten söz edebiliriz. Bu tablo içinde, doğru devrimci çizgi, doğru devrimci anlayış ve mücadele bir hayli zorlanmaktadır.

Bununla birlikte, bir dizi irili ufaklı gelişme ve olgular bir yana, iki ana olgu ve bunlara dair gelişmeler, bundan sonrası için önemli olmaktadır. Bunlardan birisi, Ortadoğu’da önemli bir yer tutan Kürt özgürlük mücadelesi, ikincisi ise, Haziran halk direnişidir. Her iki dinamik arasında kopmaz bağ vardır ve bunlar üzerinden siyasetten tutalım nasıl bir devrimciliği örgütleyeceğiz gibi ana konulara kadar her şeyi adeta yeniden kurgulamak, yeniden üretilmek zorundadır. Önümüzde iki yol var: ya yenilenme eylemini sürekli kılp buradan devrimci sosyalizmi güçlü bir politik eksen düzeyine taşıyacağız, ya da sol ve devrimci hareketin şu ya da bu biçimde genlerine bulaşan tutuculuk duvarlarına çarpacak ve kendimizi tekrar edeceğiz. Biz devrimci yenilenme eylemini şiar edinmiş

bir hareketiz ve tutuculukla, dogmatizmle, ya da tersinden liberallikle, legalizmle aramıza mesafe koyarsanız, onlarla mücadele ederek devrim ve sosyalizm kavgasında yerimizi alırız.

Bunun kavgasını veriyoruz...

Bu çalışmamızda amaç, bu temelde, sol ve devrimci harekette görülen bir eğilimi, devrimcilik adına dogmatizmi, onun bazı biçimlerini ele almak, bu eğilimle aramıza mesafe koymaktır.

Daha iyi anlaşılması için bazen basit sorular sormak anlamlı olur. Basit bir gözlem yaparak, eğer bir yerde, "neden devrimci mücadele?" sorusuna, "biz zaten ailecek devrimciyiz, benim babam senelerce hapis yatmış.", "x mahallesindenim, bizim buralar çok devrimci çıkarır, bir sürü şehidimiz var.", "bence devrimciler çok kahraman insanlar, ben de onlar gibi olmak istiyorum." gibi ilginç yanıtlar alırsak buradan konumuzla ilişkili olarak iki şey çıkar. Birincisi, bazen insanlar şu ya da bu biçimde yaşadığı çevre ve ilişkilerden etkilenir, başlangıç aşaması açısından bunu anlamak mümkündür ve bu aşamada bu durum bir problem değildir. Ama ikinci olarak, başlangıç aşamasını çoktan geride bırakmış olanlar için "devrimcilik" ve "sosyalizm" adına çarpık bir anlayış ve pratik burada dışa vurmaktadır. Biz her insanın bilimsel sosyalizmi içselleştirmesini beklemeyiz; ama kendine "devrimci ve sosyalist" olarak tanımlayan devrimci bir hareketin, hem siyasetini hem de söz ve davranış biçimlerini, politik-kültürel yapısını bu temelde oluşturmasını bekleriz. Eğer bu yoksa, ortada devrimcilik adına kabalık, hatta aşağıda yer yer ele alacağımız gibi, halkın tutucu yanlarını "halk" ve "devrim" adına savunmak gibi bir gariplik kaçınılmaz olur.

Halbuki, kapitalizm son sömürücü toplumdur; sınıf mücadelesi tarihin motorudur ve işçi sınıfı mevcut kapitalist düzeni yıkacak tek devrimci sınıftır. Bilimsel sosyalizm, daha önce, kendi öncesi bazı düşünce akımlarının devrimci eleştirisi üzerinden ortaya çıktı ve işçi sınıfına yol gösterdi. Bilimsel sosyalizm, insanı, toplumu, doğayı maddeci bakış açısıyla, bunlar arasındaki diyalektik ilişkiyle ele alır, sınıf mücadelesine de bunun üzerinden müdahil olur. Bu anlamda, bilimsel sosyalizm, sınıf mücadelesinde, işçi sınıfının kendi için sınıf olması ve işçi sınıfının iktidar mücadelesinde bir taraf olurken, felsefi açıdan idealizm ve metafizikle mücadele eder. Ancak bu mücadele düz bir hat üzerinden yürümez, çeşitli güncel biçimler olarak sürer. Sınıf mücadelesinin geriye düştüğü, devrimci eylemin zayıf düştüğü her yerde felsefi anlamda idealizm, politik anlamda oportünizm şu ya da bu biçimde ortaya çıkarak, sosyaliz-

min bilimsel, maddeci özünü tahrif etmeye, onu idealist, metafizik bir mecraya çekmeğe çalışır. Mahir Çayan Yoldaş'ın da defalarca belirttiği gibi soldaki tüm sapmalar bir eylem kılavuzu olan sosyalizmin, bilimsel özünün tahrifinden kaynaklanır.

Felsefi idealizmin, onun siyasal alanda bir biçimi olan oportünizmin şu ya da bu biçimde etkin olduğu dönemlerde, sınıf mücadelesinde, devrimci saflarda diyalektik yöntem zayıflar, devrimci teori dogmatlaştırılır, iktisadi, sosyal tahliller bir kenara bırakılır, politik mücadele kuru sloganlar düzeyine indirgenir. Böylesi bir atmosferde şu ya da bu biçimde, çevreden, aileden, arkadaş grubundan, ya da çeşitli kitle hareketlerinden etkilenen, temiz bir mücadele aşkıyla devrimci saflara katılan genç bir insanı sorunlu bir devrimcilik bekler. Günlük hayatla hiçbir bağı olmayan hatıraların sararmış yaprakları arasına düşen genç insan giderek körelir ve kısa sürede devrimci ve sosyalist öğretiden denilince aklına yalnızca, bir takım kahramanlık menkıbeleri, üç beş tane "devrimci" slogan ve birkaç hüznü şarkı gelen biri haline gelir. Burada devrimci teori önemsizleşir, ideolojik birlik bir kaç kavramın ezberine dayanır, dar pratikçilik öne çıkar, devrimci teori ile devrimci pratik arasında diyalektik bağ zayıflar, yaşanan süreçlerin dersleri değil, kalıplaşmış sözler politik mücadelede önem kazanır, devrimcilik ile yiğitlik-kahramanlık özdeşleşir ya da tersinden devrimcilik sıradanlaşır özü boşaltılır.

Oportünizm, amacına ulaşmak için pek çok yöntem izleyebilir, pek çok şekle bürünebilir. Bu yöntemlerden biri de, "katı olan her şeyin buharlaştığı, kutsal olan her şeyin ayaklar altına alındığı ve insanların nihayet hayattaki konumlarına, karşılıklı ilişkilerine soğukkanlı bir gözle bakmaya zorlandığı"² bir iklimde serpilip gelişmiş olan bilimsel sosyalizmi, büyümlü bir kutsallığın kucağına oturtmaktır. Böylece sonsuz bir oluş içerisinde olması gereken bilimsel teori, yerini durağan kutsal metinlere; bilimsel teorinin kılavuzluğunda, somut durumun somut tahlili ışığında gerçekleştirilmesi gereken devrimci eylem ve çalışmanın yerini destansı kahramanlıklara; Leninist ilkeler çerçevesinde, yaşayan birer organizma olan devrimci parti ilişkileri ise yerini ikonlaştırılan önderler çevresinde ya da bu ikonların anılarında oluşturulan anlamsız bir takım ilişkilere bırakır. Bunlardan hiçbiri eleştirilmez, tartışılmaz; ama hatıralarına şiirler, şarkılar düzülür.

Konuyu daha iyi kavramak için bir alıntı yapmakta yarar vardır. Tarihte oportünizmin etkin olduğu dönemlerden biri, İkinci Enternasyonal Dönemi olarak bilinen dönemdir. Stalin, İkinci Enternasyonal oportünizminin ege-

men olduğu bu dönemden şu şekilde bahsediyor:

“Tutarlı bir devrimci teorinin yerini, birbirine karşı teorik tezler, kitlelerin gerçek devrimci savaşından kopmuş ve modası geçmiş dogmalar haline gelmiş teori parçaları almıştı. Görünüşü kurtarmak için Marx’ın teorisi elbette anılıyordu; ama bu, marksist teorinin canlı, devrimci ruhunu boşaltmak için yapılıyordu.

Devrimci bir politika yerine, zayıf ve cılız küçük-burjuva oportünizmi, parlamento diplomasisini ve parlamento kombinezonlarını kollayan siyaset esnafı, görünüşü kurtarmak için ‘devrimci’ kararlar ve sloganlar kabul ediliyordu, ama bunlar büro çekmecelerinde saklanmak içindi.

Parti eğitime önem verileceği ve kendi yarılgılarının derslerinden yararlanarak, partiye, doğru devrimci taktik öğretilene yerde, bu cansıkıcı sorunlardan ustaca kaçınılıyor, bu sorular örtbas ediliyor, gizleniyordu. Besbelli ki, gene görünüşü kurtarmak için cansıkıcı bazı sorulara da değinilmesine razı oluyorlardı; ama bu, nereye çeksen oraya giden ‘esnek’ bir karara varmak içindi.”³

Hiç şüphesiz ülkemizde oportünizm yeni sömürge toplumsal ve siyasal zeminden besleniyor; bir yandan devrimci anlayış ve değerlerin anlamını yitirdiği söylemini geliştiriyor, öte yandan “sıkı devrimcilik” adına içe kapanan, tutuculaşan, muhafazakarlaşan bir eğilimi yansıtır. Bir uçtan diğer uca, bu skala içinde farkı biçimler ahyor; ideolojik, politik, örgütsel

ve kültürel alanlarda kendini dışa vuruyor. Buna karşı mücadele ise, devrimci sosyalizm için zorunludur.

Bu çalışmamızda, daha çok dogmatik devrimci kesimlerde görülen bir eğilimi bazı yönleriyle ele alacağız. Devrimci muhafazakârlık olarak tanımlayacağımız bu eğilimi, tüm yönleriyle ayrıntılı ele almayacağız, birkaç başlık altında bazı yanlarını inceleyeceğiz. Burada özel olarak bir devrimci hareket ele alınmayacak, devrimci hareketin kendisinde görülen ve birden fazla devrimci çevrede şu ya da bu biçimde dışa vuran bir anlayış ve eğilim ele alınacaktır. Bu anlayış ve eğilim, bu ülkenin toplumsal-kültürel kodlarından besleniyor, belki bir ya da iki devrimci çevrede daha yoğun görülse de sol ve devrimci hareket içinde, farkı çevrelerde varlığını sürdürüyor. Dahası, iyilik de kötülük de bulaşıcıdır; bazı devrimci çevrelerde daha açık görülse de, zayıf ve dış etkilere açık, devrimci ve sosyalist kimliğinde sorun olan, kendi politik tarz ve kültürünü yeteri derecede oluşturmayan kesimlere bu yanlış eğilim bulaşıyor, devrimcilik adına devrimcilik karikatürize ediliyor.

II) Mitoloji Yaratmak Değil

Tarihin Materyalist Kavranışı

Devrim ve sosyalizm tarihi şanlı bir tarihtir; bizim, ideolojik, politik, örgütsel, kültürel açıdan beslendiğimiz, varlık nedenimizdir. Geleceğin toplumu da buradan beslenir, bunun üzerinden biçim alır. Tarih yoksa bugün ve gelecek yoktur. Tarihimiz geleceğimizdir, bugün dünü içeriyor, yarın bugün üzerinden yükselecektir. Biz insanlık tarihinin tüm devrimci birikimine sahip çıkarız; Spartaküs’ten Şeyh Bedrettin’e, Paris komününden Ekim devrimine, Çin devriminden Küba devrimine tüm devrimler, hatta bir dizi yenilgiler bizimdir. Tarihimizle onur duyuyoruz. Bu tarih içinde kahramanlıklar, zafer, yenilgi ve geriye düşüş vardır; tersini düşünmek idealizmdir. Bununla birlikte, tarih düz bir hatta değil, çeşitli zızzaklarla bugüne deviniyor, sarmal biçimde ileri sıçırıyor, kendi içinde olumlu ve olumsuz yanları barındırıyor. Bu koca tarih içinde bilimsel sosyalizmin tarihi ise kısa bir dönemi kapsıyor, ama bilimsel sosyalizm insanlık için büyük bir sıçramayı ifade ediyor. Komünist Manifesto’dan bu yana, yaklaşık 165 yıllık bilimsel sosyalizm ve bunun tarihi bizim varlık kaynağımızdır. Marksizm’de eleştirel yöntem içseldir; tarihimizi eleştirel yöntemle ele alırız, buradan, bugünün sınıf dinamikleriyle geleceğin toplumunu kurgularız.

Mitoloji kahramanlar yaratır. Bu kahramanlar, eğer tanrı ve yarı-tanrı değilseler, en azından tanrısal nitelikte insanlardır. Böylece mitoloji, doğayı tanrılıktaki kişileştirir. Aynı şey olay-

lar için de geçerlidir, herhangi bir tarihsel olay, mitolojide ihtişamlı biçimde, tanrısallaştırılarak aktarılır. Sözelimi mitolojik anlatımla Troya Savaşı, tanrıçalar arasındaki bir sürtüşmeden doğmuştur, savaş alanındakiler ise ya insan görünümüne tanrı ve yarı tanrılar ya da tanrısal nitelikte insanlardır. Mitolojik anlatılar, özellikle ilk çağda savaşçılara moral veren, gençleri kahramanlığa özendirilen bir işlev görmüşlerdir. Örneğin, mitolojik bir Troya Savaşı destanı anlatan ozanları dinleyen bir genç savaşçı, yarıtanrı Akhileus'a öykünecek, savaş alanında Akhileus'un sergilediğine benzer kahramanlıklar sergilemek isteyecektir.

Elbette Marksist-Leninistler tarihe böyle yaklaşmazlar. Marksist-Leninistlere göre tarihin özü sınıflar mücadelesidir, her tarihsel süreç veya olay somut gerçeklere, bunlar üzerinde biçim alan insan ilişkilerine dayalıdır. Her bir tarihsel süreç ve olay ile bir diğeri arasında, yani öncesi ve sonrası arasında diyalektik bir bağ vardır. Tabii ki burada, herkesçe "bilinen" ve bilimsel sosyalizmin abecesi kabul edilen materyalist tarih anlayışının neyin nesi olduğunu anlatacak değiliz; burada değinmek istediğimiz konu, şu herkesçe "bilinen" materyalist tarih ilkelerinin, iş icraata gelince nasıl olup da birden bire unutulduğu ve tuhaf biçimde dille-re mitolojik şarkıların yerleşiverdiği.

Özellikle son yıllarda, ülkemizde devrimci hareketin tarihine ve mirasına karşı garip bir huşu içinde bakan *devrimci muhafazakâr* eğilim ortaya çıktı ve kendi içinde bir alan, ilişki biçimi, öykünme modeli oluşturdu. Bu *devrimci muhafazakâr* eğilim, bir yandan tarihi kendi ile başlatırken, diğer yandan herhangi bir eleştiriyi ise, çoğu kez "katlanılmaz bir saygısızlık" olarak algılamış, kendini buna göre konumlandırmıştır. Tabii, bu tarih çok kez, sınıf ve toplum dinamiklerine göre değil, mistik bir hava içinde, bireyler ve kahramanlıklar üzerinde inşa ediliyor. Bu tarihe bakışta bazen, insanlık tarihi için önemli adım ve süreçlere sahip çıkılrsa da (ki bu yanı sıra çok sorunlu da olmazdı); bu sahip çıkış hem mistik hem de kuru bir ajitasyon üzerinden olduğundan, sınıf ve toplumsal dinamiklerden uzak olduğundan, hatta tarihi kendi ile başlatan idealist, "ben merkezci" bir tarih anlayışına hizmet ettiğinden sorunlu bir yerde durmaktadır.

Bununla birlikte, bu eğilim, güncel politikada yaşanan herhangi bir olayı değerlendirirken de mütemadiyen, sanki tarih tekrerrür ediyormuş gibi, geçmişin "efsaneleri" ile benzerlikler kurmaya çalışmak; böylece bugünü de, yaşanan tarihsel süreci de sakatlamaktadır. Bu durum çoğu zaman güncel politikada atılan adımların geçmişin terimleriyle açıklanmaya ça-

lışmasını; çıkarılan yeni bir yayına, oluşturulan yeni bir örgütlülüğe "mitolojik" yayımların ya da "mitolojik" örgütlerin isimlerinin verilmeye çalışılmasına kadar uzanmaktadır. Hatta herhangi bir kitle gösterisi çağrısı yapılırken dahi söylemlere azıcık "destansı tarih" kokusu sürme çabasını çoğu zaman görmekteyiz.

Bu, tarihin anısına değer verme ve onu hak ettiği biçimde yüceltme değil, aksine etkili politika üretilmediğinden, devrimciler ve halk üzerinde saygı uyandıran tarihsel terimleri yerli yersiz anarak göz boyama tavrıdır. Marksist-Leninistler için böylesi bir sakat tavır söz konusu olamaz. Lenin bu türlü tavrı "*devrimci lafebeliği*"⁴ olarak tanımlıyor ve "*devrimci düşünce konusundaki kafa karışıklığı*"⁵ndan kaynaklandığını belirterek şöyle diyor:

"Marx, işi bitmiş geçmişin 'çekici' terimlerini taşıyan bu türden lafebeliklerinin geleceğin görevlerini gizlemek amacıyla kullanılmasını sık sık suçlamıştır. Böyle durumlarda, daha önce tarihte görevini yapmış olan bir terimin çekiciliği, yanıltıcı ve zararlı bir yıldız olmaktadır."⁶

Konunun daha iyi anlaşılması için ikinci bir alıntı yapalım. Lenin, Paris Komününün "ihtişamlı anısının" koruyucu kanatları altına sığınarak "Devrimci Komünler" kurulması gerektiğini söyleyen Yeni-İskra konferansçılarına değinerek şöyle diyor:

"1871 Paris Komünü'nün anısını ne denli yüceltirsek, onun yanlışlarını ve içinde yer aldığı koşulları tahlil etmeksizin ona gelişigüzel değinmek de o denli hoşgörülemez. Böyle yapmak —Engels'in alay ettiği— Komünün her hareketi önünde eğilen blankicilerin saçma örneğini yinelemek olur. Bu "devrimci komün" konusunda, kararda değinilmiş bulunan komün konusunda, soru soran işçiye konferansçının yanıtı ne olacaktır? Söyleyebileceği tek şey, bunun tarihte bu adla bilinen belli bir işçi hükümeti olduğu, o sırada demokratik bir devrimle sosyalist bir devrimini öğelerini birbirinden ayırma yeteneğinde olmayan ve ayıramamış bir hükümet olduğu, bir cumhuriyet uğruna savaşma görevini sosyalizm uğruna savaşma görevi ile birbirine karıştırmış, Versay'a karşı etkili bir saldırı düzenleyememiş, Fransız Bankasına el koymamakla bir hata işlemiş vb. bir hükümet olduğudur. **Kısacası ister Paris Komününe, ister bir başka komüne değiniyor olun, yanıtınız şu olacaktır: bizimkinin öyle olmaması gereken bir hükümetti. Hoş bir yanıtı geçekten de! Bir karar, partinin taktik programı konusunda hiçbir şey söylemediği ve yersiz bir biçimde tarihten dersler vermeye başladığında, bu, bir devrimcinin ukalaca ahlâk dersi vermeye kalkışmış olmasını ve yetersizliğini tanıtlamaz mı?**"⁷

Lenin'in cümleleri sanırım sorunu net biçim-

de ortaya koyuyor.

Ancak dikkat etmemiz gereken esas nokta *devrimci muhafazakâr* anlayışın, tarihsel olayları anlamsız biçimde idealize etmesi ve mitolojik anlamlar yüklemesinden öte, arkası boş ve idealist tarih anlayışının pompalanması ve insanlığın kazanımlarını suistimal etmesidir.

Burada şunu hatırlatmakta yarar var, Lenin, Menşevikleri eleştirip, Paris Komününü değerlendirirken kullandığı hassas kantarını, *devrimci muhafazakârların* yanında kullansaydı ve ülkemiz devrimci hareketinin tarihindeki "destansı" bir olayı bu kantara vursaydı, büyük bir olasılıkla "devrimci hareketin tarihine hakaret etmekle" suçlanırdı.

Oportünizm, *devrimci muhafazakârlığın* durgun mantığını gayet iyi biçimde kullanır ve bu şekilde politikasızlığının, eylemsizliğinin, kuyrukçu siyasetinin üzerini örter. Oportünizmin dayattığı politikasızlığı, eylemsizliği ya da Lenin'in deyişiyle *devrimci lafbeliğini* eleştirecek olan Marksist-Leninist ise, "devrimci hareketin tarihine hakaret etme" suçlamasıyla karşı karşıya kalıverir.

Marksist-Leninistler bu suçlamalarla karşılaşmaktan çekinmemelidir. Biz doğru bildiğimiz yoldan yürüyeceğiz; tarihe bakışımıza da tarihsel materyalizm yön veriyor, verecektir. Doğru yolda yürüyeceğiz, idealist, "benmerkezci tarih" anlayışlarıyla hesaplaşarak, bunlarla aramıza mesafe koyacağız.

Marksist-Leninistler için ülkemiz ya da dünya devrimci hareketinin tarihindeki herhangi

bir süreç ya da olay, tıpkı tüm diğer tarihsel süreç ve olaylar gibi somut durum içerisinde, her tarihsel süreç ve olayı kendi nesnel-öznel koşulları içinde ele almak; buradan bir dizi dersler çıkarmak ana yöntemdir. Ayrıca ülkemiz devrimci hareketinin tarihinin bütününde, stratejik başarısızlıkların (burada "stratejik" kavramına yüklediğimiz anlam "strateji" değil, tüm tarihimizde önemli adım ve süreçlerde sık sık başarısızlıkla karşı karşıya gelmektir) taktik başarılarından daha fazla olduğu gerçeğini de göz önüne alırsak, Marksist-Leninist'lerin ödevi, kesinlikle "destansı direniş" hikayelerini huşu içinde dinlemek ve "tarihlerine laf söyletmeyen" muhafızlar olarak, tarihsel tanımlama ve olayları yerli yersiz yinelemek değil; her tarihsel olayı en detaycı ve keskin bir eleştirel bakışla ele almak, mücadele için işe yarar sonuçlar çıkarmak olmalıdır. Tarihsel mirasımız ancak bu şekilde hak ettiği konuma yerleşmiş olur. Çünkü Marksist-Leninistlerin iddiası asla geçmişin muhafızı olmak değil, ama kesinlikle geleceğin üreticisi olmaktır.

"Devrimciler hiçbir zaman hiçbir şeye karşı kendilerini koşullandıramazlar.

Biz nesne, olay ve süreçlere Marksist yöntemi esas alarak; kendimizi eylemimiz ve düşüncemizi yaptırım altına sokmadan ayakta durduk. Dolayısıyla eleştireliliğimizde de yargılarımızda da tek kıstasımız bilimsellik temelinde halkın ve devrimini çıkarları oldu. Sosyalizme, geleceğe sarsılmaz şekilde inandığımız için, tarihe doğru bakmak sorumluluğunu hiçbir şeye tercih edemeyiz. Ve ona bu bağlamda sahip çıkarız. Sosyalizm anlayışımız budur." ⁸

III) Devrimciler Ölür, Devrimler Durmaz Sürer

"Biz bu yolda ölümü göze aldık, yolumuz şehitlerimizin yoludur!"

Bilindiği gibi bu, pek çok devrimci ajitasyonda rastladığımız bir cümledir. Ve kesinlikle her devrimcinin hemfikir olması gereken bir cümledir. Elbette ölüm bir devrimciyi durduramaz, ölümü düşünüp bunun basıncı altında, buna teslim olan devrimcilik yapamaz. Devrimci, devrim yolunda ölümü göze alan bireydir; ölmü göze alamayan hiç bir devrim başarı kazanamaz. Hatta bugün için, bugünün Türkiye'sinde ölüm göze alınmadan taktik başarılar bile elde etmek mümkün değildir. Ve evet, kesinlikle yolumuz şehitlerimizin yoludur. Ya da bir diğer ifadeyle "yolumuz, devrim yolunda düşenlerin yoludur". Bu ifadeden de basitçe anlaşılacağı gibi asıl itibarıyla yolumuz, "devrim yoludur"!

Devrimci muhafazakârlık, her zamanki gibi burada da durgun mantığını konuşur ve yi-

ne Marksizm-Leninizm ile hiçbir ilgisi olmayan, adeta Aristocu bir bakışla şu sonuca varır: “yolumuz şehitlerimizin yolu olduğuna göre, hepimiz şehit olmalıyız” ya da “yolumuz devrim yolunda düşenlerin yolu” olduğuna göre, “hepimiz devrim yolunda kendimizi feda etmeliyiz.” Burada devrim ya da devrimcilik adeta ölüm ve şehitlikle özdeşleştirilir.

Yine bu anlayışa atfen, bazı filmlerde karikatürize edilen devrimci tipleri, “*devrimciler ölümle nişanlıdır.*” (ki bu doğru sözün “nedense” pek anımsatılmayan ilk bölümü “yaşamla sözlü”dür) gibi söylemlerle topluma sunulmakta, devrimcilik ilkel, kaba bir düzeye indirgenmektedir. Egemen medya tarafından karikatürize edilerek sunulan bu “devrimci” tiplemesi, başka şeyler için kıyameti koparan *devrimci muhafazakarlık* tarafından pek fazla eleştiri konusu edilmemektedir.

Hiç şüphesiz bu gibi konularda, *devrimci muhafazakar* anlayışın, sık sık mistik, dinsel ya da yarı dinsel kavramlar kullandığı da bilinmektedir.

Bu yarı mistik anlayış, bilimsel sosyalizmle birlikte yan yana duramaz. Marksist-Leninistler için, devrimci sosyalistler için devrim için dövüşmek, bu yolda ölümü göze almak tartışılmaz; ölünecek yerde ölümü yenmek, düşmana teslim olmamak, her koşulda direnmek devrimciliğin bir biçimidir ama devrimcilik bunları içererek aşan bir yaşam biçimidir. Ama biz bir yola giderken, devrimci eyleme ve çalışmayı örgütlerken “ölümsüzleşmek” için, “şehit olmak” için, “kendini feda” için çıkmayız. Bizim için, her şeyden önce politik bakış, hedef, bunların yaşamla bağı çok daha ön plandadır; bu uğurda ölüm kaçınılmaz bir duraksa, ölümü yenmek de görevimizdir. Biz ölümü değil yaşamı öne alırız, ölüm ile yaşam arasında diyalektik bağı buradan kurarız.

İnsan türü ilk çağlardan beri, ölüm olgusunu kavramakta güçlük çekmiştir. Konuşan hareket eden, duyguları, davranışları olan canlı bir organizmanın öylece ölüp gitmesi insan türü için tarihsel bir “anlaşılmazlık” olarak kabul edilebilir. Bu anlaşılmazlık başlı başına bir korku kaynağıdır. İnsan türü, bu korkuyu aşmak için tarih boyu ölüme bir takım anlamlar yüklemiş, kimileyin ölümlerin mistik dünyalara gittiğine, kimileyin ölümlerin yeniden doğarak (reinkarnasyon), farklı suretlerde tekrar yeryüzünde dolaşmaya başlayacağına inanarak ölümü aşma gayretine girmiştir. Bu amaçla insan türü, tarihler boyu ritüeller, semboller yaratmış, bunların ardı sıra gitmiştir. Ve bedeninin çürüyüp gitmesinde, üç gün önce konuşan, gülen ağlayan insanın, üç gün sonra donuk gözleriyle, katı ve çürümekte olan bir nesneye dönüş-

mesinde bulunduğu anlamsızlığı, nihayet yarattığı bu sembollerle ruhun ölümsüzlüğüne inanarak aşma yoluna gitmiştir.

Amerikalı antropolog Ernest Becker bu durumu şöyle açıklıyor:

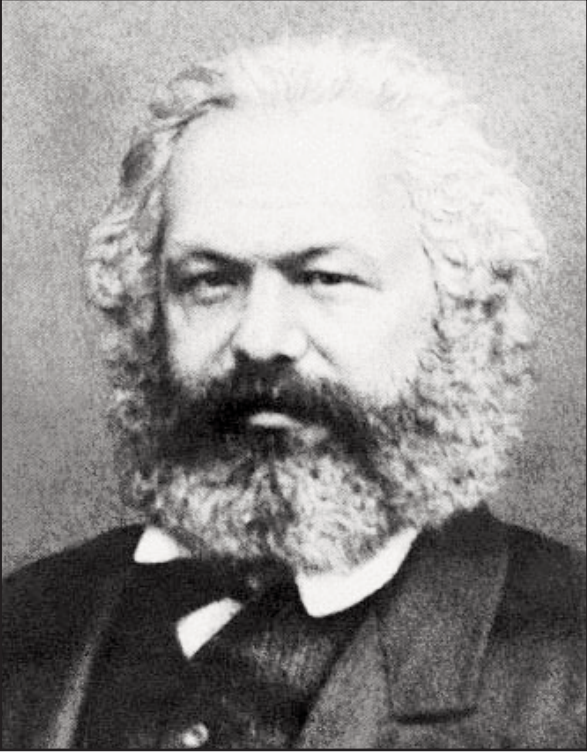
“*Sayırsız evrimsel süreçler boyunca, organizma kendi bütünlüğünü korumalıydı; kendine ait bir fizyokimyasal kimliği vardı ve bunu sakınmakla yükümlüydü. Bu organ transplantasyonunun da temel problemidir: organizma kendini yabancı maddelere karşı korur, bu onun hayatta kalmasını sağlayacak yeni bir kalp dahi olsa. Protoplazma, bütünlüğünü bozacak çevresel etkilere karşı kendini muhafaza eder.*

(...) *Fakat insan, yalnızca durmadan çalışan kör bir protoplazma küresinden ibaret değildir; o, semboller, düşler ve maddi olmayan şeylerle dolu bir dünyası ve ismi olan bir yaratıktır. Kendine verdiği değer, sembollerle oluşur, özsevisi sembollerden ve soyut bir ideadan beslenir; bu, havada, akılda ve kağıt üzerinde bulunan seslerden, kelimelerden ve imgelerden oluşan bir ideadır. Ve bu demektir ki, insanın organizma aktivitesine olan doğal özlemi, katılım ve genişleme sevinci, sembollerin dünyasında sınırsızca beslenebilir ve böylece ölümsüzlüğe ulaşır. Böylece, tekil organizma, dünyanın boyutlarının ve fiziksel bir uzvun hareket etmediği zamanların içerisine genişleyebilir ve ölse dahi sonsuzluğu elde edebilir.”⁹*

Ölümün bir takım sembollerle yüceltilmesi ve özendirilmesi, insan türünün, ölümün ve ölüm korkusunun aşılmasında kullandığı en eski ve etkili yöntem olarak kabul edilebilir. Öyle ki, ulvi bir amaç uğruna ölüm, ölümsüzlüğü de içinde barındırır. Bütün dini anlayışlar, ulvi amaçlar uğruna ölümü yüceltendirir, ölümün bu türüsünü “şahadet” diye anarak ölen kişinin ölümsüz ruhunun mükafatlandırılacağını öne sürerler.

İspanya iç savaşındaki faşist Franko falanjistlerinin “Yaşasın Ölüm!” sloganında ifadesini bulan ölüm güzellemesi de buradan beslenmekle birlikte, bundan biraz daha fazlasını da içerir. Burada yüceltilen ölümle birlikte, yalnızca ölünün ruhu değil; ama aynı zamanda tüm yaşamı da mükafatlandırılmış olur. Savaşta ölen falanjist, bir ulvi amaç uğruna ölecek ve böylece yaşamış olduğu tüm hayat da ulvi bir amaçla yaşanmış, saygı duyulması bir hayat olacaktır. Böylece ölümün korku duyulan anlaşılmazlığı yalnızca ölüme değil, ölümle birlikte yaşama da bir anlam kazandırarak aşılmış olacaktır. Bu şekilde, savaşan falanjist ölüm korkusunu aşacak ve bugün ölse de yarın dillerde türkü olacağını bilmenin kazandırdığı motivasyonla “Yaşasın Ölüm!” diye haykırabilecektir.

Ernest Becker bunu, “yaşam ve ölüm korku-

su olmayan itikat şövalyesi” ideası olarak tanımlıyor ve ekliyor: “Şüphesiz ki itikat şövalyesi, insanın ortaya attığı en güzel ve büyüleyici ideallerdendir.”¹⁰

Eğer falanjistlerin hangi amaçla savaştığını düşünürsek, bu söylemlerin onlar için ne denli gerekli olduğunu anlarız. Bir avuç halk düşmanın çıkarları uğruna dövüşen yığınları düşünelim, ideal ülkülerin, anlamsız ritüellerin cezbediciliği olmasaydı, faşistler hesabına dövüşüp kardeşlerini katleden yoksullar, ölürlerken kendilerine bu “anlamsız” durumu nasıl açıklarlardı?

Marksist-Leninistler ise doğayı olanca nesneliliğiyle kavramaya çalışan, yaşam ve ölüm arasında diyalektik bir bağ kuran bilimsel sosyalizm öğretisini eylem kılavuzu kabul edenlerdir. Onlar için esas anlamsız olan “ölümün anlaşılabilirliği”, “hayatın anlamsızlığı” gibi kavramlardır.

Burada en önemli nokta şudur: Marksist-Leninistlerin kavgası, yaşamak kavgasıdır. İşte tam da bu yüzden, ölüm korkusunu aşmak için hiçbir sembole, hiçbir ritüele ihtiyaç duymazlar. Marksist-Leninistleri mücadeleye iten, allı pullu cümleler değil, yaşamın içinde her an karşı karşıya oldukları sınıf çelişkisidir. Onların isyanı, ölüme karşıdır. Zulme, adaletsizliğe, eşitsizliğe, açlığa, yoksulluğa karşı bir isyandır, “insanca yaşam” kavgasıdır. Dolayısıyla Marksist-Leninistler hiçbir biçimiyle ölüm güzelleme yapmaz, “şanlı bir ölümle” dillerde türkü olmak beklentisine girmezler.

Elbette kavgada her an ölümle burun buruna olma hali vardır. Ama bu, tabiatdaki her canlının her gün ölümle burun buruna oluşundan daha ilginç, daha iddialı değildir. Nasıl ki bir serçenin, yavrularına yiyecek bulmaya her gidişinde atmacalarca avlanabilme ihtimali bulunuyorsa ve nasıl ki yırtıcılar dahi, örneğin aslanlar dahi, bizonlara her saldırışlarında onların kılıç gibi boynuzlarında can verebilme ihtimalini biliyorlarsa, Marksist-Leninistlerin ölümü bilmesi de bundan fazla değildir. Bilinçli olarak saf tutulan sınıf mücadelesinin doğal akışı içerisinde ortaya çıkabilecek durumlardan sadece biridir.

Besin zincirinin alt basamağındaki küçük serçeden, en üstteki yırtıcı aslana kadar tüm tabiat her gün yaşar dövüşür, ölür ve tekrar doğar. Canlıların hepsi ölümün varlığını her dakika hissederler. Buna rağmen küçük serçe her gün yuvasından yemek bulmak için ayrılır ve aslan da her gün bizon sürülerinin ardı sıra koşar. Ölüm, yaşamın bir parçasıdır, onun doğal sonudur. İnsan ve onun en gelişmiş biçimi olan devrimciler için, ölüm her an karşılaşılabilecek bir andır, ama baskın gelen yaşamak arzusudur. Diğer yandan bazı anlar vardır ki, tüm canlılar türün devamı için ölümü kabullenebilirler. Bunda da aslında “destansı” bir yan yoktur. Yumurtalarının üzerinde günlerce aç bekleyip, yavruları yumurtaları kırıldığında ölen, ahtapot ya da yılan türleri buna örnek verilebilir. Burada insan türünün topluluklar halinde yaşayan bir tür olduğunu atlamamak gerekir. Yani bu topluluğun çocukları, tıpkı diğer topluluk halinde yaşayan canlıları gibi, tüm topluluğa aittir. Şu halde kendi çocuğu olmasa dahi devrimci, hiç görmeyeceği sonraki nesillerin özgür bir ülkede, insanca yaşayabilmesi için dövüşür ve bu sırada hayatını yitirebilir. İşte devrimcinin ölümü de böylesine tabii, doğaldır. Devrimciyi ölüm, yaşamak kavgası verirken, yeni bir toplum için dövüşürken bulur.

Bu noktada Kızıldere’de “Biz buraya dönmeğe değil, ölmeye geldik” diye haykıran Mahir Çayan Yoldaşı anmakta yarar var.

Diyalektik mantıkla bir türlü barışamayan devrimci muhafazakârlığın durgun mantığı, bu cümleden şu sonucu çıkarıyor: “On’lar Kızıldere’de kendilerini feda ettiler”. On’ların Kızıldere’ye ne amaçla gittiği herkesçe biliniyor. On’lar, Kızıldere’ye, gayet somut, bilimsel sosyalizmin ışığıyla düşünülmüş, devrimci bir program doğrultusunda gittiler; yoksa kahramanca dövüşüp şehit olmaya, ölümsüz birer kahraman olmaya değil. Ancak çatışma kaçınılmaz olduğunda da, hiçbir karamsarlığa düşmeden kesin bir kararlılıkla dövüştüler. Onlar devrimciliği bir yaşam biçimi olarak kavradılar; bunun için

Türkiye devriminin sorunlarıyla ilgilendiler, bir dizi tartışma ve ayrışma içinde kendi yollarını çizdiler, burada durmadılar, bunun pratiğini örgütlediler ve Kızılderene bunun bir sonucu oldu, orada ölüm de bundan yenildi.

Che Guavera şöyle diyor:

*“Gerilla gerektiği her anda hayatını tehlikeye atabilmeli, istenen anda en küçük bir duraksamaya düşmeden bu hayatı vermeye hazır olmalıdır; bununla birlikte tedbirli olmalı gerekmediği yerde kendini tehlikeye atmamalıdır. Aleyhte bir sonu ve yokoluşu önlemek için olanaklar elverdiğince her önlem alınmalıdır.”*¹¹

Devrimcilerin bir kuşatmada, düşmanla açık çatışmada asıl politikası ve duruşu direniştir; “yaşama” adı altında “teslim olmak” ise devrimci bir tavır değildir. Bu konuda, adeta birbirine eklenen halkalar gibi oluşan devrimci bir gelenekten söz edilebilir; Maltepe ve Kızılderene’de Mahir Çayan ve yoldaşlarımızın bu direnişi örnektir, bu yolda hem devrimci sosyalizmin hem de diğer devrimci kesimlerin onlarca direnişi ve örneği vardır. Bu örneklerle ve oluşan devrimci geleneğe rağmen, hiç bir devrimci ve sosyalist ölümü kutsamamıştır, örneğin On’lar Kızılderene’ye “ölmeye” gitmemiştir.

Devrimciler ölür, devrimler durmaz sürer...

Yazımızın bu bölümünü ünlü şair Paul Eluard’ın, Alman faşistleri tarafından kurşuna dizilen Fransız komünist Gabriel Peri’nin ardından yazdığı şiirden bir alıntıyla bitirelim:

*“Bir insan öldü başka silah bilmeden
Hayata açılmış kollardan gayrı
Bir insan öldü başka yol bilmeden
Mavzerlerin kıpraştığı yoldan gayrı
Bir insan öldü vazgeçmez hâlâ doğuştan
Ölüme karşı karanlığa karşı
Madem onun istediği şeyleri
Biz de istiyoruz
Esenlik diyoruz ışığın bir
Gözlerin gönüllerin derininde
Adalet diyoruz ışığın yeryüzünde
İnsanı yaşatan kelimeler vardır
Hani Yunmuş arınmış sözler
Sıcaklık diyelim güven diyelim
Meselâ aşk adalet hürriyet kelimesi
Çocuk kelimesi insanlık kelimesi gibi
Ve bazı çiçeklerin ülkelerin ismi
Meselâ yiğitlik kardeşlik arkadaşlık
Çalışma kelimesi gibi
Sonra bazı kadınların bazı dostların ismi
Bizim Peri de onların arasında
Bizim dediysem boşuna değildi vurulduğu
Peri öldüyse bu hayat yaşamaya değsin diyeydi
Ondan öğrendik gücümüzün nelere yeteceğini
Biz diyorsam onun umudu hâlâ harlı dıyedir”*¹²

IV) Geleneksel Fikirler Değil Geleneksel Fikirlerden Kopuş

Marksist-Leninistler neyi savunmalı? Marksist-Leninistler için her dönem savunulan ve değişmez anlayış ve tezler var mı? Devrimci değer nedir ve devrimci değerler bozulmadan kuşaktan kuşağa akar mı? Biz neyi savunacağız, halkımızın kadim gelenek ve değerlerini mi yoksa sosyalizmi mi? Peki bunları kime karşı ve nasıl savunmalıyız? İyi de bu Marksist-Leninistler “yıkıcı” değil miydi? Savunma da nereden çıktı şimdi?

Doğrusu özellikle son yıllarda, ülkemizde, bir takım ahlaki kıstaslarla donanmış, varını yoğunu “halkın değer ve geleneklerini” “devrimci değerler” olarak “savunmaya” adanmış bir devrimci tipi ortaya çıktı. Bu devrimci tipi her yerde, katı ve adeta bir din okulu öğrencisini andıran dogmatik tavırlarıyla öne çıkmaktadır. Bu devrimci tip, liberal, “özgürlükçü”, önemli ölçüde omurgasız bir başka tip karşısında konumlanıyor, bu tipe tepki ile varlığını sürdürüyor. Bu devrimci muhafazakar tip, katı gelenekçiliği ve dogmalarıyla, adeta bir karikatür haline gelmiştir ve yer yer sol çevrelerde, özellikle küçük burjuva aydın çevrelerde alay konusu edilmektedir.

Peki, bu noktaya gelinmesinde sebep nedir?

Birinci olarak, bilimsel sosyalizm elbette işçi sınıfı ve halklara yol gösteriyor; ancak, reel sosyalizm pratiğinde, sosyalizm büyük bir geriye düşüş yaşamıştır. Yaşanan sosyalizm, kapitalizme karşı devrimci bir rol oynadı ve dünyanın 1/3’de zafer kazandı; bu sınıf mücadelesi ve insanlık için büyük bir kazanımdır. Ama sosyalizm kendini koruma refleksi içinde (bunun teorik-politik dayanağı “tek ülkede sosyalizm”dir. Tek ülkede, Rusya’da, 1925’lerde sosyalizmi inşa etmek zorunludur. Ancak bu aynı zamanda koruma refleksi ve çizgisidir. Daha sonra, bu teori “tek ülkede komünizmin kurulacağı” gibi bir noktaya ulaşmış; bu sadece teorik-politik bir yanlışı ifade etmekte kalmamış, aynı zamanda büyük devlet şovenizminin temeli olmuştur. Teorik durgunluk ve giderek muhafazakarlık eğiliminin kaynakları buralarda vardır) giderek tutucu bir yere sürüklendi, donuklaştı ve geriledi. Uluslararası sosyalist hareket içinde revizyonizm gökten düşmedi, bu zeminde ortaya çıktı ve kapitalist restorasyonun önünü açtı. Hiç şüphesiz, daha önce çeşitli biçimde ele aldığımız bu süreç ve olgunun bir dizi ideolojik, politik, örgütsel ve kültürel kaynakları var; bu kaynaklar ayrıca bir dizi sorun da üretti, sosyalizm için bu sorunlar hala bir iz, lekedir.

Bugünün, 4. bunalım döneminin ana özelliklerinden biri, 3. bunalım döneminin ana olgulardan biri olan sosyalizmin dünya ölçeğindeki

gücü ve prestijinin olmamasıdır. Bugün sosyalizm, reel sosyalizmin yıkıntısı içinde, bir ya da birkaç ülkede, savunma zemininde varlığını sürdürüyor. Hatta, sosyalizm tarihi içinde büyük bir parantez açarsak, sosyalizmin inşası ve dünya ölçüsünde güç olması, bu dönemde oluşan sosyalizm anlayışı ve pratiği kapanmıştır. Reel sosyalizmin çözülüşü bir dönemi kapadı sosyalizm için yeni bir dönemin kapısını açtı. Sosyalizm bu dönemde, bilimsel sosyalizme bağlı olarak, 150 yılı aşkın tarihsel deney ve birikim üzerinden yeniden kurulmalıdır, kurulacaktır. Bu yönde emek ve çaba vardır; ama bu bir süreç ve birikim işidir, bu süreç devam ediyor. Hala sol ve devrimci hareketin, hem dünya ölçeğinde hem de ülkemizde devrimci temelde, ideolojik, politik, örgütsel ve kültürel düzeyde bu yönde yeniden inşa edildiği söylenemez.

Nitekim buradan ulaştığımız sonuç şudur: bugünkü sol ve devrimci hareketin hala önemli ölçüde 3. Enternasyolin çizgisinde olduğunu düşünürsek, tutuculuk ve muhafazakarlığın önemli bir kaynağını anlamış oluruz.

İkinci olarak, bugünkü sol ve devrimci hareketi, kendi içinde birden çok tarihsel sürece ayırsak da, asıl olarak iki ana aşamada toplamak mümkündür. Birincisi, ütöpik sosyalizm, hatta ulusalcı sosyalizmin yoğun etkisiyle (Mustafa Suphi'nin yaşamı bu konuda öğreticidir), bu zeminden çıkan TKP dönemidir. TKP, 1920'de Bakü'de kuruldu, Karadeniz'de imha oldu. Bu kuruluş iradesi son derece önemlidir, değerlidir. TKP, Karadeniz'de önder yapısını kaybetse de 1951 yılına kadar örgütsel yapısını şu ya da bu biçimde sürdürdü. TKP için 1951 tutuklamaları dönüm noktasıdır ve özünde bu aynı zamanda içi boş bir efsanenin başlangıcıdır. TKP bir devrimci tipi üretti; dışa bağımlı, yönü dışta Sovyetler Birliği'ne, içte Kemalizm'e dönük, kendi gücüne güvenemeyen, daha çok Kemalist güçlere bel bağlayan, parlamenter, legalist bir sosyalist tipi. Aydın özellikleri olan, işçici ama işçi sınıfı ve halktan kopuk bir tip. İkincisi ise, 1960 sonrası biçim alan, TİP, YÖN, MDD gibi akımlardan etkilenen ama adım adım buradan kopan ve 71 devrimciliğinde somut biçim alan dönem ve devrimci tipidir. Burada süreklilik ve kopuş var, özgüce dayanma, halka açılma, teoriyi ve devrimci pratiği yeniden kurma var. Bugünkü sol ve devrimci hareket önemli ölçüde, 71 devrimciliği sonrası oluştu; politik refleksleri, dünyaya bakışı, davranış biçimleri önemli ölçüde son 40 yıl içinde biçim aldı.

Bu sol ve devrimci hareket için, özünde 12 Eylül yenilgisi, bunun üzerinden gelişen reel sosyalizmin yenilgisi yeni bir dönemi işaret eder. Dünya ve ülke koşulları önemli değişim yaşamış, yeni bir dönem ortaya çıkmış ve burada

devrimci ve sosyalist mücadele teorik alandan pratik alana kadar yeniden kurulmak zorundadır. Bu, yenilgi yıkıntıları içinde ne kadar bilince çıktı, tartışılır. Ama somut bir ihtiyaçtır ve bu yönde çaba da vardır. Ancak buna rağmen sol ve devrimci hareket içinde tutuculuk, dogmatizm hiç de zayıf bir yerde durmaz, durmuyor. Sadece devrimci kesimde değil reformist kesimde de bu eğilim vardır; tüm siyasal yaşamını reformist çizgide sürdüren ama gelinen yerde hiç bir değişimi görmeyerek, keskin "işçici", keskin "sosyalist" tipler bunun ifadesidir. 12 Eylül yenilgisi, sadece 12 Eylül ile sınırlı değildir, yenilgi süreci uzun yılları kapsamıştır. Hem bu, hem de oligarşinin kapsamlı saldırıları karşısında sol ve devrimci hareket savunma zeminini bir türlü aşamadı; bu zemin birazda tersten tutuculuğu ve muhafazakarlığı güçlendirmiştir.

Böyle olunca, iki farklı uç, bu dönemde karşımızdadır. Bir yanda, değişimi gören ama bilimsel sosyalizmden adım adım kopan, reformist, legalist bir yerde duran, "özgürlükçü, doğrudan demokrasici", hatta yarı anarşist tezlerle kendine ideolojik dayanak arayan kesimler. Diğer yanda ise, devrimci ama tutucu, dogmatik bir devrimcilikte ısrar edenler. Hiç şüphesiz, devrimci sosyalizm ve bazı akımlar bunun dışındadır; her iki yanlışa karşı duran kesimler de vardır.

İşte bu devrimci muhafazakarlık, her şeyden önce ideolojik-teorik zeminde tutucudur. Bunlara göre, son 40 yılda bir değişim yoktur; aslında her şey örneğin 40 yıl önce söylenmiştir. 71 devrimciliğin üç ana örgütü vardır; Denizlerin THKO'su, PDA'dan kopan İ. Kaypakkaya önderliğinde kurulan TKP/ML ve bu ülkede devrimci sosyalizmi temsil eden, öncümüz Mahir ve THKP-C'sidir. 71 sonrası devrimciliğinin, hem uluslararası sosyalist hareketin yaşadığı kriz ve saflaşma, hem de 71 silahlı devrimci hareketin değerlendirmesi üzerinden biçim aldığı söylenebilir. Bir dizi tartışma vardır; devrimin yolu için arayışlar vardır. İbrahim, daha çok 1949 Çin devrimini model almıştır; ülke değerlendirmesi, strateji, taktik buna göre ortaya çıkmıştır. Bu çıkarımlar 1970 Türkiye'si içinde yanlıştır. Ama burada bir kez daha İbrahim'in hakkını verelim; 1970 Türkiye'sinde Kemalizm eleştirisi (ki Şrunorov'un görüşlerinin tekrarıdır) ve Kürt sorununu, "ezilen ulus, aynı örgütlenme, UKKTH" noktalarından ele alması ileri bir adımdır. THKO'nun devrimci teori adına ciddi bir şey üretmediği, H. İnan'ın savunmasını içeren "Türkiye Devriminin Yolu" broşürü dışında hiç bir şey üretmediği söylenebilir. Mahir ve öncülerimiz TİP, MDD süreçlerinden koparak devrimin yolunu netleştirmişler, Marksizm-

Leninizm ile ülke koşullarını sentezlemişlerdir. Kesintisiz Devrim I-II-III'de ifadesini bulan bu teorik-ideolojik-politik çerçeve devrimci sosyalizmin somut biçim almasıdır.

Biz bu yol üzerinden yürüdük ve bugüne geldik, yürüyüşümüz devam ediyor...

Burada soru şudur: 71 devrimciliğin oluşturduğu ideolojik-politik-teorik çerçeve bugünü açıklar mı? Bugünün ipuçları burada var, bunu yadsımak, inkar etmek mümkün değil. Ama ne adına olursa olsun, ister Mahir ister İbrahim'in adına olsun (ki bu iki devrimci akım bugüne çok şey katmıştır, bugünün tablosunda önemli yer tutarlar) bu çerçeve bugünü açıklamaz. Dünya değişti, dünya ve sosyalist hareket bir başka yere gitti. İnsan ve toplum değişti; sol ve devrimci hareket değişti. Eğer bugün Marksizm-Leninizm'in yeniden kuruluşundan" ya da "yeniden üretiminden" söz ediyorsak, teori-ideoloji-politikayı 1970 hatta 1980-90 yıllarında donduramayız. Bu çıkarımımızın gerekçesi için şu an burada onlarca olgudan söz edebiliriz; bu yazımızın amacını aşar.

Ama burada şunu yeniden ifade edelim; devrimci muhafazakarlık teori-ideoloji-politikayı donduruyor. O yenilenmeye kapalıdır. Biri çıkıp "Mahir'in her sözü doğrudur ve bugün geçerlidir" der; bir başkası "yarı-feodal yarı-sömürge Türkiye'de, kırlar ve köylülük temel güç, asıl çelişki feodal ağalar ile geniş köylü yığınlar arasında" der. Kürt sorunu bugün devasa bir sorundur ve hala "pazar sorunu" demek sadece devrimci teoriden habersizlik değil, sorunu da görmemektir. 1970'lerin birazda "ulusal sosyalizm" ve Kemalizm'in etkisiyle ortaya çıkan "aynı örgütlenme" anlayışını bugünde savunmak, Kürt sorununda son 40 yılı hiç anlamamaktır. "Kürtleri de biz kurtaracağız" diyen bir dogmatik Rojava'yı anlayamaz, Kürt özgürlük mücadelesinin kazanımlarını görmez, hatta özellikle arasına mesafe koyar, Kürt özgürlük hareketiyle ittifaktan kaçır. Kemalist, resmi ideoloji, hep "dış güce" sarılır; dogmatik devrimcilerde bunun soldaki izlerini sürer, hep Kürt ulusunun, Kürt özgürlük mücadelesinin arkasında emperyalizmi arar. Emperyalizme karşı sesini yükseltir, ama Kürt ulusunun demokratik haklarını görmez, hatta bu "demokratik haklar" onun için devrim sonrası verilecek şeylerdir. Zaten dogmatik, muhafazakar devrimci programda, MDD gibi bir yerde durur, demokratik devrim ile sosyalist devrim arasına "ara aşama" koyar, işçi sınıfının rolünü kavramaz, sosyalizmle mesafeli bir yerde durur. Emperyalizmi, önemli ölçüde "işsel olgu" ile açıklamaz, sadece işgal olarak görür, emperyalizme karşı mücadele ile kapitalizme karşı mücadele arasındaki kopmaz bağı görmez; anti-emperyalist mücadeleden

bahseder, ama o ya içindeki kapitalizmin üstünden atlar ya da "komprodor kapitalizme karşı demokratik kapitalizmi" savunur. İşçi sınıfını ve sosyalizmi önemsemeyen "yaşasın sosyalizm" demeyi sosyalist devrimi savunmak olarak algılayan, halkı her şeyin başına koyan bir devrimcilik var karşımızda.

İdeolojik-teorik zemini daha ayrıntılı ele almak bu yazının konusu değil. Ama bu ideolojik-teorik zemin üzerinde oluşan örgüt de sorunludur. Katı merkezîyetçiliği öne alan, ülke ve dünyada yaşanan deney ve süreçlere gözünü kapayan ve demokrasiyi "özerklik ve örgütsüzlük" sanan, direnen ama direnişi kutsayan, ölen ama ölümü kutsayan bir örgüt kültürü bu ideolojik-politik zemin üzerinde biçim almaktadır. Onlar için parti bazı ilkelerin sıkı uygulanması, oluşan ya da oluşturulan yarı mistik atmosferde bir tür cemaatçiliktir. Parti, nasıl bir toplum hedefliyorsak ona göre, sosyalizme göre biçim alan, eşit ve özgür ilişkiler bütünü değil, bilimsel sosyalizmin kriterlerine göre oluşmuş bir tür ast-üst hiyerarşisi içinde, feodal toplumlara özgü bir tür "öndere" soyut bir bağlılık, kişi kültürüdür.

Teoride tutuculuk, örgütte, davranışta, kültürde tutuculuğa yol açıyor ve bu 1990 sonrası giderek bir çizgiye dönüşüyor. Dünya, ülke, sınıf mücadelesi bir başka yöne deviniyor, ama buna karşı muhafazakarlık içe dönüyor, savunma zemininde sosyalizmin kalıntılarını savunuyor, taktik başarıyı devasa bir şeye dönüştürüyor, ölümü kutsuyor, biçime önem veriyor, bir takım sembollerle yeni bir gelenek yaratmaya çalışıyor.

Durum bu olunca, ülkemiz devrimci mücadelesinin son kırk yılına bakarsak, yeni kavramların da ortaya çıktığını görüyoruz: "gelenek oluşturma", "devrimci gelenekler", "halkımızın gelenekleri", "halk kültürü" gibi. Burada eskiye öykünme, tarihsel süreçlerde oluşan ve çok kez içinde sınıflı toplumun izlerini taşıyan, sorunlu yanlar, "ahlak, gelenek" adına savunulmaktadır. Bu kesimlerin önemli ölçüde Alevi kesime dayanması, bu kültürü örgütsel çalışmalarda bir unsur olarak ele alması da özünde budur.

Gelenek durağandır. Marksizm-Leninizm, diyalektik ve tarihsel materyalizmi yöntem olarak benimser. Marksist-Leninist öğretisi sonsuz bir oluş içerisinde ve verilerini sadece bilimden ve somut koşullardan alır. Marksizm-Leninizm'in içine yanlış biçimde, yerli yersiz "gelenek-ahlak" sokuşturmak, hangi niyetle yapılırsa yapılsın sorunludur. Oportünizmin bilimsel sosyalizmi saptırmada temel metodunun onun bilimsel, diyalektik özünü yok ederek, durağan, statik bir perspektife oturtmak olduğunu söylemiştik. Devrimci muhafazakarlığın durağan ge-

lenekleri, oportünizmi zahmetten kurtarır ve zaferi ona altın tepsi içinde sunar.

Bu gibi sapma anlayışların, sağdan ve soldan beslenen sapmaların kaynağı ne olursa olsun, ilacı Marksist-Leninist ideolojik mücadeledir. Fazla uzağa gitmeden, hemen Manifesto'yu açıp bakalım:

“Proletaryanın yaşadığı koşullarda eski toplumun yaşam koşulları şimdiden yok olmuştur.” ¹³

“Proleterin karısı ve çocuklarıyla olan ilişkisininin burjuva aile ilişkisiyle hiçbir ortak yanı kalmamıştır.” ¹⁴

“Proleterin gözünde yasalar da ahlak da din de ardında bir sürü burjuva çıkarımın pusuya yattığı bir sürü burjuva önyargısından başka bir şey değildir.” ¹⁵

“Günümüz toplumunun en alt tabakası olan proletarya resmi toplumu oluşturan tabakaların üst yapısı tümüyle havaya uçurulmadan ayağa kalkıp doğrulamaz.” ¹⁶

“Komünist devrimin gelişim seyri geleneysel fikirlerden en köklü kopuşu beraberinde getireceğine şaşmamak gerekir.” ¹⁷

Engels'in aile ilişkileri üzerine söylediklerini tüm bir toplum ilişkilerine, yaymak sanırsanız yanlış olmaz:

“Öyleyse süpürülmesi yakın görünen kapitalist üretimden sonra, cinsel ilişkilerin düzenlenme biçimi üzerine bugünden düşünülebilecek şey, özellikle olumsuz bir nitelik taşır ve öz bakımından, ortadan kalkacak olanla yetinir. Ama bu işe hangi yeni öğeler katılacak? Bu, yeni bir kuşak yetişince belli olacak: yaşamlarında bir kadını asla parayla ya da başka bir toplumsal güç aracıyla satın almamış olacak yeni bir erkekler kuşağı; kendini, gerçek aşktan başka hiçbir nedenle bir erkeğe vermeyecek, ya da bunun iktisadi sonuçlarından korkarak kendini sevdiği kimseye vermekten vazgeçmeyecek olan yeni bir kadınlar kuşağı. İşte bu insanlar dünyaya geldikleri zaman, bugün onların nasıl davranmaları gerektiği üzerine düşünülen şeylere hiç kulak asmayacaklar; kendi pratiklerini ve herkesin davranışını yargılayacakları kamuoyunu kendileri yaratacaklardır — bir nokta, işte bu kadar.” ¹⁸

Özcesi, Marksist-Leninistler, toplumsal kurallar, gelenekler, ahlaki yargılar yaratmakta aceleci olmak yerine, her an, her dakika, burjuva devlet aygıtını nasıl parçalayacaklarını, burjuva üretim ilişkilerini nasıl yerle bir edeceklerini ve bunun yerine nasıl bir toplum inşa edeceklerine yoğunlaşmalıdır. Bir toplumun davranışlarını, üretim ilişkilerini belirler. Yeni bir toplum, burjuva üretim ilişkilerinin ve emperyalist sömürü düzenininin egemen olduğu ülkenin, şu ya da bu mahallesinde, şu ya da bu mezhepsel

grubun fertleri arasında inşa edilmez. Ancak mevcut kapitalist üretim ilişkileri yok edilir ve yerine yepyeni ve insanca olanı, insanın özgür gelişmesine hizmet eden sosyalizm tesis edilirse yeni bir toplumun inşasından söz edilebilir. Bizim görevimiz mevcut düzeni tüm yapılarıyla yok etmek, parçalamaktır; sadece bu değil, bunun yerine yeni olanı inşa etmektir. Devrim, bir yandan yıkma eylemi diğer yandan yapma eylemidir. Biz bu kavgada, elbette devrimci ve sosyalist bir çizgide yürüyeceğiz; bu kavgada sosyalizm ekseninde yeni bir insanı, bu insanların siyasal örgütlerini inşa edeceğiz. Bu kavga sadece kendi ideolojisini yaratmaz, aynı zamanda kendi politikasını, politik kültürünü de yaratır. Tüm bunların temelini de “halk, ahlak, gelenek” gibi sorunlu kavramlar değil, tümünden nereden baktığımıza, hangi sınıflar için ele aldığımızımıza bağlı kavramlar değil, sosyalizm oluşturur.

İşte o yeni toplum, sosyalizm inşa edildiğinde, üretim güçleri önündeki tüm burjuva engeller ortadan kalkar, emek özgürleşir, “herkesin emeğine ve herkesin ihtiyacına göre” ilkesi toplum ve toplumsal ilişkilerde hakim olur. *Devrimci muhafazakârlığın* bugünkü “halk” adına savunduğu “gelenekler” ise, bu toplumsal ilişki içinde çok anlam ifade etmeyecektir. Engels'in dediği gibi “*kendi pratiklerini ve herkesin davranışını yargılayacakları kamuoyunu kendileri yaratacaklardır*”.

V) Geleneksel “İlkeler” Mi? Diyalektik Yöntem Mi?

Devrimci muhafazakârlığın tarihe ve olaylara nasıl mitolojik, durağan ve gelenekçi bir bakışla baktığını belirttik. Aynı tavrı devrimci ilkeler konusunda da gösterir. *Devrimci muhafazakârlık* için ilkeler, dinin şartları gibidir. İlkeleri, zamana göre istenen yöne çekiştirmek, kitlenin eğilimine göre yorumlayıp, istendiğinde kaldırıp atabilmek konusunda pek yetenekli olan ve öz itibarıyla “ilke” diye birkaç gevelemekten fazlasına sahip olmayan reformistler gibi “ilkesizliği ilke edinmek” ne kadar yanlışsa, olmadık yerden “ilke” uydurmak, nereden geldiği belirsiz dogmalara “ilke” diye sarılmak da o kadar yanlıştır.

Ülkemizde *devrimci muhafazakârlık*, genellikle devrimci önderlerin koşullara bağlı olarak söylediği her sözü, ya da bir politik tavrı peygamberin sünnetiymişçesine algılayıp “ilke” diye sahiplenir. Hatta o kadar ki, bu devrimci önderlerin, zamana bağlı olarak benimsedikleri, somut durumun somut tahliline dayanan taktiksel eylem biçimlerinin dahi “ilkesel”, her dönem için geçerli olduğu kabul edilir. Daha sonra bu eylem biçimleri, adeta bir futbol takımını

tutarcasına, uygulanmasa dahi her alanda savunulur. Devrimci muhafazakâr için ittifak politikasından, taktiksel eylemlere, zamanın birinde yapılmış güncel bir tahlilden, konuşurken seçilen kelimelere kadar her şey bir “ilkedir”.

Ve bunca “ilkenin” arasında diyalektiğin dört temel ilkesi doğal olarak kendine yer bulamaz. Ancak devrimci muhafazakâr durgun şeyleri “savunmakla” çok meşgul olduğundan bu dört temel ilkenin içselleştirilmesini sorun etmez, laf oraya geldiğinde bir çırpıda bu ilkeleri de “savunur”. Dediğimiz gibi devrimci muhafazakârlığın temel ödevi “savunmak”tır. “Savunduğu” şeyi kavrayıp kavramaması, içselleştirmiş olup olmaması çok da önemli değildir.

Oysa işin aslı, devrimci muhafazakârın canla başla “savunduğu” devrimci önderlerin söyledikleri içinde cımbızla çekip aldığı vecizeler yerine, tüm eylemlerini, tüm söylemlerini bir arada ele almış olsaydı, yani Marksist-Leninist öğretiyi ve bilimsel sosyalizmin ustalarının eserlerini azıcık tanısaydı, bu türlü tavrın ne denli yersiz olduğunu kavrayacaktı. Ancak, bu noktada da devrimci muhafazakârlığın karşısına yine, yıldızının bir türlü barışmadığı diyalektiğin, bütünsellik ilkesi çıkıyor. Devrimci muhafazakârlık doğal olarak “bütünsellik” ilkesini de kavrayamıyor ve ustaların “vecizelerini” “savunmakla” kalıyor.

Manifesto’da Marx ve Engels komünistlerden şöyle bahsediyor:

“Komünistler proletarya hareketini kalıba dökmek üzere hiçbir özel ilke koymazlar” ¹⁹

“Komünistlerin teorik önermeleri asla şu ya da bu nizam-ı âlemci tarafından icat edilen ya da keşfedilen düşüncelere, ilkelere dayanmaz.” ²⁰

Devrimci muhafazakârlığın örneğin siyasal ittifaklar noktasında dahi “ilkesel” bakışa sahip olduğu söylenebilir. Devrimci sosyal-demokratların, ittifaklarını eleştiren “çok katı görüşlü kimselere” yönelik Lenin şöyle diyor:

“Güvenilmez kimselerle bile olsa, geçici ittifaklara girmekten korkanlar, ancak kendisine güvenmeyenlerdir.” ²¹

Yine “ilkesel” eylem biçimlerini savunmaya pek meraklı olan devrimci muhafazakârlık için:

“Sosyal-demokrasi kendi elini-kolunu bağlamaz, eylemlerini daha önceden tasarlanmış herhangi bir planla ya da siyasal savaşım yöntemiyle sınırlandırmaz; partinin elinde bulunan güçlere denk düştüğü sürece bütün savaşım araçlarını benimser.” ²²

Örnekleri çoğaltmak mümkündür, biz burada bu kadarla sınırlı tutacağız; fazlasına şu an gerek yok.

VI) Sonuç

Bu çalışmayı toparlamak için kısa bir özet yapmakta yarar vardır.

Birinci olarak: Marx ve Engels, Manifesto’da şöyle diyor: *“Orta zümreler, küçük sanayici, küçük tüccar zanaatkâr, bütün bunlar orta zümre olarak varlıklarını sürdürebilmek için burjuvaziye karşı mücadele ederler. Şu hâlde bunlar devrimci değil muhafazakârdır.”* ²³

Devrimci muhafazakârlığın beslendiği toplumsal-sınıfsal zemin işte bu küçük burjuva zemindir. Devrimci muhafazakarlık bu zeminden beslenir ve her alanda tutucu bir çizgi izler.

İkinci olarak, elbette burjuvaziye karşı sadece işçi sınıfı mücadele etmez, işçi sınıfı kapitalizmin temel ve en devrimci sınıfıdır. Ancak, işçi sınıfı en devrimci sınıfken, burjuvaziye karşı mücadele eden “tek sınıf” değildir; kapitalizmden zarar gören tüm sınıf ve kesimler şu ya da bu biçimde kapitalizme ve onun sınıf iktidarına karşı tepki üretir, mücadele eder. İşçi sınıfı, kendi hedefi için, kapitalizmi yıkmak ve sosyalizm kurmak için mücadele eder; ama bu mücadelede işçi sınıfı, kapitalizmden zarar gören tüm sınıf ve kesimleri kendi çatısı altına alır, onlarla çeşitli ittifak siyaseti içinde olur. Tek başına işçi sınıfı, ne demokrasi mücadelesini kazanabilir ne de kendi devrimini, yani sosyalist devrimi yapabilir.

Devrimci sosyalizm, işçi sınıfının dışında bir başka sınıfın devrimciliğini savunmaz, devrimci sosyalizmin işçi sınıfının dışında özel bir çıkarı, hesabı yoktur. Bundan dolayı, devrimci programını işçi sınıfının çıkarlarına göre, onun bakış açısıyla hazırlar, dost ve düşmana ilan eder.

Halk devrimi proramımız budur!

Üçüncü olarak, bugün sol ve devrimci hareket içinde iki eğilim, hem liberal-oportünist eğilim, hem de tutucu-dogmatik yani devrimci ama muhafazakar eğilim yan yanadır. Devrimci sosyalizmin güçlü bir politik hareket, sınıf mücadelesinde ana eksen olmadığı bu süreçte, bu iki yanlış eğilim adeta birbirini besliyor, işçi sınıfı ve halkın mücadelesinin önünü karartıyor. Liberal-oportünist eğilim, değişimi görüyor, kendini yenileme ihtiyacı duyuyor, ama bu yenilenme devrimci değil, liberal ve düzen içi bir eksende oluyor. Öte yandan devrimci muhafazakar eğilim ise teoriden siyasete her alanda her şeyi dondurmaya, hatta kaba bir halkçılıkla, sözde yeni gelenekler yaratmaya çalışıyor. Devrimci muhafazakarlığın uğraşmaya değer görmediği konulara büyük bir özenle liberal-oportünist eğilim eğiliyor ve devrimci muhafazakarlık bir takım ilkeleri “savunmakla” meşgul olurken, bilimsel sosyalizmin devrimci özünü “güncelleyerek” onu pasifist-reformist, formü-

lasyonlarla değiştiriyor.

Devrimci sosyalizm her iki eğilimin dışındadır. Devrimci sosyalizm, ne bilimsel sosyalizmi ucuz metotlarla sapıtırarak “filozof” olmak, “dünyayı sadece yorumlamak”; ne de birtakım “ilkeleri” canla başla “savunmak”, kahraman olmak, tarihe adlarını yazdırmak, sosyalizmi kaba savunmak için mücadele ediyor. Devrimci sosyalizm, 150 yılı aşkın Marksist-Leninist birikime yaslanıyor, devrimci yenilenme eylemini şiar ediniyor, bunu sadece teoride değil, politika, örgüt, kültür tüm alanlarda inşa ediyor, bunun kavgasını veriyor.

Dördüncü olarak; ülkemiz, emperyalizme yeni sömürgecilikle bağlı, kapitalizmin egemen olduğu, faşizmin süreklilik gösterdiği bir ülkedir. Türkiye toplumu devrime gebedir; devrim günceldir. Anti-emperyalist, anti-oligarşık halk devrimi zorunlu bir duraktır. Halk devrimi, demokratik ve sosyalist görevleri iç içe ele alan, demokratik devrimle sosyalizm arasına hiç bir “ara aşama” koymayan bir devrimdir.

Her devrimin temel hedefi iktidardır. Halk devrimi işçi sınıfı önderliğinde halkın iktidarını hedefler. Halk iktidarı, proletarya diktatörlüğünün özgün biçimidir ve iktidarın ertesi günü yukarıdan aşağı sosyalizmi inşa eder, ta ki komünizme kadar...

Beşinci olarak, bu devrime ulaşmanın yolu, uzun süreli halk savaşı yani politikleşmiş askerî savaştır. Bu uzun savaş, öncü savaşı gibi ana bir aşamadan geçecek, giderek işçi sınıfı ve halkın fiili mücadelesini içeren yeni ve iktidarı almak için stratejik bir düzeye sıçrayacaktır.

Bu devrimci savaşa, devrimci parti, işçi sınıfının partisi öncülük edecektir. Devrimci parti tek başına değil, anti-emperyalist anti-oligarşık mücadelede, halk devriminden çıkarı olan tüm sınıf ve katmanlarla, onların politik temsilcileriyle birlikte mücadele edecektir. Yine bu mücadele, uzun süreli devrimci savaş sonunda elde edilen halk iktidarına da bu sınıf ve katmanlar ortak olacaktır.

İşte bu devrimci savaşımda, devrimci muhafazakarlar dahil tüm akım ve politik güçler yerini alacaktır.

Altıncı olarak; hiç şüphesiz bu mücadele ve ittifak biçimleri her somut durumda yeni biçimler olacaktır. Biz, tüm sınıf dışı akım ve politik güçlerle aramıza ideolojik mesafe koyarız, bunlara karşı ideolojik mücadele veririz. Kaba “ilke”lerle, bilimsel sosyalizm dışında mekanik ve idealist yöntemlerle, sınıf indirgemeciliği ya da halkçılıkla ilgimiz yoktur. Biz, bir yandan bu sınıf dışı akımlarla mücadele ederken, diğer yandan hedefimiz olan emperyalizm ve oligarşiye karşı, bu güçlerle çeşitli ilişkiler kurarız. Burada yöntemimiz birlik ve eleştirmedir.

Yedinci ve son söz olarak; bu hedefler için, yeni bir tarz devrimcilik zorunludur. Biz, sınıf mücadelesinin her sorununa her hangi bir açıdan değil, devrimci sosyalist açıdan bakıyor ve ele alıyoruz. Yeni bir devrimcilik ise, tarihimizden besleniyor ve bunu adım adım inşa etmek görevimizdir. Her alanda devrimcilik, her alanda yenilenme, her alanda yeniden inşa; işte “emek” ve “örgütle” bunları inşa edeceğiz. Günün görevi budur!

KASIM 2013

Dipnotlar:

1) Kurtuluş Savaşı Destanı, Nazım Hikmet, Sekizinci Bap: 26 Ağustos Gecesinde Saatlar İki Otuzdan Beş Otuza Kadar ve İzmir Rıhtımından Akdeniz’e Bakan Nefer

2) Komünist Manifesto, Karl Marx, Friedrich Engels, I. Burjuvalar ve Proleterler

3) Leninizmin İlkeleri, J. Stalin, II. Yöntem (Altını biz çizdik.)

4) Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği, V.I. Lenin, 10. “Devrimci Komünler” ve Proletaryanın ve Köylülüğün Devrimci-Demokratik Diktatörlüğü,

5) a.g.y.

6) a.g.y.

7) a.g.y. (Altını biz çizdik)

8) Şafak Yargılanamaz - Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C) Marksist Leninist Silahlı Propaganda Birliği (MLSPB)'nin Emperyalizme, Oligarşiye ve Faşizme Yönelik İddianamesi ve Gerekeçeli Hükümdür, Der. Hasan Şensoy, I Cilt, IV. B. Sonuç

9) The Denial of Death, Ernest Becker, Chapter One, Introduction: Human Nature and the Heroic

10) The Denial of Death, Ernest Becker, Part III, Chapter Eleven, Phsycology and Religion: What Is the Heroic Individual

11) Gerilla savaşı, Che Guavera, 2. Gerilla Birliği, II. Savaşçı Gerillacı

12) Gabriel Peri, Paul Eluard, Çev. Can Yücel

13) Komünist Manifesto, Karl Marx, Friedrich Engels, I. Burjuvalar ve Proleterler

14) a.g.y.

15) a.g.y.

16) a.g.y.

17) Komünist Manifesto, Karl Marx, Friedrich Engels, II. Proleterler ve Komünistler

18) Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, Friedrich Engels, II. Aile

19) Komünist Manifesto, Karl Marx, Friedrich Engels, II. Proleterler ve Komünistler

20) a.g.y.

21) Ne Yapmalı?, V.I. Lenin, I. C. Rusya’da Eleştiri

22) Ne Yapmalı?, V.I. Lenin, II. B. Kendiliğindenlik Önünde Eğilme Raboçaya Mysıl

23) Komünist Manifesto, Karl Marx, Friedrich Engels, I. Burjuvalar ve Proleterler

Gezi ve Haziran Halk Direnişii: Bu Daha Başlangıç...

A-Giriş

Dünyada yeni bir hayalet dolaşiyor: Kitlesele Direniş!

1990'lı yıllar ve Reel sosyalizmin çözülmesi tarihsel bir yeri işaret ediyor; tarihin bu günleri, bir dönemin kapanıp yeni bir dönemin başladığını günlerdir. Bir başka ifade ile 3. bunalım dönemimin temel niteliklerinin kendi içinde olgunlaştığı, 3. bunalım döneminde ortaya çıkan yeni olguların giderek öne çıktığı bir süreçtir. Reel sosyalizmin çözülmesi, bir dönemi geride bırakırken yeni bir dönemin kapısını açmıştır; bu aynı zamanda koyu bir karanlığın işçi sınıfı ve ezilen halklara dayatıldığı günlerdir.

Ekim Sosyalist Devrimi, emperyalist-kapitalist sisteme karşı sadece bir başkaldırı değil, kapitalizmin bağrında bir alan açma değil, kapitalizme karşı yeni bir sistemi ifade etmektedir. Kapitalizm kendi içinde tekelle kapitalizme devinirken, bu temelde emperyalist paylaşım kavgası bir dünya savaşına yol açarken, bu çatışmanın ortasında sosyalizm doğdu. Emperyalist-kapitalist sistemin tüm içsel çelişkileri hızlandı, sistemin zayıf halkasında insanlık için yeni bir umut ortaya çıktı. İşçiler ve Bolşevik Parti devrime önderlik yaptı, önce iki büyük kenti ele geçirdi, işçiler kendi iktidarını kurdu; bu işçi iktidarı hızla kırsal alanlara yayıldı. Ar-

tık sosyalizm soyut bir teori değil, somut bir toplum biçimi olarak tarihteki yerini almıştır.

Hiç şüphesiz bu yeni bir durumdur, yeni bir olgudur. Dünya tarihinde yeni bir çağın kapıları açılmıştır. Ta günümüze kadar uzanan bu çağın adı: emperyalizm ve proleter devrimler çağıdır.

Sosyalizmin somutluk kazanması, tarihin motoru olan sınıf mücadelesine yeni ivmeler kazandırdı. Bir yandan emperyalistler arası çelişki pazar kavgası ekseninde derinleşirken, diğer yanda sosyalizmin güçlü etkisi ve desteğiyle ulusal kurtuluş hareketleri hızlandı. Böylece, hem sosyalizm hem de ulusal kurtuluş hareketleri emperyalist-kapitalist sisteme karşı iki güçlü akım ve güç oldu. Nitekim 2. paylaşım savaşı sonrası hem sosyalizm tek ülkeyi aştı, dünyanın 1/3'ünde zafer kazandı, hem de ulusal kurtuluş savaşları emperyalist-kapitalist sisteme karşı güçlü bir tehdit konumuna yükseldi. Bu dönemde, 3. bunalım döneminde sosyalizm büyük bir prestije sahiptir, ulusal kurtuluş hareketleri Asya, Afrika, Latin Amerika'da emperyalizmi geriletmektedir. 1980'li yıllar için, SBKP ve revizyonizmin "komünizme geçiş" öngörülleri vardır, sosyalizmin etkisiyle emperyalist-kapitalist sistem ile sosyalizm arasında, özellikle devlet kapitalizminin etkin olduğu "bağlantısız-

lar” olarak kendini tanımlayan, ara bir yerde duran ülkeler (Irak, Suriye, Libya, Hindistan ve yaklaşık 30 ülke) vardır. Kısacası, sosyalizm maddi bir güçtür, emperyalist-kapitalist sisteme karşı bir alternatiftir, büyük bir prestije sahiptir; ulusal kurtuluş hareketlerinin yönü sosyalizme dönüktür, başta Vietnam Devrimi olmak üzere bir dizi devrim emperyalizme darbe üstüne darbe vurmaktadır.

Ama bu süreç, aynı zamanda, tek ülkede sosyalizmin inşasına kadar uzanan, bir dönem taktik, hatta bazı hallerde bir zorunluluğu ifade eden politikalar üzerinden, giderek kendi içinde zayıflıkları derinleştirmiştir. Yani, başlangıçta kimi yanlışlıklar giderek başlı başına politika olmuş (Örneğin “tek ülkede sosyalizmin inşası” doğrudurken, 1938 ve sonrasında bu “tek ülkede komünizm” ile teorik biçim kazanmış, tek ülkede sosyalizmi koruma, giderek tüm dünyada Sovyetler Birliği’ni korumaya dönüşmüştür. Hatta dünya devrimi için haklı ve doğru biçimde kurulan 3. Enternasyonal, bu evrime bağlı olarak, “dünya devrimleri süreci” için değil, Sovyetler Birliği’nin dış politikasının bir uzantısına dönüşmüştür; 3. Enternasyonalin dağıtılması ve yapılan kısa açıklama tamamı budur. Sadece bu değil, çeşitli biçimlerde ele aldığımız gibi, büyük devlet şovenizmi, parti ve devlet ilişkisi, devlet ve halk ilişkisi yani sosyalist demokrasi ve sorunları, sosyalizm kapitalizme karşı ekonomik bir başarıyla, kalkınmayla ölçülmesi ve ekonomik indirgemecilik, sosyalizm altında ulusal çelişkilerin yeni biçim alması ve farklı kültürlerin demokratik biçimde korunmaması, “barışçıl yoldan sosyalizme geçiş” ve “ileri demokrasi” tezlerinin başlı başına politika olması gibi bir dizi başlıklar); Uluslararası sosyalist hareket içinde revizyonizm güçlenmiş ve böylece revizyonizm sosyalizmi zayıflattır. Bu aynı zamanda, sosyalizmin iç zayıflıklarıdır ve asıl bu zayıflıklar kapitalist restorasyonun önünü açmıştır. İşte bu iç çürü-

me ve bunun üzerinden emperyalist saldırı programlarının sosyalizmi kuşatması sonucu, “komünizme, komünizmin üst aşamasına geçiş” programlarının tartışıldığı bir dönemde sosyalizm büyük bir gürültüyle çözülmüştür.

İşte 1990’lı yıllar bu yıllardır. Böylece, yer-yüzünün 1/3’ünde sosyalizmin inşası, insanlık için sosyalizmin büyük umut olması, yerini küçük birkaç ülkede, savunma zemininde sosyalizme bırakacak, çok daha önemlisi, emperyalist kara propagandaların da etkisiyle sosyalizm büyük bir umut olmaktan çıkacaktır. Sadece bu değil. Bu tarihsel kırılma, aynı zamanda devasa boyutlar kazanan ulusal kurtuluş hareketlerinde de geriye düşüşe yol açacaktır. Bu aynı zamanda sosyalizm için bir ara dönemin kapanması, yeni bir dönemin başlamasıdır.

Bu tarihsel dönemeç, emperyalist-kapitalist sistem içinde yeni bir dönemin kapısını açtı. Bir yandan, 1970’li yıllarda, emperyalist-kapitalist sistemin yaşadığı krize karşı yeni bir sömürü modeli, neo-liberal sömürü modeli uç verdi; reel sosyalizmin çözülmesiyle bu sömürü modeli her yere yayıldı ve genelleşti. Diğer yandan ise, reel sosyalizmin çözülmesi ve ulusal kurtuluş hareketlerinin gerilemesinden de güç alan emperyalist saldırı programı, işçi sınıfı ve dünya halklarına dayatıldı. Emperyalizm, bazı liberalerin ileri sürdüğü gibi, ne ortadan kalktı ne de “demokratik” bir özellik kazandı, kendi içinde yeni bir döneme sıçradı. Neo-liberalizm kapitalist sömürünün merkezine oturdu. Uluslararası sermaye yeni düzeye sıçradı, önündeki tüm engelleri yıkmak için yeni bir saldırı dalgası başlattı. Daha önce sosyalizmin “yan ürünü” olarak da işlev gören “sosyal devlet” bir yana atıldı, işçi sınıfı ve halkların kazanımları budandı. Yeni sömürgecilik, emperyalist işgali gizlemek ve kapitalist pazar sorununu çözmek için 3. bunalım döneminde başlıca istismar biçimidir; bu dönemde yeni sömürgecilik derinleşti. Ayrıca bu dönemde Irak, Afganistan gibi örneklerde olduğu gibi, yeni işgal ve sömürgecilik biçimleri ortaya çıktı. Bu kapsamlı bir saldırıdır; sadece siyasi ve askeri açıdan değil, ideolojik ve kültürel açıdan da emperyalizm için açık, pervasız bir saldırı dönemidir. Sömürü derinleşti, kapitalist üretim esnek üretim biçimleriyle her alana yayıldı, askeri işgal ve bölgesel savaşlar yeni bir dünya savaşına eş değer bir düzeye sıçradı, devlet ve toplumsal ilişkiler yeniden biçim aldı. Ama tüm bunlar “demokrasi, özgürlük” adına, “tarihin sonu”, “sosyalizm öldü” söylemiyle işçi sınıfı ve halklara dayatıldı.

Bu karanlık bir dönemdir. Hiçbir karanlık dönem sonsuz değildir; karanlığın en koyu anı, yeni bir güne başlangıcın, şafağın habercisidir. Bu dönemde, ne kapitalizmin özü, sınıflar ve sı-

nıfsal sömürü gerçeği değişmiş, ne de kapitalizmin en yüksek biçimi olan emperyalizm ortadan yok olmuş ya da “demokratikleşmiş”tir. Tam tersine kapitalizmde içsel olan, emperyalizm çağında genellenen tüm çelişkiler bu dönemde yeniden biçim kazandı ve derinleşti. Sınıfsal sömürü ve çelişki ana eksen oldu; bunun üzerinden ulusal, sosyal, cinsel bir dizi çelişki biçim aldı, derinleşti. Sömürü ve zulüm işçi sınıfı ve halklara dayatıldıkça yeni arayışlarda hızlandı. Parçalı direnişler giderek büyüdü, uluslararası kapitalizmin ortaya çıkardığı nesnel zeminden güç alarak direnişlerin başka direnişlerle birleşme eğilimi güçlendi ve yeni bir ivme kazandı. Bu karanlık içinde, bu büyük geriye düşüşün yıkıntıları içinde umut yeniden canlandı. Küba somutunda sosyalizm bu kapsamlı saldırıya direndi, hala da direniyor, buna başka halklar, örneğin Venezüella gibi ülke ve halklar eklendi. Latin Amerika halklarının başlattığı yeni direniş biçimleri, silahlı ve kitlesel direnişler, her yere düşe kalka yayıldı. Kürdistan halkının direnişi, Ortadoğu’da bu büyük kırılma içinde yeni bir umut ve moral kaynağı oldu. Kore işçi sınıfı kitlesel direnişte yerini aldı. Avrupa ve ABD’de yeni bir kitlesel direniş ortaya çıktı. Böylece karanlık içinde yeni bir ışık doğdu, karanlık yavaş yavaş aydınlandı, ışık giderek güçlendi. 2000’li yıllar böyle karşılandı. Böylece 4. bunalım döneminin ortaya çıkardığı olgular üzerinden, yeni bir direniş eğilimi, halk hareketleri ortaya çıktı, direniş bu olguları içerdi, onun dışı vurumu oldu, günümüze devindi.

Bu karanlık dönem, 90 başlarındaki karanlık tablo, 2000 ve sonrası artık dağılmaya başladı. Son yıllarda kapitalizmin krizinin emperyalist merkezleri sarması ve buna karşı başlayan yeni kitle hareketleri, bu alacakaranlık içinde yeni bir ışık oldu. Avrupa ve ABD gibi emperyalist-kapitalist merkezler sadece kriz yaşamıyor, aynı zamanda buna karşı kitlesel bir direnişte söz konusudur. Bazen “küreselleşme karşıtı”, bazen “NATO karşıtı” biçimler alan bu kitlesel direniş, son bir kaç yıl, İspanya, Yunanistan ve Avrupa merkezlerinden ABD’nin kalbine kadar uzanan, “öfkeli”, “işgal et” gibi tanımlamalarla yeni bir düzeye sıçramıştır. Mısır’da Tahrir Meydanında yankı bulan kitlesel direniş, tüm Ortadoğu’ya yayıldı ve yeni bir model oldu. Bu kitle hareketlerinin ortak paydası ise, mevcut düzene ve onun sonuçlarına itirazdır, isyandır; bir birikim üzerinden kendiliğinden patlayan bu kitle hareketleri, direniş ve isyanlar yatay, açık bir örgütlenmeyi içeriyor, “işgal et” fikrinde de görüldüğü gibi bir alanı tutuyor, buradan kendi çözüm ve yaşam biçimini üretiyor.

Kapitalizmin yaşadığı bu derin krize karşı

başlayan ve son yıllarda Avrupa, ABD, Ortadoğu ve uzak doğu’da kitlesel direniş ve isyan biçimini alan bu hareket, her açıdan yeni bir dönemi işaret ediyor. “Sosyalizm öldü” yalanları çoktan iflas etti, neo-liberalizm çöktü, kapitalizm tüm esnekliğine rağmen sınırlarını tüketti. İşçi sınıfı, ezilen halklar, tüm ezilenler kendi talepleriyle alanlara çıkıyor. Neo-liberal sömürü dibe vururken, neo-liberalizm üzerinden biçim alan ideolojik-kültürel söylem ve yaşam biçimi büyük bir çöküntü yaşarken, tek bir ülke ile sınırlı olmayan, ülkelere ve bölgelere yayılan bu direniş ve isyan, son 30 yılda, neo-liberalizme karşı vurulan en önemli darbe oldu.

Artık karanlık aydınlanıyor; hala uzun bir yol var, ama artık buz kırıldı, yol açıldı. Bu açıdan, içinden geçtiğimiz dönemin ana olgularına göre biçim alan yeni bir kitle hareketinden, yeni bir halk direnişinden söz edebiliriz.

Gezi Parkı ve Haziran halk direnişi tam bu noktada yerini aldı. Gezi ve Haziran halk direnişi, hem az önce yukarıda ifade ettiğimiz yeni bir dönemi işaret eden direniş dalgasının bir halkası oldu; hem de bu ülkede yeni bir ses, yeni bir soluk oldu. Çok sesli, çok renkli, çok katmanlı, neo-liberal sömürü ve onun üzerinde biçim alan sömürge tipi faşizmin, AKP eliyle süren tüm dayatmalarına karşı içsel tepkiyi ifade eden bu direniş korku duvarlarını yıktı, bu top-raklarda uzun yıllara yayılan yenilgi ve karamsarlığı yerle bir etti. Ülke sınırlarını aştı, başka ülkede baş gösteren direnişlerle bağlar kurdu. Birçok açıdan içinden geçtiğimiz 4. bunalım döneminin olgularını gözler önüne serdi, yeni bir mücadele dönemi için birçok ip ucu ortaya çıkardı. Hiç şüphesiz, Gazi Direnişi ve kitlesel 1 Mayıslar gibi önemli süreçleri unutmadan ifade edelim, Gezi ve Haziran halk direnişi bu ülkede 12 Eylül açık faşizminden bu yana en önemli direniştir, halkın isyanıdır. Bu açıdan sonuçları da çok daha kapsamlı olacaktır.

Bu halk direnişi gökten düşmedi, temelsiz değildir, tesadüf hiç değildir. Bu ülkede direniş hiç bitmedi; her dönem şu ya da bu biçimde direniş var oldu. Kemalist diktatörlük önce işçi sınıfı ve sosyalist harekete saldırdı, sonra Kürtlere, Alevilere, gayrimüslimlere, tüm ezilenlere saldırdı. Karadeniz’de M. Suphi ve yoldaşları vahşice öldürüldü; bu Türk ulus devletinin, Kemalizm’in temel karakterini ifade etti. Koçgiri, hem Kürt hem de Alevi katliamı olarak tarihte yerini aldı; bunu Şeyh Sait’ten Dersim’e uzanan katliamlar izledi. Tüm bunlar, sosyalistlerin, Kürtlerin, Alevilerin baskı ve katliamlara karşı direnişidir. Mahir, Deniz, İbrahim somutunda 71 devrimciliği 12 Mart açık faşizmine karşı silah elde direndi. 1975-80 sürecinde faşist saldırılar Maraş, Çorum gibi kitlesel katli-

amlara dönüşürken bu halk direndi, devrimciler en önde savaştı. 12 Eylül açık faşizmi halklar üzerine bir karabasan gibi çöktü, devrimciler sadece sokaklarda, çatışmada değil zindanlarda da direndi ve o koyu karanlıkta ışık oldular. Reel sosyalizmin çözüldüğü, 12 Eylül yenilgisinin sol ve devrimci hareketi zayıflattığı bir dönemde, Kürt ulusal hareketi yeni bir direniş çizgisi ve geleneği yarattı. Bu aynı zamanda '90'lı yılların karanlığına karşı yeni bir soluk, yeni bir umut ve kapıdır. 19 Aralık ve ölüm orucunu direnişi, oligarşinin kapsamlı saldırıya karşı devrimci güçlerin birleşik direnişidir.

Başka direnişler de vardır. Ama sokak sokak, alan alan, şehir şehir milyonları içine alan (yaklaşık 4,5 milyon insan sokaklara döküldü, 6 şehit, 10 bin yaralı, yüzlerce tutuklama, binlerce gözaltı var) Gezi ve Haziran halk direnişi, devrimci güçleri aştı, geniş bir halk kesimini içine aldı. Bu açıdan, Kürt coğrafyasında, Kürt halkının direnişini, serhildanları saymazsak, bu coğrafyada Gezi ve Haziran halk direnişi son 30 yılın en önemli direnişidir, halkın isyanıdır.

4. bunalım dönemi, yani '90 sonrası, sadece kapitalizmin restorasyonunu içermedi, aynı zamanda bunu tamamlayan biçimde, burjuva kültürünün en yoz biçimi olan post-modernizmi toplumun tüm gözeneklerine yaydı. Sosyalist hareketin dünya ölçeğinde yaşadığı krizin de etkisiyle bir yandan neo-liberal sömürü yayıldı, öte yandan bununla sıkı ilişki içinde post-modern kültür tüm toplumu kuşattı. Yeni kuşaklar bu kapsamlı saldırı altında ideolojik ve kültürel gıdalarını aldılar. Hiç şüphesiz kapitalizm sınıflı toplumdur, emek ve sermaye çelişkisi tüm sorunları kesen ana çelişkidir; ama bu

neo-liberal sömürü, bunun üzerinden biçim alan burjuva ideolojisi ve post-modern kültür bunları örtme işlevi gördü. 4. bunalım döneminde sadece sınıfsal sorunlar yoktu, bu temelde yeni ya da aslında eskiden de olan ama bu dönemde açığa çıkan sorunlar, barınma, çevre, eğitim, sağlık, kültürel alt kimlikler gibi bir dizi sorunlar ağırlaştı. Bu durum bir yandan parçalı bir tablo ortaya çıkardı, ama diğer yanda kapitalizme, emperyalist saldırı programlarına karşı güçlü bir zemin oluşturdu.

İşte Gezi ve Haziran halk direnişi, tüm bu sorun ve direniş eğilimlerini birleştiren bir eksen oldu.

Gezi ve Haziran halk direnişi üzerinden aylar geçti; direniş bitmedi, giderek ivmesi düşse de yeni biçimler aldı. Doğaldır; hiç bir kendiliğinden halk hareketi, direnişi sür-git devam etmez. Oligarşi ve AKP'nin "Eylül sendromu" da şimdilik atlatıldı. Ama bu sürede görüldü ki, Gezi ve Haziran halk direnişi, tüm toplumu, tüm sınıfları, tüm politik akımları doğrudan etkiledi. AKP'nin "demokrasi ve özgürlük" söylemi bu direniş karşısında eridi, yok oldu, onun gerici ve faşist yüzü ortaya çıktı. Bu direniş, genel olarak neo-liberal sömürü ve onun üzerinden biçim alan siyasal ve sosyal dayatmalara tepkiyi içerse de, sivri ucu AKP ve T. Erdoğan'a yöneldi. Bundan dolayı en çok direnişe AKP ve T. Erdoğan saldırdı, her gün küfür etti, yalanlarla çarpıttı, hala da bu söylem ve saldırılara devam ediyor. AKP'nin saldırısı sadece söylem ve yalan üzerinden yürümedi, sömürge tipi faşizmin tüm iktidar odaklarını elinde tutan AKP, tüm bu iktidar odaklarıyla direnişe saldırdı, hala gözaltı, tutuklamalar devam ediyor, hala Ahmet Kaya örneğinde olduğu gibi bizim değerlerimizi sömürüyor, hatta direnişin karşısına koyuyor. Sadece AKP değil, CHP'de direnişi sömürüyor, şimdi seçim için kullanmaya çalışıyor; ama çapsız CHP ancak çapı kadar bu direnişi sömürebilir.

Bizim için önemli olan bizim, yani devrimci ve sosyalist hareketin bu direnişi nasıl okuduğu ve neler kazandı neler yapacağıdır. Devrimci ve sosyalist hareketin yaşadığı krize karşı bu direniş ve ortaya çıkan imkan ve sonuçlar önemli bir adımdır; buradan kazanımla çıkmak bize bağlıdır. Mevcut tablonun, sosyalist hareketin yaşadığı kriz ekseninde biçim alan devrimci ve sosyalist tablonun yeni bir düzeye sıçraması, mevcut tablonun aşılması için, bu dönem, yani 4. bunalım dönemini az çok kavrayan, buna yönelik çözüm arayışları içinde olan sosyalist güçler elbette vardı. Ancak bu çözüm arayışları, aynı zamanda sosyalist hareketin yaşadığı krize zemin sunan, eski dönemin ideolojik, politik, örgütsel ve kültürel kalıpları için-

de filizlendiği de bir başka gerçektir. Bu kısır döngü hala aşılmış değildir; bu süreç devam ediyor. Bir yandan reformist ve devrimci kesimleriyle eski döneme ait, çoğu kez sosyalizmin inşa sürecine ait bakış açısı ve kalıplar hala varlığını sürdürüyor; tutucu, dogmatik, sınıf indirgemeci anlayışlar bu dönemi anlamaktan uzak bir yerde duruyor. Böyle olunca, düne, eskiye ait bakış ve kalıplar içinde ne yeni, yani 4. bunalım dönemi ve olguları anlaşılabilir, ne de ortaya çıkan direniş eğilimi doğru okunup sürece uygun yeni yönelimler ortaya çıkıyor. Özünde, Gezi ve Haziran halk direnişini küçümseyen, onun yaratmış olduğu yeni verileri, imkan ve olanakları anlamayan, dar ve kalıpcı mantıkla, direniş üzerinden eskiye ait bazı bakış ve kalıpların haklılığını ispata çalışan, “neo-liberalizm, post-modernizm” dese de bunun yaratmış olduğu sonuçlar üzerinden değil de eski dönemin özlemi üzerinden politika üreten, “yeni” adına Marksizm’e yabancılaşanlar şu ya da bu biçimde buradan besleniyor.

Direniş birleştirir ve ayrıştırır. Burası bir yol ayrımıdır. Ya sosyalist ve devrimci hareket, eski kalıplar içinde dönemi, döneme ait olguları, direnişi ve onun yaratmış olduğu yeni imkan ve olanaklara kendini kapatacak ya da sosyalizmin evrensel tüm tez ve değerlerini arkasına alarak devrimci temelde kendini yenileyecektir. Bu iki eğilim, yeniden ve yeniden biçim alacak, hem taktik süreçlerde, hem de dönemselsel ve stratejik süreçlerde kendini dışa vuracaktır.

Devrimci sosyalizm, devrimci temelde yenilenmeyi savunmuş, yenilenme eylemini içselleştirmiş bir harekettir. Hiç şüphesiz, bu temelde atılmış olduğumuz adımlar son derece önemlidir, çok da değerlidir; ama bu adımları yeniden ve yeniden her süreçte üretilmeli ve geliştirilmelidir. Bu bizim görevimizdir. Direniş öğretir. Dost ve düşman bu direnişe göre yeniden biçim alırken, direnişin ortaya çıkardığı olgulardan öğrenmeliyiz. Biz, kalıplardan, şablonlardan değil, olgulardan hareket ederiz, eleştirel yaklaşım içseldir; bizi biz eden bu diyalektik yöntemle ileri sıçrayacağımız açıktır. Yeter ki bu yöntemle ortaya çıkan olgu ve imkanları doğru ele alalım, bunun için büyük bir emek seferberliği içinde olalım. Gezi ve Haziran halk direnişi de bu açıdan bizim için bir dizi ders ve görevleri ifade etmektedir.

Görevlerimize sahip çıkacağız; yaşayarak göreceğiz!

B- Kısa Bir Özet: Gezi Direnişi

Haziran halk direnişi tüm ülkeye yayıldı, ama direnişin kalbi Gezi Parkı ve Taksim Meydanı oldu. Bu açıdan Gezi direnişi ekseninde Haziran halk direnişine dönmekte, bazı süreç ve

gelişmeleri anımsamakta yarar vardır.

AKP, için takiye başlı başına bir politika ve tarzıdır. AKP, ortaya çıkan gerçekler veya mücadele ile elde edilen kazanımları yok sayıyor, ama bakıyor gerçek somut ve kaçınılmaz bir durum var, bu kez önce tartışıyor, sonra bunu sömürüyor. 11 yıllık AKP iktidarında bu taktiğin bir hayli başarılı olduğu da söylenebilir. Ama bu defa, Gezi direnişinde bu taktik ve hesap tutmadı. Hiç kimsenin hesaplayamadığı bir yerden direniş başladı ve yeni bir tabloyu ortaya çıkardı.

Ortaya atıldığı günden bugüne “Taksim Yayılaştırma Projesi” adı verilen operasyon, aslında kapsamlı saldırı ve rant hesaplarının bir parçasıdır. Bu proje, Galata-port, Haydarpaşa-port, Kasımpaşanin restorasyonu, üçüncü köprü, üçüncü havaalanı gibi kapsamlı yeni rant alanı açmanın bir parçasıdır. Bu projenin ortaya çıktığı günlerden başlayarak, başta çevreci kesimler, demokratik kitle örgütleri olmak üzere toplumun birçok kesiminin şu ya da bu biçimde bir tepkisi de söz konusudur. Adına “yayılaştırma” denilen bu projenin aslında bir insanlaştırma, emekçilerden arındırma projesi olduğu açıktı. Çünkü Taksim Meydanı 1 Mayıs Meydanıdır ve oligarşi, AKP bunu hiç ama hiç içine sindirmiş değildir. Post-modern ideolojik ve kültürel ikliminin tipik biçimlerden biri de olgulara kendi içerikleriyle tam zıt isimler verilmesidir. Cezaevlerine yönelik son yılların en kapsamlı saldırısı 19 Aralık 2000’de başlamıştı, tutsak devrimcilere sabahın ilk ışıklarında kurşunlar yağdırılmıştı, 22 devrimci yaşamını yitirmişti; ama bu katliama “hayata dönüş” adı verilmişti. Başka örneklerde var. Taksim’i “yayılaştırma projesi” denilen şey ise ortada emekçilerin birleşip güçlerini gösterebilecekleri İstanbul’daki yegane meydanı ortadan kaldırma, işçi ve emekçilere, halka bu alanı kapatma projesinden başka bir şey değildi. Projenin en çok tepki çeken bölümü ise Gezi Parkı’na yapılması düşünülen “topçu kışlası” görünümüne alışveriş merkeziydi. AKP ve T. Erdoğan Gezi parkını alışveriş merkezine dönüştüreceğini açık açık söyleyemiyordu, ne yapılacağını da bir türlü açıklayamıyorlardı, ama bu tartışmalar içinde bazen öfke ve kinle, tehdit ve tek adam olmanın özgüveniyle ağzından da kaçırıyordu. 2012 yılının 1 Mayıs’ındaki güçlü ve coşkulu tablo ise oligarşiyi çok ürkütmüştü ve aynı tablonun bir daha ortaya çıkmaması için fiziki koşullarını ortadan kaldırmayla işe başladılar.

Mayıs ayına gelindiğinde o kadar çok şey birikmişti ki: İstanbul’un kent kültürüyle özdeşleşmiş mekanlardan Emek Sineması’nın yıkılması, bunu protesto eden birçok sanatçı ve duyarlı insanlara biber gazıyla müdahale edilmesi

belleklerdeki yerini korurken, basın açıklamalarına bile tahammül edilmiyordu, saldırı ve oligarşinin şiddeti sokaklara yayılmıştı. Emek Sineması'nın ardından yine İstanbul'un sembol mekanlarından İstiklal Caddesi'ndeki İnci Pastanesi polis zoruyla boşaltıldı. 1 Mayıs ise hem "tatil günü ve resmi bayram" hem de Taksim tartışmalarıyla karşılandı. Oyalama taktiği son güne kadar devam etti, 1 Mayıs için alanlara çıkan devrimcilere, işçilere, emekçilere, halka ise tüm İstanbul işgal edilerek yanıt verildi. Ortada aslında daha önce defalarca yaşanan 1 Mayıs'ı engelleme, zor ve şiddeti halka dayatma vardı. Bunlar AKP'nin demokratik değil baskıcı olduğunu sergiliyordu.

AKP özelleştirmede sınır tanımamış, neo-liberal sömürüyü halka dayatmıştı. Tüm bunlar yetmiyormuş gibi, siyasal gericilik her yere yayıldı; eğitimden sağlığa, alkollü içki içmeden kadının doğumuna kadar her alanda gericilik, muhafazakarlaştırma eğilimi hızlandı. Alkol satışının sınırlandırılması, üç çocuk politikasının uzantıları olarak kürtaj hakkının kısıtlanması, kamuoyunda ertesi gün hapı olarak bilinen doğum kontrolündeki en etkili araçlardan birinin devlet denetimine alınması, internet ve bilgi edinme hakkının daraltılması gibi sosyal alanı daraltmalar gündemin baş sırasında yerini aldı. Eğitimde 4+4+4 sistemi başladı, zorunlu din dersi kalkmadı, tam tersine Hz. Muhammet'in yaşamı ders konusu oldu. Kentsel dönüşüm a-

dı altında emekçi mahalleler yeni rant alanı oldu, çeteler burada cirit atmaya başladı, kentsel dönüşüm AKP için yeni zengin yaratma aracı oldu.

İçteki gericilik dışa yansıdı; komşu ülkelerle "sıfır sorun" bu kez düşmanlığa dönüştü, içteki sünnileşme ve muhafazakarlık eğilimi dışta sünni bir ittifaka yol açtı. Irak ile düşmanlık başladı, Libya'da emperyalizmin verdiği rol inşaatçılıktı, Mısır'da Müslüman kardeşlere adeta danışmanlık yapıldı, Suriye'de ise iç savaşta taraf olundu. Antakya halkı tüm bunları gözleriyle gördü, El Kaide gibi gericiler silahlandırıldı, başta Kürt halkı olmak üzere Suriye halkının üzerine gönderildi. Reyhanlı'daki patlama bunun halka ödetilen faturası oldu. İnsanların acılarına gözlerini kapayan AKP, bunu bile siyasal ranta dönüştürmeye çalıştı. Kısaca AKP için sahte "demokrasi ve özgürlük" söylemi artık tutmuyordu, "ustalık dönemi" onun tek parti diktatörlüğüydü. Büyük bir pervasızlıkla halka saldırıyordu, Kürtlere, Alevilere, gayrimüslimlere sözde "demokratik açılım", özde ise inkar devam ediyordu.

Siyasal özgürlük zaten bu ülkede hep sorunlu bir alandır, burjuva demokrasisinin yolu bu ülkeden geçmedi hiç; AKP, neo-liberal bir söylemle, bir yandan "demokrasi ve özgürlük" diyor, öte yandan halka yeni baskıları dayatıyordu. Pişkinlikte, pervasızlıkta, halka hakaret etmede sınır yoktu. Tüm bunlar bir birikim yarattı, içte, halkta adeta "patlayıcı madde" birikti ve bu birikim Gezi'de, Haziran günlerinde patladı. AKP hiç hesaplayamadığı bir yerden tokat yedi. AKP, iktidara geldiği günden bu yana, Kürt halkının özgürlük mücadelesi ve kazanımlarını bir kenara bırakırsak, Türkiye halkından ilk ve en büyük yenilgisini Gezi ve Haziran isyanıyla tattı. İlk defa istediklerini yapamadılar, yapamıyorlar. Artık AKP için baş aşağı düşüş başlamıştır, hiç bir şey eskisi gibi olmayacaktır.

Gezi Parkı'ndaki ağaçları sökmek için harekete geçenler "en fazlasından bir iki söylenip gazı yiyince dağılacaklar nasıl olsa" diye düşünüyorlardı, yalanı, takiyeyi rahat sürdüreceklerinden eminlerdi. Bu rahatlıkla işe koyuldular. Ama bu defa beklenmeyen oldu. Bardak taşı. İlk günler zayıf güçlerin karşı karşıya geldiği kapışmalardı. Ama direnişçilerin iradesi gidecek daha da netleşiyor, süreç de sertleşiyordu. Polis bilinen oyun ve tavrını en açık biçimiyle sergilerken, belediye görevlisi adı altındaki sivil güçler de işin içindeydi. Adım adım tırmanan sürecin tüm kamuoyuna mal edilmesinde Sırrı Süreyya Önder'in çabaları oldukça anlamlı ve yerindeydi. Kolu sakatlanana kadar en öndeki yerini bırakmayan ve "ben bu ağaçların da milletvekiliyim" diyerek net bir tutum sergileyen

Sırrı Süreyya da polis şiddetinden nasibini aldı. 31 Mayıs günü sabah 05:00 civarında parktaki direnişçilere saldıran ve çadırları söküp ateşe verenler, kendilerince o anda her şeyi hallettiklerini düşünüyorlardı.

Tarihler 31 Mayıs 2013 akşamını gösterdiğinde İstanbul'un dört bir yanından insanlar Taksim'e akıyordu. Bilinen yöntemler, yol kesmeler, metro, metrobüs ve deniz ulaşımını iptal etmeler, Taksim çevresini kuşatmalar gibi tüm "önlemler" işe yaramadı. İstiklal Caddesi'ne atılan gaz bombaları iade ediliyor, ne kadar gaz sıkılırsa sıkılsın kitle dağılmıyor, artan bir inat ve cüretle polisin üzerine yürüyordu. 1 Haziran günü ise polis güçleri Taksim'i bırakıp kaçmak zorunda kaldı. Panik içinde ve çaresiz kaçtılar. Geride silahlarını, telsizlerini, araçlarını bırakıp kaçtılar. Elleri son model silahları ve arkalarında binlerce yıllık devlet gücü vardı. Ama kaçtılar. Çünkü yenilmişlerdi. Haklı değillerdi. İnançları ne olursa olsun savundukları devletin, "vatan ve millet için uğruna öldükleri" devletin, yani oligarşik/faşist devletin yeri geldiğinde kendilerini çöp tenekesine yollamakta hiç tereddüt etmeyeceğini çok iyi biliyorlardı. Karşı karşıya oldukları kitleye karşı ajite edilmek için günlerce uykusuz bırakılmaları politikası ters tepmişti. O köpekleştirme politikasına uygun olarak azgınca saldırıyorlar ama işe yaramıyordu. Kaçtılar. Tıpkı Vietnam'dan kaçan ABD askerleri gibiydiler. Kağıt üzerindeki güç, teknik olanaklar, ateş gücü vs. çarpışmada para etmedi. Yenildiler ve kaçtılar.

1 Hazirandan 11 Haziran sabahına kadar, 10 gün boyunca Taksim ve çevresine resmi polisler giremedi. 11 Haziran sabahı Taksim Meydanı'nı yeniden işgal eden polis, 15 Haziran akşamı son saldırısını gerçekleştirerek Gezi Parkı'nda kimseyi bırakmadı. Ama direnişi bitiremediler.

Sadece İstanbul değil, başta Ankara, Adana, İzmir, Antakya, Dersim olmak üzere yüzlerce il ve ilçe, kasaba ve köy direnişin içinde oldu. Sokak çatışmaları, kitlesel gösteriler direnişin ana halkasını oluşturdu; ama buna milyonlarca kadın ve erkek tencere-tava çalarak, slogan atarak katıldı. Kızılay Meydanı ve Ankara ikinci bir Taksim oldu, direnişte hiç geri durmadı. Antakya, biri Eskişehir'de olmak üzere üç şehit verdi. Adana, İzmir, Dersim birer direniş kalesi oldu. "Her Yer Taksim Her yer Direniş" sloganı 1 Mayıs'ın direniş şiarıydı; şimdi Haziran isyanının şiarı oldu, tüm ülkeye yayıldı.

15 Haziran sonrası Beşiktaş Abbasağa Parkı'nda başlayan forumlar tüm ülkeye yayıldı. Forumlarda hem direniş tartışıldı, hem de kadın sorunundan çevre sorununa, eğitim sorunundan sağlık sorununa, barınma sorunundan

gençlik sorununa kadar her şey tartışıldı. Sokakta, direnişte özne olan birey bu kez kendi sorunlarını tartışıyordu; bu tartışmalar hem "nasıl bir gelecek inşa edilecek" sorusuna yanıt arıyor, hem de demokrasinin soyut bir kavram olmaktan kurtulup somut biçim almasında önemli ipuçlarını, öncüllerini ifade ediyordu.

Burada bir ayrıştırma yapmak gerekirse, 15-16 Haziran sonrası direnişin ivmesinde düşüş ve forumların giderek öne çıkmasını ikinci aşama olarak tanımlamak mümkündür. Bu süreç devam ediyor. Ancak forumlar ilk canlılığını yitirmiş durumda, sol ve devrimci hareketin tüm geri yanları forumlarda açığa çıktı, forumlar sık sık yeniden bölündü. Tüm bunlara rağmen önemli kazanımlar yarattığı açıktır.

Türkiye tarihinde görülmeyen bu halk hareketi katılım ve boyutlarıyla olduğu kadar kararlılığıyla da kelimenin tam anlamıyla bir patlamaydı. Yaygın olarak AKP karşıtlığında birleşen halkın ve muhalif hareketlerin tepkisi ve patlamasıydı. Ama Gezi ve Haziran günlerini sadece AKP karşıtlığı ile açıklamak yeterli değildir. Gezi ve Haziran günleri özünde daha derinden, neo-liberal sömürü ve onun üzerinden biçim alan siyasal baskıya tepkiydi. Benzer bir hareket sahne olan Brezilya'da iktidarda İşçi Partisi var. Bir zamanlar iktidara geliş biçimi üzerine ülkemizde de bazı çevrelerce çokça tartışılan bu parti son tahlilde IMF reçetelerini hayata geçiren sıradan bir sosyal demokrat parti olmanın ötesine geçemedi. Brezilya'da halkı harekete geçiren etken, özellikle toplumsal kaynak ya da zemin burada da, ülkemizde de etkiliydi. Bu kaynak, 1980 ve sonrası işçi ve emekçilere, halka dayatılan neo-liberal politikalar. AKP yıllardır kitleleri "çok iyiyiz" diye uyutmaya çalışırken ülke ekonomisi, dünyanın gelir dağılımının en kötü olduğu yerlerin ilk sıralarına yerleşiyordu. Onlar için "iyi" olan, biz işçi ve emekçiler için "kötü"ydü. Ekonomik cephede üretimden uzak, ranta dayalı bir düzen kurulmuştu, yeraltı ve yerüstü zenginlikler satılmıştu, işsizlik, yoksulluk, hastalık, insanın insana yabancılaşması gibi sosyal sorunlar büyümüştu, başta Kürt sorunu olmak üzere demokrasinin hiç bir sorunu çözülmemişti. Tüm bunlara bağlı olarak, iktidar mücadelesinde "demokrasi ve özgürlük" diyen, ama oligarşik iktidarın çeşitli odaklarını ele alınca her noktada daha da gericileşen, saldırganlaşan, şımarıklaşan AKP vardı. Özünde AKP kredisini son seçimde tüketmeye başladı, onun zirve noktası baş aşağı iniş noktasıydı ama bunun farkına varamadı. AKP'nin iktidara geliş sürecindeki kullandığı tüm argümanlar tek tek çökmüştü. AKP dini kullandı, neo-liberal ve muhafazakar bir yaşamı halka adım adım dayattı. AKP burjuva demokrasisini

değil, “yeniden yapılanma” adı altında, emperyalizm ve tekelci sermayenin çıkarlarına göre, sürekli faşizme yeniden biçim verdi. Demokrasi değil, yeni sömürgecilik üzerinden biçim alan sürekli faşizm kurumsallaştı. Tekelci kapitalist dönemde sömürge ve yeni sömürge ülkede burjuva demokrasininin asla yaşam zemini bulamayacağı gerçeğine yıllar önce sırtını dönmüş kesimler, referandumda “yetmez ama evet” diyenler Gezi ve Haziran günleriyle gerçeği gördü. Bu ülkenin yeni sömürge bir ülke olduğu, Sömürge tipi faşizmin bunun üzerinden biçim aldığı, emperyalizmin siyasal gericilik eğilimi olduğu gibi ana perspektifleri hiç kavramamış olanların kavrayacakları daha birçok gerçek var. Gezi ve Haziran halk direnişi, sandık tapımcılarının, ekonomik indirgemecilerin, gücün gölgesinden çıkamayanların da gerçek yüzünü ortaya çıkardı: Hepsi birer sahtekardı.

Gezi ve Haziran halk Direnişi milyonları sokağa döktü. Direnişin ortaya çıkışında, örgütlenişinde internet üzerindeki sosyal paylaşım ağlarının önemli bir etkisi oldu. Ama Gezi ve Haziran halk direnişi bu sınırları aştı ve insanların bire bir ilişki kurduğu, kitlerin sokak ve alanlarda yan yana gelip dövüştüğü bir düzeye sıçradı. Başlangıçtaki bu etken, sonrasında ilk günlerdeki kadar etkili olamadı, çünkü insanlar artık sokaktaydılar. Politika doğrudan sokakta yapıldı, uygulandı. İnsanların ellerinde hala cep telefonları vardı belki ama artık iş “sanal alem”den çıkmıştı. Ancak yine de başlangıçtaki etki üzerine başlayan tartışmalar sürdü, sürüyor. Dersler almak, bu aracı da doğru ve verimli kullanmak kaçınılmazdır.

Son saldırının yapıldığı Cumartesi gününü Pazara bağlayan gece sabahlara kadar Tak-

sim’in ara sokaklarında polisle çatışmasını sürdüren direniş güçlerinin en önemli moral kaynaklarından biri “Gazi’den 20 bin kişi yola çıkmış Taksim’e doğru yürüyormuş” sözüydü. Kulaaktan kulağa yayılan bu söz oradakilere güç, moral ve enerji veriyordu. Sadece bu söz ve Gazi sokaklarında direnenler değil, tüm yoksul semtler ile Gezi ve Taksim arasında manevi ve siyasal bağlar oluştu. Gazi’den yola çıkan güçlerin önu Okmeydanı’na varmadan kesildi ve burada sabaha kadar çatışmalar sürdü.

Hiç şüphesiz bu bağ ve dayanışma biçimleri ilkel de olsa, kendiliğinden de olsa bir sınıf bilincinin, sınıf duruşunun göstergesidir: Direnişe katılan insanların umudu Avrupa Birliği, ya da küreselleşme karşıtı harekette değil, bunu kendilerine açıkça itiraf edemeseler de, emekçilerdedir, halktır. Bunlar hep yaşayarak öğrenilen şeylerdir. Bir devrimci olarak o kitlenin içindeki “48 saat durum böyle devam ederse AB sözleşmeleri gereği hükümet istifa etmek zorunda kalacak” söylentilerine gülüp geçebilirsiniz. Ama söylentinin ve bu boş inancın yaygınlığına şaşırmayın. Aynı sosyal medya böyle bir işlev de gördü, bu (tıpkı direnişin AKP’nin oylarını ne kadar düşüreceği üzerine görülen rüyalar gibi) siyasal bilinç düzeyi hakkında bir başka açıdan da fikir vermektedir. Ama böylesi boş umutlara, hayalci söylentilere rağmen bunların hiçbirini kimseyi evine döndüremedi, ya da düş kırıklığı yaratamadı.

Hem direniş sürecinde hem de sonrasında Kemalist çevrelerin Gezi ve Haziran günleri içindeki rolü de bir diğer abartı konusudur. Oradakiler için gömlek ve pantolonuyla oraya gelip kolunu sakatlayana kadar polise karşı duran, kendini iş makinelerinin önüne atan ve oradaki herkesle birlikte gaz yiyen Sırrı Süreyya Önder ile takım elbiseleri, kravatlarıyla, son sistem gaz maskeleriyle, çevrelerinde bir partili koruma zinciriyle dolaşan CHP’li vekiller kesinlikle aynı kefeye konamaz. Zaten CHP kurumsal olarak direnişte değil, çözümün Cumhurbaşkanı A. Gül’de olduğunu düşündü, buna göre hareket etti. CHP kurumsal olarak direnişe “takıldı” ama onun laik ve sola açık tabanı direniş içinde az çok yerini aldı. İkisini ayırmak ve ona göre yaklaşımlar içinde olmak gerekir. Sabahlara kadar dövüşenler şuna tanık olmuştur: 11 Haziran saldırısının gerçekleştiği salıyı çarşambaya bağlayan gece bir ara Taksim Dayanışması sözcülerinden birisi megafonla bir anons yaparak taş atışlarının durdurulmasını, polisle görüşüp onları geri çekeceklerini söyler. Bir süre gerçekten karşılıklı atışlar durur. Tam da bunu fırsat bilen ve o ana kadar barikatın önlerinde kimsenin görmediği birisi, elinde dev bir Türk bayrağıyla gelir ve deyim yerindeyse

meydanda gösteri yapar. Oraya başka bir siyasi bilinci olmadığı için, başka bir siyasi seçenikle hiç karşılaşmamış olduğu için gelmiş olan samimi bir Kemalist'e bile oldukça itici gelen bu manzara, yaşananların özeti gibidir.

Ayrıca 9 Haziran Pazar günü Taksim'de yapılan miting öncesi Taksim Dayanışması'nın toplantılarında "bazı hassasiyetleri dikkate almak zorundayız, Sırrı Süreyya mitinge konuşmacı olarak çıkacaksa, İlhan Cihaner de çıkmalı" demek ise sol ve devrimcilik adına Kemalizm'in değerlerine su taşımaktır.

Gezi ve Haziran halk direnişi bir kent hareketidir. Kentte yaşayan ve kentine sahip çıkan insanların hareketi olarak başlamıştır direniş. Taksim gibi artık nefes alınacak hiçbir alanın bırakılmadığı bir yerdeki son yeşil alanın da sermaye tarafından gasp edilmesine karşı biriken öfke açığa çıkmıştır. Devletin yeşil düşmanlığı öyle bir boyuttadır ki İstanbul'da birçok küçük park "düzenleme" adı altında betonlanmaktadır. Yanlış okumadınız, "parkı düzenliyoruz" diye var olan ağaçların etrafını yarım metrelik bir daireyle ayırdıktan sonra tüm toprağa beton döküyor, sonra da üzeri yapay kaplama malzemeleriyle kaplıyorlar. Bunun adına da "düzenleme" diyorlar. İstanbul'u emekçiler için yaşanmaz bir yer haline getirme projeleri konusunda dergimizin daha eski sayılarında sayısız yazı çıktı. Bu projeler kapsamında Sulukule kent dışına sürgün edildi, başka emekçi mahalleleri de ya sürgün ediliyor ya da edilecek. İngilizceden doğrudan çevrildiğinde "soylulaştırma" olarak karşımıza çıkan bu operasyonun yoksul, emekçi halka nasıl bakan bir anlayışın ürünü olduğunu tahmin etmek zor olmasa gerekir.

Taksim Meydanı ise aynı zamanda siyasal bir anlam içeriyor. Dünyanın her yerinde işçi ve emekçi kitlelerin protestolarını dile getirmek için toplandıkları geleneksel meydanlar vardır. Bunlardan en günceli Mısır'daki Tahrir Meydanı'dır. İstanbul için de bu alan Taksim Meydanı'dır. Bu, kent kültürünün bir parçasıdır. Ama derdi bu kültürü yıkmak, İstanbul'u Dubai gibi kimliksiz, kişiliksiz, sadece zenginlerin para harcamak için gelebileceği bir yer haline getirmek isteyenler için Taksim'i işçi ve emekçilere kapamak birinci görevdir. Eğer sermayeye daha fazla para kazandıramıyorsa bir insanın Gezi Parkı'na oturması gereksiz bir şeydir. Ama yüzlerce yıldır bu kentte yaşayan insanlar için bir sokak köpeği birçok gökdeleninden daha değerli olabilir. Çürümüş tahtalarına oturduğu bir banktan baharın gelişini izlemek birçok alışveriş merkezinden daha değerli olabilir. Bunlardan vazgeçmesini istemek, hayatlarından vazgeçmelerini istemek gibi bir şeydir. Ve insanlar, bu noktada hayatlarını savunmaya geçerler.

Artık gaz bombaları, plastik mermiler, asitli basınçlı sularla saldıran TOMA'lar, joplar, kalkanlar, helikopterler... Hepsi hükümsüzdür. Gezi bu anlamıyla bir kent hareketi midir? Evet. Ama Gezi bir kent hareketi olma sınırlarını da çokça aşan bir harekettir aynı zamanda. Çünkü kentin bu nimetlerinden hiç yararlanmamış, yararlanma şansı da olmayan işçi ve emekçiler de sokaklara çıktılar, ana yolları kapattılar, bariyerler kurdular ve sabahlara kadar polisle çatıştılar. Ülkenin dört bir yanında hayata hiç İstanbul'u, Gezi Parkı'nı görmemiş bu kültürle uzaktan yakından ilgisi olmayan binlerce insan dövuştü. Bu anlamıyla da Gezi ve Haziran halk direnişi bir kent hareketi olma niteliğini çokça aşan, en açık biçimiyle bir siyasi hareket halini alan bir direnişe dönüştü.

Bununla birlikte, Haziran günleri direnişin tüm ülkeye yayıldığı günlerdir; ama ana kentler, İstanbul, Ankara, İzmir, Antakya, Adana gibi ana kentler, ülke nüfusunun yoğunlaştığı kentler direnişin öncüsü, motoru oldu. Sadece kent kültüründen beslenen değil, bizzat kentin kendisinin direnişin merkezi olmasıyla Gezi ve Haziran halk direnişi kent hareketidir.

Gezi ve Haziran halk direnişi çok uzun bir süredir oligarşi karşısında yenilgi alan halk hareketinin küllerinden doğmasıdır. Devrimciler başından sonuna kadar hareketin içindedir. Belirleyici değildir. Ama birkaç istisna dışında halkla birlikte dövüşüp, halkla birlikte geri çekildiler. 12 Eylül'den bu yana oligarşinin oluşturmak için bin bir çaba gösterdiği, sadece açık ve çıplak zor değil, aynı zamanda ideolojik ve kültürel aygıtlarıyla oluşturduğu duvarlar yıkıvermiştir. Marjinal grup yakıştırması oligarşi ve AKP'nin sayısız yalanlarından biri olarak kulak arkası edilmiştir. Ve her şeyden önemlisi uzun yıllardır birbirlerine karşı hasmane tavırlar içinde olan Kürt yurtsever hareketi ile Kemalizm'in etkisinde olsa da sola ilgi duyan kitleler yan yana gelmiştir. Belli çevrelerin, İP gibi karşı devrimcilerin provokasyonları haricinde bu iki kesim birbirleriyle diyalog kurabilme fırsatını bulmuştur. Bu sol ve devrimci hareketin, son 30 yılda halktan soyutlanması için oligarşinin yönlendirmelerine vurulan bir darbedir. Oligarşinin sol ve devrimci hareketin tecrit edilmesine yönelik hamlelerini Gezi ve Haziran günlerinin imkanlarıyla kırmak önümüzde duran bir görevdir.

Devrimci güçler ise bu süreçte birlikte davranma organlarını oluşturmada çok eksik kalmışlar, var olan çabalar ise teknik tartışmaların ötesine geçememiştir. Böylesi bir direnişin birleşik bir devrimci iradeyle karşılanması, buradan hareketle devrimci güçlerin direnişin öncüsü olması fırsatı kaçırılmıştır. Eğer bu halkayı

yakalamış olsaydık, hem program olarak hem de devrimci bir merkez olarak daha geniş halk kesimleri üzerinde, direnişe katılan Kemalizm'in etkisi altındaki kesimlerin bilincinde bir değişim yapma iradesi çok daha güçlü ortaya çıkabilirdi. Bununla birlikte "Faşizme Karşı Omuz Omuza", "Her Yer Taksim Her Yer Direniş" gibi direniş şiarlarının tüm kitle tarafından sahiplenildiği böylesi bir direnişte, altı şehit verilmesine rağmen "Katil Devlet Hesap Verecek" gibi, doğrudan devleti hedefleyen şiarların geniş halk kitlesine mal edilememesi de buradan kaynaklıdır. Evet, Gezi ve Haziran halk direnişinde sivri uç, AKP karşıtlığıdır; siyaseti bunun üzerinde kuranlarda az değildir. Oysa direnişi AKP meselesi olmaktan çıkaracak böylesi bir program ve bu programın ana şiarları geniş halk kitlelerin bilincinin dönüşümü için yamsamsal önemdedir.

Gezi ve Haziran halk direnişi aynı zamanda bir gençlik hareketidir. Yazımızın başında karamsarlıkla andığımız '90'lı yıllarda yetişen gençlik, hareketin gövdesini oluşturmuştur. Büyük bir umut ve coşku kaynağı olmuşlardır. İçinde yetiştikleri dönemin tüm özelliklerini taşıyan bu gençlik, var olan örgütlere bilinçli bir mesafede durmakta ve emir almaktan hoşlanmadıklarını çok açıkça ifade etmektedir. İdeolojik olarak ikna gücüne sahip olmayanların bu gençliği kazanabilmesi olanaksızdır. Ancak kendi özgürlük düşlerinin gerçekleşme alanı olarak görebildikleri anda örgütlü mücadeleye "evet" diyebilecek bu gençler çok uzağımızda değil. Özgürlüğü için yaşamını ortaya koymaya hazır bu insanları kazanabilecek entelektüel,

kültürel ve örgütsel kapasite konusundaki açıklarını kapatmak devrimci hareketin önünde durmaktadır. Kavgada, barikat başlarında kurulan dostluklarla sınırlı kalmamalıdır hiçbir şey. Ortaya çıkan hareket göstermiştir ki; gençliğin gittiği yer ile devrimcilerin durduğu yer arasında bir açı vardır. Bu açığı kapatmak ise devrimci güçlerin ve devrimci sosyalizmin görevidir.

Gezi ve Haziran halk direnişi bu ülkenin siyasal tablosunu değiştirmiştir. Yıllardır hep devletin hakimiyeti altında olan alanlar, Taksim örneğinde olduğu gibi, 15 günlüğüne de olsa halkın denetimine geçmiştir. 15 gün boyunca yoz kapitalist sisteme alternatif bir yaşam tarzı ortaya çıkmıştır. Hiçbir siyasi eğitime ihtiyaç duymaksızın binlerce insan, birbirini hiç rahatsız etmeksizin her şeyini paylaşmıştır. Kapitalizm denen ve nereden, kimin tarafından verildiği belli olmayan bir kesin hükümlerle "bençillik insan doğasının en temel özelliğidir" düşüncesini yüzlerce yıldır beyinlere kazımaya çalışan, her şeyiyle çürümüş bu hırsızlık sisteminin bir alternatifinin olabileceği düşüncesi, sistem için en tehlikeli mikroptur. Oraya gelen, Gezi ve Haziran günlerinde direnen, ekmeğini paylaşan insanların büyük bir çoğunluğunun kapitalist sistemi yıkmak gibi bir hedefinin olmaması, hatta bir bütün olarak kapitalist sistemle bir derdinin olmaması, bu tablonun ortaya çıkmasına engel olamadı. Bu demokratik mevzi oligarşi için en tehlikelisiydi; son saldırıda önemli ölçüde bundan kaynaklandı.

Tabi şu sorular ortaya atılabilir. Hiçbir üretici faaliyetin olmadığı, salt tüketici durumdaki bu kitle, ne ölçüde bir model oluşturabilir? Kelimenin bu anlamıyla kimse orada bir sosyalizm ya da komün deneyiminin yaşandığını söyleyemez. Ancak kelimenin toplumsal ilişkiler anlamında orada bir sistem dışı yaşam oluşturulmuş ve tüm örgütsüzlüklerine rağmen ciddi bir sorun yaşanmadan sürdürülebilmiştir. Tuvaletlerin temizliğinden, çöplerin toplanmasından, yemek organizasyonundan, kültürel, sanatsal faaliyetlere kadar birçok organizasyonun tamamen gönüllülük ekseninde yapıldığı, karar süreçlerine kitlenin katıldığı Gezi Parkı, demokratik bir mevziydi.

Orada birkaç saatini bile geçiren hiç kimse, tüm bunları unutmayacak. O kadar insanın oluşturduğu o koca kardeşlik sofrasından bir lokmacık nasiplenen birisinin "insanca yaşam" denilen şeyden sadece bir soluk dahi alabilmiş bir insanın bunları unutmaması olanaksızdır. Ve tüm bunlar binlerce saatlik siyasi eğitim çalışmasından çok daha değerlidir, çok daha öğreticidir. Bunu yaşamış olan kitleler üzerindeki etkisi hiçbir güç tarafında sökülüp atılamaz. An-

cak tüm bunların “hoş bir anı” olarak kalması, bu ülkenin siyasal tablosunu belirlemeye ve değiştirmeye devam eden bir güç haline gelmesi devrimcilerin önündeki birinci gündem maddesi olmalıdır.

Bir nostaljiye ihtiyacımız yok. Bir devrime ihtiyacımız var. Sadece bir soluk değil, ömür boyu özgür olmak istiyoruz. Bunun için çok bedel ödedik ve çok daha fazlasını ödemeye hazırız.

Bir defa tadını aldık. Hepsini istiyoruz.

C- Güncel Bazı Sonuçlar

Daha derine uzanmakta, bazı sonuçları ele almakta yarar vardır. Bunlar devrimci pratiğimize yön verecektir.

Bir: Direnişin Öznesi Halktır

Gezi ve Haziran halk direnişi, Gezi parkı ve Taksimle sınırlı bir direniş değildir. Çıkış noktası ne olursa olsun, tüm ülkeye yayılmış, genelleşmiş, halkın önemli bir kesimini arkasına almış bir direniştir. Bu direnişe, isyana halk katıldı, halk direnişin öznesi oldu. Bundan dolayı, halk direnişi olarak tanımlamakta yarar var.

Ama yine de bazı ayrıntılara inmekte yarar var. Hangi sınıf ve katmanlar direnişte yer aldı? Sendikal örgütlülük içinde yer alan işçi ve memurlar kısmen yer aldı. Direniş, küçük ve lokal bir yerde başladı, ama Haziranın ilk gününde halkı içine aldı. Sendikal yapılar, direnişin ilerleyen günlerinde destek konumunda oldu; böyle de olsa, sendikal hareket öncü olmasa da direnişin bir parçası oldu, destek güç oldu. Politik olarak AKP'nin etki alanına girmemiş ya da artık umudunu kesmiş olan işsizler, yoksullar, güvencesiz işçiler, hem meydanlarda hem de yaşam alanlarında, yani mahalle ve semtlerde yer aldı. Küçük burjuvazi, mevcut neo-liberal sömürüden rahatsız olan ve oldukça yoğun bir kesimdir, mevcut hükümetten umudunu kesen kısmıyla direniş içindeydi, esnaf, küçük işletme sahibi, memur direnişin önemli bir gövdesini oluşturdu. Kısmen orta burjuvazi, orta boy işletme sahiplerinden de direnişte olanlar vardı. “Kısmen” diyoruz; çünkü AKP'nin etkisi altında kalan orta burjuvalar yer almadı, daha çok laik bir yaşamdan kaygısı olan kesimler yer aldı. Kadınlar, direnişin önemli bir parçasıydı; hem sokakta, meydana hem de evinde tencere-tava çalarak yerini aldı. Gençler, direnişin itici gücüydü. Sol ve devrimci hareketin “apolitik” gördüğü gençlik özgürlük için sokaklardaydı. Kürtler, özellikle yoksul Kürtler vardı. Kürt yurtsever hareketinin tereddütlü, hatta direniş içinde Kemalistlerin olmasından hareketle kuşukulu yaklaşmasına rağmen Kürt yoksulları direnişin içinde vardı. Ancak bu katılım sınırlı-

dı. Yoksul, küçük burjuva Aleviler, sola açık, laik yaşam biçiminin ortadan kaldırılmakta oluşundan kaygı duyan Aleviler vardı. Cinsel kimliğinden dolayı ezilenler vardı. Kısacası halkın önemli bir kesimi direnişin fiili olarak içindeydi.

Hiç şüphesiz bu toplumsal kesimler, kimi orta burjuva kesimleri dışta tutarsak halk devrimin temel güçleri içindedir. Ama halk devrimi bunları aşan bir toplumsal tabana sahiptir. Halk devrimi, bugün burjuva partilerin şu ya da bu biçimde etkisi altında olan tüm halka dayanır. Bu anlamda, Gezi ve Haziran halk direnişine bakarak, devrim için bazı sonuçlar çıkarmak mümkündür, ama halk devriminin toplumsal tabanını bununla sınırlı ele almak, her şeyi buradan kurmak yeterli değildir. Halk devrimi, çok daha geniş bir kesimi içine alır. Bu anlamda devrimci politikayı bu sınıfsal zeminde kurmak görevdir.

Ama bu toplumsal temel, Gezi ve Haziran halk direnişinin niteliği hakkında bir fikir vermektedir. Bundan dolayı biz bunu, işçi, aydın, gençlik, kadın gibi bir tanım üzerinden değil, tüm bunları kapsayan biçimde halk hareketi olarak, halk direnişi, halk isyanı olarak tanımlıyoruz.

Peki, katılan bu sınıf ve katmanlardan hareketle bu hareketin öncülüğü tarif edilebilir mi? Hayır, bu dar bir yerden sorunu ele almaktır ve yanıltıcıdır. Çünkü bir hareketi tanımlarken sadece katılan güçlere değil, hedef ve programına da bakmak, hangi sınıfların özlemine yansıtığına bakmak zorunludur. Bu açıdan bakarsak, Gezi ve Haziran halk hareketi, program olarak kapitalizmin sonuçlarına bir tepkiyi içerse de, kapitalizmi yıkma programına sahip değildir. Kendiliğinden bir patlamayı ifade eden bu hareket, daha çok AKP karşıtlığı üzerinden biçim almıştır, demokrasi ve özgürlük talepleri ana eksen olmuştur. Bundan dolayı, ne devrim ve sosyalizmi hedeflemiştir, ne anti-kapitalist hedeflere sahiptir. Bir direniştir, isyandır; demokrasi ve özgürlük taleplidir, neo-liberalizmin bazı sonuçlarına tepkidir, ama devrim ve sosyalizmi hedeflememiştir. Bu açıdan, sınıfsal bir tanım yaparsak, hem program hem de toplumsal katılım olarak, küçük burjuva ağırlıklı bir harekettir. Zaten, küçük burjuvazi ve kısmen de orta burjuva kesimlerin yer aldığı bu hareket, tam da bundan dolayı örneğin 15-16 Haziran işçi hareketinden farklıdır; bundan dolayı, yardımcı bir kavramla ifade edersek orta sınıfların hareketidir.

Burada bir kaç kafa karışıklığı ortaya çıkmaktadır...

Her şeyden önce kafa karışıklığına zemin sunan “orta sınıf” kavramı ve bunun nasıl algı-

landığıdır. Sınıflara bölünmüş, kapitalist bir toplumda asıl olarak iki ana sınıf vardır; burjuvazi ve işçi sınıfı. Üretim araçları karşısındaki konumunu göre, artı-değere el koyma biçimine bağlı olarak birbirlerinden ayrılan bu sınıflar iki ana sınıftır. Ama kapitalizm sadece bu iki ana sınıftan oluşmaz, ara sınıf ve katmanlar vardır. Farklı katmanlarıyla küçük burjuva sınıfı bu “orta sınıfın” asıl omurgasıdır; ama bu omurga üstten orta burjuvaya, alttan işçi sınıfı üst katmanlarına, işçi bürokrasisi gibi katmanlara uzanır. Bu anlamda esnektir, hatta farklı tarihsel süreçlerde farklı biçimler alır. Örneğin, feodalizm döneminde, bir yanda feodal beyler diğer yanda serfler, köylüler varken, “orta sınıf” asıl olarak, bu iki sınıfın arasında kalan burjuvazidir. Bu burjuvazi, daha sonra giderek sermaye birikimi üzerinden ekonomik ve siyasal gücünü artırır, gelişir ve egemen sınıf konumuna yükselir. Kapitalizmin egemenlik kurduğu toplumsal süreçte “orta sınıf” burjuvazi değil, onun alt kesimleri, yani küçük burjuvalardır.

Ayrıca, “orta sınıf” kavramı bilimsel açıdan sorunludur; bu kavram olsa olsa, yardımcı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Biz de, hem “Haziran Halk Direnişi Ve Görevlerimiz” yazımızda hem de bu yazımızda, bu anlamda, yani sorunu tanımlarken yardımcı bir kavram olarak kullandık. Bilimsel anlamda, Gezi ve Haziran günlerinde işçiler, emekçiler, küçük burjuvazi ve kısmen orta burjuvazi yerini aldı, biz işçi-emekçiler haricindekilere “orta sınıf” diyoruz ve direnişin hedefleri ve talepleri asıl olarak bu sınıf ve katmanların talepleriydi.

Hareketin kitlesel niteliğini belirlemeyecek kadar anlamsız bir varlık oluşturan orta burjuva unsurları dışında tuttuğumuzda tüm bunlar halk kavramının içindedir; çıkarları devrimden

yanadır. Gezi ve Haziran günleri de halk devrimi için, bu devrimin temel güçleri açısından ciddi bir veri sunmuştur.

İki: Yeni Bir Siyaset Ve Yeni Birlik Anlayışına İhtiyaç Vardır

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, devrimci ve sosyalist hareket, Gezi ve Haziran halk direnişinin bir parçasıdır, ama bu direnişte öncü değil, artçıdır. Gezi ve Haziran halk direnişinde, içinde devrimci sosyalizmin de yer aldığı Taksim Dayanışması bu direnişte büyük rol oynadı; ama ülke geneline yayılan bu direnişte Taksim Dayanışmasının rolü sınırlıdır. Sol ve devrimci hareket en önde dövülmüştür; ama direnişe önderlik yapamamıştır, katılımcıdır.

Bununla birlikte, Gezi ve Haziran halk direnişinde sadece sol ve devrimci hareket değil, AKP karşıtlığı üzerinden ulusalcı güçler, kapitalizme tepki veren Müslümanlar da yer almıştır. İP örgütlü yerini aldı, CHP direnişe “takıldı” ama CHP’nin sola açık, laik toplumsal tabanı direnişin kitle temelinde azımsanmayacak bir alan tuttu. İslam’ı neo-liberalizmin hizmetine sunan AKP’ye karşı samimi Müslümanlar da direnişte yerini aldı; “devrimci Müslümanlar” ya da “anti-kapitalist Müslümanlar” bunların politik temsilcisi oldu. Bu tablo, sol ve devrimci hareket ile “din” ve “ulusalcılık” üzerinden kurulan ilişkileri yeniden güncelleştirdi. Bu ilişki tarihseldir ve hem en somut biçimiyle Kemalizm üzerinden ulusalcılıkla, din üzerinde İslam ile ilişki sorunludur. Bununla birlikte, bu iki kavram ve bu kavramlar üzerinde biçim alan ilişki biçimleri, emperyalizm ve oligarşinin istismarına açıktır. Hem İslam, hem de ulusalcılık ve Kemalizm bu ülkede tüm tarihsel süreçte kullanılmıştır, işçi sınıfı ve halklara karşı gerici bir rol oynamıştır. Biz, temel bir yaklaşım olarak, bu iki kavrama, bunların politik temsilcilerine mesafeliyiz, bu iki politik akım işçi sınıfına, halka düşmandır, bunlara karşı cepheden tavır alırız.

Ama bu işin bir tarafı, öte yandan bizzat Gezi ve Haziran günlerinde görüldü ki, samimi Müslüman da, samimi anti-emperyalist ama Kemalizm’in şu yada bu biçimde etkisi altındaki insanda neo-liberalizme, AKP’ye tepkilidir, direnişin bir parçasıdır. Burada, bu kesimleri “Kemalist” ya da “gerici” diyerek ötekileştirmek ve karşımıza almak değil, kendi duruşumuz ve politikamızı savunarak, ama bunları da oligarşinin kucağına atmadan yeni bir yaklaşım içinde olmak önem kazanıyor.

Buradan iki politik sonuç ve taktiksel yaklaşım çıkar. Birincisi, demokrasi ve devrim savaşımında yeni bir devrimci birlik siyaseti zorunludur; ikincisi ise, demokrasi ve devrim savaşımında en geniş kesimlere kucaklayan bir yak-

laşım ve siyasete ihtiyaç vardır. Ancak öncülük, bu iki ana halkanın, hem yaklaşım hemde buna bağlı birlik siyasetinin yakalanmasıyla mümkündür.

Hiç şüphesiz iki ana halka bir hamlede yakalanamaz; bunun bugünden yarına inşa edileceğini söylemek ütopya olur. Bu bir ihtiyaçtır, ancak bu bir dizi anlayış ve yaklaşımın kırılmasıyla mümkündür, çok daha önemlisi, sol ve devrimci hareketin toplumsal zeminiyle doğrudan bağlantılıdır. Burada, sektör, her şeyi kendi merkezli ele almak, dar ve dogmatik yaklaşım, sadece yeni olguları atlamak değil, süreci okuyamamaktır, sürece uygun adımları yok saymaktır. Demokrasi ve devrim savaşımı sınıfsal zeminde yürür, bu savaşımında dost ve düşman sınıflar vardır, asli ve tali ittifaklar vardır. Tüm bunları stratejik bir yaklaşımla ele almak, bu ittifak siyasetin merkezine halk cephesini koymak, demokrasi ve devrim savaşımında düşman sınıf ve partileri hedefe koyup, bunun etrafında halka halka tüm halkı örgütlemek ana yaklaşım olmalıdır.

Bunu yapamayan sol ve devrimci hareket, en fazlasından bilinen bazı tezlerini tekrarlar, ama ne demokrasi ne de devrim savaşımına önderlik yaparak süreçleri kazanabilir.

Üç: Kiminle Nereye Kadar...

Peki, kiminle nereye kadar yürüyebiliriz, bunları özetle nasıl tasnif ederiz?

Önce, stratejik arka planı olan temel bir yaklaşımı burada özetlemekle işe başlayalım. Demokrasi ve devrim savaşımı birbirinden kopmaz; demokrasi savaşımı devrimle kazanılır. "Demokratikleşme" adı altında devrimden kopuk bir demokrasi savaşımı olmaz; demokrasi savaşımı kazanılmadan işçi sınıfı kendi devrimini yapmaz. Sol ve devrimci harekette, her şeyi devrim ve sosyalizme havale etmek gibi bir anlayış vardır; bu sorunu soldan ele almaktır. Öte yandan, demokrasi savaşımını devrim ve sosyalizmden koparan, demokrasi savaşımını mevcut düzen içinde bazı demokratik kazanımlar düzeyine indirgeyen bir başka anlayış da vardır; bu da sağdan sorunu ele almaktır. Biz her ikisini de reddediyoruz; demokrasi savaşımını önemsiyoruz, bu savaşım ile devrim ve sosyalizm savaşımı arasında sıkı bir bağ kuruyoruz. Demokratik taleplerin bir kısmı devrim öncesi, bir kısmı devrim anında, bir kısmı da devrim sonrasında kazanılır; ancak tüm bu kazanımlar ancak halk devrimiyle, bu devrimin sonunda kurulacak olan halk iktidarıyla güvence altına alınır.

Halk devriminin önder gücü, işçi sınıfıdır. Bu ülkede yaklaşık 15-20 milyon işçi vardır; kendi içinde katmanlı olan bu sınıf halk devrimine önderlik edecektir. Bu aynı zamanda dev-

rimin, özünde proleter devrimin bir biçimi olduğu, halk devriminin demokratik görevlerle birlikte sosyalist görevleri de içereceği gerçeğini ifade eder. İşçi sınıfının devrimi sosyalist devrimdir; işçi sınıfı bundan vazgeçmez, ancak çözülmemiş demokratik sorunları, bu perspektifle çözer, hızla, kesintisiz sosyalizme yönelir. İşçi sınıfın önderliği tüm bunlar için güvencedir.

Halk devriminin temel güçleri ise, başta işçi sınıfı olmak üzere, kent ve kırdaki yaşayan küçük burjuvazi, orta köylülük, kısacası halktır. Köylülük kapitalizmin gelişmesine bağlı sınıfsal ayrışma yaşamıştır; bir yanda tarım burjuvazisi, öte yandan tarım proletaryası, kır yoksulları, küçük ve orta köylülük vardır. Neo-liberal sömürü tarımda da egemendir; emperyalizm ve tekelci sermaye tarıma hakimdir, sadece toprakta değil, tüm tarım girdilerinde kapitalist ilişkiler hakimdir, kapitalist pazara göre, yerli ve yabancı tekellerin çıkarına göre biçim almıştır.

Bu temel güçler, aynı zamanda halk iktidarının sınıfsal bileşkesidir. Yani, bu sınıflar; işçi sınıfı, kent ve kır yoksulları, kent ve kır küçük burjuvazisi halk iktidarının asli güçleridir. Halk için demokrasi, bu sınıflar için demokrasidir.

O halde, demokrasi savaşımına da, işçi sınıfı önderlik eder, işçi sınıfı ve tüm halka dayanır. Burada soyut bir demokrasi talebi ve savaşımı yoktur. Tam tersine demokrasi savaşımı somuttur; halk için demokrasi talep ediyoruz, bunu inşa edeceğiz, bu demokraside emperyalizm ve oligarşi yoktur. Çünkü, emperyalizm ve oligarşi siyasal gericilik eğilimidir; onlar demokrasi değil, siyasal gericiliği savunur, bunu hakim kılar. Her kim, demokrasi için şu ya da bu emperyalist güce dayanır, her kim oligarşiyi karşısına almaz, onun şu ya da bu partisine (AKP, CHP veya diğerlerine) dayanır o halk için demokrasi savaşımını saptırır.

O halde, demokrasi savaşımını kazanmak, mevcut düzeni yıkmak ve devrim yoluyla yeni bir toplumsal sistemi, sosyalizmi inşa etmek, işçi sınıfı öncülüğünde tüm halka dayanır. Demokrasi ve devrim savaşımında, işçi sınıfı ve tüm halkın birliği yaşamsaldır. Bu anlamda, farklı katmanlarıyla işçi sınıfının birliği, Türk ve Kürt halklarının kardeşliği ve birliği, Aleviler başta olmak üzere tüm ezilenlerin birliği zorunludur. Bu birlik olmadan, ne demokrasi savaşımı kazanılır, ne de devrim gerçekleşir.

Devrimci sosyalizmin stratejik yönelimi budur.

Buradan Gezi ve Haziran günlerine yeniden dönelim...

Peki, Gezi ve Haziran halk direnişi içinde, sol ve devrimci güçleri bir yana bırakırsak, Kemalist ve İslamcı kesimler yok muydu? Yukarıda ifade ettik, vardı. Ayrıca böylesi büyük top-

lumsal süreçlerde de elbette her sürecin özgün dinamikleriyle birlikte farklı biçimlerde var olacaklardır. Yukarıda ifade ettik, hem Kemalistler hem de İslamcılar için toptan bir değerlendirme yapmak, tümünü aynı torbaya koymak yanıltıcıdır. Ayırıştırarak ifade edersek, emperyalizm ve oligarşinin iktidarının İslamcı ya da Kemalist yorumu; örneğin AKP ve CHP, demokrasi ve devrim savaşımında düşmanımızdır. Ama bu iki partinin toplumsal tabanı, farklı süreçlerde farklı biçim olsa da, demokrasi mücadelesinde şu ya da bu biçimde yer alabilirler. Nitekim Gezi ve Haziran halk direnişi sürecinde CHP politik bir özne olmasa da, onun laik ve sol tabanı direnişin içinde şu ya da bu biçimde yer aldı; aynı biçimde anti-kapitalist Müslümanlar örneğinde olduğu gibi samimi Müslümanlar da yerini aldı. Kemalizm ve siyasal İslam'ın demokrasi ile uzaktan yakından ilişkisi yoktur, her ikisi de tam tersine demokrasinin karşısında yerini almıştır. Hedefi net koymadan, düşman sınıf ve politik akımları net belirlemeden demokrasi ve devrim savaşımı kazanılamaz. Bununla birlikte, tüm samimi yoksul Müslümanları, laik ve anti-emperyalist kesimleri kucaklamak, onları demokrasi savaşımının bir parçası olarak görmek de zorunludur.

Kürt ulusunun özgürlük talebi, Kürt halkı bu savaşımında nerededir? Devrimci sosyalizmin ideolojik- politik çizgisini bilen, çeşitli yazılarını okuyan herkesin bildiği gibi, Kürt ulusunun eşitlik ve özgürlük talepleri demokrasi savaşımında stratejik bir yerde durmaktadır. Kürt u-

lusunun eşitlik ve özgürlüğünü savunmadan, kendi kaderini tayin hakkını savunmadan burjuva anlamda bile demokrat olunamaz. Kürt özgürlük mücadelesi de gösterdi ki, Kürt halkı demokrasi savaşımında stratejik güçtür.

O halde, demokrasi ve devrim savaşımında Türkiye halkı ile Kürt halkı arasında stratejik ittifak zorunludur. Bu olmadan hiç bir şey olmaz, demokrasi savaşımı kazanılmaz, devrim zafere ulaşmaz.

Demokrasi ve devrim savaşı sınıfsal ekseninde yürür, kazanılır. Bu savaşımında işçi sınıfı önder, halk temel güçtür. Demokrasi savaşımı ve Türkiye devrimi için, Kürt halkı ise hem güncel hem de stratejik açıdan ittifaktır. Bu savaşımında AKP, CHP ve diğer burjuva partiler düşmandır, bunlar karşıya alınmadan demokrasi savaşımı kazanılmaz. Ancak, hem tarihsel hem de güncel süreçlerde halk, emperyalizm ve oligarşi tarafından bir tür zehirlenmiştir, farkı biçimde yönlendirilmiştir. Bunu kırmak zorunludur.

Gezi ve Haziran günleri bu yönde yeni bir imkan yaratmıştır; bunu geliştirmek görevimizdir.

Dört: Yeni Bir Devrimcilik İnşa Etmeliyiz

Gezi ve Haziran halk direnişi kendiliğinden bir harekettir. Tüm kendiliğinden hareketler bir birikim üzerinden, şu ya da bu biçimde gelişir, ama toplumsal süreçlerde önemli bir rol oynar. Gezi ve Haziran halk direnişi de böyledir. Genel olarak neo-liberal sömürü ve onun üzerinde biçim alan sömürge tipi faşizmin tüm dayatmaları, ekonomik sömürü, siyasal baskı, yaşam biçimine-özel yaşama müdahale, özel olarak da 11 yıllık AKP iktidarının yeni muhafazakar bir yaşam biçimini dayatması gibi bir dizi sorunu biriktirdi. İşte Gezi ve Haziran halk direnişi bu birikim üzerinden, hiç hesap edilmediği bir süreçte patladı. Daha önce ifade ettiğimiz gibi, sınıfsal kaynaklı ama tek başına ele alındığında sınıfsal karakteri ön planda görülmeyen sorunlar, başta çevre olmak üzere eğitim, sağlık, barınma gibi sorunlar, siyasal demokrasinin bir dizi sorunları, Kürt sorunu, ortadoğu sorunu gibi bir dizi sorun Gezi ve Haziran halk direnişine kaynaklık etti. Halk bir köşeye yazdı, biriktirdi ve patladı.

Direnişin sivri ucu T. Erdoğan ve AKP oldu; AKP karşıtlığı bir dizi akım ve hareketi Gezi ve Haziran halk direnişi somutunda yan yana getirdi. Bu direnişin hem güçlü hem de zayıf yanındı. Güçlüydü; çünkü halkın geniş bir kesimi direnişin içinde yerini aldı. Zayıftı; çünkü hem kendiliğinden bir hareketti, hem de direnişe yön veren ortak bir program yoktu. Taksim Dayanışması somutunda, ortak program için girişimler elbette oldu, bu yanı sıra da kendi içinde bir olumlu eğilimi ifade eder; ama tüm ülkeye

yayılan direnişte böylesi bir ortak program, çok daha önemlisi ortak bir irade yoktu. Kendiliğinden halk hareketlerinin ortak bir programdan yoksun olması anlaşılır; ama bunu aşmak, devrimci bir müdahalede bulunmak bir görev olarak ortaya çıkar. Direnişin geleceği ve kazanımları da önemli ölçüde bu olguya, kendiliğinden halk hareketine devrimci iradi müdahaleye bağlıdır. Eğer bu müdahale şu ya da bu biçimde yapılmışsa, halk tarafından benimsenmişse, kazanımlar çok daha güçlü olur; yok bu müdahale yapılmamış ya da zayıf yapılmışsa, yapılan müdahale halk tarafından benimsenmemişse direnişin kazanımları zayıflar. Nitekim, halk hareketi geriye çekilince, önce direniş yavaşlayıp sonra geriye düşüş yaşamınca, ortalama insanlarda, “yakın devrim beklentisi içinde” olan konjoktürel devrimcide ya da her şeyi AKP karşıtlığı üzerinden ele alan solcуда yaşanan hayal kırıklığı az çok budur.

Bizim için burada önemli olan genel olarak sol ve devrimci hareket, özel olarak devrimci sosyalizmdir. İşte bu zayıflık, yani Gezi ve Haziran halk isyanının kendiliğinden olması, ortak bir program ve çok daha önemlisi devrimci iradenin zayıf kalması, bu koşullarda nesnel bir gerçektir ve direnişin kazanımlarını aşağı çeken bir zayıflıktır. Bu alan güçlenmedikçe, devrimci hareket ile halk arasında oldukça geniş olan açığı kapanmadıkça benzer süreç ve sonuçlar kaçınılmaz olur. Gezi ve Haziran halk direnişi, sol ve devrimci hareket ile halk arasındaki mesafeyi yeniden gözler önüne serdi, ama tersinden de bu açının kapanması için bir dizi imkan ve olanak sundu. Halktan uzak sol ve devrimci hareket önemli ölçüde kendi iç gündemi etrafında dönmekteydi; ama Gezi ve Haziran günleri patlak verince her şey ortaya çıktı. Nereden bakarsak bakalım tablo ve sorunlar bir kez daha açığa çıktı. İçe kapanan, halka ulaşmayan, halkı örgütlemek gibi bir derdi olmayan, bu uğurda militan bir devrimciliği ve örgütsel araçları inşa etmeyen sol ve devrimci hareketin bu kazanımı güçlendirme imkanı yoktur. Bunun tersi doğrudur; içe kapanmayan, adım adım halka açılan, bu ülkede 40 yıllık militan devrimciliğin birikimini arkasına alan, söylediğini yapan, halka önem veren, halkla siyasal ve sosyal bağlar kuran, “ben bu halkı nasıl örgütleyeceğim” sorusunu kendine soran ve ona göre açılımlar yapan bir devrimcilik bu mesafeyi kapatabilir.

Bu devrimcilikte, “bir-iki vururuz, halk örgütlenir” gibi soldan, “halk örgütlenmeden, işçi sınıfı örgütlenmeden hiç bir şey yapılmaz” gibi sağdan bakışlar yoktur. Bu devrimcilikte “halkın geleneği” diyerek halk kuyrukçuluğu, “sınıf, sosyalizm” diyerek halktan kopuk salon devrimciliği yoktur. Gezi ve Haziran halk direnişin-

de doğal olarak coşan, ama halk direnişi geriye düşünce kendi kabuğuna çekilen, umutsuzluğu yaşanan bir devrimcilik devrimcilik değildir. Yakın devrim hayallerine gerek yoktur; devrimcilik bir yaşam biçimidir. Koca koca laf edip, bir insanı bile partiye, devrime kazanamayan, emekçi değil sözde komutanlara da yer yoktur. Bilen, doğru bakan, doğru yaşayan, emekçi, öncü, insanları kucaklayan, onlara güven veren, militan bir devrimcilik; yaşamının merkezine aşını, işini, eşini değil devrim ve sosyalizmi koyan, oligarşinin politik, ideolojik, kültürel saldırılarına karşı “en az” değil sonuma kadar direnen, örgütü başka başka yerde değil kafasında ve yaşamında arayan ve bulan, iyi günde “keskin kılıç” kötü günde bir zavallı olmayan, kendine “demokrat” başkasına “diktatör” olmayan bir devrimcilik. İşte bu devrimcilik yolu açar...

Bu devrimcilik aynı zamanda yeni bir devrimci hareket için zorunludur. Büyük bir sabır ve emekle böylesi bir devrimciliği ve devrimci hareketi inşa etmeliyiz!

Beş: Tüm Ezilenleri Birleştirmeliyiz

Gezi ve Haziran halk direnişi post-modern kültür içinde yetişen bir kuşağın direnişi olması nedeniyle önemli bir yerde durmaktadır. Ayrıca, bu direniş için yapılan kimi değerlendirmelerin gösterdiği şudur: yaşanan dönem ve onun ana olgularını anlamadan bu direnişi anlamak mümkün değildir. Gezi ve Haziran halk direnişini “devrim” gibi sunan, Gezi Parkında “devrimci bir hükümet kurmayı” öneren, işçi sınıfı ile direniş arasında kitabi bağlar kuran sol ve devrimci hareketin kalıpcı bir yerden sorunu ele aldığı bir gerçektir. Ama bir o kadar da içinden geçtiğimiz dönemi ve olguları anlamadığının ürünüdür.

Neo-liberal sömürü modeli, bu ülkede, 24 Ocak 1980 kararlarından bu yana asıl sömürü modelidir. Bu model, 12 Eylül, ANAP ve Özal elinden AKP ve T. Erdoğan’a uzanmıştır. AKP’nin neo-liberalizmle bir çelişkisi yoktur, tam tersine onun yılmaz savunucusudur. Sadece AKP değil, hiç bir burjuva partisinin bu modelle çelişkisi yoktur. CHP’nin 1930’lı yıllarda savunduğu “devletçilik” ya da “karma ekonomi” modelleri de tarihin gerisinde kalmıştır. Kaldı ki bunlar da farklı biçimde de olsa yine kapitalist sömürü yöntemleridir.

Neo-liberalizmde esnek üretim, en uç noktaya kadar geliştirilir. Bu sömürü modelinde toplam kârın büyük bölümü üretime değil, rantta dayanır, spekülasyon sermaye önemli bir yerde durur. Bir yandan kapitalizmi, meta ve sermaye ilişkilerini her yere yayar, önceki dönemlerde devlet tarafından üslenilen ve toplumun kendini yeniden üretmesi için zorunlu olan eği-

tim, sağlık, sosyal güvenlik vb. gibi tüm alanlar kapitalist sömürünün konusu haline getirilir. Üretim süreci bölünür, parçalanır, üretim esner; esnek çalışma, informal iş gücü yaygınlaşır. Daha önce fabrika eksenli üretim kapitalizmin merkezinde dururken, bu kez fabrika sistemi yok olmaz, ama esner, bir metanın üretimi (örneğin otomobilin üretimi) farklı bölge ve üretim sitemlerinin sonucu elde edilir. Üretim mahalle arasına kadar iner, merdiven altı üretim yaygınlaşır; emeğin bölünmesi hızlanır. Daha önce sanayi sektörü ön plandayken bu kez hizmet sektörü yaygınlaşır. Özelleştirme her yere ulaşır; sadece büyük devler işletmeleri emperyalist ve işbirlikçi yerli kapitalistlere peşkeş çekilmez, sağlıktan eğitime her alanda hizmet metalaşır, buradaki ilişki kapitalist-müşteri ilişkisine döner. Tüm bunlar, emek sürecini parçalamakta kalmaz, bunun üzerinden tüm sınıflar için katmanlaşmaya, ara katmanların ortaya çıkmasına yol açar. İşçi artık fabrikada emeğini kapitalistte satan olmaktan kalmaz, üretim sürecinde yer almayan ama kolektif emeğin bir parçası olan memura, hizmetliye, mühendise, doktora kadar uzanır. Güvencesiz işçilik yaygınlaşır, işsizlik devasa boyut kazanır. Artık sanayi proletaryasının yanı sıra tarım işçisi, güvencesiz işçi, yaygın işsiz de var. Bu sadece işçi sınıfı için değil, burjuvazi için de geçerlidir; artık tekeli burjuva en tepededir, onun altında büyük burjuva, burjuva, orta ve küçük burjuva vardır. Yani bir yandan kapitalizm tekellerde yoğunlaşırken, büyük sermaye giderek daha az elde toplanırken öte yanda tüm toplumu kesen yeni bir katmanlaşmalar söz konusudur.

Post-modernizm bunun üzerinden biçim aldı, burjuva kültürün bir biçimi, en yoz biçimi oldu. Post-modernizm, kapitalizme karşı sosya-

lizmi değil, insanlığın kurtuluşu için işçi sınıfının kurtuluşunu değil, "büyük anlatıları" değil, küçük parçaları önemser, buradan kapitalizmi kutsar. Yani, neo-liberal sömürü modeli emeği parçalayıp katmanlaşmayı hızlandırırken, ideolojik planda "demokrasi ve özgürlük" adına "sosyalizm öldü" derken, kültürel alanda insanı içe döndürür, alt kimliklerle meşgul olur, asıl ve nihai, gerçek kurtuluşu örter. Anlaşılacağı üzere, burada kapitalist üretim, burjuva ideolojisi ve burjuva kültürü arasında bir uyum, birbirini tamamlama vardır.

Bu kapsamlı bir saldırdır. Devrimci sosyalizmin görevi, bu kapsamlı saldırıya karşı tek ayaklı değil, sadece "yıkma eylemi" değil, sadece bir parçayı gören değil, çok ayaklı, parçalar arasında doğru bir ilişki kuran, doğru ve net bir çizgide yürümektir.

Gezi ve Haziran halk direnişinde görüldü ki, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, tek başına sınıfsal bir sorun değil, sınıfsallıktan kaynaklı ama birçok biçim alan bir dizi sorun var. Eğer burada kaba bir "sosyalizm ve devrim" söylemiyle sorunları ele alırsak, sorunları anlamaktan uzaklaşırız, en ilerisinden ekonomik bir indirgemecilik noktasında kalırız. Ya da tersinden, küçük parçaları görür, bunu her şeyin önüne alırsak, "ötekileri" her şey yaparsak, işçi sınıfını ve sosyalizmi bir kenara atarsak özünde döner doluşır post-modern bir solculuktan öteye gidemeyiz. Nitekim sol ve devrimci harekette her iki sapma da, çeşitli biçimlerde görülmektedir.

Peki, neo-liberalizm ve post-modernizm kötü olmasına kötü de, o halde bunları yok mu sayacağız? Ya da bu dönemin olgularının üstünden mi atlayacağız? Bu kötü ve insanlığı çürüten olgular karşısında eski olanı mı savunacağız?

Hayır, hiç birini değil. Devrimci sosyalizm, Marx ve Engels'ten bu yana ifade edelim, hiç bir zaman böylesi bir tutuculuk, muhafazakarlık ya da tersinden olguların üzerinden atlayarak ütopyik hayaller peşinde koşmadı. Biz, kapitalizmden korkmayız, onu eleştirir ve yerine neyi koyacağımızı ifade ederiz, ama kapitalizmden, kapitalizmin evrimine bağlı olgulardan korkmayız. Kapitalizm özel mülkiyet üzerinden biçim alan son sömürücü toplum biçimidir; kapitalizm olmasa sosyalizm olmaz. Kapitalizmi devrimci tarzda eleştiririz, ama sosyalizmi de bunun üzerinden kurarız. Önce yöntem olarak verili koşulları ele alırız, bunun nesnel-özel sağlam bir değerlendirmesini yaparız, devrimci strateji ve taktiklerimizi de ona göre belirleriz. Kapitalizm sosyalizmin öngünüdür. Sosyalizm kapitalizm üzerinden biçim alacak; sosyalist demokrasi de burjuva demokrasisi ve reel sosyalizmin deneylerine bağlı, bunların devrimci e-

leştirisini üzerinden inşa edilecektir.

Bu anlamda, kapitalizmin bu evresinde, emperyalizmin 4. bunalım döneminde ortaya çıkan olguları yok sayarak, eskiye özenmek, ya da tersinden parçaya takılmak ve bütünü görmeyerek devrimci ve sosyalist siyaset üretmek mümkün değildir. Örneğin “küreselleşme” tek başına kötü bir şey değildir; kapitalizm küreselleşme eğilimini içerir, bunun sosyalizmin madde temeli için olumlu yanları vardır, ama bu temelde bir dizi olumsuz yanları da vardır. Devrimci siyaset ayrıştırır. Küreselleşme “kötü” diyerek örneğin “ulus devleti” savunmak, burjuva aydınlanma döneminin tezlerine sarılmak bir siyasettir (TKP ve diğer ulusal sol akımlar bunu yapıyor), ama bu tarihi geriye döndürmek, devrimci siyaseti tarihin geride kalan bölümlerinde kurmaktır. Bu örnekten devam edelim. Bunun tersi de sol-liberal kesimde vardır; küreselleşme eğilimini gören bu kesimin ulaştığı sonuç, “küreselleşme ulus devleti yok ediyor, tüm kötülüklerin kaynağı ulus devletidir” söylemiyle emperyalizme demokratik özellikler biçmektedir. Bu eğilim de tarihin ve siyasetin bir başka ucubesidir. Daha başka ve oldukça geniş örnekler vermek mümkündür; ama yazımızın amacı bu değildir.

Gezi ve Haziran halk direnişinde, “sınıfı, devrimi, sosyalizmi” tek başına gören, ama çevreyi, yeşili, eşcinseli, kadını, Çarşı’yı görmeyen; ya da tersinden “yeşili, eşcinseli, kadını, çevreyi, Çarşı’yı” gören ama sınıfı, devrimci dinamikleri, yeni bir toplum özlemini görmeyenler özünde bu iki yanlısın izlerini sürmektedir.

Biz bu iki sapmadan uzağız. Ne süreçleri böyle okuyoruz ne de bu okumalardan ürettiğimiz stratejik ve taktik politikaları buradan kuruyoruz.

Biz, mevcut tüm nesnel-öznel koşulları atlamayız, çevre sorunundan cinsel kimliğinden hareketle ezilenlere kadar her sorunu görür, buradan bir devrimci hedef belirleriz. Sosyalizm tek kurtuluş; hiç bir sözde demokratik düzen bunun yerini alamaz. Sosyalizm, sadece kapitalizmden daha ileri bir emek örgütlülüğünü içermez, daha ileri bir üretimi örgütlemek, aynı zamanda daha ileri bir yaşamı, demokrasiyi inşa etmektir. Bu demokraside, “tekçi bir sosyalizm” yoktur; işçi sınıfı ve tüm halk, tüm ezilenler kendi kimlikleriyle eşit ve özgür bir biçimde yerini alır. Bu sosyalizm çok sesli, renkli, özgürlüktür; ekonomi ile siyaseti, demokrasiyi doğru kurar; gerici ve yoz olmayan hiç bir kültürü yok etmez, onu korur ve zenginleştirir; insanların saçına, başına, özel yaşamlarına bakmaz, bunlarla uğraşmaz, onların siyasal rolüne, insan olarak ne kadar bütünlüklü olduğuna bakar.

Devrim programları da tüm bunları dikkate alarak halka sunulur. Sadece “yıkma” değil, “yeniden kurmayı” önüne koyar. Sadece neleri yıkacağını ifade eden ama bunun yerine neleri koyacağını bugünden işçi sınıfı ve halka ilan etmeyen bir program devrimci ve sosyalist olmaya hak kazanamaz. “Biz kapitalizmi kökten yıkacağız”, “mevcut devleti yıkacağız” demek doğrudur; ama yeterli değildir. Bu düzeni ve onun özeti olan devleti yıkacağız; ama bunun yerine neyi koyacağız, bu devlet hangi sınıflara dayanacak, nasıl bir demokrasiyi içerecek, tüm bunların yanıtı bir devrim programında olmalıdır. Tüm halkı ve sorunlarını içine almayan, onun bir dizi sorunlarına bugünden yanıt vermeyen bir program bugünü açıklamaz, halka güven vermez. İşçilere, tarım emekçilerine, gençlere, kadınlara, Alevilere, Kürtlere, cinsel kimliğinden dolayı ezilenlere doğrudan yanıt vermeyen bir program devrimci bir program olmaya hak kazanamaz.

Buradan bir kez daha ifade edelim; Halk devrimi programımız tüm bunlara yanıtıdır!

Altı: Forumlar Ve Demokrasi

Gezi ve Haziran halk direnişini iki aşamada ele alabiliriz. Birinci aşama, 31 Mayıs ile Taksim ve Gezi parkına yapılan son saldırının yapıldığı 15-16 Haziran sürecidir. Bu süreçte, milyonlar, sadece İstanbul ve Taksim’de değil, tüm ülkede ayakta, direnişin bir parçasıdır. Yukarıda, özellikle ara bölümde bunu ele aldık. İkinci aşama ise, bundan sonrasındır; bu süreçte forumlar giderek ön plana çıkmış, direniş eğilimi giderek düşüşe geçmiştir. Eylül günleri direnişte yeni bir kıvılcım oldu, ama Haziran günleri düzeyine sıçrayamadı. Bugün ise, direniş eğilimi önemli ölçüde düşüş içindedir, halk, sol ve devrimci hareket önemli ölçüde kendi gündemine dönmüştür, forumlar giderek işlevini yitirmektedir. Bu anlamda, içinde bulunduğumuz günleri üçüncü aşama olarak da tanımlamak mümkündür.

Aslında tüm bu süreçler doğaldır. Bu süreçler direnişin hem güçlü hem de zayıf yanlarını birçok açıdan gözler önüne sermiştir. Dünyanın hiç bir ülkesinde sür-git, aynı çizgide direniş ve ayaklanma yaşanmaz. Bu tanımlama kendiliğinden halk hareketleri ve direnişleri için çok daha geçerlidir. Örgütlü halk hareketinde de düşüşler yaşanabilir, ama bu kadar kesin olmaz. Konu daha iyi anlaşılabilir diye ifade ediyoruz; Gezi ve Haziran günleriyle Kürt coğrafyasında yaşanan serhildanları karşılaştırsak, belki de ilk sıraya birinin kendiliğinden diğerinin ise örgütlü halk hareketi olduğu notunu düşeriz. Bu not, basit bir nottan ötedir; büyük bir emek ve siyaseti içinde barındırır.

Peki, hem direniş sürecinde, örneğin Gezi

de, hem de binlerce forumda yaşanan nedir? Karanlık günlerin kırılmasıdır, halkın sokakta politikleşmesidir. Bu politikleşmede ironi yaparak ifade edelim AKP ve T. Erdoğan'ın her gün direnişe saldırması, küfür etmesi, yalan söylemesi de bir hayli katkı sunmuştur. Binlerce, milyonlarca insan, kendi sorunlarını alanlara, forumlara taşımıştır, tartışmıştır. Bu 1975-80 döneminde, özellikle anti-faşist mücadele ekseninde milyonların kendi sorunlarına sahip çıkması, sokak sokak, kahvehane kahvehane tartışması ve direnmesinden sonra ilk kez, halkın doğrudan kendi kaderini eline aldığını gösteren bir olgudur. Forumların sol ve devrimci hareketin iç zaaflarını içermesi, bölünmesi ve giderek etkisini kaybetmesi bir yana, böylesi bir platformda insanların her sorunu ele alması önemli bir kazanımdır. Bu aslında Gezi'de başladı, hatta Gezi'ye saldırının olduğu 15-16 Haziran günlerinde, direniş geriye çekilip yeni biçim mi alsın ya da aynı biçimde devam mı etsin tartışmaları ve kararlaştırma süreci de özünde budur. Forumlar gevşek, açık, dosta da düşmana da açık örgütsel biçimler olurken, halkın doğrudan sorunları ele aldığı, karar süreçlerine katıldığı, yani halkın özne olduğu biçimler olarak öne çıkmıştır.

Bu sadece politikleşmeyi, demokratik bir bilincin oluşmasını sağlamadı, aynı zamanda yeni bir yönetim biçiminin ilk tohumlarını içinde barındırdı. Gezi ve Haziran günlerinde T. Erdoğan hem başbakan, hem İstanbul belediye başkanı, hem park ve bahçeler müdürüydü; tek a-

dam her yerdedi. Haziran günleri bir anlamda buna karşı demokratik bir refleks ve yönetim anlayışydı. İşçiler, emekçiler, halk artık kendi kendini yönetmek istiyordu; Gezi ve Haziran günlerinde oluşan demokratik mevziler, tartışma ve karar süreçleri bunun ipuçlarını ifade ediyordu, bu forumlarda daha somut biçim aldı. Burada, insan, birey, halk öznedir; söz ve karar sahibidir. Bu özünde nasıl bir sosyalizm, nasıl bir demokrasi sorularına da yanıtır, burada ilkelde olsa bir bilincin oluşması söz konusudur.

Bu anlamda halk içinde yeni bir anlayış malyalanmaya başlamıştır...

Yedi: Halk Örgütleri...

Bugün, Gezi ve Haziran halk direnişinden sonra sadece devrimci siyasetimizi yeniden kurmakla kalmamalı, bu direnişte dövüşen, direnişten etkilenen farklı sınıf ve kesimlerden insanları nasıl örgütleriz, halkı nasıl örgütleriz gibi yakıcı soruları kendimize sormalıyız. Eğer bu soruyu kendimize sormazsak, bu temelde adımlar atmazsak, ne devrimci sosyalizmi sol ve devrimci hareket içinde bir eksen yapabiliriz, ne de halk ile aramızdaki mesafeyi kapatabiliriz. Soruyu açık sormalı; buna yanıtı açık veremeliyiz.

Her şeyden önce, devrimci sınıf ve toplumsal kesimleri örgütlemek, örgütlü bir halk hareketi inşa etmek, bu sınıfsal ve toplumsal kesimler ile devrimci sosyalizmi aynı mecrada buluşturmak hedefdir. Eğer sizin böyle bir hedefiniz yoksa milyonların sorunlarına gözlerinizi kaparsanız, sadece dönüp dar gündemlere çakılıp kalırsanız, özünde devrim ve iktidar diye bir hedeften de uzaklaşırsınız. Devrim işçi sınıfı ve halkın, örgütlü halk kitlesinin eseridir. Tüm mücadele biçim ve araçları, en demokratik mücadele biçiminden tutalım politik mücadelenin en üst biçimine kadar tüm mücadele biçimleri; bu mücadele biçimlerini yürütücücü olan politik örgütten tutalım demokratik kitle örgütüne kadar tüm örgüt biçimleri nihai olarak işçi sınıfı ve halk kitlelerini devrim için kazanmayı hedefler. Bu anlamda devrimci çalışmanın özü de kitle çalışmasıdır; kitle çalışması başlı başına bir politikadır, önemsizleştirilemez, yok sayılmaz, üzerinden atlanamaz.

Bu ufuktur, devrimci çalışmada ana halkadır; bu ufuktan, ana halkadan uzaklaşmak devrim ve sosyalizmden uzaklaşmaktır. Bu anlamda, her adımda bu ana yaklaşımı gözetmeliyiz. Ancak bu yeterli değildir. Hatta bu noktada, dilimizde, ezberimizde olan çeşitli mücadele ve örgüt biçimlerini de sıralamak yeterli değildir. Önemli olan tüm bunların ışığında, somut süreçlerde bunlarının nasıl biçim aldığıdır. O halde, Gezi ve Haziran halk direnişi, bu ülkede son 30 yılın en önemli halk hareketiyse, bunun

ışığında, bunun dersleri ve kazanımlarıyla “işçi sınıfı ve halkı nasıl örgütleyeceğiz” gibi bir soruyu sormak, devrimci siyasetimizi ve araçlarımızı yeniden kurmak zorundayız.

Daha önceki bir yazımızda da ifade ettiğimiz gibi, Gezi ve Haziran halk direnişi, bu noktada iki ana politik-örgütsel hedefin önemini bir kez daha öne çıkarmıştır. Birincisi, halk hareketlerinde önderlik yapacak, devrimci sosyalizmi sol ve devrimci hareket içinde eksen konumuna yükseltecek devrimci partinin inşasıdır. Bu dönemsel ana hedeftir; bu hedef tüm hedeflerin özeti, özüdür. Bu olmadan tüm diğer hedef ve adımlar çok da anlamlı değildir, bu hedef yakalanmadan diğerlerini yakalamak mümkün değildir. Bununla birlikte, devrimci partinin örgütlenmesi devrimin örgütlenmesidir; 4. bunalm döneminin devrimci partisi devrimin örgütlenmesiyle, devrimci bir halk hareketinin örgütlenmesiyle kopmaz bağlar içindedir. Kitle hareketinden, halk hareketinden kopuk devrimci bir parti inşa edilemez; devrimci parti, sınıf savaşı içinde, halk hareketi içinde mayalanır, iradi olarak inşa edilir. Bu anlamda, en dar örgütten tutalım halk hareketi içinde, hatta en açık örgütlenme içinde yer alan örgütlere kadar, tüm alanlarda inşa edilen “devrimciler örgütü” devrimci partinin omurgası olacaktır. Ama “devrimciler örgütü” etrafında, halkın çeşitli kesimleriyle çeşitli köprüleri olan bir hareket inşa etmek, buna uygun araçlar inşa ederek işçi ve emekçilere ulaşmak, onları harekete geçirmek, bu anlamda “halk örgütleri” inşa etmek de bir başka görevimizdir.

Halk örgütleri çeşitli biçimler alabilir. Açık ve meşru biçimlerden tutalım yasal kurumlara kadar birçok biçim alabilir. Bu anlamda, demokratik kitle örgütü de, devrimci sosyalizmin bir yan örgütü olan politik ve kültürel bir odak da, hatta adı konsun ya da konmasın, Gezi ve Haziran halk direnişinde çeşitli biçimlerde ortaya çıkan inisiyatif veya form biçimleri gibi çok daha gevşek biçimler de bu yönde bir işlev görebilir. Burada önemli olan, Gezi ve Haziran halk direnişinde ortaya çıkan olgularla tüm bunlara nasıl yaklaşmak gerektiği ve hangi yöntemlerin bu sürece katkı sunacağıdır.

Gezi ve Haziran halk direnişi, geniş bir kesimin, sıradan kadının, gencin, Alevinin, Kürdün, cinsel kimliğinden dolayı ezilen bireyin demokratik, eşitlikçi, özgür bir dünya istediğidir. Tüm bu kesimler, direniş süreci ve forumlarda kendini özne görmüştür; bu demokratik bir kazanımdır. Yani, insanlar mevcut düzene tepkilidir, eşit ve özgür bir dünyayı istiyor, hem direnişin içinde hem de direniş sürecinde oluşturulan demokratik mevzilerle, Gezi’de karar sürecinde, çeşitli forumlarda özne oluyor. İnsanlar

dövüştü, direndi, gaz yedi, tencere çaldı, ekmeğini paylaştı, farklı insanlarla yan yana geldi, sorunlarını tartıştı, kararlar aldı. Bu aynı zamanda demokratik bir bilincin, tohum halinde sosyalist bilincin yeşermesidir.

O halde, bizler artık bu insanlarla, sıradan kadın, işçi, genç her insanla, ancak eşit ve özgür bir ilişki kurabilmeliyiz. Zaten, insanlarla eşit ve özgür ilişki kurmadan eşit ve özgür bir toplum inşa etmek mümkün değildir. Yani, biz önce “nasıl bir toplum” istediğimizi ortaya koyacağız, Gezi ve Haziran halk direnişinin çıkarımlarıyla bu yeni toplum için bugünden “nasıl araçlar” inşa edeceğiz; buna bugünden yanıt üretmek zorundayız. Bu dönemde, farklı toplumsal ve sosyal kesimler mevcut düzene tepki üretiyor; tümünü, sınıfsal ekseninde kucaklamalıyız. Bugün bu toplumsal ve sosyal kesimler ile sol ve devrimci hareket arasında büyük bir mesafe vardır, Gezi ve Haziran halk direnişi bu resmi çok net ortaya koydu; bunu kapatmalıyız. Açık, gevşek, inisiyatif tipi eğilimler, kendiliğinden insanların yan yana gelip direnişte özne olma pratikleri ortaya çıktı, bunları görmeli ve değerlendirmeliyiz. Yine bu süreçte ortaya çıkan forumlar özünde açık, gevşek, insanların söz ve karar sahibi olduğu örgüt biçimleri olarak yerini aldı. Forumlar bir dizi zayıflığına rağmen demokratik bir bilincin ortaya çıkmasına hizmet etti. Ayrıca, bu yeni örgüt biçimleri sadece bize özgü değildir, bu deneyler ile genel olarak ezilenlerin, özel olarak da devrim ve sosyalizm tarihinin birer parçası olan deneylerin arasında güçlü bağlar da vardır. Sovyet, konsey, meclis gibi sosyalizm deneyleri son derece anlamlıdır.

Tüm bunları dikkate alarak ifade ediyoruz; kitle, halk örgüt anlayışı ve buna uygun biçimleri yeniden kurgulamalıyız. Hem yeni bir bakışımız olmalı, hem de yeni bir yöntemimiz. Kitleye üstten bakan, insanları nesneleştiren, kendi içinde kastlaşarak içe kapanan, bol tartışan ama bir şey yapmayan, insanları kucaklamayan ve iten, emekçi değil elit bir yaklaşım ve tarzın devrim ve sosyalizme bir gram katkısı yoktur. Tam tersine, eşit ve özgür ilişkileri yaşamında inşa eden, insanları kucaklayan ve birleştiren, emekçi karakteri olan, direnen bir yaklaşım ve tarzın sahibi olmalıyız. Bu önemlidir. Çünkü teorik olarak ne dersiniz deyin eğer böyle bir anlayış ve yaklaşım sahibi değilseniz, ağzınızla kuş tutsanız anlamı yoktur. Bunu görmek için gözünüzü en yakınza çevirin orada çok şey göreceksiniz. Halk, insanlar sözde “akılı” devrimcilerden çok daha iyi gözlüyor, değerlendiriyor. Bu yaklaşım ve tarz, ancak somut bir örgüt modeliyle anlam bulur. Gezi ve Haziran günleri meclis tipi örgütlenmeyi öne çıkardı; bunu geliştirmeliyiz. Yani, ister demokratik kitle örgü-

tünde yer alın, ister politik ve kültürel odaklarda, ister sokakta direniş içinde yer alın ister bir forumda, insanları özne yapan, bu anlamda, anti-emperyalist anti-faşist niteliği olan herkesi içine alan, onları söz ve karar sahibi yapan, buna uygun mekanizmalar kuran meclis tipi örgütlenme zorunludur ve bunu geliştirmek gereklidir.

Hiç şüphesiz halk örgütlenmesinin bir biçimi olan meclis tipi örgütlenme, dar, gizli, sıkı "devrimciler örgütlenmesinin" karşısına konamaz. Tam tersine her iki örgütlenme içe içedir, iç içe geçmiş iki halkadır. Birakin liberaller, anarşistler devrimci otoriteye ve "devrimciler örgütüne" her gün küfür etsin, Gezi ve Haziran halk direnişinde, hatta "Arap baharı", "işgal et" gibi hareketlerde ortaya çıkan otonomi, açık ve gevşek inisiyatif gibi eğilimlere övgüler dizesin; devrimciler örgütü inşa edilmeden hiç bir şey olmaz, olan da kalıcı olmaz. Ama devrimciler örgütü etrafında işçilerin, emekçilerin, tüm ezilenlerin kendi kimlik ve talepleriyle yerini aldığı, söz ve karar sahibi olduğu meclis tipi halk örgütleri zorunludur. Eğer bunları iç içe, birleşik, aynı sürecin iç içe geçmiş iki halkası olarak ele alırsak, başka görevlerle birlikte, bugünden halka açılıp adım adım bunları inşa edersek, işte o zaman Gezi ve Haziran halk direnişinin kazanımlarını kalıcı yapma imkanımız olur.

Yeni bir bakış ve yeni bir yöntemi tüm ilişkilere taşınmalı ve inşa etmeliyiz.

Sektiz: Bu Daha Başlangıç Mücadeleye Devam...

Gezi ve Haziran günlerin üzerinden aylar geçti. Ama Gezi ve Haziran direnişi hala şu yada bu biçimde güncelliğini koruyor. Şimdilik sokak sokak direniş geriye düştü, ama direniş, tüm halkın üzerindeki karanlığı yırttı, yeni bir sayfa açtı. Bu sürede, AKP ve T. Erdoğan her gün direnişe saldırdı, aşağıladı, küfür etti. Sadece fiili, yani direnen güçlere kapsamlı ve kinici bir saldırı başlatmadı, ikiyüzlülükte, yalanda, çarpıtma ve sömürmede sınır tanımadı. Bu aslında, tüm "demokratikleşme" yalanlarının yerle bir olmasıdır; resmi, çıplak zor ile ideolojik-kültürel baskı aygıtlarının aynı süreçte birlikte uygulanmasıdır. CHP ve Kılıçdaroğlu bu direnişte sınıfta kaldı, ama laik ve sola açık tabanını tutamadı, şimdi de seçime malzeme yapmaya çalışıyor. Sol ve devrimci hareket az çok tartıştı, ama giderek kendi gündemine dönmeğe başladı.

Şimdi önümüzde yerel seçimler var. Ama bu yerel seçimler, yeni seçim süreçlerinin ilk durağıdır, Gezi ve Kürt sorunu ekseninde yeniden saflaşan toplumsal kesimler, hatta sol ve devrimci güçler için tüm bu süreçlerin anlamı, der-

si için seçim bu anlamda yeni bir sınav olacaktır. Gezi ve Haziran halk direnişini ne kadar okuduk, ne kadar ders aldık, ne kadar kavradık gibi yaşamsal sorular birazda seçimlerde yanıt bulacaktır.

Bakacağız ve göreceğiz...

Ancak devrimci sosyalizm kendi cephesinden, kendi bağımsız çizgisinden her sorunu ele alır; seçimlere de böyle yaklaşacaktır. Gezi ve Haziran halk direnişi ile Kürt özgürlük sorunu, bu iki olgu arasındaki kopmaz ilişki ve sonuçlar bir kez daha önümüzde olacaktır. Dar, halkın bile haberinin olmadığı "boykot" gibi taktikler geride kalmıştır, Gezinin ruhu, Kürt halkının direnişi, halkların çıkarı, milyonların talepleri bizim için önemlidir. Seçim taktiğimizde buna göre biçim alacaktır.

Evet, Gezi ve Haziran halk direnişi geriye çekildi. Bu direnişin bitmesi mi, yoksa Haziran günlerinin, direniş günlerin farklı sınıf ve toplumsal kesimler içinde mayalanması mı? Gezi ve Haziran günleri şunu gösterdi; bu halk hiçbir şeyi unutmuyor, bir kenara not ediyor, nesnel ve öznel koşullar olgunlaşınca bunun da yanıtını veriyor. Buradan hareket edersek, yukarıda ele aldığımız birçok noktanın halk içinde olumlu bir eğilim yarattığı, direnişin çok daha kapsamlı mayalandığını söyleyebiliriz. Evet, geriye düşünüş var, bu doğal; ama bu aynı zamanda direnişin, demokratik bir bilincin yeniden mayalanmasıdır.

Bunun sonuçlarını ilerleyen günlerde göreceğiz....

Adalet, eşitlik ve özgürlük; Gezi ve Haziran halk direnişin öne çıkan talepleridir. Bu talepler, işçilerin, emekçilerin, yoksulların, halkın, tüm ezilenlerin talepleridir; bu talepler sürekli faşizme karşı, halk için demokrasi taleplerinin özüdür; bu talepler sadece işçi ve emekçi sınıfların değil, Kürt ulusunun, Alevilerin ve farklı inanç sahiplerinin, sınıfsal-ulusal-cinsel baskı altında kalan tüm ezilenlerin talepleridir.

Bu taleplere sahip çıkarak, Gezi ruhuyla, direniş ruhuyla ileri atılmalıyız. Gezi ve Haziran günlerinin politik dersleriyle adım adım geleceğimizi örmeliyiz.

Bu daha başlangıç mücadeleye devam!

Şehitlerimizin Yolundan...

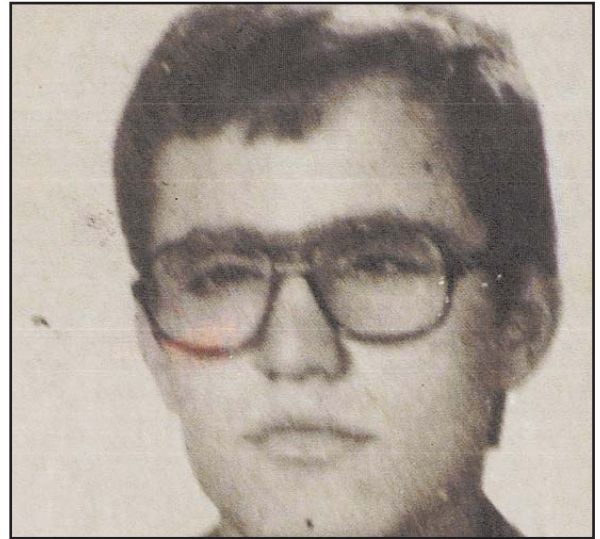
19 Aralık katliamının üzerinden 13 yıl geçti. 13 yıl önce, yine böyle karlı bir aralık gününde katiller tüm güçleriyle saldırdılar tutsak devrimcilere. Sadece askeri birlikler değil, medyası, istihbaratı, Avrupa Birliği'nden getirilen uzmanlarıyla

devlet, topyekün saldırıya geçmişti. Tutsak devrimcilerin haykırdığı "Yaşasın Ölüm Orucu Direnişimiz!" sloganları, montaj hileleriyle yarıda kesilerek sanki "Yaşasın Ölüm" sloganı atılmıyormuşçasına veriliyordu ekranlardan. Devrimcilerle arasına mesafe koymayı, daha doğru bir ifadeyle her fırsatta devrimci düşmanlığı yapmayı marifet bellemiş liberal "aydınlar" balıklama atlıyorlardı bu görüntülerin üzerine ve hiç sorgulamaksızın hemen sayfalarca teoriler üretiyorlardı. Topyekün saldırının bir parçası da onlardı zaten. Onları "birey olma hakkı" adına hücreleri savunurken de görmüştük ekranlarda. Daha bir yıl önce 19 Aralık katliamının provası niteliğindeki Ulucanlar Katliamı gerçekleşmişken, devlet işkenceyle insan öldürmüşken onlara göre en büyük sorun "örgüt baskı"sıydı. Devlet baskı yapmaz, katliam yapmaz, yapsa da münferittir... Hayatının bir gününü, bir saatini bile cezaevinde, karakolda, işkencede geçirmemiş olanlar için, böyle bir şey yaşamışsa bile bir daha aynı şeyi yaşamamak için herşeyi yapmaya binlerce defa yemin etmiş olanlar için çok

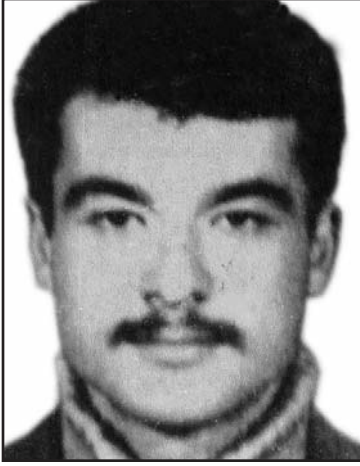
kolay kurulabilecek cümlelerdi bunlar.

Aradan 13 yıl geçti. Direniş hiç bitmedi. Zindan duvarlarından 1 Mayıs alanlarına, Kürdistan dağlarından Tekel işçilerinin zapt ettiği Ankara sokaklarına, işyerlerine özelleştirme amacıyla gelen kimseyi sokmayan Yatağan işçilerinden altın madencilerini, HES'çileri köyllerine sokmayan köylülere... Ve buralardan geldik Gezi Parkı'na. Direniş her yerde, direniş hep bizimle... Sen de bizimlesin Alp Ata Yoldaş.

Parkta, çadırlarda sabahladığımız gecelerde, özellikle de yıldızlı gecelerde sıcaklığın hep yanımızdaydı. Burada olsan o uçsuz bucaksız yaratıcılığınla ne yöntemler, ne araçlar geliştirirdin diyerek seni çok aradık. Ama ülkenin her yerinden patlayan yaratıcılıklarla sanki her yerde sen vardın. Antakya'da TOMA'ları kör eden lazerler, Beşiktaş'taki kepçe, Gezi Parkı

merdivenlerindeki piyano... Sadece yaratıcılık örneklerinde de değil; ülkenin tüm alanlarında senin neşen vardı, senin gülüşün vardı, senin dostluğun, senin insancılığın vardı. Seni hiç bu kadar kalabalık görmemiştik yanımızda. Yaşarken bile.

Sadece sen değildin yanımızdaki, tüm şehitlerimizdi.

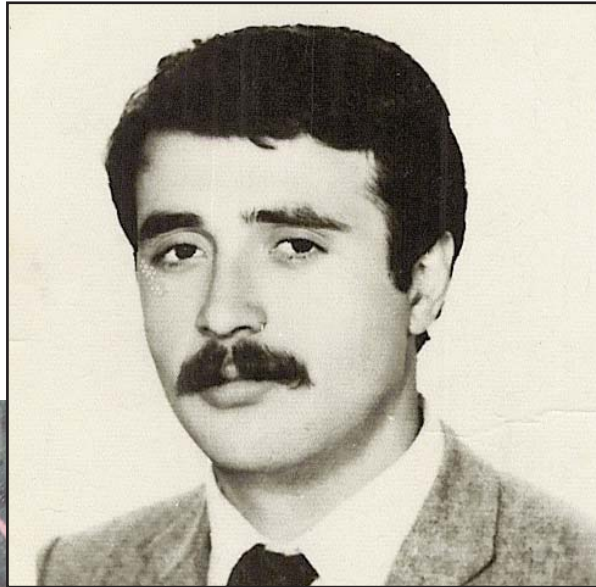
Gezi Parkı'nda bir duvarda gördük Sabri Dura Yoldaşımızın adını. Yazanlar "Sabri Hoca"nın öğrencileriydi. Hayatlarına girmiş böylesine bir devrimciyi unutmaları olanaksızdı. Ondan bahsederken gözlerinin içindeki ışıldamayı, yüzlerine yayılan aydınlanmayı farketmemek olanaksızdı. Fiziksel olarak hiç tanışmadığımız bir yoldaşımızın capcanlı anısı vardı karşımızda. Onun sevgisini hissettik, onun direncini paylaştık parka yapılan her saldırıda, Taksim'in ara sokaklarında, Beşiktaş çarşısında, İstanbul'un tüm emekçi mahallelerinde ve ülkenin dört bir tarafında.

Bunu daha önce de yaşamıştık; Hiç tanımadığımız insanların gelip bize, bizim yoldaşlarımızı övmesini. Sabri Dura Yoldaşımızın o gençlere neler kattığını onların ağzından dinlerken cezaevinde yaşanmış başka bir olay geldi aklımıza. Farklı bir siyasetten dostumuzla yapılan bir sohbette onun anılarını dinlerken ağzından

dökülen şu cümleleri unutamadık: "12 Eylül öncesi İstanbul Eyüp'te birçok farklı siyasettik. Durmadan aramızda tartışıyorduk faşistlere karşı ne yapalım diye. Sonra sizin Doğan ve Ercan geldi bizim semte. Onlar hiç tartışmadılar. Faşistlere karşı ne yapılması gerekiyorsa, onu yaptılar. Biz de öyle bakakaldık..."

Bunlara daha nicelerini eklemek mümkün. Ama bizim asıl işimiz bu değil. Yönümüzü geleceğe döndük. Şu an Gezi Parkı işgal altında olabilir. Ama yıldızlar hala gökyüzünden bize göz kırpmaya devam ediyor. Alp Ata Akçayöz Yoldaş, küçücük kızına devrim şehitlerini anlatmak için "onlar gökte yıldız oldular" demişti. Hiç kimsenin yıldızları sökülmeye gücü yetmez.

Bu topraklarda zulme, sömürüye, baskıya karşı direniş hiç bitmedi. Değişik biçim ve şiddetlerde hep yaşadı, yaşıyor ve yaşayacak. Daha çok yenilgi tadacak faşizm. Daha çok gülecek yüzümüz. Yine çıkacağız meydanlara gökteki yıldızlar kadar çok. Ve onlar kadar yok edilemez.

A. Deniz

Kıdem Tazminatı Hakkı Gaspedilemez

Kıdem tazminatı hakkına yönelik saldırı; kapitalist egemenlik ve sömürü ilişkilerinin güçlendirilmesi temelindeki geniş kapsamlı planlamaların bir parçasıdır.

Oligarşi ve AKP Hükümeti, kıdem tazminatı hakkını yok etmek istiyor.

AKP hükümetin ve sermaye örgütlerinin kıdem tazminatı hakkının kaldırılmasına yönelik geliştirdikleri tartışma ve “Kıdem Tazminatı Fonu” tasarısı, emek kamuoyunun öncelikli gündem maddesi olmaya devam ediyor.

Tartışmaların sürdüğü günlerde, özellikle 2013 Ekim ve Kasım ayları içerisinde saldırının ciddiyeti ve büyüklüğüyle karşılaştırıldığında oldukça yetersiz de olsa, işçi gösterileri ve sendikal tepkiler gerçekleşti. Tepkilerin sürekliliği ve gösterilerin yaygınlaşması, hükümetin geri adım atmasında önemli bir etken oldu. Yerel seçimlerin de yaklaşması nedeniyle, AKP hükümeti “şimdilik” kaydını da düşerek kıdem tazminatına dokunmayacağını açıkladı.

Özellikle anımsatmak istiyoruz. Burjuvazi açısından, kıdem tazminatı işçilere kaptırılmış gereksiz bir hak, kendileri için de gereksiz bir yük anlamındadır. Özellikle işçi sınıfına yönelik bütünlüklü saldırı planı olan “Ulusal İstihdam Stratejisi Belgesi” açıklandıktan sonra, kısa zaman aralıklarıyla patron örgütleri ve AKP

hükümeti; kıdem tazminatına yönelik yok etme niyet ve tasarılarını gündeme getirmişlerdir. Çalışma yaşamını yeniden düzenleme planı çerçevesinde yeni Taşeron Yasası, Özel İstihdam Büroları, Esnek Üretim İlişkileri, Kadın İstihdamı Yasa Tasarısı gibi kapsamlı değişim ve yönelişler, hükümetin hazırlıkları arasındadır.

Güncel süreç itibarıyla AKP hükümeti ve burjuvazi, emekçilerin kazanılmış ekonomik-demokratik haklarının gaspına ve özellikle “Kıdem Tazminatı Hakkı”nın ortadan kaldırılmasına yönelik kamuoyu algısını yönetmeyi de gözeterek, tasarı ve yaklaşımların tartışılmasını sağlamıştır.

Hükümetin: “kıdem tazminatına dokunmayacağız.” şeklindeki açıklaması önemlidir. Ancak taşeron yasa, işçi kiralama büroları, kadın istihdam yasa tasarısı konuları, saldırı dalgasının önemli parçaları olarak hala gündemdedir. Anlaşıldığı kadarıyla da yerel seçimler sonrasına bırakılan saldırı planları söz konusudur.

Bu yaşanan süreçten emek güçlerinin çıkarımlarda bulunarak kendilerine “çeki-düzen” vermeleri gereklidir. İşçi sınıfı ve emekçi güçlerinin bu sürecin devamında zaman kaybetmeden kendisini yoğun saldırılara hazırlamaları ve aynı zamanda bugüne kadar kaybedilen

hakların yeniden kazanılması için de mücadeleyi yükseltmeleri gereklidir.

İşçi sınıfı ve örgütlü yapıları, süreçte görülen örgütlenme, dayanışma ve etkili mücadele konularındaki gerilik ve zayıflıkları giderme yolları bulmalıdır. Bu ise işçilerin yeni örgütlenme ve güçlü mücadele anlayışlarına-yönelimlerine sahip olmaları gerektiği anlamı taşıyor. Emek güçleri ulusal ve uluslararası birikimiyle bu üretimleri gerçekleştirebilecek potansiyellere ve önemli dinamiklere sahiptir.

AKP'nin ve sermayenin, kıdem tazminatını kaldırma ve fona çevirme amacıyla yaptığı "yoklama" sonrasında, önümüze gelen önemli derslerin olduğunu görüyoruz. İşçiler, sendikalar ve emekçi sınıfın toplumsal çıkarlarını temel alan siyasal yapılar; hemen yukarıda vurguladığımız konularda yoğunlaşmak durumundadır. İşçi sınıfının ekonomik-demokratik mücadelesi başlığı altında sahip olduğu sendikal bilinç ve örgütlenmesinde; bilinen zayıflıkların, yaşanan geriliklerin ve ideolojik zafiyetlerin giderilmesi temelinde yoğun çaba ve mücadelenin verilmesi gerekmektedir. Özellikle devrimci sosyalist hareketin süreçte aktif rolünü oynaması gerektiğini vurgulamalıyız.

Kıdem tazminatı eksenli mücadele; işçilerin bilinçlendirilme ve örgütlenmesi çalışmalarında, sendikaların örgütsel işleyiş ve işlevlerini genişletilmesi konularında olanaklar sunmaktadır. Sendikalar ve siyasal yapılar bu olanaklardan yararlanarak, sınıfın örgütlenmesi ve mücadelenin yükseltilmesine önemli katkılar verebilir.

Tekrarlayalım. AKP hükümeti kıdem tazmi-

natı uygulamasına son vererek, yerine "Kıdem Tazminatı Fonu" projesini getirmek istemektedir. Daha önceden bilinen fon deneyimleri ise emekçi halkımız tarafından unutulmuş değildir. Önceki yıllarda "Tasarruf Teşvik Fonu" veya "Konut Edindirme Fonu" adlarıyla uygulamalar olmuştu. Bu fonlar amaçlarının dışında kullanılmış ve sonuçta emekçiler açısından büyük parasal birikimler ve konutlar sadece hayal olarak kalmıştır. Sürecinde, emekçilere bir yararı olmadan ama burjuvaziye sermaye kaynağı olarak iş görmüş, sonrasında ikisi de iptal edilmişti. Emekçilerin aldatıldığı uygulamaları bunlar.

İşlerliği devam eden İşsizlik Fonu ise, emekçilerin işten çıkarılması sonrasında devreye girmekle birlikte; fon birikimleri örneğin GAP projesinde kullanılmış, hatta şimdilerde gündeme getirilen kıdem tazminatı fonu için de kaynak gösterilmektedir.

Anlaşıyor ki burjuvazi; işçi ve emekçilerin insanca yaşam olanağı sunmayan üç kuruşluk ücretlerini fon vs adı altında kırparak azaltmayı ve fonları da kendi kaynak ihtiyacını gidermek için, örneğin sigorta tekellerinin ihtiyacında kullanma amacındadır.

Ancak kıdem tazminatı fonunun, işçiler tarafından kolay erişilebilecek birikim uygulaması olmadığı da anlaşılmıştır. Bu açıkça ilan ediliyor zaten...

Burjuvazi, AKP Hükümetinin meclis sayısal üstünlüğünden yararlanarak kıdem tazminatı yükünden kurtulmayı denemek istedi. Danışma Kurulunun göstermelik tartışmaları oyununa başvurmaları da işe yaramadı.

Yoğun olmasa da gelişen mücadeleciler kitleleri tepkiler ve sergilenen sendikal tutumlar tasarımının geri çekilmesini sağlamıştır.

AKP Hükümeti burjuva ayak oyunlarından ve kurnazlıktan vazgeçmeyerek, örneğin taşeron işçilerinin kıdem tazminatı konusunda ciddi sorunlar yaşamalarından hareketle, taşeron işçileriyle sınırlı kalacağını savunduğu "kıdem tazminatı fonu" yasası tasarlamaktadır. 'Bir taşla iki kuş vurma' misali, AKP; taşeron işçilerin bilgisizlik, örgütsüzlük ve suskunluk içindeki pasif/edilgen hallerinden de yararlanmak istemektedir.

Sendikaların bürokratik ve işçi kitlelerinden kopuk, zayıf halleri söz konusudur. Yine de kopulan tepki ve yapılan gösteriler önemlidir. Ancak özellikle taşeron işçileri başta olmak üzere örgütsüz işçi ve emekçi kitleleri aldatılmayakandırılmaya açıktır. Gözlemediğimiz kadarıyla, kısmen de olsa taşeron işçi kitlesinde kıdem tazminatı fonunun 'yararlı olacağı' düşüncesi ve beklentisi vardır. Emek kurumlarının ve e-

mek dostu siyasal yapıların; güçlü sınıf bilinci yaratma yönünde çabaları ve örgütlenme çalışmalarını yoğunlaştırmaları çok yararlı olacaktır. Taşeron işçilerinde hükümetin yarattığı aldatıcı iyimser havanın kırılması birçok açıdan önemsenmelidir.

AKP hükümeti, kıdem tazminatına dokunmayacağını açıkladı. Ancak yeni taşeron yasa kapsamında kısmi uygulamalı fon olayına yönelebilir. Taşeron işçilerinin kıdem tazminatı hakkı oluşsun diyerek çatlak yaratmak isteyebilir.

Kısaca değindiğimiz bu olgular, burjuvazinin ve AKP hükümetinin emekçiler zararına nasıl kapsamlı yeni düzenlemeler ve saldırı planlamaları içerisinde bulunduğunun göstergeleridir.

Bu saldırılar karşısında işçi sınıfının örgütlenme ve mücadele gibi sorunlu alanlarında yeni tarzlarla mesafe almaları kaçınılmazdır. Emek güçlerinin kendi içerisinde dayanışmayı artırarak, birlikte tavırlar alması da ihtiyaç duyulan bir yöndür. Doğru anlayış ve tutumlarla işyerlerinde ve sokakta tepkilerin örgütlenerek, uzlaşmaz sınıf tavrının gösterilmesi gereken bir süreçten geçiyoruz.

Kitlesel sendikal örgütlenmelerin geliştirilmesi, zaafiyetlerden ve hastalıklardan kurtarılacak işçi sınıfının ve politik sınıf hareketinin güçlendirilmesi ve buna bağlı olarak da emekçilerin birçok konuda sınıf çıkarları ekseninde sınıf bilinçlerinin artırılması konusu hayati önemdedir.

Bu temel başlıkları belirttikten sonra, kıdem tazminatı olayının bazı yönlerini daha yakından değerlendirelim.

Kıdem Tazminatı Kazanılmış Haktır Vazgeçilemez!

Kıdem tazminatı, ekonomik-demokratik hak kapsamında kazanılmış ve sigortalı çalışan tüm emekçiler için geçerliliği olan önemli bir ücret biçimidir.

Kıdem tazminatı yaklaşık 80 yıldır uygulanan, işçinin yıllık emeği karşılığında ödenen ücret biçimidir. İşçinin bir yılda aldığı 12 aylık ücretine ek olarak, bir çalışma yılı sonunda işçinin almaya hak kazandığı ücrettir. 13. aylık/maaş diye de bilinir. 1930'lu yıllarda 15 günlük ücret üzerinden hesap edilerek başlayan kıdem tazminatı ödeme uygulaması, giderek 30 günlük ücret üzerinden hesap edilmeye başlanmıştır ve halen uygulanan da budur. Emekçiler işten çıkarıldığında veya emekliliğe ayrıldığı süreçte kıdem tazminatını alır.

Kıdem tazminatı bir yanıyla da iş güvencesi sağlayan etkisiyle; işten çıkarılmayı engelleyen

ve kurallı çalışma baskısı yapan işleviyle çalışma yaşamında yer alır.

Ancak son yıllarda, patronlar hileye başvurarak kıdem tazminatı ödemelerini vermemektedir. Taşeron patronları, işçinin 11 ay süreli sigorta primi yatırmaktadırlar. Dolayısıyla bir tam iş-yılı SGK primi yatırılmadığı için işçi kıdem tazminatına hak kazanamamaktadır. Çalışma Bakanlığı, Yargı ve SGK idaresi de bu hukuksuzluk ve yolsuzluk durumuna seyirci kalmaktadır. Özellikle taşeron işçilerinde bu adaletsizlik çok yaygındır. Taşeron işçisi yılı 12 ay olarak bir türlü tamamlayamamaktadır. İş güvencesi ve kurallı çalışma ortamı bulunmadığından, işsizlik korkusu da işçiyi hakkını aramasına ve savunmasına engel olmaktadır. Sendikal örgütlenmelerin zayıflığı ve 'sarı'lığı eşliğinde, patronlar baskı ve sömürülerini her geçen gün daha fazla artırmaktadırlar.

TİSK, TÜSİAD, TOBB gibi sermaye örgütlerinin Üçlü Danışma Kurulu'nda özetle savunduğu şudur: kıdem tazminatı hakkı için ölçü olan 30 günlük brüt ücret, 10 ila 15 günlük ücrete düşürülmelidir. Yani buna göre kıdem ücreti yarımından fazla yok edilecektir. Ayrıca kıdem almak için fiilen çalışılmış 15 yıl beklenecektir. Yani kıdem tazminatı hakkı ve uygulaması "fonlaştırma" yöntemiyle yok ediliyor...

Kıdem tazminatı, kazanılmış 13. ücret özelliği yanı sıra, iş güvencesi sağlayan ve bu nedenle de kolay kaybedilmeyecek, uğruna büyük kavgalar verilecek olan vazgeçilemez bir haktır.

Türkiye'de ücret uygulamaları, giydirilmiş ücret modeliyle sürdürülür. Yani çıplak maaş/ücret yanı sıra, zamanla eklenen/kazanılan ücret tipleriyle toplam ücret belirlenmektedir. O nedenle bir işçinin çeşitli adlar altında ödenen ücreti vardır. Kıdem hakkı ücreti de bunlardan biridir. Bir yıl çalışma karşılığında, bir maaş tutarında ek ücret uygulaması vardır.

Kıdem tazminatı hakkı, işçiler için bir umuttur, yıllarca çalıştıktan sonra emekli olduğunda emeklilik yaşlarında rahat yaşama hayallerinin kurulduğu bir imkandır. Örneğin barınma sorununu, kıdem tazminatıyla ev alarak çözmeyi hayal eden çok işçi vardır. Dolayısıyla yıllarca çalışmanın ardından alınacak kıdem tazminatı işçilerin, emekçilerin yaşamında çok önemlidir. Borçlarını silecek, belki de çocuklarına daha iyi yaşam olanakları sağlayacak maddi/parasal bir haktır.

Dahası çalışma yaşamında işçinin kazanılmış hakkıdır. Öylesine alışılmış ve içselleştirilmiştir ki, etle tırnak gibidir; emeklilik ve kıdem tazminatı hakkı, emeklilik gününün taçlanan kısmıdır.

Kıdem Tazminatı, Burjuvazi Açısından Ne Anlam Taşıyor?

Kıdem tazminatı ödemesi, patron için kesinlikle gereksiz/anlamsız bir yüküdür. Kazancından işçiye kaptırılmış bir bölümdür. Onun açısından verilmemesi gereken bir ücret türüdür.

Onlar için anlamsız bir haktır. Patron bunu neden ödediğini algılamaz ve kesinlikle karşı çıkar. Hırsızlık sınıfsal olarak onların karakteristik özelliğidir, bu nedenle de işçinin emeğinin karşılığı olan bu haktan da çalmayı düşünürler. Taşeron işvereni işte bu nedenle hileye başvurarak rahatlıkla, işçinin kıdem tazminatına ulaşmasını engeller. 'Bir yılı tamamlamayan kıdem alamaz' diye sınır koyan yasaya uygun davranarak, yani işçiye 11 ay sözleşmeli göstererek kıdem tazminatı almasını, hileyle fiilen engellemektedir.

Patronların kar hırsı öylesine çok ve yoğunudur ki, işçinin umudu ve hayallerini süsleyen üç kuruşluk kıdemine dahi göz dikecek kadar aşağılaşmıştır.

Dahası işverenler işçinin kıdem hakkını yok ederek çok ciddi tasarrufları sağlayacaktır. Hele ki işçi tasarruf-birikimleriyle kurulacak olan bir fon, işveren açısından kullanabileceği sermaye olanağı anlamındadır.

Kıdem tazminatı patronlar açısından işçiye işten kolay çıkarmanın önünde bir engeldir. İMF gibi emperyalist kurumların "Easyhire-Easy fire" (Kolay Al-Kolay Çıkar) prensibiyle işletilen ve yaygınlaştırılan uluslararası bir anlayışı vardır. Orada esnek çalışmanın ulaştırıldığı

önemli bir boyutu görüyoruz. Bu olgu egemen sınıflar açısından ulusal ve uluslararası emperyalist ilişkilerde geliştirilen yeni bir tarz olarak çalışma yaşamımızda yer etmiştir.

Bu bağlamda, esnekleşme politikalarıyla temelden çelişen kıdem tazminatı olayı, sermaye açısından kesinlikle ortadan kaldırılması gereken bir işçi kazanımı olarak değerlendirilir. Kıdem tazminatı yükümlülüğü olmadığı koşullarda, işveren işçiye kolaylıkla işe alıp aynı kolaylıkla işten çıkararak; çalışma hakkıyla da oynama olanağına sahip olur. Bu da yedek işçi ordusu sayısının çoğalması ve işçi üzerinde baskı kurulması anlamındadır. Programatik süreklilik çerçevesinde; kıdem tazminatı hakkını kaldırarak, onu da kucaklayan ve kuşa çeviren 'esnek çalışma yöntemi'ndeki ısrarları, özünde iyi bildiğimiz kölelik koşullarını dayatma hikayesidir.

Ulusal İstidam Stratejisi Belgesi'nde Kıdem Tazminatının Yeri Nedir?

Ulusal İstidam Strateji Belgesi'nde, kıdem tazminatı uygulamasının "Bireysel Kıdem Tazminatı Fon Hesabı" diye ifade edilen sisteme dönüştürülerek, çalışma yaşamında sürdürülen biçimine son verilmesi planlanmıştır.

Tasarılarda veya işveren yaklaşımlarında egemen anlayış; kıdem tazminatı hakkının işveren üzerindeki yükünün yarıya indirilerek yıllık 30 günlük kıdem ücreti kazanım hakkının geriletilmesidir. Kıdem tazminatı, fon kurumsallığı ile bireysel hesaba dönüştürülecek ve buradan da bireysel emeklilik işleri özel sigorta şirketlerine malzeme yapılacaktır. İşçi açısından yarı yarıya değeri düşürülmüş kıdem tazminatı hakkını elde etmek ise, zorlaştırılarak ona fiilen ulaşılmasının önüne engeller çıkarılacaktır. Günümüzdeki haliyle işten çıkarıldığında tazminat alan işçi, tasarının yasallaşması durumunda emekli olmadan tazminat alamayacak, ancak en az on yıl çalışmışsa ve primleri eksiksiz yatırılmışsa, o durumda bir gayrimenkul satın almak gibi bir harcama yapacağı durumda, zaten eskisine oranla yarı yarıya azaltılmış olan tazminatının ancak yarısını alabilecektir. Elbette tasarılar son halini almadığı için bunlar tartışmalıdır. Ama özünde olay budur.

Burjuvazinin ve AKP hükümetinin gündemde tuttuğu yönelim, Ulusal İstidam Stratejisi planlamasında; kıdem tazminatı hakkı ve uygulamasının fon sistemine alınarak yok edilmesidir. Fon sisteminde kıdem tazminatı hakkı, belirsizleşen ve zor ulaşılabilen bir hak olacağı için özellikle "yok edileceği" yönünü ısrarla vurgulamaktayız.

Emek dünyasının kazanımlarının saldırılar sonrasında çok çok gerileteceği ve çalışma koşullarının burjuvazi için adeta bir cennet, işçi ve emekçiler açısından da tam kölelik koşulları anlamı taşıdığı açıktır.

Tümüyle bunlar, ulusal ve uluslararası ege-men burjuvazi tarafından, neo-liberal politikalar ve çalışma yaşamı sisteminin esnekleştirilerek yeniden düzenlenmesi yönünde atılmakta olan önemli adımlardır.

Kıdem Tazminatı Fonu İle Amaçlanan Nedir?

Hükümet tarafından yapılan bir açıklamada “Tüm işçilerin kıdem tazminatından yararlanmaları için bireysel kıdem tazminatı hesabına geçilmesi” önerisi ve ısrarı vardır.

Başka bir örnek ise asıl niyetleri açığa çıkarmaktadır. “Bireysel Kıdem Tazminatı Fonu” tasarısı ile amaçlanan aslında sermayeye, örneğin sigorta şirketlerine sermaye ve yatırım olanağı bulmaktır. 2013 Kasım ayı ortasında İstanbul’da yapılan Bireysel Emeklilik Sistemi’nin 10. yılı nedeniyle yapılan değerlendirme toplantıları sonrasında basına açıklama yapan Başbakan yardımcısı A. Babacan, bu yönelimi şu sözleriyle açığa vurmaktadır. “Eğer kıdem tazminatı fonu, BES fonuna aktarılırsa orada da devlet desteği veririz” demiş ve ardından da “işçilerin %10’u kıdem tazminatından yararlanmakta ve %90 mağdur kitle var, bunların hak kayıplarını engellemek lazım” diye konuşmuştur. Yani aslında sermaye adına yapılan hesap bellidir.

Ancak sorulacak birkaç soru, maskeleri de düşürüyor.

Neden mevcut kıdem tazminatı hakkından tüm işçiler yararlanamıyor?

Hükümet ve işverenler yasal ve meşru kıdem tazminatı hakkının uygulamasında, neden kendi sorumluluklarını yerine getirmiyorlar?

Yasalar ve devlet kurumları birer güvence aracı değil midir? Sosyal devlet olduğunu iddia eden TC devleti; neden adaletli, eşitlikçi bir zeminde hareketle kazanılmış hakkın gerçekleşmesini sağlamamaktadır?

Bu sorulara, işçiler yararına olumlu yanıt almak olanaksızdır.

Belirttiğimiz gibi işçilerin önemli bir kazanımı olan kıdem tazminatı yok edilmek istenirken, yerine yeni olgularla beslenen ama sonuçta işçinin zararına olan ve kesinlikle patron yararına olan kıdem tazminatı fonu getiriliyor. Asıl amaç patronların gereksiz yük olarak gördükleri hakkın ortadan kaldırılmasıdır.

Fon sisteminde işverenin ve devletin ödeye-

ceği payları çok aşağılara çekilmektedir.

Kıdem tazminatı fonuna işveren katkısı ortalama %4 olarak öngörülüyor. Ek olarak patronların şu anda İşsizlik Sigortası Fonuna ödediği oran %2 ve bu oran da budanarak, %0,5 (binde beş) olarak tasarlanıyor. Bu patronun kıdem ve işsizlik fonu başlığı altında yaptığı ödemelerin % 70-80 oranında düşürülmesi anlamına gelmektedir. Ödemek zorunda kaldığı ama fon sayesinde ödemeyeceği ücretler, patron kasasına kar-kazanç olarak yazılacak.

Ayrıca şöyle bir problem de yaşanabilecektir. Patron kıdem tazminatı payı ödemelerini yapmadığında veya geciktirdiğinde yasal olarak davayı kim açacak? Ödemelerin güvencesi kim olacak? Vb. birçok sorunun yanıtı da belirsizdir. Belirsiz diyoruz bugün bile yargı kararları zorluklarla uygulanabilmektedir. Patronun bu konuda ödeme yapmama usulsüzlüğü nedeniyle yargıya başvurulması ise yargı masrafları nedeniyle engellenecektir. Yargının, giderek ücretli hale getirildiği bilinir, dolayısıyla da bugün bir dava açma harç bedeli olarak 500-600 lira alınmaktadır. Taşeron sistemi ve asgari ücret yaygınlığını da hesaba katarsak, yoksul işçilerin yargıdan uzak duracakları açıktır. İşçi bir aylık ücretine yakın parayı, mahkemeye vermekten uzak duracaktır.

Sonuçta fon tasarımı ve yaklaşımıyla, işçinin on yıllardır kullana-geldiği ve iş güvencesinin önemli bir dayanağı olan kıdem tazminatı hakkı, şu anki anlam ve işlevlerinden soyutlanacak, patronların yükünü azaltarak onlara işçi sırtından daha fazla kazanmalarını sağlayacak bir uygulama olacaktır.

Burjuva Medyası Yalanlarıyla Kamuoyunda Yaratılan Algı

14 Kasım 2013 tarihli Milliyet gazetesi manşetinde : “1 milyon işçiye müjde” başlığını kullandı.

Haberden bir gün önce, Üçlü Danışma Kurulu’nda yapılan toplantılarda somut bir karar çıkmamış, işçi-hükümet ve işveren tarafları önerileri değerlendirme amacıyla masadan kalkmışlardı.

Ama AKP’ye yakınlığıyla bilinen Demirören grubunun elinde bulunan Milliyet gazetesi, kıdem tazminatı ve taşeron uygulamaları ve yasa tasarısı konularında AKP’nin ve işveren temsilcilerinin görüş ve taleplerini derlemiş, bunları da “kesinleşmiş kararlar” havasında vererek, aldatici ve yanıltıcı bir gelişme tablosu çizmiştir.

Yadırganacak bir olgu değildir bu. İşveren medyası elbette patronların dili ve tavırlarıyla toplumsal bilinci etkilemeye ve şekillendirmeye

devam edecektir.

Yazılı ve görsel-işitsel burjuva medyasında, Ulusal İstihdam Stratejisi ve onun alt başlıkları olan tasarımlar, çok olumlu yönelimler olarak kamuoyuna sunuldu. Son zamanlarda taşeron işçisinin ücretleri, sosyal hakları ve çalışma koşullarındaki insanlık dışı gerçekliklerin üzeri adeta örtülerek işçiler için hak-hukuk, adalet ve eşitlikten dem vurulmaya, işçi bilinci çarpıtılmaya gayret edilmektedir.

Neredeyse bu yeni düzenlemelerle işçiye cennet koşulları sağlanacağı iddia edilmektedir. Kıdem tazminatı yok edilirken, işçinin yararına olacağı yalanı çok pişkin biçimde söylenebilmektedir.

Taşeron işçisinin kıdem haklarının sağlanacağı iddiasıyla; düşük tutulan kıdem kesintileri ve 15 yıl sonra, o da belki alınabilecek kıdem birikiminden söz edilmektedir. İşçi için hayal olan bir fon uygulaması adil ve eşitlikçi bir olay gibi sunulmaktadır.

Bu yalan ve çarpık bilgilerin kamuoyunda tartışılması ve bilgi kirliliği ile işçinin aldatılmasına yönelik çabalarıyla, burjuva medyası önemli işlev yüklenmiştir. Aslında tüm burjuva medya unsurları aynı içerikte yayınlarla kamuoyunu, özellikle de emek kamuoyunu aldatan tutum içine girmiştir.

Sendikaların ve sınıf bilinçli işçilerin karşı

çıkışları, eylemleri ve tepkileri, burjuva ve yandaş medyada kesinlikle yer almamakta, tamamıyla AKP ve burjuvazinin çıkarına yayınlarla kamuoyu aldatılmaktadır.

Hükümetin de işçiden yana düzenlemeler yaptığı ve yapacağı yalanları da artık açığa çıkmıştır. Kıdem tazminatı fonu ve yeni taşeron yasası tasarımlarıyla, AKP hükümetinin işçi dostu değil; aksine işçinin elde kalan haklarını da gasp eden patron yanlısı bir hükümet olduğu gerçeği daha iyi anlaşılır olmaktadır.

Sendikal ve Siyasi Yapıların, Ekonomik-Demokratik Mücadele Alanındaki Sorumlulukları

İşçi sınıfının ekonomik-demokratik ve politik mücadelesinin birçok açıdan zayıflıklar içerdiği süreci yaşamaktayız.

İşçi sınıfının, kapitalist sistem ve burjuva kurumsalılıkların etkisi altında kaldığını tespit edebiliyoruz. Son zamanlarda ideolojik-politik açılardan bu etkileşim artmıştır. Ekonomik şiddet ve işsizlik, toplumsal baskılanma ve psikolojik şekillendirilmeler bu yönde ve baskındır. Örneğin Gezi olayları, yerel direnişler gibi son dönem gelişmeleri bunların kırılmasına yardımcı olmuştur ancak egemen olan tablo verileri belirttiğimiz şekildedir.

Sendikaların, kitlesel-mücadeleci ve devrimci sınıf yapıları olma özelliğinden uzaklaşmaları ile devrimci-demokratik ve sosyalist siyasi yapıların (çok yönlü problemleri nedeniyle) sınıftan örgütsel ve kültürel açılardan kopuk durumda olması da son dönemin olumsuzluklarından biridir.

Ulusal İstihdam Stratejisi gibi veya genelde de işçi-emekçi zararına olan yasa çalışmalarını ve uygulamaları karşısında emek dünyasının kitlesel, örgütlü tepki verme refleksinin zayıf kaldığı gerçektir. Bu durum, sendikaların ve emek çıkarlarını savunan siyasi yapıların örgütlenme ve mücadele tarzlarındaki zayıflıklarından ve birlik-dayanışma sergilemedeki zaaflarından ve geri duruşlarından kaynaklanmaktadır.

Elbette kurumsal yapıların olumlu diyebileceğimiz tepkileri söz konusudur. Ancak işçi kitlelerini örgütleyemeyen ve bürokratik hantallıklar içerisinde boğulan sendikaların ve sistem sınırları içerisinde boğulan reformist siyasi yapıların etkin olan varlığına işaret ediyorduk.

Bu anlamda, sendikal yapıların kronik hasatlıklarını da sergileyen örnekler de bulunmaktadır.

Kıdem tazminatı fonu, yeni taşeron yasası tasarımı ve diğer konularda HAK-İŞ konfede-

rasyonu işçi sınıfı çıkarlarına ihanet içerisindedir. Sermaye ve AKP hükümetini destekleyen işbirlikçi tutumlarıyla sınıf üzerinde çok yönlü etkinliğini ve gücünü artırmaya devam etmektedir.

TÜRK-İŞ'in sermayeye ve AKP hükümetine destek veren pozisyonu çok açıktır. Bürokratik tepki açıklamaları dışında bir etkinlik ve varlık gösterememektedir. Çok 'zorlama' bir tutumla kıdem tazminatı konusunda "kırmızı-çizgi ve grev nedeni" sözlerinin dışında bir tepki göstermiyoruz. İşçinin kendi sınıf bilinci ve çıkarları doğrultusunda bilinçlendirilmesi ve egemen sınıflara geri adım attırılması yolunda, daha doğrusu sınıf mücadelesi adına bir şey yapmaktadır. Aksine engelleyici olmaktadır.

Ancak TÜRK-İŞ konfederasyonu içerisindeki Sendikal Güç Birliği Platformu ve konfederasyon merkezi yönetiminin etkisi dışında kalan yerel sendika şubelerinin birkaç basın açıklaması dışında güçlü tepkileri yoktur. Sendikal Güç Birliği Platformu, ortaya çıkışında ilan ettiği mücadelecilik ve sınıf hareketi söyleminin çok uzağında duran bürokratik basın açıklaması gibi cılız tepkilerle sınırlı kalmaktadır.

DİSK, geliştirdiği kampanya ile daha olumlu bir yeredir. İşçiler bir tartışma içine çekilmiş, birçok kentte sokağa çıkmış tepkisini göstermiştir. Bu eylemlilikler, işçi bilincini ve duyarlılığını canlı tutmakta, sermayeye ve hükümete de yanıt olabilmektedir. Ancak kampanyanın, DİSK yapısıyla sınırlı tutulması ve diğer sendikal yapılarla birlik-dayanışma içerisinde olunmaması; sınıf tepkisinin ve eylemlerin yaygın ve güçlü olmasını engellemiştir.

Birçok siyasal yapı ise bu konuda tepki verme anlamında öncülük yapamamış, en azından etkili olamamış ve kısmi tepkileriyle geride kalmıştır. Sonuçta etkili bir bilinçlendirme ve örgütlü kitlesel tepkilerin açığa çıkarılması anlamında yeterli çalışmalar içerisinde olunmadığı gerçeği vardır. Bu eleştirilerek sorgulanması gereken bir olgudur. Kendi çabalarımızı bu eleştiriler dışında tutmuyoruz.

Kıdem tazminatı fonu veya taşeron sisteminin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması çabalarına karşı, işçi sınıfının ekonomik-demokratik alanda kitlesel tepkileriyle karşı koymasının öneminin farkındayız. Özellikle "üretimden gelen güçle" diye de ifade edilen işyerlerinde üretimin durdurulması-grev silahıyla gelişmelere tavır alabilmesi çok önemlidir. Çünkü saldırının içerik ve boyutları bir hayli geniş ve derinliktir. Ancak mevcut sendikal kurumsallıkların da bunu omuzlayacak düzeyde olmadığı gerçeği ortadadır.

Bu noktada öncelikle belirtelim ki, örgütlü

işçi gücüne dayanan mücadelecilik-devrimci sendikal yapılara duyulan ihtiyaç bir kez daha açığa çıkmıştır.

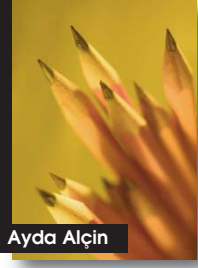
Sendikal yapıların içerisinde bulunduğu bürokratik işleyiş ve hantal kurumsal yapı özellikleri, geniş işçi kitlelerini örgütleyememe halleri ve özellikle bu alanda sarı-yandaş sendikaların etkinlikleri bir bütün olarak önemli sorun alanıdır. İşçi sınıfı kitlelerinde ve sendikalarda sınıf bilinci zayıflığı, örgütlenme ve mücadele konularında olumsuzluk yaratan bir olgudur. Kırılması için yoğun ve ısrarlı çalışmalar kurumsal düzeylerde gerçekleştirilmelidir. Bununla bağlantılı olarak birlik ve dayanışma yönüyle de bilinçlendirme ve kurumsal etkinliklerin geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

Vurgulamak istiyoruz. Belirttiğimiz sorunlar, genel çerçevelerde işçi sınıfının, sendikaların, sınıf hareketi ve politik yapıların sorun alanlarına yöneliktir. Ancak örneğin kıdem tazminatı hakkına yönelik saldırı gibi çalışma yaşamını işçiler açısından çekilmez kılacak plan ve yönelimler karşı, gündelik mücadeleyle de yanıt vermek gerekmektedir. Fabrikalarda, atölyelerde işçilere yönelik sınıf bilincini yükselten etkinliklerin ve sendikal örgütlenme çalışmalarının yoğunlaştırılması çok önemlidir. Sendikal kurumlaşmayla birlikte politik örgütlenme biçimlerinin de geliştirilmesi doğru ve gereklidir.

İşçi sınıfına yönelik planlanan veya gerçekleştirilen saldırılar; sonuçta çalışma ve yaşama koşullarının daha da kötüleşmesi anlamındadır. Bu saldırılarla birlikte yaşanan baskı ve sömürünün boyutları, işçi sınıfının sınıf bilinci ve çıkarları temelinde örgütlenme ve mücadele içerisinde çekilmesinin maddi olanaklarını da sunmaktadır.

Ekonomik-demokratik sendikal mücadele alanları, ezilenlerin iktidar hedefini içeren politik mücadelesinden ayrı düşünülemez. Bütünlüklü olarak örgütlenme bilincini ve mücadeleyi yükseltmek, aynı zamanda da örneğin kitlesel-demokratik işlerlikleri içeren yapısal yenilikleri de içeren çalışmalara yönelmek kaçınılmazdır.

Ayda Alçın

Eğitimin Metalaşma Sürecine Dair Notlar

Kalinin* “Emek onur davasıdır” diyor. Onurlu bir insan emeğe ve emeğine sahip çıkandır. İnsanı insanlaştıran en önemli özelliği üretim faaliyetidir. Üretimin niteliği insanın sosyal pratiğinin diğer faaliyetlerini de (eğitim gibi) belirler. Eğitimi üretimden, toplumsal pratikten ayırmak insanı emeğine ve dolayısıyla onuruna yabancılaştırır. Egemenlerin isteği de bu doğrultuda seyrediyor.

Tam da bu açıdan eğitimle ilgili olarak kavranması gereken ilk tümel bağlantı eğitimin bilinçli emekle ilişkisi ve bunun sınıfsal kimlik ile mücadelemizdeki önemidir. İkinci önemli bağlantı da eğitim ve öğrenmenin yöntemsel sorunları ile yine bir praksis olarak eğitimin varlığıdır. Eğitimin varlık sorunu öğrenme ve öğretmenin diyalektik birlikteliğinde açığa çıkar.

Eğitim, tarihin her aşamasında toplumsal örgütleniş ve üretim faaliyetlerine bağlı olarak, çok çeşitli ve değişik biçimlenişlerle ortaya çıkmıştır.

Eğitimin biçimlenişlerinde pek çok tanımlanabilir. Mevcut sistem içindeki tüm tanımların hayatla bağları ezenlerin lehinedir. Elbette insanlığın tarihinde kazanılmış pek çok bağlantılar, insanlığın, ezilenlerin yönelimlerini

belirleyen sonuçlar, birikimler de mevcuttur. Sözlerimizin içini dolduracak ve bize yeminin, geleceğin yolunu gösterecek olan da bu birikimler olmaktadır. İşte tam da bu noktada karşımıza üçüncü bağlantı çıkar. Bu da eğitim sürecinde bilginin diyalektik varlığıdır.

Kapitalist sistemdeki üst yapısıyla değerlendirildiğinde çok yönlü bir güç olarak kullanılması, bilginin; maddi üretim, bilimsel deney ve sınıf savaşımalarında elde edildiği özünü ve gerçeğini örtemez. Mao; “Yeryüzünün yasalarını kavrayan bilgi, yeniden dünyayı değiştirmenin pratiğine yönelmeli, yeniden üretim pratiğine, devrimci sınıf mücadelesinin pratiğine ve bilimsel deney pratiğine uygulanmalıdır.” diyor.

Bilgi her şeyden önce bir insan etkinliği, bilme etkinliğidir. Bilen ve bilinenin diyalektik bağlılığı ve etkileşimi bilgi ürününün olmazsa olmazıdır. Dolayısıyla önümüze bilgi adıyla gelen her şeyin bilgi olmadığını anlayabiliriz.

Bilme eylemi öznenin eylemi olduğundan bileni özneleştirir ve özgürleştirir. Bilimsel açıdan hal böyleyken kapitalizmin “eğitim” anlayışında, bir bilgi edinme süreci olarak eğitim, arkasına tüm sınıflı toplum düzenlerindeki sağ ideolojileri de alarak ince ayarlarla yapılandırılan anlamlara ve uygulamalara sahiptir. Ö-

zünde, öznenin içsel bir yönelişi olan, ömür boyu öğrenme, değişme, dönüşme süreci olarak eğitim; muktedirlerin elinde 'terbiye etme' sürecine, bir 'terbiye olma' haline evrilmek istenir. Bu konudaki en temel çelişki karşımıza çıkar. Bilmeyi isteme insanın en özgür olması gereken bir durumken bilgi, ezen sınıfın elinde bir otoriteye ve terbiye ediciye dönüşür. Aslında bu çelişki farklı biçim ve düzeylerde çatışma ve zıtlasmalarla tarihsel süreçlere yön vermiştir. Tekrarlayalım, eğitim, her şeyden önce insan ve onun temel faaliyeti olan üretim içindir. Üretim sürecinde ürettiklerine, emeğine yabancılaştırılan insan, giderek üretime ilgisiz kalmakta, beraberinde de siyasete, sanata, bilime, felsefeye, kendi sosyal pratiğine de ilgi duymamaya başlamaktadır. Böylece öğrenme süreci törpülenir, örselenir. Yeniye ulaşabilmesinin önkoşulu olan sorgulama özelliğini yitirir.

Eğitimle ilgili kavramsal tartışmaları başka bir yazımızda yapmalıyız. Kavramın yerine başka bir kavram kullanma gereği, öğrenme ve öğretme kavramlarının dilsel ve kavramsal olarak darlaştırılmış olarak kullanıldığı gerçeği tartışılmalıdır. Öğrenme ve öğretme edimleri doğrudan eğitimle bağlantılı olduğu halde bu kavramlar salt öğretim algısını, yanılısamasını da yaratmakta, yaratabilmektedir. Ancak aslolan bu bağlantılı kavramların hepsinin düzen içindeki tüm kurumsal yapılarda içinin boşaltıldı-

ğıdır.

Öncelikli konumuz eğitimin bugün kurumsal yapıları ve süreçleriyle nasıl bir "terbiye etme" yani denetleme, gözetleme ve sistemi devam ettirme mekanizmalarına dönüştürüldüğüdür.

Tüm toplumsal süreçlerin yeniden yapılandırıldığı aşağı yukarı son otuz yıldır eğitim süreçlerini, kurumsallıklarını belirleyen; yeni ekonomik politikalar ve esnek üretim modeline bağlı olarak postmodern uygulamalar olmuştur ve olmaktadır. Sistemle bağlantılı olarak ifade edeceğimiz eğitim hizmetleri, bugün görece kamusal yapılanmasını tasfiye etmekte, ülke ve koşullara göre değişik hız ve düzeylerde piyasalaştırılmaktadır. Eğitimin tüm kurum ve süreçlerinin sermayenin hakimiyeti altına alınması aynı zamanda bilginin piyasalaştırılması, bilginin öznesinden koparılması anlamlarına gelir.

Bilginin öznesinden koparılması, öznenin de nesneleşmesini doğurmaktadır ki bu da ezilenlerin bilgiye sistemin istediği kadar ve istediği doğrultuda ulaşmasını, bilginin ve dolayısıyla eğitimin toplumsallaştıran yanının budanmasını, özgürleştiren bilgiden uzaklaştırılmasını beraberinde getirmektedir.

Eğitim, eğitici tarafından edinilen niteliklerin, eğitime aşılması için onun psikolojisine yapılan belli bir amaca yönelik ve sistemli etkidir. Yani; insan toplumuna ilişkin belli bir dünya görüşünün, bir ahlakın ve insan toplumuna ilişkin belli kuralların, karakterin ve iradenin belli çizgilerinin, alışkanlıkların ve zevklerin işlenmesi, belli bedensel niteliklerin gelişmesidir.

İşte yeni bir yatırım alanı olarak eğitimin metalaşması, insan ve insan toplumuna ilişkin ne kadar çok yönlü ve büyük bir etki yaratmaktadır, düşünelim. Eğitimin bu içerikte dönüşümü, toplumsal ilişkileri tanımlayacak ölçüde bir egemenlik biçimine dönüşmüştür.

Neo liberal yönelimli eğitim politikalarının uluslararası mimarları Dünya Bankası ve OECD'dir. Onların eğitim uzmanlarının hazırladıkları raporlar, bugün bizim ülkemizde de adım adım hayata geçirilmektedir. Yeni bir yatırım alanı olarak eğitimin ticarileşmesi süreci üniversitelerde planlı programlı olarak sürdürülmektedir. Özellikle 1980 sonrasında yüksek öğretim kurumları bu plan ve programlara göre yapılandırılmaktadır. Yüksek öğretim kurumlarında bilginin ve buna bağlı her türlü ürünün pazara sunulması amaç haline getirilmiştir. Buna bağlı olarak da siyasal ve toplumsal denetim, gözetleme ve baskı aygıtları da buna göre yapılandırılmaktadır. Uzun dönemli

cezai, idari, mali, siyasi, yaşamsal önlemler, yaptırımlarla bu süreç daha da barbarlaşarak devam etmektedir.

Yüksek öğrenim kurumlarında görelî bilimsellik yerini büyük şirketlerin siparişlerine göre bilgi/bilim üretme hallerine dönüştürülmektedir. Özelleştirme; özel üniversiteler kurmayla sınırlı kalmamakta, “kamu” üniversitelerinde de değişik kademelerde sermaye ile işbirliği her ölçekte gerçekleşmektedir.

Öğrenci yani öğrenen artık başka bir kimliğe bürünmüş, büründürülmektedir: Müşteri... Öğretmenler, eğitim emekçileri de ücretli köle... Devamında öğrenci de öğretmen de bilgiden, bilimden, emekten koparılmakta, parçalanmakta, anı yaşama derdine düşmekte ve dolayısıyla başta toplumsal kimliğine yabancılaşmaktadır. İstenilen budur. Yapılmaya çalışılan budur.

Bilindiği gibi sermaye-iktidar ilişkilerinde, iktidarın siyasal dayanakları değişebiliyor. Yönetici erki el değiştirebiliyor. Örneğin ülkemizde düne kadar uluslararası sermayenin eğitimle ilgili planları TÜSİAD ve OYAK aracılığıyla gerçekleşirken bugün egemenler arasındaki dengelerde değişiklikler bütün yaşam alanımıza yansıyor. Kendileri de birer sermaye kuruluşu olan AKP iktidarı, MÜSİAD bu planları olanca gerilik ve gericilikleriyle birlikte yürütüyor.

“Ağaç yaşken eğilir” gibi son derece sınıfsal, ideolojik bir atasözünü hatırlatarak eğitimin, bilginin, bilimin ticarileşmesi/metalaşması sürecinin yüksek öğretimle asla sınırlı kalmadığını görüyoruz. Bazı yönleriyle kaba ayarlarla bugün öğretim süreçlerinin her kademesinde; kreş ve anaokullarından başlayarak ilk ve orta öğretimde de durum vahimdir. Genel bir planın içinde ancak beceriksizce yapılan uygulamalar, eğitimin metalaşması ile birlikte gerilikleri ve gericiliği her kademeye yerleştirmeye çalışan bir eğitim sistemi kendi koşullarını sağlamlaştırmaya çalışıyor. Eğitimde 4+4+4 adıyla sunulan sistem bütün koşullarıyla halka değil kapitalizme ve burjuvazinin iktidarına hizmet etmektedir. Asıl mesele budur. Bu sistem içinde egemenler kendi iktidar savaşlarını da her zaman sanki halkların, emekçilerin sorunuymuş gibi sunarlar. Bu da büyük yanılsamayı, yabancılaşmayı beraberinde getirir. Özne olduğunun farkındalığına sahip olmayan, eğitim ve öğrenimin bilinçli emekle ilişkisini henüz tam göremeyen kitleler, son dönemde olduğu gibi gerek 4+4+4 sisteminin gerek dershanelerin kaldırılması meselelerinin, tartışmalarının kendi meseleleri, tartışmaları olduğu yanılsamasını yaşarlar. Oysa bütün bunların amacı

sınıfsal, siyasal tabanın denetim altına alınması, sermayenin ve iktidarın çıkarlarına göre şekillendirilmesi, buna göre yapılandırılmasıdır.

Egemenlerin demeçleri, sunumları, medyaları aracılığıyla tartışmaları, eğitimin artık özel bir mal olduğu, piyasada alınıp satılabilecek bir tür mal olduğu gerçeğini /gerçeklerini gizleyemez niteliktedir.

Önemli olan diğer gerçek ise insan toplumunun gelişmesinin ve değişmesinin olmazsa olmaz koşullarından birinin bilgi birikiminin aktarılması olduğu gerçeğidir. Ki bu da eğitimle, aralarında keskin çizgiler çizemediğimiz öğretim-öğrenimle olanaklıdır. Eğitim, bilginin toplumsallaşarak yayılma sürecine denk düşer. İnsani olan; bilginin kamusal alana açık olması, insanlığın yararına, gelişimine, ilerleyişine hizmet etmesidir. Sermaye sahiplerine, meta ilişkilerine, finans piyasalarına, insanlığı uyutan, gericileştiren, dogmatik yapılanmalara tabi olan eğitime karşı insanı toplumsallaştırarak özneleştirilen bir eğitim yapılanmasını yaratmak mümkün. İnsanlığın tarihsel bilgisi ve birikimi de bunu gösteriyor. Bilginin teorik ve pratik diyalektiği yolumuza ışık tutar niteliktedir. İnsanlığın bu güne kadar yaşadığı en ileri deneyim olan sosyalizm deneyimleri ve dersleri yolumuzu aydınlatır niteliktedir. Bugün bilinçli emekle verilecek her düzeyde mücadelede kolektif akla ve bilgi üretimine ihtiyacımız var. Bunu yaratmanın yolunun da sınırları zorlayan bir özgürlük mücadelesinden, duvarları yıkan bir devrim mücadelesinden geçtiğini biliyoruz. Ezilenlerin eğitimi artık verilecek mücadeleden bağımsız olamaz. Ürettiklerimize, bilgi-mize, emeğimize, onurumuza sahip çıkalım.

*Mihail Ivanovich Kalinin (1875-1949), Yoksul bir köylü çocuğu olarak doğdu. Yaşamını işçi olarak sürdürdü. Bolşevik öncü bir devrimci, Ekim Devriminin önderlerindedir. Devrimden sonra politbüro üyesi oldu. 1937 seçimlerinden sonra Stalin, prezidyum başkanlığını yani devlet başkanlığı görevini ona bıraktı. 1946’da sağlık durumunun bozulması yüzünden istifa etti. Birçok makale ve söylevi vardır. Gençliğin siyasal eğitimi sorunlarına özel önem vermiş, eğitim ve öğretimin amaç, araç, yöntem ve örgütlenme sorunlarına katkı getirmiştir.

Devrimci Eğitim ve Ahlak üzerine yirmi yıllık bir dönemi içine alan seçilmiş söylev ve yazıları Devrimci Eğitim Devrimci Ahlak (Sorun Yayınları) kitabında toplanmıştır.

Arkeolog Funda Genç

Kentsel Dönüşüm Projelerinde Kültürel Mirasın Rantsal İşlevi

“Kitle iletişim araçları sanatı, siyaseti, dini, felsefeyi, ticareti uyumlu bir biçimde ve çoğu zaman el altından birbirine karıştırmakla kalmaz, bu kültür alanlarını aynı zamanda ortak bir duruma, bir ticari biçime indirgemektedir. Gönlümüze seslenen müzik bile ticari bir müziktir. Sadece alışveriş değerleri önemli hale gelmekte, bunun dışında her şey önemini kaybetmektedir.”

Marcuse, 1975

Kentsel dönüşüm projeleri olarak bildiğimiz planlama (asıl adıyla “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi” hakkındaki yasa) 2012 yılında meclisten geçerek yasalaşmıştır. Şehrin bir bölümünün sistematik bir şekilde olası deprem riskine karşı, uygun görülmeyen yapıların kullanım dışına çıkarılarak yeniden uygun temelli yapıların yapılması ve yaşanabilecek can ve mal kaybının önüne geçmek için hazırlanan kamusal çalışmalardan biri olarak tanımlanmıştır. Bu tanım oldukça insani gibi görünse de, yıkılacak yapıların olduğu kentsel dönüşüm alanlarından birinde yaşıyorsanız bilin ki bu sizin insanca yaşamınızdan önce başkalarının insanlığını kapsıyor.

“Eskiyen kent dokularının kültürel mirası koruyarak, kullanma dengesini sağlayarak,

sosyal donatı alanlarını büyütmek, sağlıklılaştırmak, otopark sorununun çözümü, günümüz konforu ve kullanım şartlarını içeren konut, kültür, turizm ve sosyal donatı ağlarını oluşturmak, tarihi ve kültürel dokuyu geleceğe taşımak için restore ederek kullanmak böylelikle kentlerin merkez alanlarının sağlıklı bir şekilde iskan edilerek şehrin güvenliğini tehdit eden denetimsiz bölgeler olmaktan çıkarıp yenileştirmek ve günümüz gereklerine uygun olarak kullanılabilir hale getirmek amacıyla bu alanları ‘kentsel dönüşüm ve gelişim alanı’ olarak ilan etmek ve bu alanda uygulama yapmaya imkan vermek gerekliliği ortaya çıkmıştır.” 2005 yılında başbakan imzalı Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü’nden çıkmış 1054/896 numaralı yasa tasarısında yer alan bu cümleler Küçükbakkalköy’de kentsel dönüşüm adına mahallelerinden edilen Romanların neden 7 yıldır Sancaktepe’de çadırlar içinde, susuz, elektriksiz, oksuz yaşamaya çalıştığını özetliyor aslında. Kentsel dönüşüm projeleri mahalleliyi kapsamayan insani değil rantsal değerine bakılan yeniden yapılandırmalardır. Uzun yıllar milliyetçi politikalarla, ağır vergilerle taşınır taşınmaz varlıklarına el konulan, arazileri, manastırları kamulaştırılarak devletin herhangi bir resmi binasına dönüştürülen (ya da Müslümanlar tara-

findan düşük fiyatlara satın alınan), sürülen, yüzyıllardır yaşadığı sokağına Gençosman, Bozkurt, Ergenekon isimleri verilerek yıpratılan, katledilen, zorla Müslümanlaştırılan, Yorgo iken, Dimitri iken Hasan olan, Hüseyin olan Rumlara, Ermenilere, Yahudilere yapılanın bir benzeridir bu. Şimdi sıra, faşizan yöntemler ve ırkçı bir politika halinde sürdürülen kentsel dönüşümle daha çok ötekileştirilmiş olana, Romanlara, kentteki Kürtlere, transseksüellere ve yoksul, emekçi kesimlere gelmiştir. Sistem ötekileştirdiğini şehir dışına itmektedir. Kültürel miras, tarihi yapıların yeniden inşasıyla mahalle dokusunun insan profilini değiştirirken aynı zamanda medya ile yeni İslamcı modellemeler için bir dayanak noktası da oluşturuyor.

Elbette ki buradan bakınca bu iki tanım, kentsel dönüşüm ve kültürel miras, birbirinden çok farklı görülüyor; ancak birbirine et ile tirnak gibi bağlı. İstanbul üzerinden örnekleyecek olursak kentsel dönüşüm projeleri tarihi ve kültürel zenginliği olan bölgeler üzerinden sürdürülmektedir. Tarlabası, Sulukule, Küçükçekmece, Sarıyer, Fikirtepe vb. gibi semtler tarihi dokusu olan ve mahalle kültürünün yaşamaya devam ettiği alanlardır. Her ne kadar iktidar mahalle ağzı ile konuşsa da burada sürdürülen hayat tarzı iktidar için afetten daha ciddi sosyal risk kapsamındadır; üstelik sahile, merkeze yakın bu semtler ekonomik canlanma için bir ge-

lir bölgesi olacakken. Bir yandan soyut kültürel miras adı altında medya ve eğitim üzerinden, sanat üzerinden yaşatma çabası iktidar tarafından planlanmakta, müfredatta okutulan edebiyatçıların kategorisinden tutun da, Yumurcak TV'de hazırlanmış çocuk programlarına kadar kültürel empoze tam gaz sürdürülmektedir. Muhafazakâr toplumun inşası için kültürel miras içi boşaltılarak kullanılmaktadır.

Soyut Kültürel Mirasın

Ekonomik ve Siyasal Getirisi:

Soyut kültürel miras politikasında, UNESCO'nun 17 Ekim 2003 tarihinde 32. Genel Konferansı'nda kabul edilmiş olan Kültürel İfadelelerin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi ile görsel sanatlar, TV, basın ve elektronik alan gibi birçok daldaki tekipleşmeye, uluslararası toplumun küreselleşmesine karşı ulusal kültürlerin endüstri alanında varlık göstermesi ve kültürel çeşitliliğin sağlanması amaçlanmaktadır. Burada amaçlanan yerel kültürlerin korunması mıdır yoksa buradan sağlanacak ekonomik bir döngü müdür, bu tartışma için belirtilmesi gereken ana başlıklar var. 2002 yılında Türkiye'nin ev sahipliğini yaptığı UNESCO Genel Müdürlüğü ile ortaklaşa İstanbul'da düzenlenen Kültürel Çeşitliliğin Aynasında Somut Olmayan Kültürel Miras başlıklı Kültür Bakanları toplantısı bu dönüştürmenin küresel anlamda hukuki ve ekonomik ayağı olması bakımından ilk olarak nitelendirilebilir. 2003 ve 2005'te imzalanan sözleşmelerde, açıkça tek bir merkezden yayılan kitle kültürü ya da popüler kültür ürünlerinin, insanlığın zengin yerel ve geleneksel kültürlerini ve bu kültürlere dayalı yeni üretimlerini tehdit ederek bunların yerini aldığı, genel anlamda toplumda iletişim çağının yarattığı birtakım algılar nedeniyle yeterli bilincin oluşturulamadığı ve böylece insanlığın binlerce yılda ürettiği, kuşaktan kuşağa aktardığı kültürlerin yok olma sürecine girdiği, bunun sonucunda da insanlığın kültürel çeşitliliğini kaybederek tekipleşmekte olduğuna dair düşünceler satır aralarından okunabilmektedir. Burada asıl endişelenilen şey Batı kaynaklı popüler kültür gibi gelse de, aslında toplumun yeniden inşasında buna karşı bir argüman geliştirme zorunluluğunun iktidar tarafından hissedilmiş olmasıdır. Küresel ekonominin dayattığı kültürel yaşantının önüne geçmeye, bu yozlaşmanın ortadan kaldırılmasına uluslararası piyasa koşulları nedeniyle gücü yetemezken reçete yazarak folklorik öğeler üzerinden farklı bir rant kaptısı da aralanmış olmakta, yerel kültürlerin küresel ve yerel anlamda pazarlanması taktiği öne çıkmaktadır. Ulusal TV kanallarında popüler kültürün devamlılığını sağlayan ve tüm dünya-

da aynı formatta yapılan “O Ses Türkiye” ya da “Yetenek Sizsiniz”, “Survivor” gibi yarışmaların cemaate yakınlığı ile bilinen kişilerce hazırlanıyor ve pazarlanıyor oluşu bu planlamanın ne kadar samimiyetsiz olduğunu da gözler önüne sermektedir. Popüler kültüre karşıyız ama rantını da biz yiyelim, büyüyelim mantığıdır bu.

Kültür Bakanlığı’nın yaptırdığı araştırmalar sonucunda “genç kuşakların kendi mitolojilerinden, tarihlerinden, masallarından, efsanelerinden bihaber oldukları, örneğin Kerem gibi sevmek, Köroğlu gibi zenginden alıp fakire vermek ya da Hızır gibi yetişmek deyimleri artık yaygın ve ortak bir kültür alanı olmaktan çıkmıştır” denilmektedir. “Kendi mitolojilerinden” kasıt Anadolu üzerinde yaşamış ve kaynağını Anadolu’dan almış Antik Yunan mitolojisi değildir elbette. Masallarda da Anadolu’lu bir efsane olan ve evrensel nitelikteki Troya savaşlarını anlatan İlyada unsuruna rastlayamazsınız. Dede Korkut buraya yerleştirilecek başyapıt olarak yerini almaktadır. TV kanallarından TRT Çocuk ya da Yumurcak TV’yi açtığımızda bu tür çizgi filmle karşılaşabilirsiniz ki bunlar içinde bol padişahlı olanlarını görünce keşke Köroğlu olsaymış diyebilirsiniz gelir. Bu tür programlar içinde 9-12 yaş hedeflemiş olan bir macera dizisi yer almaktadır ki, babasıyla birlikte Topkapı Saray’ını gezmeye giden Çınar orada karşılaştığı tarih profesörüne Osmanlı Devleti ile ilgili sorular sormaya başlar ve kendini birden Osmanlı’nın kuruluş yıllarında bulur. Padişahlarla tanışır ki bunlar son derece âlim ve hoşgörülü kişilerdir. Yeni arkadaşları olur, Osmanlı hayatını, geleneklerini birebir yaşayarak görür. Savaşlara gider, evet Osmanlı demek savaş demektir o çağlardaki bir çok uygarlık gibi, düşman devletler vardır ve yardım isteyen devletin kralları. Böylece çocukların zihnine savaş olgusu bilinçli ya da bilinçsiz, zerkedilmektedir. Oradaki gayrimüslimin ne malına dokunulur ne de sivillerin canına; zorla Müslüman olunmaz dizide ama bir bakarsın Eleni şahadet getirmiş. Her şey tozpembe hazırlanmış 9-12 yaş çocukları için. Tabii bu diziden TV kanalı, prodüksiyon şirketi, oyuncular pazarın içinde yer bulmuş kendilerine. İslami folklor, Osmanlı tarihi ve kültürü TV yoluyla pazarlanırken buranın en çok kaymağını yiyen İslamofaşist hükümet olmuş, dayanağı da imzaladığı UNESCO’nun bu sözleşmesi. Evet Osmanlı bu coğrafyanın tarihi, kültürü, geleneği içinde önemli yer tutuyor ama sadece Sünni Osmanlı mı? Devletin çocuk kanalına yaptırdığı dizi için bir başka seçenek daha olamaz mıydı peki? Mesela Çınar Marmaray kazılarına gitseydi, hadi onu da geçtim Topkapı yerine İstanbul Arkeoloji Müzeleri’ne gitseydi de, İstanbul’un geniş tarihine Osmanlı’da

dahil Bizans, Roma dönemlerine tam bir tarihe yolculuk etseydi. Marmaray’ın bulunduğu Yenikapı’nın aslında Bizans ve Roma dönemlerinde bir liman olduğunu ve hatta günümüzden yaklaşık 8.000 yıl öncesinde Marmara Denizi’nin daha içeride olduğunu ve dünyada sayılı olan burada bulunmuş yaklaşık 2.000 küsur sayıda ayak izlerinin ışığında Neolitik dönemlere kadar gitseydi, İstanbul’un neolitik köy yaşamına inseydi... Burada yapılan yeni neslin tek tipleştirilmesi değil de nedir?

Somut Kültürel Mirasın Ekonomik ve Siyasal Getirisi:

Tarihi bölgelerin turizm için gelir kaynağı olarak kullanılıyor olması tarihi eserlerin metalaşması sorununun doğurur. Tarihi bir kentin girişine koyduğunuz memurun bilet kesmesi bunun en alışılmış örneği ama aslında sancı daha da büyük. Oysaki kültürel miras bir milletin, ülkenin malı değil insanlığın ortak paydasıdır. Eğitim gibi, sağlık gibi, ulaşım gibi kültür de satılmamalıdır.

İstanbul Aksaray’da Marmaray’a yakın Langaç Caddesi şu anda belediyenin yıkımıyla karşı karşıya olan tarihi Osmanlı bostanlarının bulunduğu Yedikule Bostanları ile birleşmekteydi. Bu tarihi tarım arazisi işleme yöntemiyle de dünya üzerinde kalmış olan sayılı kültür mirasından biriydi. Aynı şekilde insanlığın ortak kültür mirası olan Anadolu’nun birçok yerindeki ormanlarımızın da HES, termik, nükleer santraller ya da yollar ile yok edilmesi gibi bu kent bostanları da modernizasyon adına bu talandan ilk önce nasibini almıştır.

Eğer ki Marmaray gibi bir proje kapsamında yapılan kazı Avrupa’nın herhangi bir ülkesinde olsaydı bu gerçekten onu asrın projesi yapabilirdi; suyun altından tren yürütmekle değil belki ama bulunduğu şehrin tarihini 6.000 yıl daha geriye çekmekle, dünyanın tarihine katkı sağlamakla. Kabul etmek gerekir ki Batı kültür endüstrisini iktidarını ve sistemini ayakta tutabilmek için oldukça güzel kullanıyor. Yıllarca dışarıya kapalı kapılar ardında yapılan kazılardan çıkan eserleri sergilemeniz de bu size yeterince getiri sağlamaz, bütünlükçü bir kültür politikası oluşturmadığınız sürece. Bu yüzden proje mimari açıdan başarılı olsun ya da olmasın bu açıdan yerlerde sürünmeye mahkumdur. Bunun kültürel, turistik rantını istediğiniz ölçüde yiyemezsiniz. “Marmaray kazıları modern hayatın önüne geçti, arkeologlar asrın projesini engelliyor üç-beş çanak çömlek için” diye konuşup daha sonra buraya açılması planlanan müze ile rant beklemek pek mantıklı görünmüyor. İstasyonun girişine yapılan sergi panolarına baktığımda bir arkeolog olarak içim

acıdı. Gerek sergide yer alan tarihi eserlerin replikalarındaki başarısızlık (özellikle sikkelerde ve batık gemide), gerekse hiçbir açıklama yazısının yer almayışından. Emeği geçenlere teşekkürü saymıyorum bile. Sanatçı mı, tarihçi mi, teknik eleman mı olduğu dahi tam oturtulmamış olan arkeologluk mesleğinin bir odasının olmayışı, örgütsüz oluşu, üniversite ya da müze kadrolarında yer almadığı sürece projelerde “serbest arkeolog” tanımıyla ucuz işgücü ile taşeron firmalarda ya da mevsimlik kazılarda çalışıp kışın garsonluk vb. yaparak geçimini sağladığına bakılacak olursa, Marmaray’da açılan serginin acemiliği için buna sessiz kalan arkeologların olması kazınılmazdır. Yıllarca medyada çıkan haberler bu kazılara dair çok ufak bilgi kıvrımları içerdi, haberlerin ulaştığı kitle çok sınırlıydı. Bu gün Marmaray’a akın eden kitlenin merak ve şaşkınlıkla izlediği bu acınası sergi mekânı ülkemizdeki kültür politikalarının da halini gözler önüne koyuyor. Bu sorunda sadece devletin erk mekanizmasını suçlamak çok yetersiz kalır.

Ne yazık ki arkeoloji müzelerinin birer belge deposu olarak görülmesi alışkanlığı, mesleğin ilgilendiği tarihsel toplumların insan figüründen uzaklaşılması gibi -salt Bizans seramiği, Osmanlı sikkesi vb.- modern toplumdan uzaklaştırılarak duvar örülmesi durumu da var. Kazıların etrafına alüminyum sac örülmesi, dikenli teller çekilmesi halkı uzaklaştırmaktan başka bir şey değil. Ne yazık ki tarihi eserin me-

ta olarak algılandığı, her köyde definecilerin, her kentte de defineci mantığın yaşadığı düşünülürse duvar örmek normal gibi gelebilir. Üstelik definecilik mantığının yaşıyor oluşu da bunun kanunlar çerçevesinde düzenlenmiş olmasından gelmektedir. Define aramak için 2863 sayılı kanuna atfen yönetmelik çıkarılmıştır (R-6-27 Ocak 1984 sayı-18294). Bulunan definenin Maliye ve Gümrük Bakanlığı’nca geçer akçe olarak değeri tespit edilir. Define hazineye ait arazide bulunmuşsa %50’si aracıya, özel ya da tüzel kişilere ait yerde bulunmuşsa %40’ı aracıya, %10’nu ise mülk sahibine verilir. Böylece tarihi eser, sanat eseri metalaştırılmış olur. Herhangi bir internet arama motorunda “define” yazıp arayın bu sitelerde karşınıza şu cümle çıkacaktır: “En güzel alıcılar müzelerdir.” Oysa ki bir arkeolog olarak bırakın 4 yıllık lisans eğitimi almış olmayı kazı izni alabilmek için en az Yrd. Doçent olmanız ve bir kuruma bağlı bulunmanız gerekmektedir.

“Müze ile mozole arasında fonetik olmanın ötesine geçen bir bağ vardır. Müzeler sanat eserlerinin mezarlıkları gibidir. Kültürün notralizasyonuna şahitlik ederler. Sanat eserleri orada defnedilmiştir. Pazar değeri bunlara bakmanın saadetini bastırır” bir anlamda. “Bütün eserleri yerinden edip döküntüleri toplamak, arkasından onlara metodik bir nizam vermek, sonra da bundan, modern kronoloji dersi çıkarmak, kendimizi ölü bir ulus olarak inşa etmek demektir. Daha canlıyken cenaze törenimize katılmak, tarihini yazmak için sanatı öldürmek demektir. Sanatı öldürülerek yazılan tarih de olsa olsa onun mezar taşıdır,” diye özetler durumu Adorno. Yaşadığı dönemden bu yana Avrupa müzelerinde kısmen değişimler olsa da bu durum hâlâ geçerlidir.

Çok medeniyetli bir coğrafyanın üzerinde yaşadığımız düşünülürse uygarlık tarihine ilişkin okul müfredatlarında herhangi bir konunun bulunmuyor oluşu ile şekillenen toplumun neden bu kadar uzak tutulduğuna dair söz söylemek kolaylaşabilir. Elbette bu durum AKP iktidarıyla oluşturulmuş bir durum değil. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında ulusçu devlet politikaları içinde başlıca yeri alan arkeoloji bilimi Türklerin atasının Eti’ler olduğu, Sümercenin Türkçe ile bağından tutun da Türkleştirme politikaları içinde Anadolulu olmayı yüzyıllarca süren coğrafi insan odaklı sirkülasyonu dışarıda tutarak köken arama ihtiyacı ile birleştirildiğinde başlamıştır hiç kuşkusuz. Kemalist ideoloji Osmanlı tarihi ve kültürel mirasını ötelediği gibi Osmanlı eserlerini de neredeyse yok saymış, elitist bir bakış açısıyla Osmanlı öncesi Anadolu uygarlıklarını öne çıkararak kültürel empozesini ayakta tutmuştur. Yiyecek ekmeği

karneye bağlanmış olan adama fesini çıkar şapka tak demek gibi tepeden inme, içinden geldiği toplumun kültürünü yok sayan bir siyasetin parçasıdır. TV ile tanıştığımız günlerden çok kanallı 90'lara kadar süregiden Pazar konserleri ile Batılı klasik müziğin ya da western filmleri ile aynı tattadır arkeoloji müzeleri.

Müzelerin aslında bir araştırma merkezi, enstitü gibi de çalışması gerekir, ancak yakın bir zamanda düzenlenen yasa ile ziyaretçi kafesinden tutun da sergi salonlarının düzenlenmesi bile ihale yolu ile TÜRSAB adlı şirkete verilmiş olup, kapıda kesilen biletlerin üzerinden daha çok kâr payı hedeflenmektedir. ... Ne yazık ki yanlış olan sadece politikacıların durduğu yer değil, ticari girişimcilerin modernizasyon algısı, bazı bilim insanlarının basiretsizliğidir de. İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin 1880'lerden, Osman Hamdi'den kalma sergi panolarının, camlarının kaldırılmasında duymadığı hassasiyettir. Bu tarihi eserlerin sergilendiği panolar yerine modern dizaynlar yapılmakta, ancak kendisi tarihi eser niteliği taşıyan pano ve camların akıbeti henüz bilinmemektedir.

Benzer durum tüm Anadolu antik kentlerinde yaşanmaktadır. Efes antik kenti içinde açılacak su satış noktaları ileride buralara yapılmak istenen restoranların, hediyelik eşya dükkânlarının da önünü açmaktadır. Aydın ili Söke ilçesinde bulunan Priene antik kentinin nekropol alanının ve Büyük Menderes Milli Parkı'nın sınırında 1.200 kişilik T tipi cezaevi projesinin inşasına kurul izin vermiştir. Kurullar kadrolaştırılmış ve sayısı artırılmış olup ne yazık ki bilim-iktidar ilişkisini gözler önüne seren kurumlardır. Cezaevinin yapılacağı Boynak köyü ise yeraltı su kaynaklarıyla ünlü bir yerdir. Bu köyde kanalizasyon dahi yokken cezaeviyle beraber köy nüfusu artıp burası bir köy olmaktan çıkacak, yeraltı su kaynakları kirlenecektir. Yüzeysel araştırması yapan arkeologlar doğuda Priene ile batıda Thebai kenti arasında çeşitli yapı grupları olabileceğini de ispatlamıştır. Devlet bir yandan yüksek kapasiteli inşa edeceği cezaevleriyle terörüne devam etmekte, bunu TOKİ yoluyla yapacağı için rant kapısını aralamakta ve bir yandan da doğal ve tarihi sit alanlarının tahribatı ile modern insan yaşamının dezenformasyonuna neden olmaktadır.

AKP, dayanak noktası olarak gösterdiği Menderes hükümeti gibi aynı tür kültürel endüstrisi politikası içinde yolunu tam olarak çizemese de kısmen ondan başarılıdır. Örneğin kuruluşundan itibaren imar ve değişim hamlelerine sahne olan Saraçhane semtinde bugün varlığı tespit edilebilen 11 cami-mescid, 1 çarşı, 2 su terazisi, 3 sebil, 5 medrese, 3 hamam, 1 karakol binası ve 8 çeşmeden geriye sadece 2

camı-mescid, 3 sıbyan mektebi, 4 medrese, 1 sebil ile 3 çeşme günümüze ulaşabilmiştir. A-dından başka geriye hiçbir şey ulaşmamış olan Tetrapilon ve Sintetos Khion anıtlarının da burada olduğunu tarihi kaynaklardan biliyoruz. Üstelik bu yok edilişte sadece binalar değil semtin soyut kültürel dokusu da hedef olmuştur. Bu semt sadece geceleri tiyatro, meddah, karagöz seyretmeye gelen halkın rağbet ettiği bir eğlence merkezi değil, aynı zamanda dönemin entelektüel kesiminin Beyoğlu haricinde kalbinin attığı yerlerden biriydi. Günümüzdeki Vezneciler Caddesi'nin başı ile Şehzadebaşı Camisi arasında kalan Direklerarası, ismini, caddenin sağındaki Damat İbrahim Paşa Külliyesi'ne gelir sağlamak amacıyla inşa ettirilen dükkânların önündeki mermer sütunlu revaklardan alır. Bizans döneminde de büyük caddelerin kesiştiği yer olması bakımından sur içi İstanbul'unun önemli merkeziydi. Ayasofya'nın önlerinden başlayıp Şehzadebaşı'na gelen "Meşe" adlı önemli bir yol burada biri Edirnekapı'ya, öteki Altın Kapı'ya uzanan iki ayrı cadde halinde uzayıp giderdi. Bu önemli kavşak noktasının adı Philadelphion'du. Bunlardan da geriye ancak isimleri ve seyyahların çizimleri kalmıştır. Bu semtin fiilen yerle bir olması ise 1958 ramazanının ilk günlerine rastlar. Menderes iktidardadır ve İstanbul'da "istimlak günleri" yaşanmaktadır. Büyük bulvarlar açılır, büyük meydanlar yapılır. Bu arada Direklerarası yok olur. Oysaki Menderes Osmanlı'ya methiyeler düzmemekte idi. Bu örnekte kültürel endüstri kullanılmamış doğrudan müteahhitlik, rant koşulunda hesaplamalar yapılmıştır.

Kentsel dönüşüm projeleri kapsamında yaklaşık 400 yıldır Sulukule'de yaşayan Romanlar buradan çeşitli tahliye dalavereleriyle çıkarılmakta aynı zamanda kültürleri de yok edilmektedir. Burada yapılan yeni konutların dış cephesine ise basit formlu Osmanlı giydirilmiştir. Bir yandan Tarihi Yarımada'nın surları cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren açılan Millet ve Vatan caddeleri uğruna tahrip edilmiş, Yedikule zindanları bir konser için şirketlere kiralanarak tahribatına göz yumulmuşken, AKP'li belediye Sarayburnu'na doğru, şaka değil tam da sur duvarının üzerine "alkolsüz kafe" inşa etmekten çekinmemiştir. Bir yandan tarihi sivil mimariyi olduğu gibi bırakarak koruma anlayışı cumhuriyetin ilk yıllarında çıkan sit kanunlarına dayandırılarak sahiplerine tadilat izni bile vermeyerek çürümeye terk edilmesine neden olmuş, insanlar tarihi alanlardan yaka silker hale gelmiş, bir yandan buralar kaza süsü verilerek yakılıp yeni imar alanları yaratılmış, estetik mimariden yoksun betonarme müteahhit binaları ile doldurulmuştur. Şimdi bu Osmanlı

sivil mimari örnekleri olan köhne evler varsa sahibinden kelepirci fiyatına alınmakta ya restore edilerek çok yüksek fiyatlara satılmakta ya da üniversitelerden sonra öncelikle vakıflara çok cüzi fiyatlarla uzun yıllara kiralananak peşkeş çekilmektedir. Bu yapıların sözde restorasyonu da ayrı bir tartışma konusudur. Böylece semtin tarihi dokusu tarihinin dış cephesinde var olmaya mahkum edilmekte, buradaki asıl tarihi kültürel yaşamıyla oluşturan insan unsuru ortadan kaldırılmış olmaktadır.

Tarihi Şeyleştirerek Pazarlamak:

Osmanlı kabuğunun ardında burada sürdü-rülecek olan yeni kültür inşasında hedef kitle için, yeşil burjuvaziye yeni yaşam alanları, yeni yollar, yeni olanaklar sunulmaktadır. Bu noktadan hareketle, "O yol yapılacak dedimse yapılacak, gerekirse önümüze cami bile çıksa yıkar, başka yere yenisini yaparız," sözü anlamını bulmuş olmaktadır. Para ve iktidar, tarih ya da din dinlemez, ancak kullanabileceği yerde onu ön plana çıkarır. Birincil koşul yoldur, AVM'dir, yeni konaklardır; ikinci koşul bunların mimarisinin Osmanlı ve Selçuklu olmasıdır. Osmanlı algısı Sünni politika içinde bir kabuktur. Bu Osmanlı'nın haremî, oğlancılığı, devşirmesi, kardeş katli fermanları yoktur. Tarih dejenere edilerek yeniden yazılmakta ve topluma nüfuz etmesine çalışılmaktadır. Bu yüzden dayatılan Osmanlı olgusu pazar günleri TV'de yayınlanan Pazar konserleri gibidir, tepeden inmedir, içi boştur; bir kesim hariç kabul görececek altyapısı yoktur. İslamofaşist hükümet baskı araçlarının

kullanımında olduğu gibi kültür politikalarının yönetiminde de tepeden inmece Kemalist yöntemleri yeğlemektedir. Tarihin iktidar tarafından bir pazarlama stratejisi, ideolojik aygıt olarak kullanılması yolunda resmi kimliğine yeni unsurlar eklenmektedir; ancak nesnel olmayan, gerçek olmayan ve şeyleştirilmeye devam edilerek. Bu yüzden 3. Köprü'nün adı Yavuz da olur, başbakan torununa Ali ismini de koyar...

Bir yandan kültürel ürünler sıradanlaştırılırken, öte yandan farklılıklar marjinalleştirilmektedir. Kültürel ürünlerin ortaya çıkışı, dahası ürünün bir kültürel dolayımında ortaya çıkışı, tanıtılması, dağıtımı ve dolaşıma sokulması süreçlerinin sistemli bir endüstrileşme mantığına bağlı olmasına işaret eder. Kapitalist sistem böylece verili durumu bir zihin yapısı olarak da kitlelere benimsetmenin ve bu zihniyeti süreklileştirmenin bir yolunu bulmuş olur. Kültür endüstrisi, kitlelere uyum sağlamadan var olamayacaktır elbette, ancak bu sorunu kitleleri kendine uydurarak çözer. Kültürel metaların getirisinden yararlanarak yerel aktörler tarafından neoliberal kentleşmenin önünü açmaktadır. Sistem kendini de kısmen dönüştürerek devamlılığı için şimdilik bir kapı aralamıştır.

Ben bu yazıyı yazarken Bülent Arınç, "Ayasofya müze olmaktan çıkarılıp cami olarak ibadete açılmalıdır," diyerek eski bir tartışmayı yeni bir gündem malzemesi haline getirerek daha çok kendi vizyonunu düzeltmek ve AKP'nin ustalık dönemi icraatında toplum mühendisliğine yeni bir yol göstererek din ve tarih ile sözünü ettiğimiz pazarlama stratejisini kullanmıştır. Bu kez de kişisel ve siyasi çıkar uğruna, ama elbette amaçlardan biri de özetle Beyoğlu gibi Sultanahmet'in de kültürel demografik yapısının değiştirilmesidir. Ayasofya gibi İstanbul'da yaklaşık 20 kilise Osmanlı'nın çeşitli dönemlerinde camiye dönüştürülmüş olup, bunlardan Kariye 1948'de, Ayasofya ise 1935'te müzeye çevrilmiştir. Ayasofya Fatih'in İstanbul'u fethinden hemen sonra camileştirilmiş olmasından ve mimari planında bazilika planı ile merkezi planı birleştiren, kubbeli bazilika tipinde bir yapı olup kubbe geçişi ve taşıyıcı sistem özellikleriyle mimarlık tarihinde önemli bir dönüm noktası olarak ele alınır. Dünyanın en eski ve en uzun süre hizmet vermiş olan katedrali aynı zamanda Doğu Ortodoks Kilisesi'nin merkezidir. Dünya halkları için önemli ve manevi bir kültürel miras örneğidir. Bu yüzden bu tartışma, hesaplaşma, sözün gitmesinin istendiği yerler belli ve hedef derindir. Bu durum ancak başka bir yazıya konu olur...

dünden yarına mektuplar...

MEĞER DERSANELER NE DERSLER VERİRMİŞ...

Ortalık fena karıştı değil mi? Şu dersane hikayesini diyorum, toz duman gidiyor her taraf. İki tarafın da bavulcuları var; kenarda tuttıkları kirli çamaşır dosyaları var, yakında sıra "ö biçim" kasetlere kadar gelecek, ki zaten işin en zevkli kısmı orası. Koca koca heriflerin don gömlek manzaraları, tamam, bir yandan tiksiniç oluyor ama öte yandan da anlı şanlı devletlû şahısların ne marka don giydiğini bilmek de eğlenceli oluyor yani.

Ama belki de işin daha eğlenceli tarafı, "ne dediğini bilmezler partisi" haline dönüşmüş düzen muhaliflerinin bu kör dövüşünün içine burunlarını sokup akıllarınca iş çıkarmaya çalışmaları. "Ama canım, dersaneler de bir ihtiyaç" diyor ahmaklık yarışması birincilerinden biri. Cemaati de yağlayıp ballayan plastik bir "gülü" bu aralar aday diye hazırlıyorlar ya, komşuda pişenden bize bi tabakçık düşer mi diye koşuşturuyorlar.

Ama bu arada, kaynayan başka şeyler var dostum, farkında mısın? Hani şu "devletin parası yok canım" edebiyatı boylu boyunca nasıl çöküyor? Meğer benim rahmetli babaannem gibiymiş şu devlet dedikleri; bana vermezdi hiç de, en sevdiği büyük oğlu, ilk torunu gelince koynundan neler neler çıkarırdı.

"Size teşvik verelim. Ucuz kredi verelim. Vergi muafiyeti getirelim. Enerji harcamalarınızda muafiyet getirelim. Sınıflarda öğrenci garantisi verelim. Kaç öğrenci buldun, 15. Kalan 15 öğrenci açığının bedelini maliyet üzerinden biz ödeyelim. Benim elimde birikmiş öğretmen var diyorsunuz; biz 40 yaşın üstündeki öğretmenleri de KPSS'siz alalım..." Ben uydurmuyorum bunları, aynen Başbakan söylüyor.

Vay vay vay... Paraya bak sen! Sözü edilen muafiyetlerin, kolaylıkların, vs. toplam tutarı hakkında bir fikrin var mı dostum? Yağma Hasan'ın böreği!

Peki, bütün bunların hukuki zemini nedir? Amaaan canım; onca insanın tutuklanmasının hukuki zemini vardı da bununki mi eksik kalmış yani!

Peki, merdiven silmek için deterjanı vatandaşa aldırın Milli Eğitim, bu kadar parayı neresinden çıkarıp vermeye hazırlanıyor? "Parasız eğitim" istediğimizde, "la oğlum devletçilik mi yapıyorsunuz şimdi" diyen serbest piyasacılar, devletin bu muazzam

kaynaklarına ne diyorlar acaba?

Ben de ayakkabıcı dükkânı açmak istiyorum, misal. Memlekete eğitim lazım da ayakkabı lazım değil mi? Öyle büyük hırslarım da yok; Beyoğlu'nda, cadde üstü bir yer olsun yeter. Kirayı Sanayi Bakanı ödesin, vergi mergi zaten vermem, elektrik Tedaş'tan su Terkos'tan; ayrıca müşteri garantisi de fena olmaz. Üç satmışsam örneğin, üç çift ayakkabının bedelini de devlet peşin ödesin, başka bir derdim yok.

Nasıl? Olmaz mı? Neden olmasın? Olur!

"Parasız eğitim" öyle mi, sevgili dostum; işte sana parasız eğitim. Yani sen para ödüyörsün tabii, hemen atlama öyle, sen para ödüyörsün da, eğitim yine de "parasız" oluyor! Biraz karışık bir anlatım oldu biliyorum ama idare et artık!

Bazen böyle, ortalık toz duman giderken durup olup bitenlere başka bir yerden bakmak iyi oluyor değil mi? Tamam, biz milletçe kavga seyretmeyi severiz; üç sokak ötede kavga çıksa ocaktaki yemeğimizi bırakıp yetişiriz hemen; bu fena bir şey değil. Koca heriflerin don gömlek kasetlerini gördüğümüzde, gizli bir zevk aldığımız da doğru, inkâr edecek değiliz ama bütün bu aptallıklar bataklığının içinden şöyle bir kendimizi sıyrıp yüksekçe bir yerden baktığımızda nasıl da berrak görünüyor her şey?

Yıllardır nasıl da kazıyıp temizlediler zihnimizi, bize nasıl da unutturdular, "eğitim hakkı", "sağlık hakkı", "konut hakkı" gibi en temel hakları? Nasıl da alıştık, suyu parayla almaya, okul müdürüne "kayıt parası" vermeye, eczaneye "katkı payı" haracı ödemeye? Nasıl da zihnimize yerleştirdiler en doğal haklarımızın "lütuf" olduğunu?

İşte bunu söylüyoruz dostum, yıllardır bunu söylüyoruz. O kirli çıkın orada duruyor; biz vergilerimizle doldurup duruyoruz o kasaları; ekmek alsak oraya yüzde bilmemkaçı gidiyor, su alsak yüzde bilmemkaçı. Ve bir gün, adamın biri, başka birine diyor ki, "sen benim istediğimi yap, parayı düşünme, kerizlerin bana verdiklerini ben sana aktarırım."

Kötü bir duygu değil mi dostum?

Kazıklanma duygusu hiç hoş değil doğrusu.

Ama bir şey öğreniyoruz yine de; işe bir de bu taraftan bak.

Bu arada, benim ayakkabıcı dükkânını da unutma; cadde üstünde işte bilirsin.

Kendine iyi bak dostum, umudunu diri tut.

Gelecek, sen nasıl istiyorsan öyle gelecek!

"Hepsi Özgürleşene Dek Hepimiz Tutsağız" Forumu Yapıldı

Direnış Forumları 24 Kasım Pazar Günü Adalet ve Özgürlük Temalı İstanbul Forumunu Gerçekleştirdi

İSTANBUL FORUMLAR KOORDİNASYONU bünyesinde oluşturulan SİYASİ TUTSAKLARA ÖZGÜRLÜK ÇALIŞMA GRUBU, ÇHD İSTANBUL ŞUBESİ ile birlikte, 24 Kasım Pazar günü saat 13:00'te, İstanbul Barosu Orhan Adli Apaydın Konferans Salonu'nda adalet ve özgürlük temalı bir "İSTANBUL FORUMU" düzenledi.

Forumla konuşmacı olarak Marksist Akademisyen Temel Demire, Av. Kazım Bayraktar, Av. Güray Dağ, Av. Gülizar Tuncer, Av. Fikret İlkiz ve Gazeteci İsmail Saymaz katıldı. Forum Siyasî Tutaklara Özgürlük Çalışma Grubu adına Cihan Kaplan'ın açılış konuşmasıyla başladı. Çalışma komisyonu olarak geldikleri noktada bu forumu örgütlediklerini ve bu forumun ardından artık bir nitelik sıçraması ihtiyacının olduğunu vurgulayan Kaplan, bu forumda alınacak kararların ön açıcı olacağını vurgulayarak bilgilendirme konuşmaları sonrası yapılacak forum bölümünün öneriler üzerine yoğunlaşması gerektiğini belirtti.

Daha sonra ise bilgilendirme konuşmalarından ilkinin yapmak üzere Temel Demire söz aldı. Devlet ve hukuk ilişkisine değinen Demire en büyük teröristin kapitalist devletler olduğuna vurgu yaptı. Gezi Parkı'ndan başlayan şeyin bir ayaklanma olduğunu söyleyen Demire, yaşananın Gezi Parkı ile lokalize edilerek değerlendirilmesini eleştirdi ve biz Ankara'da ayaklandık dedi. Başbakanlığın duvarına tırmanan bir liseli gencin "Teslim Ol Tayyip" diye haykırdığını aktaran Demire, daha sonra hukuğun egemen sınıfların sömürsünün devamlılığı bağlamındaki işlevini örneklerle açıkladı ve temel noktanın sınıf mücadelesinde yattığını belirtti. Devlet teröründen güncel ve tarihsel, Türkiye'den ve dünyadan örneklerle zenginleştirdiği konuşmasında AİHM'den adalet beklemenin tutarsızlığına da değindi.

Demire'den sonra söz alan Av. Kazım Bayraktar ise olağanüstü mahkemeler konusuna odaklandı. Osmanlı'dan bu yana ortaya çıkan çeşitli siyasi gelişmeler ekseninde ortaya

çıkan "İstiklal Mahkemeleri", "Devlet Güvenlik Mahkemeleri", "Sıkıyönetim Mahkemeleri", "Özel Yetkili Mahkemeler" gibi uygulamaların arka planlarını ayrıntılı biçimde ortaya koyan Bayraktar, özcesi bunların tamamının halka saldırı araçları olduğuna vurgu yaptı.

Av. Güray Dağ ise konuşmasında olağanüstü mahkemelerdeki yargılama süreçlerinde yaşanan hukuksuzlukları örneklerle ortaya koydu ve günümüz mahkemelerinin 12 Eylül Sıkıyönetim Mahkemelerini arattığını vurguladı. Geçmişte suçtan suçluya gidilen bir yöntem varken bugün ise önce bir "suçlu" nun bulunduğunu, daha sonra ise bu "suçlu" ne kadar yatırılabilecekse cezaevinde, ona göre bir "suç" ayarlandığını; tüm bunlar yapılırken polis ve yargı işbirliğinin ayyuka çıktığını örneklerle ortaya koydu. AKP iktidarı sonrasında ülkede bir "terörist" patlaması olduğunu da vurgulayan Güray Dağ, tüm bunların muhalifleri bastırma noktasında toplumun sindirilmesi için yapıldığını da vurguladı.

Av. Fikret İlkiz ise oldukça teknik bir konuşma yaptı. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'ndan başlayarak günümüze değin çıkarılan yasalar aracılığıyla yaşanan gelişmeleri anlatan İlkiz, son yargı reformu paketlerini de ele aldı. Örneklerle zenginleştirdiği konuşmasında MİT'in talebiyle Adana Ağır Ceza Mahkemesinden tüm telefonların dinlenmesi kararının çıkarıldığını, bunu açıklayan gazeteciye dava açıldığını da örnekleri arasında vurguladı.

Av. Gülizar Tuncer ise konuşmasında özellikle F Tipi Cezaevlerinde yaşanan insan hakları ihallerine yer verdi. Devletin cezaevlerindeki devrimcilere rehabilite edilmesi gereken hasta olarak baktığını belirten Tuncel, kapatarak cezalandırmanın kapitalizme özgü olduğunu ve batı ülkelerinden uyarlanan tecrit politikalarının kapatarak, özgürlüğünden mahrum kılarak cezalandırmayı daha da boyutlandırarak işkenceye dönüştürdüğüne vurgu yaptı. F tiplerinde yaşanan birçok örneği sıralayan Tuncel, kişiye özel olarak İmralı Cezaevinde uygulanan tecriti de dile getirirken İmralı Cezaevine özgü, sadece bu cezaevi için geçerli, dolayısıyla kişiye özgü bir yönetmelik de çıkarıldığını sözlerine ekledi. Cezaevlerinin yönetilmesinde yasalar kadar yönetmeliklerin de etkili olduğunu vurgulayan Tuncel, F tiplerindeki uygulamaların parasız tutsaklar için ayrıca bir zulüm olduğunu da belirtti.

Son olarak söz alan gazeteci İsmail Saymaz ise basındaki tekelleşmeden ve bu tekelleşme sonucu ortaya çıkan yandaş medyadaki saçmalama yarışından örnekler verdi. Kimi zaman AKP'ye bile "bu kadar da olmaz" dedirtecek bu yalakalık yarışından örnekler salonda gülüşmelere yol açtı. Basının toplumsal rolünü oynayabilmesinin de tekelleşme aracılığıyla giderek engellenmeye çalışıldığını vurgulayan Saymaz, her alanda olduğu gibi bu alanda da direnişin hiç bitmediğini ve bitmeyeceğini vurguladı.

Bilgilendirme konuşmalarının bitmesinin ardından kısa bir ara verildi ve forum bölümüne geçildi.

Forum bölümünde birlikte neler yapılabilir tartışmaları önce çıktı. Gezi şehitlerinin duruşmalarının daha yoğun sahiplenilmesi çağrısı genel kabul gördü. Daha çok insana ulaşma çabalarına yoğunlaşılması önerildi.

Forumda söz alan Emek ve Özgürlük Cephesi temsilcisi ise Temel Demire'in konuşmasında değindiği Roma Hukuku'ndan yola çıkarak köleci toplumdaki beri özel mülkiyete dayalı hukuğun temelde değişmediğini, egemen sınıfların sömürsünün bir aracı olduğunu vurgulayarak tarihin bundan ibaret olmadığını anımsatan bir giriş yaptı. Yakın tarihte Gazi Mahallesi olayları sırasında İstanbul Valisinin sokağa çıkma yasağı ilan etmesine rağmen ertesi gün sokağa çıkan binlerce insanın bu yasağı paçavraya çevirdiğini söyleyen konuşmacı, konuşmalarda bahsedilen 141-142 maddelerin de 80 öncesinde ortaya çıkan devrimci mücadele ile anlamsızlaştırdığı örneklerini verdikten sonra Gezi'de sayısız yasanın boşa çıkarılmasından hareketle yeniden sokaklara dönme çağrısı yaptı. "Bunu yapan bizlerdik, yine yapabiliriz, yapmalıyız. Biz o sokakları zaptettiğimiz zaman onların hukukları, yasaları, mahkemeleri, polisleri, yargıçıları birer hiçtir. Gezi bunun örneğidir. O halde siyasi tutsakları özgürleştirmenin de kendi özgürlüğümüzü elde etmenin de yolu sokaklardan geçer..." biçiminde sonlanan konuşmanın ardından salondan yoğun bir alkış yükseldi.

EÖC'ün konuşmasında geçen direnişin sönümlenmesi görüşüne katılmayan Temel Demire, sönümlenmenin değil yeni bir atılım için mayalanmanın yaşandığı görüşünü dile getirdi. Ankara'nın emekçi mahallelerindeki bilinçlendirme çalışmalarını anlatan Demire, yaşananın daha ileri sıçrayabilmek için hafifçe geri çekilmeden ibaret olduğunu söyledi.

Daha sonra söz alan bir katılımcı 19 Aralık'ın yaklaştığını ve o gün yapılacak kitlesel bir eylem için şimdiden, buradan bir çalışmanın başlatılmasını önerdi.

Kocamustafapaşa forumu adına söz alan katılımcı ise yerleşme eleştirisi yerinde olsa da yerelde de yapılabilecek çalışmalar olduğunu ve bunun çok farklı dinamikleri harekete geçirebileceğini vurguladı. Forumlarının bu anlamda yaptıkları çalışmalarını örnekleyen konuşmacı, muhtarlık seçimleri hazırlıklarından da bahsetti.

Başka bir konuşmacı cezaevleri ile dayanışmak için mektup göndermeyi önerdi.

Av. Gülizar Tuncel evrensel bir hak olan direnme hakkına vurgu yaparak devletin bizi sokmak istediği suçlu psikolojisine asla kapılmayarak bu hakkı sonuna kadar savunmak ve kullanmak gerektiğine vurgu yaptı.

ÇHD duruşması için çağrı da yapılan forumda varolan tutsak yakınları örgütlerinin birleştirilmesi önerisi de yapıldı.

Forumun sonunda salonda oylama yapılarak çalışma grubunun devamına ve gelecekte bu çalışmada kimlerin gönüllü olarak görev alacağına karar verildi. Alınan iletişim bilgileri aracılığıyla çalışmanın genişletilmesi daha fazla duyurulması, yeni boyutlara taşınması kararlarıyla forum sona erdi.

Öğrenilebilir Davranışlar

Herşeyin bir ilki vardır. Biber gazının etkisinde kalanlar bilir. İlk defasında öleceğiniz duygusuna bile kapılabilirsiniz. Gözlerinizin, burnunuzun, genzinizin yanması bir yana dursun, aldığınız nefes sizi yaşamdan uzaklaştıran birşey gibidir...

Sonra? Sonra bir de bakarsınız her şey normale dönmüş. Belki biraz daha uzun sürer bu etki, belki biraz daha kısa. Ama sonuç değişmez. Bir dahaki sefere nefesinizi

kontrol etmeyi denersiniz ve etkinin daha aza indiğini farkedersiniz.

Dayak yemek öğrenilir mi? Öğrenilir. Dayak yerken vücudunuzu kalıcı hasardan korumaya, yaşamsal organlarınıza darbe almamaya çalışırsınız. Cezaevinde uzun yatanlar için bunlar pratiğin dersleridir. Başka türlü her sevkte, hatta kimi dönemlerde her sayımda başa gelebilecek bu tür şeylerle başa çıkamazsınız. Gaz da öyle. Pratikte öğrenirsiniz. Korkmamayı da öğrenirsiniz. Köroğlu destanı, Köroğlu'nun cesur olmayı ağızındaki kemiği kendinden daha iri köpeklere kaptırmamak için onlara saldıran bir sokak köpeğinden öğrendiğini yazar.

Korkmamak, ya da başka bir ifadeyle cesur olmak öğrenilebilecek bir şeydir. Haziran günlerinde bunu gördük. Böyle davranacağını hiç beklemediğimiz insanlar gösterdi bu cesareti. Sanmayın ki hiç hesap yapmadan çıktılar sokağa, dikildiler polislerin önüne. Hesap her zaman ölümle yaşam arasında yapılmaz ki. Yüzyıldan fazla bir zaman önce 1830'da Lyon'da ayaklanan dokuma işçileri yazmıştı bunun formülünü bayraklarına: "Diz çökerek yaşamaktansa, dövüşerek ölmek daha iyidir". Yapılan hesabı en iyi bu söz özetler belki.

Bu ülkede yaşayan herkes gibi Haziran'da sokaklara çıkanlar da biliyorlardı ki, bugün de geri adım atılırsa, korkulup kaçılırsa onlar daha fazlasını isteyecekler ve almak için üzerimize gelecekler. Bunu bilmek için çok bilinçli olmaya gerek yok. O halde? O halde yanıt basit. Bu gaz denen şey kapsülü kafaya isabet etmedikçe öldürmüyor. İnsan kör de yaşayabilir, ama korkarak asla. Nefes alıp veren bir ceset olarak adına "ev" denen mezarlara kendi kendini gömmektense sokakta olmak bin kere daha yeğdir. Hesap basit. Sonuç ortada.